
Vachott
Sandorné

MARGIT

194795

VIII

P. o. hung.

1509 m

M A R G I T.

REGÉNY.

IRTA

VACHOTT SÁNDORNÉ.

NÉGY KÖNYVBEN.

I. KÖTET.

PEST,

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

1857.

M A R G I T.

REGÉNY.

IRTA

VACHOTT SÁNDORNÉ.

NÉGY KÖNYVBEN.

I. KÖTET.

PEST,
EMICH GUSZTÁV SAJÁTJA.

1857.

194795

ELSŐ FEJEZET.

Ott, hol a Kárpatok a nagy tiszai lapályra simulnak, közép magasságu hegyek és szőlőkkel beültetett dombok között, fekszik Várda helysége. A falu egy hosszú egyenesen a rónaság felé nyíló völgyben nyúlik el, úgy hogy az, ki a Tiszától a völgygyel szemközt jő, már távolról végig lát rajta, míg a másik oldalról a hegy, melynek ormán egy régi vár omladéka, s melynek oldalán a Várdayak nagy kastélya áll, a falut egészen eltakarja, úgy hogy az idegen a kastély kapujához érve, honnan az egész falu egyszerre meglátszik, kellemesen meglepetve érzi magát.

És csakugyan szép kilátás is az, mely a várdayi kastély udvarából élvezhető. Egy felől a völgy, melyben a falu tiszta házai és két csinos templomai, másikról szőlőhegyek, melyek között festői rendtelenségben különböző nagyságu, s formájú borházak láthatók; elől a termékeny rónaság, messze elnyulva a Tiszáig, határtalan kilátás, s mindamellett érdekes is, mert a különböző távolságban lát-

szó faluk megadták azon változékonyságot is , mely nélkül a legnagyobbszerü látmány végre fárasztóvá válik.

Várda azon kellemes , s hazánkban nem ritka vidékek egyikével birt , hol a hegység s a rónaság szépségeit egyszerre élvezhetjük , s meg kell valani , hogy a Várdayak nem választhattak volna helyet , melyen mind ezen szépségek oly bájló képpé egyesültek , mint azt , melyen uri lakások állt.

Maga a kastély a mult század kezdetén épülve , inkább nagysága , mint izlése által tünt fel ; a kert ellen is , mely a kastély megett felnyuló egész hegyoldalt elfoglalta és a várromladékig terjedett , azon kifogást lehetne tenni , hogy egészen elavult izlés szerint rendeztetett , s francia modorban egyenesre nyirbált fasoraival , a természetes szabadságért lelkesült századunkhoz nem illik ; de ház és kert azért még is oly uriasan , oly lakályosan néztek ki , hogy a legfinomabb izlésü ember is természetesnek találta , ha e birtoknak gazdáai , változtatások helyett inkább arra fordítják törekvéseiket , hogy mindent a régi formában , de teljes ép-ségben tartsanak fel.

Ki úgy lakik , mint a Várdayak , annak megbocsáthatni , ha háza körében még azon változtatásoktól is irtózik , melyek látszólag könnyen történhetnének , és sem a kertben felállított kissé idomtalan szobrokat , sem a vaskos carintiolieket , melyeknek vállain a balcon nyugszik , helyekből mozdítani nem akarja. Az ember soha sem tudja e lát-

szólagos mellékes ékességek mennyire függnék össze az egész épülettel, s mennyire kell terjedni a javításoknak, ha egyszer megkezdte, s ha Várday Gergely úr erkélyén állva, a rónaságon végig tekintett, s az uradalmához tartozó falvakat, s pusztákat látá, oly biztosnak érezé magát a százas kőóriások feje felett, kiknek valahányszor a szükség kívánta uj orrokat és füleket csináltatott, mintha egy most épült palotának legcsinosabb verandáján állana. Csak hiába, úr az, de meg is látszik rajta, nincs ember az országban, kivel cserélne, ez volt az általános szójárás, melylyel Várday Gergelyről a környéken szóltak.

S a közvélemény ez egyszer nem csalódott Gergely úr csakugyan nem cserélt volna senkivel, s mi több, tökéletesen igaza vala; már azért is, mert azon ritka egyéniségek közé tartozott, kik a sors adományait élvezni és méltányolni tudják.

Gergely úr, mert legjobb ha olvasóimat, mielőtt a házba lépnek gazdájával megismerkedtem, már meghaladta ötvenedik évét, de habár sötét haja őszbe keveredett is, és homlokán közelebbről nézve egyes redők látszottak, még mindig szép férfiúnak vala mondható. Tartása egyenes volt, mint ifjabb korában, tagjainak minden mozdulata erőre mutatott, s szabályos arczán nyíltság s azon öntudat vala kifejezve, melyet csak azoknál találunk, kik helyöket, melyre a sors által állitattak ismerve, azon meggyőződéssel tekintenek körül, hogy azt betöltik. A benyomás, melyet ezen jérfiu,

kit az élet megérlelt, de nem fonyasztott el, közönségesen tett, kedvező volt, nem hibáztak egyébiránt olyanok, kik magaviseletét nagyon is méltóságteljesnek, példás udvariasságát szerfelett leereszkedőnek tartották, s a gazdag nemest büszkeséggel vádolák, s mindezen panaszok talán nem voltak egészen alaptalalanok.

Ha azonban meggondoljuk, hogy Várday Gergely csaknem egész életét jószágán tölté, s a megyében, melyben eldődei mindig az első helyet foglalák el, csak nem eldöntő befolyással birt, s hogy házában kevesen jelentek meg, kiket egy, vagy más úton le nem kötelezett volna, talán engedékenyebbek lehetünk ezen gyöngesége iránt. Ritka ember bir elég erővel, hogy ha mindazok által, kik őt környezik, felsőbbnek tekintetik, magát felsőbbnek ne tartaná, s Gergely nem tartozott azon ritka kivételek közé, csak hogy ő azon kötelességekről sem feledkezett meg, melyek magasabb állásával jártak, s ha áldozatra vala szükség, az első helyet épen úgy nem engedte át másnak, mintha küldöttségi elnökségről vala szó, s ez vala az ok, melyért felsőbbsege eddig legalább még kétségbe sem vétetett.

Észbeli tehetségekre, s tudományra nézve, voltak a megyében kitünőbbek, Várday Gergely e tekintetben csak a közönséges emberek közé vala számítható. De ha ismeretei nem terjedtek annyira, mint a másoké, legalább azt, a mit tudott, jól tudta, s ha új eszméket nehezen fogott fel, annál több ki-

tartással ragaszkodott azokhoz, melyeknek helyességéről egyszer meggyőződött; s maga e makacsság, melyben talán bornirozottságának jelét lehetett volna látni, még inkább emelé tekintélyét.

A nép, mely a nagyon is szellemdús emberek irányában bizalmatlansággal viseltetik, hol legtöbb szilárdságot lát, ott keresi támaszát, s Várday, irigyeinek daczára, kik őt, mennyire lehetett, gögös aristocratának hirdeték, a szegényebb rendű nemesség, és a nép között, nagy népszerűséggel birt. Hiába, csak még is úr az, volt a válasz, melylyel minden ellene emelt vádra felelni szoktak, s befolyása minden titkos fondorkodás daczára változatlanul feltartá magát, hisz ivadékok óta, mindig volt a Váradyoknak befolyása a megyében, és a tömeg, mely azoknak felsőbbségére, kiket maga emelt fel, folytonos irigységgel tekint, s a maga által alkotott hatalmaknak kérlelhetlen ellensége, szívesen elviseli a megszokott felsőbbégeket.

Egy szóval Várday Gergely szerencséséhez csak egy hibázott, hogy ő volt utolsója családjának, s hogy nevét, s birtokának nagy részét, mely férfiágot illete, nem hagyhatta leányára. Ezen is számos barátjai, főképen az asszonyok, szívesen segítettek volna, s nejének halála után, az egész környéken nem csodálkoztak semmin inkább, minthogy az akkor alig negyven éves férfiú, családjának el nem enyészéséről nem gondoskodik. Nem hinné senki mennyire sajnálták, főképen ott, hol eladó leányok voltak a háznál, hogy nagy

kastélyában oly egészen magányosan kell laknia; sem barátságos figyelmeztetésekben, sem gyöngéd érzésekben nem volt fogyatkozás. S Gergely úr maga is gondolkozott a tárgyról, de ha pillanatokra hajlandónak érte is magát arra, mit eldödei iránti kötelességének tartott, ha gondolatjai között az arczképhez emelte szemeit, mely nejének halála óta dolgozó szobájában függött, e kedves vonások előtt nem érte erőt magában ez áldozathoz. Neki úgy látszott, mintha nejét, ki őt annyira boldogítja, csak akkor fogná egészen elveszteni, ha helyét betöltötte, s maga s elvesztett üdvének emléke közé új kötelességek válaszfala emelkedik. S mi lenne Margitból? Mióta anyja meghalt, e gyermek volt egyedüli öröme. Szegény gyermek, így szólt magában, midőn a leány nem gyanítva apja gondolatait, hozzá simult, és tiszta kék szemeivel reá felnézett, neked nem lesz mostohád. Eldödeim (nem kívánhatják tőlem, hogy Isten s világ előtt hazudjam, s az oltár előtt örök szeretetet ígérjek, midőn érzem, hogy csak őt szerethetem.

Igy mult egy év a másik után, míg az emberek, kiknek szeretetre méltó tulajdonságai közé tartozik, hogy semmit örökre bámulni nem szoktak, Várday özvegyiségét is legalább oly dolognak tartották, melyről kár beszélni. A világ gazdag embereknek könnyen megbocsátja különzségeit, még azt is, ha évek előtt vesztett kedveseiket nem akarják elfelejteni; s mióta Margit felnőtt, és az egész vidék legszebb hölgyévé vált, a közérde

ket azon kérdés foglalta el, vajjon Várday kinek fogja adni leányát, oly kérdés, mely miután Margit tizenhetedik évét meghaladta, Gergely úrnak szinte annyi gondolkodásra adott alkalmat, mint másoknak, de melyre nézve végre, mint látni fogjuk, már határozott.

E szerint nagyságod elhatározta, hogy Margit kisasszonyunkat Beregi Andornak adja nőül — így szólt Szalmádi István, a Várday-családnak ügyvéde, kivel Gergely urat történetünk kezdetén dolgozó szobájában együtt találjuk. Az érdeemes törvénytudó nem tudta mit csináljon bámulatában; ha azt hallotta volna, hogy a családi pereknek egyike, melyeket harmincz esztendő óta vezet, egyszerre bevégződött, félig nem csodálkozott volna úgy, mint midőn neki principalisa ezen ujságot mondá.

Elhatároztam — szólt Gergely, midőn székéről felkelt s az ablakhoz ment, — s ön Szalmádi, mit mond hozzá?

A megszólított, ki az alatt szintén felkelt, s az ablakhoz közelített, egy ideig hallgatott, végre csak azt jegyzé meg, hogy miután a nagyságos úr már határozott, neki nincs mit szólnia.

Úgy látszik nem helyesli határozatomat.

Helyeslésem vagy nem helyeslésem e kérdésre nézve egészen közönyös dolog, s ha első pillanatban nem titkolhatám el meglepetésemet, nagyságod ezt kegyesen meg fogja bocsátani.

Nincs a miért bocsánatomat kérje — mondá Várday nyájasan — de ugyan mi meglepő volna határ-

zatomban, szóljon nyíltan. Ily régi barátoknak szívesen meghallgatom ellenkező véleményét is.

Az ügyvéd e hizelgő nyilatkozatnál meghajtá magát, mint hasonló alkalommal mindig szokása vala, s csak azt jegyzé meg: hogy az ő felfogása szerint, Várday Gergely egyetlen leányának fényesebb állást szerezhetett volna.

Szalmádi sokkal jobban ismeré kegyurát, kinek házában majdnem harmincz évet töltött, hogy ne tudná, miként őt e nyilatkozata által sérteni nem fogja.

Ha Margit más személy lenne — szólt Várday nyugadtan — talán igaza volna. De ismerem leányomat, képmása anyjának, — ő csak szive által lehet boldoggá, s nem hiszem, hogy valakit Andornál valaha inkább fogna szeretni.

Margit kisasszony tizenhét éves, s meg vagyok győződve, hogy ha nagysád őt más körbe vezeti, szive ott is talált volna tágyat magának — Egyébiránt még egyszer bocsánatot kérek, tevé hozzá Szalmádi, midőn a kellemetlen hatást, melyet szavai kegyurára tettek, észrehevé. — Nagysád e dolgokban nálam sokkal messzebb lát, s kétségen kívül most is a legjobb utat választotta.

Őn tehát azt hiszi, hogy Margit, ha más körbe jó, Beregit még el is felejthetné — szólt Várday rövid gondolkozás után.

Még el is felejthetné — ismétlé a másik sötét szemeit kegyurára függesztve — Margit kisasszonynak nálamnál nincs hőbb tisztelője, én a legkitü-

nőbb, legnemesebb hölgynek ismerem, kit életemben láttam, de boldog korának legszebb kiváltságát bizonyosan tőle sem tagadta meg az ég, s ez épen az, hogy még könnyebben felejthetünk. — Egyébiránt én a sziv dolgaiban épen nem tartom magamat auctoritásnak — tevő hozzá mosolyra kényszerítve magát — nem vagyok szakember e részben, s igen csekély tapasztalással kérkedhetem.

Önnek talán igaza lehet — monda Várday komolyan, miután a szobában egyszer fel s alá járva, ügyvivője előtt megállt — Margit oly korban van, hol egészen kiragadva jelen köréből, Beregit talán még elfeledhetné, de tudja-e Szalmádi, mit felejtene leányom még Beregin kívül, el felejtene valóban szeretni. — A bokrot tavaszkor át lehet ültetni, talán nem vész el, talán szépen kihajt ismét, de azon évben bizonyosan nem virágozik többé, s én Margitomat nem fogom megfosztani legfőbb boldogságától; főkép miután választása oly férfiura esett, ki ellen senkinek kifogása nem lehet. — Beregi régi nemes családból való, egyike a legkitünőbb fiatal embereknek az országban, apja gazdag, nincs polcz olly magas az országban, melyre érdemei által fel nem emelkedhetnék. Mondja maga Szalmádi nincs-e igazam ?

Távol legyen tőlem, hogy teens Beregi úr ellen csak egy szót is szóljak — monda az előbbi óvatosan fontolgatva szavait., Ha nagysád családját a magáéhoz hasonlítja, ellent kell ugyan monda-

nom, mert törvényeink daczára léteznek bizonyos el nem tagadható különbségek a legrégibb nemesi családok között is, és én nagyságtok családját, melynek levéltárát kezelem, nem hasonlítanám semmi máshoz. Az öreg Beregi Jánosnak gazdagságáról is különböző vélemények kerengnek, s vannak olyanok is, kik azt állítják, hogy erején felül terjeszkedik, s aquisitioni által a vagyont, melyet nejével kapott — mert egész vagyona nejétől származik — inkább fogyasztá, mint nevelte; de azért fia kétségén kívül kitünő ember, kiből még nagy úr is lehet. Véleményem e részben csak az vala, hogy ha nagysád úgy kívánta volna, nincs grófi család az országban, mely megtisztelve nem érezte volna magát, ha a Váradyakkal rokonságba lép. —

Ön ismeri e részben nézeteimet — szolt az előbbi büszkeséggel. — Nem vágyódtam soha magasabb czimek után, mint melyet eldödeim viseltek, kik ha ugy akarták volna, most szinte a főrendek közé tartoznának. Én tisztelem a czimzetes nemesiséget, azaz, azon részét, melynek nevei történetünkkel összefortak, s kik elég rég óta állanak fenn, hogy e hazában erős gyökeret verhessenek; de ismerem ezen osztály előitéleteit is, s nem akarom, hogy valaki mondhassa, vagy csak gondolhassa is, hogy Várday Gergely megtisztelve érezé magát az által, mert leányát grófhoz adhatta.

Nem igen hiszem, hogy az egész országban csak egy ember is találkozzék, kinek ez eszébe

jutna — mondá Szalmádi oly kifezéssel, mintha már előre megvetését akarná mutatni azon ember iránt, kinek ez valaha eszébe juthatna — de ne méltóztassék kérem annak a mit mondtam, a legkissebb fontosságot is tulajdonítani. Nagyságod ismeri nyíltságomat, ha nem is akarok szólni, véleményem meglátszik képemen, azonban hódolok nagysád mélyebb belátásának, s előre tudom, hogy ha mind azon indokokat, melyek határozatára befolytak, ismerném, bizonyosan át fognám látni tévedésemet.

A főindok, vagy inkább az egyedüli, mely engem e határozatra birt, kétségen kívül Margitnak szeretete volt — mondá Várday — azonban nem tagadom vannak más tekintetek is, melyekért leányom választásának különösen örültem. Utolsó férfitagja vagyok családomnak, ha meghalok, e név, melyet eldödeim annyi századon át, s nem dicsőség nélkül viseltek, velem együtt sirba száll, s birtokomnak nagy része a kamara kezébe jön — s a gondolat, hogy e helyen egyszer nem utódaim fognak lakni, hogy birtokom nem Várdaynak kezébe lesz, mindig fáj nekem.

Szalmádi részvét-teljesen felsohajtott, mintha a gondolat, hogy e kastélyban valaha más valaki, mint a Várdayak, lakják, s annak más valaki, mint Szalmádi legyen ügyvéde, neki is elviselhetlennek tetszenék.

Fiatalabb koromban, mindjárt nőm halála után az egész világ tanácsolá, hogy házasodjam meg;

ön is azok közé tartozott, kik szüntelen nevem s családom iránti kötelességeimre emlékeztettek. Nem követtem e tanácsokat, s örülök, hogy nem követtem, miután ha Margitot fiúsíttatom s gyermekei, kikre jószágaim az ő halála után szállni fognak, nevemet fölveszik, e czélt úgy is elérhetem. — Régtől óta gondolkoztam e dolgról. — Az egész épen nem új és szokatlan, csakhogy mert jószágaim kissé nagyoeskák, pénzbeli áldozatokon kívül, melyekre kész vagyok, még befolyásos emberek pártolására is van szükségem, épen oly emberekére, kik mint az öreg Beregi, felsőbb helyeken jártasok. Ha van ember, ki ezen ügyet hamar és könnyen keresztül viszi, az öreg Beregi az; s mi legjobb, az öreg nem is fogja ellenzeni azon kívánságomat, hogy unokái az én nevemet viseljék, ő épen nem büszke. — Mondja maga Szalmádi, nem nevezhetjük-e szerencsés körülménynek, hogy Margit szeretete saját kívánságaimmal nem csak nem ellenkezik, sőt teljesezőket még inkább elősegíti?

A mi a prefectiot illeti — jegyzé meg az ügyvéd — azt ugyan nagyságod saját befolyása által is könnyen keresztül vihette volna; de az öreg Beregi, ki alispán, természetesen sokat tehet az ügy előmozdítására. Az egész dolog igen szerencsésen talál össze, mondhatom, igen szerencsésen.

Ostorpattogás és kocsidörgés itt a beszélgetést félbe szakítja. Várday kinézve az ablakon látá, hogy vendégei jönnek, és Szalmádinak több levelet,

tiszti jelentést, mely a postával érkezett, átadva, elhagyta a szobát.

Az előbbi egy ideig hallgatva nézett utána. Miért is boszankodom — szólt végre magában, míg az átadott irományokat rendezé s összekötözte. — Ha Várday helyzetét fel nem fogja, s ostobaságot tesz, mi közöm hozzá; hisz az ő dolga, s engem nem kérdeztek. — Azonban bár mint iparkodott Szalmádi, még sem tudta oly könnyen visszányerni egykedvűségét. A gondolat, hogy e fontos ügy tanácsa — s befolyása nélkül köttetett, hogy Várday, kinél mindenhatónak gondolta magát, őt nem is kérdezte, mélyen sérté. Lealázva érezte magát önmaga előtt. Azonkívül mindazon emberek között, kiket Várday leányának választhatott, épen Beregi volt az, kit legkevésbé ohajtott. E fiatal emdernek büszkesége nem vala olyan, mint Várdayé, mely által mint emeltyüvel, urát ide s tova mozgathatá, — és Szalmádi, ki vele a házban sokszor találkozott, soha sem tudta tulajdonkép hogy áll vele.

Szalmádi még egy ideig gondolkozva állt Várday íróasztalánál. — Nem segíthetünk — szólt végre erőt véve magán — Beregi Andornak szintűgy lesz nyitja, mint másnak, s idővel csak kitáljuk. — S ezzel fölvéve irományait, kiment a szobából, oly derült, megelégedett arczczal, mintha az mit Várdaytól hallott, legforróbb ohajtása lett volna.

Hej be jó kedvű ma a tens úr — szólt Mag-

dolna, Margitnak öreg komornája, midőn vele a folyosón találkozott.

Én is épen ezen észrevételt akartam tenni önnök — monda a megszólított mosolygva.

S hát a nagyságos úr ugyan nem mondott-e semmit?

Semmi különöst — viszonzá Szalmádi jókedvűen. — De talán Margit kisasszony beszélt valamit.

Már hová gondol a teens úr! — Monda Magdolna a legártatlanabb kifejezéssel, mely egy ötvenen túl haladott komornának rendelkezésére áll. Margitkám nem mondott semmit. — De azért úgy örülök, magam sem tudom mit csináljak örömben.

De ugyan hát min örül Magdolna asszony anynyira — szólt az előbbi nevetve.

Ugyan ne tettesse magát a teens úr; hisz szeméből látom, hogy mindent tud. De igazság, titokról nem kell szólni. A mit tudunk, azt meg is tudjuk tartani; s én azt hiszem, hogy ha Margit kisasszonyt valahogy Beregi Andor venné el, akkor csakugyan azt mondhatná az ember, hogy szebb párt nem látott életében.

S evvel a komorna nevetve jó kedvében, azon meggyőződéssel ment tovább, hogy az egész házban, ő utána senki nem örül Margit házasságán Szalmádinál inkább. — Ez maga fel s alá járva szobájában, a háznak megváltozott helyzetéről, s azon állásról gondolkozott, melyet ezentúl elfoglalnia kell.

Szalmádi, harmincz év folyamán át, lakva Várdán, csak nem összetéveszté már néha magát kegyurával, s Várday nagy kiterjedésű birtokaira s ügyeire felügyelvén, azokat is félig meddig szintén sajátjának képzelé.

Várdayné halála után, valóban őszintén ohajtá kegyura másodszori nőstülését, de miután ezen kívánata nem teljesülhete, évek multán abban is megnyugodott, — s Margit jövőjére nézve egészen saját kedve szerinti tervet készíté.

Volt Szalmádinak egy hajdan híres szépségű nővére, ki az érdeemes törvénytudó egész szeretetét birta, — ezen nővér nem csupán szép, de eszélyes hölgy is levén, minden várankozást meghaladva ment férjhez. Szalmádi Júlia, Havassy Gézában nem csupán szerető, gazdag, s előkelő származásu férjet nyert, de minthogy szülői rég elhaltak az ifjunak, minden tekintetben önálló, független hölgy lön a szegény leányból, ki gyenge férjét egészen saját belátása szerint kormányozhatta.

De mivel eszélyessége mellett is könnyelmű, fényt s élvezeteket kedvelő hölgy vala Szalmádi nővére, igen természetes, hogy kormánylata nem volt józan, — s mivel nincs az a sok, mi el ne fogyhatna, természetes az is, hogy férje szép vagyonának annyira végére járt, miként özvegységre jutván, alig vala egyéb öröksége két gyermekénél.

E szerint érdekében állott Juliának korábban sem mellőzött bátyja kedvét, gyermekei miatt két-

szeresen keresni, s Szalmádi mint valódi jó nagybátya gondoskodék felőlök.

Havassyné fia történetünk idején mintegy huszonkét éves lehet, s minthogy az ifju ki tünőleg szép külseje — s jó neve segélyével arra látszék születve, hogy az életben szerencsét tegyen, katonai pályára lépe, s már főhadnagy vala.

Ezen ifjunak szánta titokban Szalmádi nagyra-vágyó szive, kegyura egyetlen leányát; s hogy terve annál könnyebben sikerüljen, épen néhány hét előtt, midőn észrevette, hogy Margit szemeiben Beregi nem érdektelen, kérte ki egy időre ura vendégszeretetét, gyengélkedő nővére, s ennek Margitnál alig pár évvel idősebb leánya, Aranka számára, azt remélvén, hogy az ifju leányok összebarátkozva, tervét öntudatlanul fogják elősegíteni. S épen most esik értésére, midőn már minden pillanatban várhatta megérkezésöket, hogy ez egyszer gazda nélkül számított, hogy, kegyura ki felett befolyását mindenhatónak képzelé, néha önfejével is tud határozni.

Soká járt fel s alá szobájában, a nélkül hogy a csomót, melyet a sors megrontására látszék kötni, feloldani képes lehetne. Harmincz év folyamán át szilárdnak hitt befolyás, s oly valónak álmadott kedves terv, mint a buborék, eloszlék.

Mi szép lesz vala, ha unokaöcse gyermekei örökölhetik Várday szép nevét és birtokait — mi

szép lesz vala, ha a közel rokonság megszünteti kegyura ellenében eddigi alárendeltségét! S most a szép arany álmaknak vége volna?

„Ejnye nagybácsi, hát még csak nem is vár, nem is siet üdvözlötünkre, hangzék legalkalmasb pillanatban, kissé éles, de mindamellet kellemesen csengő női hang — s egyszerre csak a legelevenebb szép kis barna hölgy terme a szobába, s egyenesen nyakába ugrék Szalmádinak.

A kaczagó, enyelgő leányka nyomán, ki a különben feszes, de e pillanatban kellemesen meglepett jogtudóst ismételve összecokólá, idősebb hölgy lépe be, homlokszalag-, porlepett fátyol- s kalapban annyira elburkolózva, s védve nap ellen, hogy képtelenség lett volna megítélni, vajjon areza szép-e, vagy rüt.

Hozott Isten kedves Júliám! — mondá Szalmádi, nővérét mindamellet is megismerve, s jobbát nagy nehezen kiszabadítva a vidám leányka kis kezeiből, Havassynét szívesen megölelé — Ugyan miért nem jöttetek néhány héttel előbb? — mondá önkénytelen szemrehányással.

Júlia melegen fogadá a nyujtott kezét, de bátyja kérdését mellőzve, azonnal a legfontosabbról tudakozódék, a felől t. i. hogy hol lehetne poros uti köntöseiktől szabadulni, s azután csinosan felöltözni.

Szalmádi jól ismervén nővérét, tudta, hogy Júliával csak azután lehet beszélni, ha a tükörrel lelkiimeretesen számot vetett, s így alkalmasabb

időre halasztván kérdéseit, és szemrehányásait, az anyát és leányt a számokra készített szobákba vezeté.

Mennyire lehetséges, siessetek öltözni kedveseim — szólott azután — vendégek vannak a kastélyban, jó volna, ha mielőtt köztök megjelentek, Margit kisasszonynak bemutatnátalak benneteket.

Vezessen hozzá azonnal, kedves jó nagybácsi, — úgy szeretném ismerni, azt hallom, igen szép — szólott Aranka, jeléül, hogy azonnal szándékozik indulni.

Mi jut eszedbe gyermek — mondá feddőleg az anya — hogy jelenhetnél meg ily porosan, ily rendetlenül öltözve.

Hiszen mindegy az anyácskám; — úgy-e nagybácsi mindegy? jöjjen kérem menjünk.

Azonnal kedvesem, de előbb kövesd anyád tanácsát, öltözzél fel, igyekezzél minél szebb lenni, mondá Szalmádi, mosolyogva a leányka türelmetlenségén, s hirtelen távozik, nehogy új ostromnak tegye ki magát.

Ugyan mit fog rólad nagybátyád gondolni, hogy lehetsz ily szeles! — szólott komolyan az anya, midőn leányával magára maradt.

Kedvemnek szűk tere van keblemben, ki kell annak ereszkedni anyácskám — mondá a boldog gyermek sugárzó szemekkel, s anyja pironogató ajkait ezer csokkal némitá el.

MÁSODIK FEJEZET.

Ma is, mint mindig, számos vendég gyült össze a kastélyban; Várday nyílt házat tartott, s a közelgő követválasztás megkértszerezé a jelenlevők számát.

A vendégek között kétségtelenül az öreg Beregi János vala, mint alispán, a főszemély, anynyival is inkább, mivel fia Andor, csak nem el volt már jegyezve a házi kisasszonnyal, — s míg Várday és Beregi épen e fontos tárgyat taglalták legjobb egyetértésben, az alatt a társaság ifjabb része is talált kellemes időtöltést az e célra minden kényelemmel ellátott kastélyban, mely örösége daczára is magába foglalá mindazt, mit a legválogatóbb vendég szórakozási kedve igényel-hete.

Egyébiránt a társaság e napon kizárólag férfiakból állott, és pedig a házi urat, Beregi Jánost és Szalmádit nem számítva, olyan férfiakból, kik egyszerű történetünk folyamán nem szerepelnek, s így egészen feleslegesnek tartjuk őket bemutatni.

Női társaság, a közelebbi rokonságot kivéve, nem igen látogató a kastélyt, minthogy Margit ritkán tön látogatásokat, s a nők többnyire megkivánják egymástól e részben a pontosságot, s csak kivételképen történik, ha egyik-másik nem várja vissza minden látogatásra a viszonzást.

Várday Margitnak, mint tudjuk, nem volt anyja, s bár mi szerencsések valának is külviszonyai, bár mi gyöngéd szeretettel környezé is jó apja, anyja halála még is csak veszteség maradt reá nézve.

Ki az ifju leány nemes vonásaira tekinte, a szelid arcra, melyen a jóság és kellem vetélkedtek, a tiszta kék szemekbe, melyek mint a méla ábránd tükrei merengének, s a melyeket a hosszú sötét pillák, mint gyász a világot, árnyékolák be, nem lehet hogy hozzá benső vonzalmat ne érezett volna, ohajtván neki bár az élet megkimélné szenvedésektől s csapásoktól.

Margit úgy nőtt fel, mint üvegházi virág, melyet az évszakok szép része fejleszté, de a tél hidegéről mit sem tud, s a külvilágról, mint örök tavaszról, álmadozik.

Apjának ő vala egyedüli öröme, s egész háznép, sőt egész helység imadásának tárgya.

Azon szomorú körülmény, hogy anyját oly korán elvesztette, nevelé iránta a köznép érdekét, ki soha nem késett a szükölködön segíteni, s ápolásba részesíté a betegeket. Senki sorsát melegebb részvéttel nem kíséri a nép, mint az anyátlan

árva gyermek sorsát, — s habár Margit gazdagságtól, kényelem- s mindennemű gyöngédségtől környezve alig érezheté a csapást, melynek súlyát még akkor nem is méltányolhatá, mindamellett sem mulaszták el a jámbor emberek őt látva, megjegyezni: hogy meglátszik rajta árvasága, mert szép arcza halovány, mint a fehér rózsza, s szemei bár fényesek, de olyan szomorúan tudnak nézni.

És talán valóban igazok is volt, mert Margit kedves, bájos teremtmény vala, de szép arczán félreismerhetlenül ült a fájdalom gyöngéd kinyomata, mi kellemeit vonzóbbá — meghatóvá tevé, de borús jövő jóslatának látszék.

Gyakran látunk bájos lényeket, kiknek sorsát irigylésre méltónak gondolhatnók, s habár esodáljuk, bámuljuk is őket, magunk sem tudjuk miért, önkénytelenül elszomorodunk, és sajnálatl tekintünk rájuk; Margit is azok közé tartozék, kiket látva, szeretni és sajnálni hajlandó a sziv.

A kényeztető gyöngédség, melylyel minden oldalról környezve volt az ifju leány, Margitra nem vala vesztegetve, ő oly sokszorosan, oly hasonlithatlan kellemmel tudta magát mindenütt hasznossá, szükségessé tenni, oly sokszorosan viszonozá a legparányibb figyelmet is, hogy az érezte magát lekötelezve és tartá szerencsésnek, ki kedvéért valamit tehetett.

Kisasszonyunk olyan áldott, mint a jó nap — mondák a cselédek; — szelid és kegyes szivü — állitá a nép; — buzgó és vallásos — erősité a tisz-

tes lelkész — bájos és gazdag — rebesgeték a házasulandók — leányom Isten áldás reám nézve; még soha meg nem bántott a szelid, engedelmes gyermek — mondá nem egyszer az apa — és Beregi Andor szíve azt dobogá: hogy Margit forrón, hasonlíthatlanúl tud szeretni.

Margit egész életét falusi magányban töltvén, nem ismeré a külvilág élveit, s örömeit, de nem is vágyakozék utánok; hiszen szíve is egy egész kis világ vala, tele szerelem-, érzés- és melegséggel.

Apja vendégei között, sok ifjuval találkozék, de tiszta keble zárva maradt előttök; annyi hódoló, oly sok kitünő ifjú között, soha Andoron kívül más nem érdeklé szívét. S midőn szerelmét megvallá kedvesének, s hullámozó keble érzelemzavarát megérté, szívesen föláldozá korábbi vidám nyugalomát, az édes nyugtalanító boldogságért.

Andor vizonszerelmében nem csupán üdvét találá, de föl emelve is érezé magát általa. Beregi Andort a közvelemény a legkitünőbb — s jelesebb ifjak fölé emelé, s Margit szinte zavarban volt, meg nem foghatá, mint szerethet egy hzzá hasonló egyszerű falusi leányt, oly szellemdús, magas tehetségekkel megáldott ifju annyira, — s áthatott keblét nem csupán szerelem, de hála is emelé Andor iránt, és ha arra gondolt, hogy egykor tán nagy, nehéz áldozatokat hozhat érte, olyan magasztos készséget serőt kölcsönze a szelid leány keblének a szerelem, melyre a legszilárdabb férfiú és büszke lehetett volna.

Midőn az estélizés ideje nem vala már messze, Margit Havassyné és Aranka között, belépe a társasággal tölt terembe, s általános köszöntés után, egyenesen apjához vezeté a két hölgyet.

Várday lekötelező udvariassággal köszönté Szalmádi rokonait, s őszintén örvende, hogy leányának ifju társnéja akadt.

A mily szelid és nyugodt vala Margit minden mozdulatában s egész lényében, Aranka oly játszi, eleven és vidám volt. Mint a lilium és rózsa a tavasz ölen, úgy találkozáék az ifjuság kertében egymás mellett a két leány; egyik, mint az ártatlanság hófehér jelképe, — másik, pirosuló mosoly, csábító öröm. A véletlen úgy akarta, hogy Margit fehér, és Aranka rózsaszín ruhában jelenjék meg, s így mindenikök azon szint viselé, mi meg illette.

Mig Margit tiszta kék szemei bizonytalanul tétováztak, minthogy nem találák a kedves arcot, melyen megpihenhettek volna, — azalatt Aranka sötét szemei minden felé mosolyt sugárzának.

Margit hallgatag vala, csupán szive dobogott hangosobban a szokottnál, minthogy Andor hiányzék a körből, s elmaradása nyugtalanítá. Aranka társalgott, kaczagott, enyelge, szökdécselt, mint a gyermek, mintha jó kedvének nem lett volna határa. Sötét szemei büfényben tündöklének, piros ajkain csábmosoly ült s az égő szélek között apró fehér fogai ragyogtak.

Mondhatom Szalmádi, ön húga gyönyörű kis tündér — szólott Várday ügyvédéhez — szerencsém, hogy nem vagyok vagy tíz évvel ifjabb, mert lelkemre, könnyen belé szerethetnék.

Nagyságod igen kegyes — mondá a jogtudós szokása szerint meghajolva, s lelkében ujon ébredt vágy támadt — Aranka jó, sőt talán kellemes gyermek is, de nagyságod túl kegyes iránta.

Ugyan mit szerénykedik, — hiszen húga szépsége épen oly kevéssé öné, mint enyém, s így okosabban teszi, ha büszkélkedik reá. — Igazán kedves, gyönyörű gyermek; sokért nem adnám, ha mindig itt, ha mindig Margitomnál lehetne — ismétlé többször, és szemei elbájolva kísérik az eleven leányka minden mozdulatát.

E perczben azonban külről kocsizörej és zaj hallatszék, jeléül hogy új, és pedig a cselédség által is szívesen látott vendég érkezik, — s a várakozás és figyelem Várday gondolatainak új irányt adott.

Mig Szalmádi nővérét keresé fel, talán hogy közölhesse vele kegyurának Aranka felöli dicséretét, azalatt Várday Beregihez közeledék, s így szóla hozzá:

Remélem ez úttal az érkező csak ugyan Andor lesz?

Mind ketten erősen csalódnánk, ha nem volna — hangzék az alispán könnyedén ejtett válasza.

A föltárult ajtón e pillanatban, nyulánk, barna ifju lépe be, nemes arcvonásu s tündöklő fekete szemü.

Ha Margit arczára tekinthetnénk, nem volna szükség az ifju nevét kérdeni, tudni fognók kérdés nélkül is, hogy az Beregi Andor.

Midőn az ohajtott kedves váratlanul lép be, oly nagyon megmozdul a szív a női kebelben, hogy az arcz pillanatra a szerelem leghübb tükrévé válik. Margit arczán előmlék az áruló pirosság, s Andor sugárzó szemekkel látá abban boldogsága szép hajnalát.

Ugyan öcsém hol késtél ily soká? — kérdé Várday a szemrehányás könnyü vegyületével, de mindamellet szivesesen szoritva kezét az ifjunak.

A kortesek elfogtak — viszonzá az ifju nevetve, — s mostanig semmiképen nem szabadulhaték tőlök.

Várday elkomolyodott arczezal váltott az alispánnal jelentő pillantást, s felé közeledék.

Andor kapván az alkalmon, Margithoz siete.

Mig a szerelmesek ki tudja mi sok szépet, s kedvest susogtak, azalatt Várday így szólítá meg leánya jövendő ipát:

Andor, mint látszik, együtt korteskedik a szabadelvü féllal.

Nem hinném, hogy apja ellen fellépne — mondá Beregi János nyugodtan — de Andor fiatal ember, s tudod barátom, hogy a boldog kornak meg vannak időnként lázai is.

Nem szándékom leányom jövődő férje elveis meggyözödésében gáncoskodni, de megvallom igen fájlalnam, ha ezen mind kettőnk által ohajtott házassági frigy hajótörést szenvedne a követválasztás miatt. Tűrhetlen volna, ha épen vöm akarná azon pártot buktatni, melyhez én is tartozom, s ez által még az általam annyira kívánt prefectioi engedélyt is könnyen előre megsemmisitené, a mennyiben saját jövő befolyását menthetlenül megölné.

Ne aggodjál barátom — mondá Beregi megnyugtatólag — Andorról e tekintetben jót állok, még ma szólok vele, s ha talán elhamarkodva szavát adta volna, s egyébként nem menekülhetne eleneinktől, el fog rögtön utazni valami ügyesen kigondolt ürügy színe alatt. Légy nyugton, van Andornak esze — folytatá jelentő mosolylyal — s a mellett leányodat inkább szereti élténél.

Beregi János azon emberek közé tartozott, kik minden alkalommal ki tudják magokat vágni, de azért soha nem lehetünk velök tisztába, — már többszer keringélt felöle különböző gyanusító hir, de mivel eddig egy sem valósult, a közbizalmat nem bírta ugyan, de mit belöle birt, el sem is veszité.

Várday, ki mint említök már, nem vala kitünő ésszel megáldva, teljes szivből igyekezék politikai elvbarátja iránt a legjobb véleménynyel lenni, de mindazáltal most félig sem nyugtaták meg öt Andorra nézve az alispán biztatásai, — s így még

hihetőleg folytatta volna e tárgyat, — de az esetit felhozták, s a kertben és kastélyban szét-szort vendégek, a dűsan térített s étkekkel halmozott asztal mellett egyesültek, s a fontos tárgy taglalását továbbra halaszták.

HARMADIK FEJEZET.

Várán törték az éjt, s a tülön Andor felékéséde-
 jön exokot azóján felé tartott, hogy folytatassa
 azéj álmait közelebb, boldogsága a Magrit földi-
 ajja karon fogta, és sajtát hálszobájába vezeté.
 lever Remélni álmát — képede az alapján ájval
 alá a fel sétálya a szobában — számolatunk sa-
 vedra és azéjyöde? ah, melytől mányafas azéj
 mosz fülöp tudnom kell alyán, miről van azéjyö-
 axonoxa Andor nyugodtan állt, ah, méltomodra
 le a Miről egyébről, mint a közele követévalasjáról;
 mondá Beregi János nyomatékka — ki gondolko-
 zik most mástól, mint hogy vajjon a Beregi Vár-
 dal párt kysé-elyéjy elletésel mányafas azéj
 apa igen tájlatom ájván, hogy azavamat az ellenél
 már bírja, s hogy meggözödehem azéjy csak azon
 párt érdekeit moxhithatom elő szobát anlov kalattal
 latéj Mit beszélex János vajjon jól hallók-e?
 mondá az alapján mesterleg jótartott megütökös-
 sel — téhát kéaz lennél sajtát apád és jövendé ipad
 érdekei ellen mátkéjai? azéjy azéjy a dolgom meg-

HARMADIK FEJEZET.

Beregiék, épen mint a vendégek nagyobb része, Várdán tölték az éjt, s midőn Andor lefekvés idején szokott szobája felé tartott, hogy folytathassa szép álmait közelgő boldogsága s Margit felől — apja karon fogta, és saját hálósobájába vezeté.

Remélem fiam — kezdé az alispán fiával alá s fel sétálva a szobában — számolhatunk szavadra és segélyedre?

Előbb tudnom kell atyám, miről van szó — viszonzóá Andor nyugodtan.

Miről egyébről, mint a közel követválasztásról; mondá Beregi János nyomatékkal — ki gondolkozik most másról, minthogy vajjon a Beregi-Várdaí párt győz-e vagy ellenfele.

Igen fájlalom atyám, hogy szavam az ellenfél már birja, s hogy meggyőződésem szerint csak azon párt érdekeit mozdithatom elő.

Mit beszélsz fiam? vajjon jól hallok-e? — mondá az alispán mesterileg játszott megütközéssel — tehát kész lennél saját apád és jövődő ipad érdekei ellen működni?

Véleményem szetint atyám mind az ön és Várday, mind az én részemről, nem érdek, hanem elv kérdés forog fenn, minthogy mindenünk saját meggyőződése szerint egy harmadik érdekeit igyekeznek előmozdítani — mondá Andor, megtartva korábbi nyugalmát.

Ha valamely dolgot magunkévá teszünk — visszonzá hevesen az apa — csak anynyi, mintha érdekeinket is hozzá kötnök. Ne hirtelenkedjél tehát fiam — folytatá azután csilapultabban — gondold meg jól a dolog következményeit, — s ne akard, hogy apád jó véleménye csökkenjék eszélyed felől. Tudod mi sokat tarték józanságozról, s hogy veled komoly ügyekről tanácskozván, mindig hajlandó valék feledni, hogy fiatal emberrel van dolgom.

Igen sajnálnám atyám, ha veszitenék e részben jó véleményéből; bár az megnyugtató, hogy nem érdemelném, ha politikai meggyőződésemet nem változtathatom is, a magán életben, higyeje el atyám mindig a régi, mindig következetes fogok maradni.

A mit beszélsz mind igen szépen hangzik fiam, de egy hiányzik belőle, és ez: az eszély — kezdé az apa szünet mulva, erőltetett nyugalommal — ha nem láttalak volna többször nehéz körülmények között is mint férfit, azt mondanám, meglátszik rajtad korodnak éretlensége. — De mivel tudom, hogy ha akarsz képes vagy józan is lenni, — megvallom igen meglep e tárgyra oktalannul vesztegetett nyu-

godt határozottságod — s igen restelem, hogy kérdenem kell tőled, vajjon meggondoltad-e jól mi lesz következménye: ha apád-, és jövődö ipádat nyiltan bátorcodol megsérteni?

Mindent meggondoltam atyám, és meggyöződésemén épen oly kevésbé változtathaték, mint nem ismerem el azt, hogy elveim különbözösége sérelem lehetne önökre nézve — mondá Andor higadtan.

Vigye a patvar elveidet — szólott türelmét vesztve az apa, ki tán inkább szerette volna fiát heveskedve mint a határozottság nyugalmával látni, mit bánom én, ha akár mit tész is elveiddel, csak azon párt érdekei ellen tettleges részt ne végy, mely mellett apád és jövődö ipád kiteszi magát.

De ha már szavamat adtam — szólott Andor önkénytelenül elmosolyodva, ki semmi módon nem volt eddig képes a vitát oly komolyan venni, mint apja.

Utazzál el holnap, vagy ma éjjel, s ne jöjj vissza, mig ezen dolog jobbra vagy balra el nem döl.

Azt nem tehetem; szájas ember tulajdona mindent ígérni, s tett idején tovább állani.

Fiam, az eszély józan emberek tulajdona, s nem bolond szájhösöké. S neked, ha a józan emberek közé akarsz soroztatni, akár adtad szavadat, akár nem, távoznod kell.

Távoznom kell? — kérdé nyomatékkel az ifju, s átszegzön tekintett sötét szemeivel atyjára.

Igen, távoznod kell, mert különben Margit

kezét soha meg nem nyered — viszonzá az apa röviden — Várday Gergely leányát soha nem fogja olyan embernek adni, ki nem átall nyilván fellépni ellene

Ha ön így gondolkozik atyám, azon esetben én sokkal jobb véleménynyel vagyok Várday Gergely felől, mint ön. Várdayszereti leányát, s nem fogja gyermeke sorsát politikai pártok viszongásaihoz kötni, hanem mint jó apa és becsületes ember arra lesz tekintettel, hogy olyan férjet válasszon, ki Margitot méltányolni — s boldogítani fogja — s miután ő személyesen követséget vállalni nem akar, hanem valamint én idegen érdekért küzd saját meggyőződése s elvei szerint, nem látom át miért ne lehetnék különböző politikai nézeteink mellett is a magán életben legjobb barátok, nem látom át, miért ne lehetnék leánya férje? Meg valom atyám, Várday Gergelyben erősen csalódnám, ha föltehetném felőle, hogy Margit boldogságát feláldozni képes, nézeteink különbözősége miatt.

És pedig akár csalódol, akár nem, politikai nézeteidnek egyezni kell a miénkkel, különben nem létesülhet Várday terve, s házasságtokból mi sem lesz.

Miféle terve? kérdé Andor meglepetten.

Hald fiam, s kövesd apád tanácsát, ki tapasztalatait gyakran önkárán gyűjté, s ki sok dolgot tisztábban itél meg kopaszult fejével, mint a forrongó vérü szenvedélyes ifjuság. — Szünetet tartva komoly fontossággal, mely hatásra vala szá-

mitva, ekként folytatá: — Lásd fiam Várday utolsója családjának, s minthogy nemzetsége kimulásában okos ember létére nem egyezhetik, eltökélé egyetlen leányát olyan emberhez adni férjhez, ki feltörekszik, s magas polczra jutván, befolyásánál fogva leányát fiusítani segíti, hogy unokái tovább viseljék a Várday nevet, s örököljék nagy kiterjedésű birtokait.

Tehát e dolog atyám önök által már előre ki vala így csinálva? — kérde az ifju látszólagos nyugalommal.

Természetesen hogy ki — szólott az apa ragyogó szemekkel fia hangulatát egészen félre értve

Ha úgy van — ám tudja meg atyám, hogy most már nem csak hogy semmi esetre nem távozzom, de minden erőmből igyekezni is fogok adott szavamat férfiasan beváltani — mondá Andor, s lángoló arca s égő tekintete hűn tanusíták, hogy a kezdetben részéről könnyedén folytatott vitának, most már legkomolyabb eredménye fejlődék keblebén — ám tudja meg atyám, hogy habár elveimet változtatni nem, de mind két párt érdekei támogatásától Margit apjáért előbb talán képes lettem volna visszavonulni, most már maradni fogok s megmutatom, hogy elveimet bérért nem szándékom eladni, még oly nagy árért sem, mint a Margit keze.

Megörültél szerencsétlen fiatal ember, hogy ily badarságokat beszélsz össze vissza! — kiáltott az alispán álmélkodva csapván össze kezeit — tudod-e

hogy minden ember ura saját sorsának, s hogy mindnyájunk életében van egy pillanat, melyben szerencsénket megalapíthatjuk; jaj annak, ki a döntő pillanatot felhasználni nem tudja, — s jaj neked, ha önmagad rontod meg élted szerencsédét!

Nyugodjék meg miattam atyám — mondá Andor a férfiasság nyugalmaival — sorsomnak majd csak ura leszek én is, mint férfiúhoz illik.

Jól van philosoph barátom — szólott az apa fiának inkább nyugalmán bosszankodva mint ellenkezésén — légy ura sorsodnak, de ne feledj el számítani is egy kissé. — Mintha azonban saját hevesége egyszerre magához térítette volna, csilapultan, sőt majdnem engesztelve így szóla: Bocsáss meg fiam, hogy javad miatt ősz apádat is elragadhatta a szenvedély — s szavai közben karját Andor karjába öltve, a szobába vele néhányszor fel s alá sétálván ekként folytató: Ha nem ismerném az életet, s tapasztalataimat nem egy hosszú múlt visszontagságainak nehéz árán váltottam volna meg, azt mondanám fiam: tanácskozzál sziveddel, s tégy úgy mint pillanatnyi büszkeségednek jól esik — de mivel magam kárán tanultam a vak sors furfangjait — s szeszélyeit ismerni, arra intelek: ne hirtelenkedjél. A férfiúnak a bölcsesség nyugalmaival kell jövője és sorsa felett határozni, — és az egyoldaluságtól mindennél inkább ovakodnia. — Gondold meg fiam a dolognak minden oldalát. — Nemde, Margitot szereted, s ő téged viszont, — ha a viszony felbomlik köztetek, nem csupán Vár-

daynak és nekem semmisited meg legszebb reményeinket, nem csupán magadat teszed boldogtalanná, de Margitot is feláldozod.

Készebb vagyok atyám üdvömről lemondani, mint méltatlanul, mint elveim árán nyerni boldogságot.

Csendesen fiam, hallgass meg tovább. — Ezen házasságot nem csak az eszély, nem csak kölesönös szerelmetek-, de érdekeid is kívánják. — Lásd fiam az ember gyakran csalódik számitásaiban, s atyád, ki mindenképen igyekvék javadat élőmozdítani, szinte többször esalatkozott. — Jól tudva mi lényeges a gazdagság arra nézve, hogy tekintélyel birjunk, eltökéltem spekulatiók által gyarapítani vagyodat, — és fiam legjobb szándék mellett is szerencsétlen valék, rosszszúl számitottam egyszerű- másszor — mondá némi zavarral — és türehetetlen apai szivemnek, hogy csak károdra éltem sok tekintetben. — Nemde fiam átlátod, hogy ha egyéb okom nem volna is a szövetség valósulását kívánni közted s Margit között, — már azon egy is elég lehet, hogy általam csorbúlt vagyodat, ily módon pótolná a gondviselés, és ellened elkövetett önkénytelen vétkemért ily módon nyernék boesánatot.

Nyugodjék meg e miatt jó atyám — mondá Andor az alispánnal melegen kezét szoritva — ez minden okok között a legcsekélyebb arra nézve, hogy előbbi határozatomon változtassak. — Hogy számitásaiban legjobbat akarva szerencsétlen volt,

ne vádolja magát, — s legyen meggyőződve, hogy fia nem az eredményt, hanem csak a jó szándékot fogja emlékezetben tartani.

Szép tőled fiam hogy így beszélsz, de ne hidd, hogy ez által apádat megnyugtasd — szólott Beregi erőltetett nyugalommal — nemesszivűséged csak újabb vád számomra, lelkiismeretem annál inkább elítél, minél engeszteltebbnek látlak — Andor, fiam, apád nyugalmaért- s önérdékben tégy félre minden álbüszkeséget, légy rajta hogy házasságod Margittal véghez mehessen.

Önérdéket említve, rossz hűrt pendítél meg atyám — szólott Andor elsötétült arczczal — ha Margitot érdekből akarnám elnyerni, nem szerelmére, de megvetésére sem volnék többé méltó.

És apád nyugalma? — kérdé Beregi János alig tudván tovább mérsékelni forrongó bensejét.

Atyám nyugalmaát vissza adom azáltal ha nem magamért, hanem csupán miatta fájlalom veszteségeinket.

Tehát sem eszély, sem kérelem, sem önjavad s érdeked nem képes örültségedből kijózanítani?

Andor nem válaszolt.

Jól van fiam, maradj hát meg szándokod mellett; — de hogy engem ne vádolhass, ám tudd meg: miként ha Várday Margit kezét meg nem nyered, ősz apáddal együtt mint koldús állasz a nagy világban. — Birtokaim adóssággal vannak terhelve hitelezőimtől alig menekülhetek, — s ha a várható csőd bekövetkezik, alispánságomat is elvesztem.—

A mint Várdaynak e dolog fülébe jő, veszve vagyunk, mert ha elveidhezi örült ragaszkodásodat megbocsátaná is, vagyontalan szegénynek, soha nem fogja adni egyetlen leányát.

Andor izgatottan járkált a szobába — s az alispán mintha lábai a földhöz gyökeredztek volna, egy helyben állt, fiának minden mozdulatát, figyelemmel s feszült várakozással kísérve. Hoszszu, s mind két részről kinos szünet után így szólott Andor, csendes, határozott hangon:

Megvallom, azt nem hittem volna, hogy vagyoniilag anynyira jutottunk. De semmi. A megtörtént dolgon változtatni nem lehet. Csak azt sajnálom atyám, hogy épen azon ok melyre reményeit építé, válik azoknak temetőjévé. — Miután Várday Margit előkelő, gazdag úrhölgy, s én atyám vallomásaként, mint koldús állok a világban, — közöttünk a frigy örökre felbomlott. — Elveimet bérért eladni, épen oly kevéssé fognám, mint Várday csalatásában egyezni. — A dolog tehát be van fejezve, ne is szóljunk többé róla. — Jó éjt atyám. Szavait ejtvén, távozék az ifjú.

Ha őszinték akarunk lenni el kell ismernünk, hogy az alispánt jó formán megzavarta Andor férfiasága, s ha nem remélte volna, hogy fia talán majd kialuszsza meggondolatlan határozatát, azonnal utána rohan, s vissza tartja őt.

A sok vita- és ellenkezés, mindig csak macacsságot szül — gondolá lefekvéskor — jobb ha magára hagyom; hiszen talán csak majd hoz szá-

mára is jó tanácsot az éj. Nem képzelhetem hogy ép észszel elvek- s bolond büszkeségből egész jövőjét feláldozhatná valaki.

Andor apját oda hagyva, pihenés helyett arra adott rendeletet, hogy azonnal fogjanak számára, mivel még azon éjjel el szándékozik hagyni Várdát.

Indulása előtt szobájába ment, és irt, mint következik.

Édes Margit! Előérezhettük volna, hogy a miénkhez hasonló boldogság, csak szép, muló álom. — Tudja menynyire szeretem, tudja mint imádom, ne kívánja, hogy fájdalmamat fessek midőn attól tartok, hogy örökre szakadnunk kell. Nehéz próbára tett bennünket az élet Margitom — s habár tán még ön is elítél, a mint soraimat veszi, el jő az idő melyben át fogja látni, hogy üdvömről lemondva is méltó valék szerelmére. — Bocsássa meg, hogy holdogság helyett csak a fájdalmat oszthatom meg önnel, — bocsássa meg, hogy szeretni mertem, s imádkozzék erőért mind kettőnk számára.

Andor.

NEGYEDIK FEJEZET.

A követválasztás véghez ment, s a győztes fél azon párt lőn, melynek élén a lelkes Beregi Andor állott; — s csak hamar a követválasztás után bekövetkezék Beregi János csődje is-

Várda néhány hét alatt nagy részben átalakult. A korábban vidám kastély falai között, félre ismerhetlen levertség uralkodék, s mintha az átalakulásnak komoly következményei lettek volna várhatók, minden arcz aggodó és szomorúnak látszék.

Kit a történetek legközelebbéről sújtottak, mint képzelhetni, Margit vala.

Midőn a szelid, forrón szerető leány Andor döntő sorait vette, szemei előtt özsze futottak a betük, a papir fekete lett mint a gyász — s első ijedelme kábultságában megsemmisülve érezé magát.

S miután nyugalmát anynyira vissza nyeré, hogy gondolkozni képes vala, s a lesújtó rémület első rohamán túl volt, fájdalommal küzdő lelke az okot keresé, mely Andort frigyök felbontására, s boldogsága megsemmisítésére kényszerité.

Soká kutatott hasztalanul, s minden keblében felmerülő eszme csak kínos kétségét nevelé, melynek zavarában semmi módon nem talált nyugopontot. — S midőn abban mi az ifjú tettét legtöbb valószínűséggel indokolá, s mit Margit szive még is oly örömet vissza utasított volna, — utóvégre megálapodék, — lelkére, mely hajlandó lön e percz óta elveszíteni a legédesebbet: Andor szerelmének hitét — zsibbasztó levertség ereszkedett

Margit képzete szerint ő csupán azért áldoztatott fel Andor által, mivel az ifjú politikai nézetei különböztek Várdayétól.

S volt-e hát az igazi szerelem, mely ily próbakövön is ketté törött? kérdé a remegő sziv önmagát.

Abban, hogy az ifjú szerelme megsemmisült, nem kételkedheték a történetek után, — bár legalább a legkeserűbb is fel ne merült volna lelkében, bár azt ne hitte volna, hogy Andor talán csak ámitá és soha sem szerette.

A női szivnek sajátsága és nem csekély érdeme hogy soha kedvese gyengeségei — s hibáit elismerni nem fogja, bár mi jól lássa — s érezze is azokat, — s midőn panaszra volna oka, zárkózottá válik.

Margit némán viselé bánatát. — halványon járt kelt, mintha önmaga volna árnya fájdalmának, szokott foglalkozásait gépileg végezé, s ajkairól más előtt egyetlen panasz- szó, egyetlen sobaj sem hangozék.

Megható volt látni néma gyötrelmében. — órákig elült mozdulatlanul azon szobák egyike- yagy másikának ablakában, melyekben szebb napokon Andorral időzék — s a távol hegység, melyen szemei pihentek, — a kert diszlő bokrai, — a tiszta kék ég feje felett, — s minden mi környezé, csak felöle beszélt, csak azt tanusitá: hogy legszentebb hitében csalódnia kelle

S midőn magány szobájában a pohárba hervadt virágokat látta, melyeket a szeretett kéz kedves pillanatban szedett, csak az jutott eszébe, hogy reményei is mint ama virágok, örökre elhervadtak, örökre veszve vannak.

S még is midőn remegő keblében meg-megcsendült Andor édes szavának elzengett hangja, — s közelgő könnyű lépteinek ismerős kopogását hallani vélte a hosszú márvány folyosón, — dobogó szívvvel várta, hogy majd nyilik az ajtó. — Ó ki festhetné az üdvözítő gyönyört melyet akkor érez a kebel, midőn a szem a belépő kedvest megpillantja — s ki festhetné Margit fájdalmát, midőn Andort napról napra hasztalanul várta.

Csodálatos élet a Margitéhoz hasonló női sziv élete — minden körülmények között feltalálni a szépet és emelöt, — a szenvedések sötét éjjelébe világot varázsolni, — a kihamvadt remények helyén újakat ébreszteni, — a telet tavasznak — s az éjjelt nappalnak álmodni, csak az övéhez hasonló kedélyü női sziv képes. — (Talán oltár a tiszta hölgy kebel, melynek lobogó lángja: szerelem?)

De a mily szilárd és határozott az ily nő, ha szerelméért áldozatokat kell hoznia, — olyan erőtlenné válik, ha leszakítod a kebelről melyhez ragaszkodik — mint a repkény támasza nélkül, összeomlik a Margitéhoz hasonló kedélyü hölgy is szerelmétől megfosztva.

† Örök zöld fa a szerelem, melynek gyökerei a lélek legmélyén ágaznak, s mely a vallásos hit mellett, egyedüli ereje a női kebelnek. Mit a gyermek leány szülői iránt érez, az éleszti s neveli kezdetben a szeretet fáját — s később midőn a hölgy kedvesében leli tüdvét, a tavaszvirágai szállják meg s himezik lombjait, — midőn a nő férje iránti ragaszkodásában találja erejét, a fa dús lombjai zöldülve terjednek, — s midőn az anya gyermekeiben leli boldogságát, gyümölcsessel terheltek a fának ágai. — Mig van kit szeressen, mig van tere hol szeretetével boldogithat, mindig gazdag fog maradni a tiszta hölgy kebel, † s ha Margit számára csak egyetlen gyenge sugára maradt volna fel a reménynek, már nem leende egészen boldogtalan. — De ama levél olyan határozott hangon volt írva, s amaz ok, melyen Margit hite szerint Andor szerelme megtörék, ama hideg ok olyan valószínűnek látszék, hogy a mélyen sebzett kebel nem találhatott semmi, de semmi vigaszt. — Hasztalan kutatott mentséget az ész, hasztalan világot fájdalommal éjjelébe a sziv — minden, minden elveszettnek látszék.

Egyszerre azonban mint a sötétben átható világ,

ébredt szívében új életre, az öröm és remény.—

Midőn Beregi János csődjének hirteljes híre eljutott Várdára, — Margit szeméiről lehullott a fátyol — Andor tiszta jellemét még szebb, még nemesebb fényben látta, s korábbi szerelmét a hála, a megbánás hogy kedvese viszon érzelmeiben kétkedni merészle, magasztossá, szenté emelé.

Boldogságtól remegve, borúlt a kedves madonna kép elé, mely gyötrelmeinek egyedüli tanuja vala — Andor levelét csak most értve meg, ismét és ismételve öszszeecskölé, — hervadt virágait könyeivel öntözé, s minden tárgyra melyre Margit szemei előtt letörölhetlen fényt hinte Andor érintése, esdeklő pillantással tekintte, mintha mindentől bocsánatot kellene kérnie, korábbi igazságtalan kétségei — s fájdalmaiért

S midőn öröme első mámorából, midőn elragadtatásából magához tért, mindennél előbb annak érzé szükségét, hogy Andort igazolja apja előtt is.

S a boldog leány mintha új életet nyert volna, lángoló arc- s égő tekintettel sietett Andor levelével Várday szobája felé, és csodálkozék, hogy apja nem hallja már meszsziről szíve dobogását, — meg nem foghatá, hogy a falak is nem viszhangozzák örömét.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Várday mélyen sértve érezvén magát Andor által, oly ünnepélyes visszataratást követé a fennforgó tárgyban, hogy a tartózkodó Margit nyugodt kedély állapotban, talán emliteni sem merte volna apja előtt Andor nevét, — de Margit hangulata az öröm miatt rendkívüli volt, s belépván, habozás és fontolgatás nélkül ekként szolt:

Ó atyám, csak most látom Andor nemes szívűségét, csak most tudom, milyennek kell lenni a valódi férfiúnak! — De olvasd el magad sorait, s ítélj magad apja bukását megelőző lemondásáról.

Várday átvette leányától a felé nyújtott levelet, s átfutván azt, következőleg szóla:

Mind a mellett, hogy elismerem miként Andornak ezen tette szép volt, sőt utóbbi szereplése után következtetve, talán várakozásomat is meghaladta, — kénytelen vagyok azt is bevallani gyermekem, hogy becsületes ember létére egyébként nem is cselekedhetett volna.

Nem beszélsz méltányosan jó atyám — viszonzá Margit élénken — ó mert nem értheted Ardor erejét, mert nem értheted szerelmünket.

Abban igazad van Margitom ha azt hiszed, hogy apád már régen túl élte szive lázas hevességét, de igen csalódol ha nem teszed fel rólam, hogy mások szenvedélyei iránt méltányos is tudok lenni.

Köszönet jóságodért atyám! kiáltott Margit örömittason borulva apja keblére. Hiszen tudtam én azt, hogy leányod boldogságát nem vetnéd kockára, hiszen előérezem, hogy magad lész az ki a pillanatra felbomlott frigyét egyesited és megáldod.

Roszszul értettél gyermekem — szólott Várday komolyan — én tudom méltányolni lemondástok fájdalmait, de fölteszek mind kettőtökről anynyi erőt, hogy lefogjátok azt küzdhetni. Közted és Andor között a frigy örökre felbomlott Margitom, s ha apád nyugalma kedves előtted, ez egész tárgyat befejezettnek fogod e pillanat óta tekinteni.

Előbb fogom éltemet befejezettnek tekinteni, minthogy Andorról lemondjak — mondá Margit hevesen. — Ó atyám, eddig együtt érezéd velem minden örömet, — mint lehetne az, hogy jó szived ne érezné fájdalmamat is!

Várday illetődve ölelé meg leányát.

Fájdalmad enyém is gyermekem, s együtt viselve, majd csak leküzdjük azt.

Soha, soha! meglásd, szivem megszakad a küzkedésbe — szólott Margit, zokogva omolván a közel székre.

Vigasztalódjál kedves leányom — mondá az apa Margit selyem fürteit simogatva — az idő meg

orvosol minden sebet, — meglásd, még boldog fogsz lenni

Olyan nyomorúnak tartod szivemet atyám, hogy fölteheted, miként még Andort is el tudná felejteni? — szólott Margit könnyözött arczát szemrehányó tekintettel emelvén apjához. — Ne kívánd éltemet jó atyám — folytatá esdeklőleg — Andort még inkább szeretem most mint valaha, — szerelmem szivemhez forrott, minthogy Isten keze ojtá azt keblembé, — ne kívánj hát erőmet meghaladó dolgot, ne kívánd atyám hogy lemondjak!

Semmi egyebet nem kívánok e pillanatban tőled gyermekem, csupán azt: hogy igyekezzél nyugalmaidat vissza nyerni. Nem jól áll szelid leánynak a heveskedés — folytatá enyelgésre kívánva a dolgot vezetni — s minek ártanál hasztalanul szépségednek.

Mindegy már nekem akár vagyok szép, akár nem — viszonzá Margit fájdalommal — hiszen Andoron kívül nem akarok én senkinek tetszeni, — s ha övé nem lehetek úgy is el fogok én, el kell nekem veszni.

Meglásd Margitom, a mint kissé megnyugszol magad is át fogod látni: miként ha azon okok nem léteznének is, melyek örökös válasz falként emelkedtek közém és Beregi Andor közé, még azon esetben sem volna az alispán bukása s csődje után Andor azon ifju, ki Várday Gergely egyetlen leánya kezére józan észszel számot tarthatna.

Tehát Andor főhibája atyám szemeiben a sze-

gényesség? -- kérde] Margit lángoló arczczal, s miután mindenét elveszté önvétke nélkül, azt hiszi atyám nekem is el kellene öt hagynom? A nemes-től, kit a szerenese elhagyott, nemde büntetés nélkül szabad mindenkinek elfordulni? S nekem, csu-pán azért mert gazdag vagyok, megbocsátható volna a szószegés, hűtlenség és szivtelenség is? Ó hiszen csak akkor lesz majd szép az élet, ha a hit szeretet- és hűséget száműzzük belőle! Atyám; atyám! ugyan mint volt ön képes Andor ellen a szegénységet vádud emelni föl, — hiszen szeren-csétlensége csak újabb láncz, mely lelkemet övé-hez csatolja — hiszen szegénysége szent kapocs, melyet megosztani, legfőbb üdvömmek ismerek.

Tizenhét éves fejjel, meghiszem leányom—mondá Várday egyáltalán véve nem háborodva fel különben oly szelid leánya heveskedésén — de majd ha az életet ismerni tanulod, át fogod látni, hogy apádnak igaza volt, midön egyetlen leányát nem akarta szegény embernek áldozni. — ugyan Margit, olyan nevelésben részesültél-e te, hogy képes lehetnél nélkülözni, s szegénységet tűrni? Szegény gyermek önmagad izgatod magadat, és pedig a lemondás, különben is elég bajt szerez szivednek. — Menj szobádba, igyekezzél megnyugodni Margitom.

Megnyugodni, midön arról van szó, hogy életem üdvéről, hogy boldogságomról, hogy Andorról lemondjak! szólott Margit keserü fájdalommal, ugyan atyám mit gondol mi lett szivemből? elal-

tathatónak hiszi-e a gyötrelmet, mely lelkemet széttépi? Gondolja-e hogy a lángoló szerelem szám üzhető keblemből? Reméli-e, hogy oly sok szép emléket, mennyi engem Andorhoz köt, s multam minden boldogságát, ellehet egyszerre fűjni mint a gyertya lángot? — Ó atyám sokszor hallgattam önt áhitattal, midőn tapasztalatiról beszélt, de bár mi tanúságos volt is múltja, jövőben is tanulnia kell. — Gyermeke sorsát kockára veté, s az élet fogja megmutatni, mi eredménnyel.

Szavait végezvén távozik Margit, s apja szobáját oly nehéz szívvél hagyta el, a mily nagy örömmel kereste fel kevéssel az előtt.

Várday egyedül maradván, alá- s fel sétált szobájában, s habár szívét aggalom szállta meg, határozatán nem változtathatott. — Beregi Andor szegény ember vala, s azonkívül megsérté őt — Margit számára méltóbb férjet kívánt, s csak azt fájalta, hogy oly könnyen nem találhatott.

De midőn kitekinte az ablakon, s látta az ismerős, megszokott szép vidéket, a mozdulatlan hegyeket és csendes falut, szíve vissza nyerte szokott nyugalmit, s szemeiben Margit jövőjére a remény fénye világolt.

HATODIK FEJEZET.

Fiatal leányok között hamar fejlődik a bizalom és barátság; s habár Havassy Aranka azon kellemes de gyöngye lények közé tartozék, kiknek szeretetre méltóságuk épen játszi elevenség s könnyelműségökben áll, de őszintén ragaszkodni — szeretni egyáltalán véve nem képesek, a mély kedélyű Margit tiszta keble tejes vozálmával csatlakozék a kifogyhatlan kedvű, vidám leányhoz. — Mint a tarka szárnyú lepke virágról virágra, oly gondtalanul repesett Aranka boldog kedélye. — S még Margit bizalommal osztá meg vele szive legédesebb- s bensőbb titkait, míg boldog volt, s ezer jószág- s figyelemmel halmozá el, — az alatt Aranka hiúságtól élesített szemei, anyja- és nagybátyja böles példázgatásait megértve, észrevehék, hogy Várday nem nézi hideg szemmel kellemeit. — De habár Havassyné s Szalmádi nem mulaszták el őt figyelmeztetni, hogy okos leánynak nem lenne nehéz ily szerencsét hasznára fordítani, mindazáltal érzézásaikkal csak falra hányták a borsót, mivel Aranka nem az okos, hanem mint már említők,

a könnyelmű leányok közé tartozék, s így ha a szivtelenség minden vétségeire képes lett volna is, számítani semmi esetre nem tudott. — Azt azonban el kell ismernünk, hogy hiúságának nem kevésbé hizelge a még mindig szép s nagy tekintetű férfiú tetszése és kitüntetése, — sőt habár Margit jóságát mennyire érzelemtől nem épen háborított szive engedé, méltánylá is, mindazáltal abból legkisebb lelkiimeretet sem csinált volna, hogy barátnéja apjához férjhez menjen, ha a szerencse keresetlenül érkezik számára, — de hogy ő számítson, okoskodjék és mérsékelje egy- s másban jó kedve kitöréseit, az több vala. mint mennyit gondtalan kedélyétől várni lehet.

Margit csupa meleg kedélyesség-, s érzelemből állott — Aranka a lehető kevés szivvel birt, s habár határozott rossz indulat nem igen volt benne, a jóság oly bizonytalan színekbe mutatkozék nála itt- amott, hogy arra ugyan senki rá nem hagyhatta volna magát.

Midőn Margit apját oda hágyva, magányos szobáját keresé fel, hogy sebzett keble búját senkitől sem látva, kisírhassa, meglepetésére, Arankát találá ott.

A mint Margit hevült arcát és szokatlanul izgatott lényét megpillantá az élénk, eszes leány, azonnal a legjobb tapintattal ügyesség- s kelemmel hálozá körül a szenvedő s gyanútalan barátnét, eleinte gyöngéd szemrehányásokkal illetván őt a miért bánatában eddig oly zárokazott volt, azután

részvétről- szeretetről beszélt csinos kifejezésekben, s habár hangjából a bensőség teljesen hiányzék, a különben is fájdalmasan izgatott Margit mindamellettt ellágyulva omlott a méltatlan barátné keblére, s legőszintébb szívvvel panaszlá el neki minden keservét.

Minthogy Arankának minden ereje játszi vidámságban állott, — igen természetes, hogy barátnéját legparányibb illetődés nélkül hallgatá végig, s azután egészen saját modora szerint igyekvék őt megnyugtatni — Elejénten lecsókolá barátnéja könyeit, azután kellemes dolgokat susogott neki, végre elkezde enyelegni, és kaczagni, s azon czélt csakugyan el is érte, hogy megszűnt könyezni.

S midőn Margit elcsendesülését megnyugvásnak képzelte, szokott vidámságát valamennyire mérsékelve, így szóla:

Most már miután kissé megnyugodtál jer Margitom, ülj ide mellém, beszéljünk okosan. — Szavai közben barátnéját maga mellé voná — Úgy-e kedvesem megbizol bennem, elhiszed, hogy szeretlek, — s hogy javadat kívánom?

Feltehetnéd-e rólam az ellenkezőt, feltehetnéd-e hogy benned kétkedem? — mondá Margit szelid szemrehányással, egészen saját szive után ítélvén meg az Arankáét is.

Ha elhiszed édes Margit, hogy javad szivemen fekszik, hogy sorsod lelkemet nyomja, úgy hidd el azt is kedvesem: miként sokkal okosabb reám,

mint szerelmedre hallgatni. — Lásd, én alig vagyok két-három évvel idősebb, mint te, s voltam, hogy sokat ne mondjak, — legalább hatszor szerelmes, — s ha bár mint hajadonságom tanusítja, mind annyiszor felbomlott az öröknek képzelt frigy szivem dicséretemre, mint tapasztalhatod, nem csak hogy meg nem szakadt, de tán még inkább s élénkebben dobog, mint azelőtt. — Oly utánozhatlan könnyűség- s kellemmel ejté szavait a mosolygó leány, hogy Margit tiszta keble észre sem vehette a min megbotránkozhatnék, — csak álom a szerelem Margitom — folytatá azután barátnőjét megölelve — melyből a mint akarjuk, felébredhetünk.

Élet a szerelem Arankám, a legszebb örök élet, — s ha így beszélhetsz, nem érted szenvedésemet, mert soha nems zerettél — mondá Margit hévvel.

Valahányszor szeret az ember, mindig azt hiszi: csak most, s csak ő szeret igazán. — Én már hatszor hittem ugyanazt, mit te most, — s lásd kedvesem, szivem még is ép s kedvem sem hagyott el — Mint szemünk, úgy a sziv is szereti a változatosságot S szeretném tudni mi bűn volna abban, ha mi is úgy igyekeznénk tenni mint a férfiak? s meg nem foghatom mi joggal róhatják fel nekünk büntül, mit önmagoknak anynyira megbocsátanak? Van-e férfi ki ne ámitott, ki ne hizelgett volna, s ne követelné mindamellet,h egy a leánynak, kit ol-tárhoz vezet, ő legyen első szerelme? Szedjük rá

zsarnokainkat Margitom, s ne hagyjuk magunkat rászedetni! Mi engem illet — folytatá azután valódi bümosolylyal, s égő piros ajkai között, mint hófehér gyöngyszemek, tündöklének apró fogai — rajtam ugyan tudom ki nem fognak.

Ne folytasd Arankám — viszonzá Margit ne-mével a borzalomnak — ha még tovább is így be-szélsz, félek, hogy örökre elidegenitesz magadtól.

Micsoda? Hát ez a köszönet a miért javadat akarom? Hát irántami vonzalmad csak olyan könnyü lábon áll? — Mondá Aranka kipirúlt arczczal, s ha valaki figyel vala a különben mosolygó voná-sokra könnyen eszébe juthatott, hogy a rózsának tövisei vannak.

Bocsáss meg kedvesem! — mondá Margit kis halavány kezét Arankának nyújtva — miként is tehettem fel, hogy komolyan úgy érezhetnél! nemde csak tréfáltál, — nemde csak enyelegtél?

Megvallom Margit nem tettem fel rólad, hogy őszinteségemet kétségbe vond. — Csupán javadért tártam fel előtted bensőmet, s te köszönetül, még csak nem is hiszesz — mondá Aranka minden ne-heztelés nélkül, s könnyedén, mintha a legkö-zönyösebb tárgyról beszélt volna. — Mivel tudom, hogy atyád egyezésivel soha nem lehetsz Beregi Andor neje, azt szeretném elérni, ha lemondanál róla.

Soha — szólott Margit erélylyel — később len-nék életemről, mint Andorról lemondani. De ne is beszéljünk tovább. — Bocsáss el kedvesem.

Az Istenért Margit, csak nem komoly szándé-
 kod saját sorsodat megrontani? — mondá Aranka
 barátnéját viszzatartva. — Atyád a legjobb apa,
 ki annyira szeret, hogy ha lemondasz Andorról,
 megvagyok győződve, kész lesz kedvedért a jövő
 telet Pesten tölteni. És mennyi mulatság, mennyi él-
 vezet várna ott reád! Hiszen te még azt sem tudod
 mi az élet, — az élvezetekbe részt sem vettél,
 s megnem is foghatom mint mehetnél volna még
 férjhez! Ó Margitom — folytatá vágytól s örömtől
 ragyogó szemekkel — pompásan fogjuk tölteni a
 jövő telet. — Majd meglásd, akkor fogod csak
 nekem elhinni, ha Pesten egy telet töltél, mi kis-
 szerü, mi szegény és egyhangú a falusi lét. Ra-
 gyogó termek, csábító zene, hodoló sereg, egész
 fényes tündér ország az Margit, mi reád Andor
 elavult szerelméért ott gazdag kárpótlást fog nyúj-
 tani.

Elég Arankám, ne beszélj tovább, hiszen lá-
 tom már, hogy úgy sem fogjuk egymást soha meg-
 érteni. — Az élvezetek tündér országa, mely sze-
 meidben oly ragyogónak látszik, előttem csak ör-
 vény és hideg pompa, melytől lelkem visszariad,
 Andor szerelme az én vágyaim határa, az az én
 egész világom, szavának hangját édesebb nekem
 hallgatni, mint a csábító zene hangjait, — sugárzó
 tekintete kedvesb fény szemeimben, mint a leg-
 tündöklőbb termeké, — vonzalmának legparányibb
 jele magasabb, nagyobb becsü előttem, mint le-
 hetne az egész nagy világ tömjénezése, s hódolata.

Aranka épen oly ámulattal hallgatá elragadtatott barátnéja beszédét, mint a mily félelemhez hasonló idegenüléssel imént Margit az övét.

Valóban kénytelen vagyok elismerni édes Margit — kezdé Aranka csodálkozását hangjában s tekintetében elárulva — hogy mi egyáltalán véve nem érthetjük egymást — hiszen úgy beszélni, mint te beszélsz, egészen megfoghatatlan. — Csak remélem, nem szándékozol atyáddal Beregi Andor miatt meghasonlani?

Szerelmemért minden áldozatra kész vagyok, — szólott a különben oly szelid Margit erélylyel. — De atyám szeret engem — folytatá csilapultabban — ő a legjobb, a leggyöngédebb apa, s így nem akart engem boldogtalanná tenni.

De ha, mint hiszem, atyád nem adja egyezését özszekelestekhez, s neked a legjobb apa és Andor között kell majd választanod?

Isten meg óv talán, s nem állit oly nehéz próbára — mondá Margit áhitattal.

De ha nem óv meg, s neked választanod kell, úgy-e Margit akkor észre térnél, s atyádat választanád?

Ne beszélj Arankám, ó ne kinozz tovább.

Hogyan Margit — szólott Várday, ki leányát hihetőleg vigasztalgatási szándékból keresé fel, s észrevétlenül belépve, pillanat óta tanúja vala a két leány beszédének — téged barátnédnak kellene atyád iránti kötelességeidre figyelmeztetni?

Bocsánat jó atyám — zokogá Margit apja keb-

lére borulva — hiszen nem akartalak én téged sérteni, hiszen tudod, hogy én mindig jó leányod voltam, — soha nem bántalak meg, s kész lettem volna életemet áldozni érted. — Úgy-e atyám — folytatá rövid szünet mulva esdeklőleg — nem fogsz te engem a legnehezebb próbára állítani, — hiszen nem tehetek én róla, hogy Andort annyira szeretem.

Nem én állítalak a nagy próbára gyermekem, hanem az élet — mondá komolyan az apa. — Közted és Andor között, mint már mondtam, örökre szakadt minden, — s ha nem ismernélek annyira, ha nem tudnám a lemondás fájdalmát méltányolni, megvallom Margit, talán soha nem bocsátnám meg, hogy azt, ki apád büszkeségét halálosan sérté, még mostan is képes vagy szeretni.

A ravasz Szalmádi, mint képzelhetni, szorgalmasan gyűjté a követválasztási — s egyéb adatokat, melyekkel Várdayt észrevétlenül napról napra inkább elkeseríté Andor ellen, s így a helyett, hogy napok múltán engesztelődött volna a sérelme, csak kérlelhetlenebbé változék. — S habár Várday leányávali magány találkozása alkalmával mérséklé Margit fájdalma iránti tekintetből elkeseredését, most, midőn épen Szalmádi unokahuga tanuja vala köztök a jelenetnek, Várday részéről sokkal nehezebbé vált a mérséklet.

És pedig atyám — válaszolt Margit apja fentebbi szavaira, mély fájdalom levertségével — még bocsánatodat kockáztatva sem tudok Andorról lemondani.

Különben édes leányom — szólott szigorú hangon a sértődött apa, ki nem kevésbé ütözék meg Margit bátorságán egy harmadik jelenlétében — utoljára, ha kérelemnek és szép szónak nem lenne hatása, majd találunk más, sokkal sikeresebb módot. Ne feledd Margit, hogy apád szükség esetén parancsolni, s kényszeríteni is tud.

Szivemet kényszeríteni atyám, nem áll hatalmadban! — Rebegé a leány holt halványan — velem tetszésed szerint bánhatol, — gyermeked sorsa kezében van; — de ha szerelmemért lesújtasz, megölsz is, szívem minden dobbanása csak azt fogja mondani: hogy Andorról nem mondhatok le.

Margit szavait mély csend követé, melyet csupán a falióra egyhangú, halk ütései zavarának. —

Minthogy vakmerő makacsságod következményeit, nincs nyugalmad e pillanatban megítélni — szólott Várday hosszú szünet mulva, úgy igyekszem tekinteni a hallottakat, mintha nem is mondtad volna. — De szállj magadba leány! s kerüld apád tekintetét mind addig, míg méltólag meg nem jelenhetsz előtte. — Fenyegetőleg ejtett szavait végezvén, hirtelen távozik Várday, hogy leányának válaszolásra ne legyen többé ideje.

Hagyj magamra, irgalomból hagyj magamra Arankám! Rebegé Margit, elviselhetlennek érezvén e pillanatban a tőle annyira különböző leány jelenlétét.

Aranka szó nélkül távozott, s a két hölgy

közé örök választásként emelkedik: a keserűség és fájdalom, mely a jelenet pártaszó költésben ünkénytelenséggel fejeződik ki. — Margit és Aranka nem érthetők egymást, a helyük csak mint két szélsőség találkozásánál látható.

HETEDIK FEJEZET.

Mint sötét felhők között a halvány hajnalesillag, úgy maradt Margit fájdalma éjjelébe egyedül.

A szelid, engedékeny leány, ki soha dacz- vagy akaratosság által senkinek egy kellemetlen pillanatot sem okozott még, ki megszokta a függést, és saját ohajtásit mindig szívesen feláldozta mások örömeiért, most élte nyugodt folyamából kiragadva, csak azon vette észre magát, hogy jelen a pillanat, melyben határoznia, akarnia kell.

De kitől kérjen tanácsot, de mit tegyen? Szüntelenül e két kérdés ostromlá bütől nehéz szívét.

Mintha egyedül állott volna, a szép múlt gyászos romjai közé szigetelve, bár melyikre gondolt közel környezete tagjai közül, mindig csak a felől gyöződék meg: hogy senki, de senkire nem támaszkodhatik.

A szerelem volt Margitnak egyedüli támasza, a mély, a végtelen szerelem, mely mint csüggedetlen erő, mint töretlen hatalom, tartá fel- s emelé lelkét.

A mint Aranka távozék szobájából, Margit térdre omlott a szelid Madonna előtt. — Imádkozni

akart — ó de nehéz fájdalomán e pillanathan csak keserves zokogása enyhithete.

Hiszen tenger a bú az érző kebelben, s midőn gyötrelmét nem bírja már a szív, a hullámozó tenger könyárban ömlik ki, és a bánat enyhülve könnyebszik.

Margit fájdalmasan zokogott, s szemeit felemelvén, bennök a könnyüt, mint keserve beszédes jeleit emelé éghez.

Mintha harmatból, vagy liliomból alkotta volna az úr, olyan lágynak, olyan gyöngédnek látszik a hölgykebel, s van-e szikla, melyben anynyi erő volna? A bércznek hidegsége-, s keménységében fekszik érdem nélküli ereje, — a kebel forrón érez, boldogít, s szerelem által válik erőssé.

Margit végig gondolá rövid múlt életét, s eltűnt kedves gyermek örömei, mint távol csillagok ragyogtak felé a múltból.

Apjára emlékezett, s a sok szeretet, melyel minden lépten nyomon találkozók, mint megannyi vád, emelkedék fel ellene.

Tehát atyám jóságát, és szeretetét, háládatlansággal viszonzom? Szabad volna elfelednem annyi jelét vonzalmának, szabad lenne felednem mennyire függött rajtam? Istenem Istenem, gyujtsd meg a szent világodat keblemben, hogy tiszta fényénél képes lehessen meghasonlott érzelmen eligazodni! — Rebegé Margit arcát kezeivel fedezvén be.

Mintha azonban nem bírta volna kiállani égető keservét, hirtelen felemelkedék, s friss lég után epedve, szobája nyílt ablakához siet.

Künn csendes, tiszta estve volt. A holdvilág magasan ragyogott az égen, s fénye szelid derüvel árasztá el az egész vidéket. — A tündöklő csillagsereg — a távol hegysor, — s a közel fák és bokrok, — Margit szemeiben mind meganynyi kedves jelentőségü tárgy — épen oly nyugodtan foglalák el régi helyöket, mintha Margit életében semmi változás sem történt volna.

Nem, oh nem vagyok én háládatlan — így füzé tovább gondolatait — hiszen én most is csak úgy szeretem atyámat, mint azelőtt, — s nem én őt, hanem ő hagyott el engem. — Oh miért taszítja el szivétől ragaszkodó gyermekét, miért kíván épen ő, boldogságom megsemmisítője lenni? Azt kívánni, azt csak fel is tenni rólam, hogy Andort épen szerencsétlenségében hogyhatnám el! Még atyám sem ismeri szivemet, mert különben tudni fogná, hogy szerelmem öszszeforrott már életemmel. — Eszméi menetelét újlag sirás, újlag heves zokogás szakítá meg.

De midőn kitekinte a nyílt ablakon, és szemei a vidék nyugodt képével találkoztak, fájdalom enyhült kissé, habár úgy tetszék szivének, mintha mindentől mit lát, búcsuznia kellene.

Vajjon búsulhat-e velem együtt a szép táj, s könyeimet látva, elborúl-e képe? — Gondolá búskomoly tekintettel merengve az ismert vidék

szépségein, — vajjon közelednék-e felém a szép hegység, ha karjaimat búcsuüdvözletül tárnám felé? — lehull-e fejemre a fényes csillag, ha epedő szemeimet hozzá emelem? felmelegszik-e a bokor, ha forró keblemhez karolom? elhallgat-e az énekes madár, ha bánatomat panaszlom, s megszün-e mosolyogni a virág, hogyha én eltávozom innen? Minden oly szép, oly emelő, de reám nézve hideg és néma mint, a sír, — Oh hogy ne áldoznék hát fel mindent Andor szerelméért, mely mind azt magában foglalja, mit táj, hegység, csillag, fa, bokor, és virág megtagadnak tőlem, s mit egyesülten sem bírnának nyújtani, — mely magában foglalja életem üdvét, s megvalósítja lelkem arany álmait. — De oh én Istenem, vajjon nem volt-e bűn hogy eddig is haboztam? vajjon nem kellett volna-e már Andornak régen irnom? Ó ha azt hinné, hogy csalódott bennem, hogy megszüntem őt szeretni is talán! Isten, jó Istenem, ne hagyj el, légy velem, védelmezz engem szegény elhagyott leányt S mintha az izgató gyötrellem üzte volna, hirtelen íróasztalához lépe, s irt mint következők:

Ne kívánja ön, hogy mindazt, mit utolsó együttlétünk óta szenvedtem, megkisértsem festeni, ne kívánjon gyötrelmeimről hallani, — ki mint én életét s üdvét köté szerelméhez, s azt kívánják tőle hogy egyszerre mondjan le egész boldogságáról, annak fájdalmát csak az sejtethi, ki mindenét elveszté. — Ha nyugalmanak van még némi becse ön előtt, — ha szeret még, holnap estveli 8 és 9

óra között meg fog ön jelenni a kerti forrás nagy fűzfája alatt, hol önre szerelme nevében várni fog: Margit.

Remegő kéz- s dobogó szívvvel jegyzé föl a leány a néhány sort, s a czédulát lepecsételvén, kézbesítését hü Magdolnájára bizta.

De nem fogja-e a nagyságos úr megtudni? Kérdé aggalmason a komorna.

Ne gondolj arra Magdolnám, — hiszen látod mint szenvedek, — menj, vidd el kedvemért a czédulát.

Hiszen a kisaszszony kedveért akár a tűzbe is bemenne az ember — mondá Magdolna szemeit törölgetve — bár adná Isten, hogy jó vége lenne a dolognak.

A mint Magdolna távozik a levéllel, s Margit magán maradt, újolag leborult a Madonna kép előtt, de ezúttal nem sirt, nem zokogott, hanem áthatott s emelkedett lélekkel imádkozék Isten kegyelméért és erőért.

S midőn imáját végezve lepihent, a sok zaklatás után kimerültségében enyhe álm szállt pilláira, s ifjú fejére, mint szent koszorú, ereszkedék az égből az anyai áldás

NYOLCZADIK FEJEZET.

Minthogy a történetek egészen új kis korszakot képeztek Várdán, a ravasz Szalmádi eltökélé a a korszakban fontosan működni, eltökélé régi ohajtott terve létesítésére ügyesen játszani.

Hogy Margit oly kitartólag ragaszkodék jegyesehez, mint Arankától hallá, az épen nem vala ugyan megfelelő kívánatainak, de reményét mindazáltal nem veszté el, minthogy kitünő szép s világba forgott unokaöcse fölléptétől sokat várt, s ügyességében tökéletesen megbizott.

Csak egyszer Kálmán itt legyen — gondolá magát biztatva, akkor aztán nem félek legkevésbé Beregi Andor befolyásától. — Hanem addig annál óvatosabban kell a dologban minden oldalról eljárni.

S hogy befolyását semmi ne gyengithesse, Várdayt pillanatra sem hagyta magára, mit annyival könnyebben tehete, mivel a közel események távol tarták egy időre Várdától a szokott vendégeket, s így épen a legroszabbkor magányra kárhoztatott Várday, szinte kíváná a jogtudós megszokott környezetét, s társaságát.

Szalmádi, mint képzelhetni, minden alkalmat fölhasznált kegyurával szemben, Beregi Andor gyanúsítására, de olyan vigyázva, olyan módjával, hogy maga Várday sem igen vehette észre.

S midőn ő, bár mi rövid időre, kitekinte dolgai után, soha nem mulasztá el úgy intézni a dolgot, hogy Várday, Aranka csevegő társaságában s Havassyné ellenőrsége alatt maradjon, — nehogy mit ő oly gonddal épített, Margit vagy más elrontsa.

Mig Várday egy estve Havassyné és leánya társaságában mulatott, azalatt Szalmádi, hogy kegyura előtt érdemeit szaporítsa, ma is, mint naponként szokta estvéli órákban, kitekinte, hogy meglássa, vajjon az udvaron, a gabnatárok-, istálók-, cselédházakban, s a nagy diszkertben, minden jól s rendbe van-e.

S a kert sima, tiszta útján sétálgatva, korántsem a kellemes est bájait csodálá, hanem azt nézegeté: nincsen-e valamere tolvaj, kit tetten kapva, ezáltal mélyebben juthassan gondosságáért ura kegyébe.

Mig Szalmádi kémlelődött, s vizsga szemeit minden irányban jártatá, az alatt feljött a hold ünnepélyes, szelid világa, — hogy fényénél a szerelmesek álmadozzanak.

Szalmádi nem bámulá a hold halvány képét, s nem ábrándozék az égi világgal, földhöz ragadt lelke csak lenn foglalkozhaték, s e pillanatban is fortélyos terveit szötte tovább.

Kálmán nevének kell Margitnak lenni — gon-

dolá Szalmádi, kémlelőds közben is jól használván idejét. — S hogy a cseréhez lassanként, s észrevétlenül szokják a leány, nem tudom, nem lenne-e jó Arankát beavatni tervembe. Az igaz, hogy kis húgom gondtalan, s könnyelmű egy gyermek s a mellett barátságok Margittal, mint látom, tegnap óta kissé feszült lábra állott, — de mindazáltal is hasznára lehetne Kálmánnak előleges dicséretekkel s magasztalásokkal; még ma beszélek a dologról Júliával, ő ismeri leányát, s jobban fogja tudni nálamnál, használhatjuk-e őt. — Hm, hm, csak ezt a Beregi Andort el lehetne valamiképen innen egy időre pusztítani.

Fortélyos gondolatai közben, a kerti tó közepében jutott, a százados sűrűségbe, melynek árnyéka napfányes időben a legkellemesebb sétahelyként kínálkozott.

Az ezüst hullámú tó színén magányos hattyú úszkált, nyakát le-le buktatván a víz alá, s a nefelejts és százszorszéppel koszorúzott parton, magányosan állott a vén fűzfa, mintha századok viharaitól görbedezett volna dereka, s lengedező hajlékony ágait szomorúságában hullatná a földig. — A vén fa lombjai között, ifjú madárka énekelt, s dala oly vidáman hangzék, mintha öröm volna az életnek jelszava.

Eddig még a sors is kezemre játszék — eként füzé tovább Szalmádi mire sem ügyelve eszmélődéseit — ha tovább is így menne a dolog, pompásan eljutnék célomig. — Hah de mi

ez — gondolá lélekzetét elfolytva, és szemeit egyenesen a fűzfa alatti épen megjelenő alakokra függeszté — hiszen amott, ha nem csalódom, Margit kisasszony áll, ki ma betegség ürügye alatt az egész napot szobába tölté, és vele Beregi Andor ömledzik; milyen vakmerőség! — mormogá fogai között. De semmi, semmi, annál jobb, hiszen csak ez hiányzott még, hogy czéломhoz juthassak. — Menjünk csak, siessünk be, s értesítsük, mint illik, töredelmes szívvvel, a jó szerető apát. — Diesőben megy a dolog.

Gondolni és határozni a tevékeny Szalmádinál körülbelöl egy vala, — s felkeresvén a legsötétebb utakat, nyom nélkül surrana be a kastélyba, mint az árny, hogy a szerelmes pár nyugalmát, s holdogságát, idő előtt valamiképen ne zavarja meg.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Csendes, szelid volt a tavaszest, — virágkoszoruzá a fák- és lombokat, virág himezé a zöldelő mezőt. — Az ég tiszta kékjén csillagsereg táborozott, s közöttök a holdvilág fényes udvarával.

Csendesen fúdogált az enyhe esti szellő, s szárnyain hordozá a virágok édes illatát, — s a repkedő bogárcák megfürdének az illatárban, s mámorosan szállingáltak tova.

A madárka kedves éji tanyát lelt a viruló bokorban, s kis fejét szárnya alá hajtva szenderedék el, hogy álmában se feledje kedves szabadságát, mely őt szárnyain emeli a magasba fel.

Midőn a szem a milliárd sugárzást látja az égen, s a földön a tavasz virulati pompáját, nem hihetné-e, hogy a sziv, mely a virágról a csillagokig képes emelkedni, talán boldogságra született?

Mindennek van a földön szünideje, minden megnyugszik időnként, hogy megújulva gyűjthesse erőt, — ha a szellő pihen, csendes a bokor is, s midőn az éj leszáll, elszenderül a madár, s álomba

mélyed a kis bogárka, alszik akkor ember, állat, s leáldozik az örök nap is, — csupán a szív marad ébren, csupán az dobog szüntelenül, mintha a fájdalom fáradatlan gyász harangja volna.

Margit oly sokat szenvedte néhány hét alatt, hogy szinte megnem foghatá, mint maradhatott annyi gyötrellem után is, oly hő, oly forró, szívének szerelme.

A döntő órát, melyben Andorral találkoznia kelle, remegő kebelrel, feszülve várta, s midőn elérkeztek, a szerető leány, mint lebegő szellem, haladt fehér ruhájában a sötét fák árnyékát s rejthelyeket keresve, — s rettenve futamodék meg minden lomb zörrenésnél, úgy tetszék neki, mintha ütték volna, mint a haragvó apja fenyegető tekintettel haladna nyomán. — A kastélytól a rövid utat a kijelölt fűzfáig szorongó kebelrel tévé meg Margit, — minden tagjában remegett, s visszatekinteni a világért sem bátorkodott volna, — ha valaki véletlenül kezét, vagy ruháját megkapja, ijedtében tán azonnal szörnyet hal.

Ki tudná azt megmagyarázni: mint egyesülhet egy kebelbe annyi félclemmel oly sok bátorság, s annyi szelidséggel oly szilárd erő.

A mint a remegő leány megpillantá a fűzfa alatt rá váró kedvesét, öröme hevében elragadtatva kiálta fel, mintha nem is remélte volna, hogy ott találja

S midőn az első, mind két részről önkénytelen ölelkezésen túl voltak, Margit magához tért,

s leányos szelidséggel bontakozék ki kedvese karjai közül.

Mintha csak álmodnám, hogy itt vagy, — mintha csak álom volna, hogy látlak, — szólott azután kimerülten omolva a füzfa tövében kínálkozó kellemes ülőhelyre, mely előtt a kerti forrás ezüst hullámokban ragyogtatá tiszta tükrét.

Oh Margitom, nem álom-e az egész élet, nem álom-e a boldogság? — mondá Andor a leányka mellett helyet foglalva.

Szegény gyermek! folytató Margit szelid vonásain merengve, — halvány arczodból leolvasható mennyit szenvedél! Bár egészen én viselhetném jelenünk fájalmát, — s maradna tied a szép múlt minden öröme. — Meg nem foghatom mint bátorzkodhatik a bú ily gyöngéd kebelre nehezülni, s csodáalom a gyáva sorsot, mely vakságában hozzád hasonló áldozatokat szemel ki. Hiszen szerelmemről lemondani, még nekem is nehéz, — lemondani rólad Margitom, majdnem meghaladja erőmet.

Hogyan Andor, hát még te is lemondásról beszélsz? — szólott Margit nagy kék szemeit fájdalmas meglepetéssel emelve kedvese arczára — még a te édes beszéded zenéje is vállhatnék ama rettentő kívánat viszhangjává? Ohne beszélj nekem lemondásról, vagy ha igen, hited el velem, hogy soha nem szerettél, hadd forduljon szerelmem éles törként szivem ellen, hadd veszssek el szerelmem által.

Szavaid keserti vádként hangzanak Margitom, mondá búskomolyan Andor — s pedig azt nem én, hanem a sors érdemli tőled. — Hiszen ha tőlem függene, lelkembe rejtenélek, hadd lenne világod forrón szerető szivem, hogy a világ hideg érintését soha ne érezhesd, hogy soha se tudhasd, mi a sorscsapás.

Oh hála neked Andorom, hogy meggyőzél, miként te is úgy szeretsz engem, mint én téged — rebegé Margit alig hallhatólag, s feje önkénytelenül hajlék az ifjú vállaira, s Andor kezét kis kezei közé szorítá.

Vannak pillanatok, midőn a kedves kéz gyenge érintése, vagy a selyem fürtök ismert illata, olyan édes borzadást, olyan csodálatos mámort idéznek elő, hogy a forró ajkak öntudatlanul olvadnak szerelmi csókban, s két dobogó kebel egyesül ölelésben.

Ilyen pillanat vala az, melyben Margit kedvese karjai közé omlék. — soha nem szeretett az, ki ily magas gyönyör perczeiben, nem kívánt volna megsemmisülni, — soha nem szeretett ki nem hívé, hogy vannak pillanatok, melyekben több gyönyört érez a kebel, mint némely ember egész életén át.

Andor és Margit egymás karjai között, szívesen megsemmisültek volna, s hálásan érezék pillanatnyi boldogságukat.

A holdvilág, mint a kedves muló gyönyör egyedüli tanúja, ábrándozva tekinté le rájuk, s a bokrok és fák, sohajtásként lengének körülök.

Midőn egymás karjaiból kibontakoztak, mintha édes szép álomból ébredtek volna fel, melytől fáj megválni, mind ketten felsohajtának.

Nemde Andorom — szólott Margit halk, remegő hangon — többé soha, soha nem fogsz lemondásról beszélni.

Oh Margit, ne nehezítsd helyzetemet — viszonzá Andor fájdalommal — hogy bátorkodhatnám sorodat az enyémhez kötni, vagy azt hiszed, volna szívem túrni, hogy az, kit mindenek felett szeretek, nélkülözzön? azt hiszed, eltúrném szemeid tiszta egén a könnyet? s elviselhetném, hogy értem feláldozd magadat? Válnunk kell Margitom, mert megvallom arra büszke vagyok, hogy atyád gazdagságát elfogadhatnám, s forróbban szeretlek, minthogy szegénységemet megoszthatnám veled.

A mi a tiéd, az az enyém is Andorom — szólott Margit fájdalomától elragadtatva — s azon pillanatban száműztem magamtól a gazdagságot, melyben a szegénység a te sajátod lőn. — Mit beszélsz, nekem nélkülözésekről! — folytatá szenvedélylyel — hiszen csak az a boldog, ki áldozatok, nélkülözések, s lemondásokkal tanúsíthatja szerelmét. Szemeimben csak akkor látsz könyűt, ha eltaszítod magadtól szívemet, — s feláldozni akkor fogom magamat, ha arra kényszerítesz, hogy rólad lemondjak. — Oh Andor, Andor, tudhatjátok-e ti, mint szeret a női szív, kik büszkeségtekért is fel tudjátok szerelmeteket áldozni?

Mielőtt Andor válaszolhatott volna, mind ket-

tejük meglepetésére, a Szalmádi által figyelmeztetett Várday jelenék meg előttök, fenyegető tekintettel, s büszke homlokkal.

Hogyan Margit, hát ilyen beteg vagy te? — kérde az apa alig fékezhetvén felháborodását. Hát minden szemérmét levetkezél már, hogy ily órában s ily helyen bátorkodol látogatást fogadni? Mert reméllem a hivatlan vendég nem tudtoddal tolakodék házamba?

Bocsánat atyám, én kérettem őt ide, mivel nem birtam már nehéz fájdalmammal — mondá Margit apja előtt térdre borúlva. — Oh ne foszsz meg a légtől, mely éltet, ne a sugártól, mely melegít, — ne foszsz meg üdvömtől jó atyám! éltem az övéből foly ki, s ha leszakítasz kebléről, megsebzett szívemnek el kell véreznie!

Ugyan úgy-e? kérde az apa forrongó dühével küzködve — ki képzelte volna, hogy a bátortalan leány ily vakmerőségre vetemülhet! Azt hittem vizet sem tudna zavarni, és ime magamat is majd csak nem kiforgat! Hallatlan elvetemültség! — folytatá önmagát mind inkább ingerelve. — Hát ez a hála a gyöngédségért, mely születésed óta környezett? Hát ez lön jutalma az apai szeretetnek, mely miattad mindent mellékesnek tekinte? De ám jól van, — látom az bánt, hogy eddig még nem volt semmi bajod; — s ha szived és belátásod nincs, majd tudok én szigorú is lenni. — Menj innen, takarodjál azonnal szobádba.

Oh atyám, ne kényszeríts a végsőre — esdekle

Margit hasonlíthatlan szelidséggel emelve könyá-
zott arcát apjához — hiszen tudod, hiszen érze-
ned kell, hogy sem kérelem, sem szigor nem bir-
nak hatalommal felettem, a mint arról van szó,
hogy Andorról lemondjak.

Ha még egy szót merészelsz ejteni — kiáltott
a szélsőségig ingerelt apa csaknem magán kívül,
szétzúzlak, hálátlan rossz gyermek. — Ön pedig
ha jót akar, távozzék tüstént — szólott azután fe-
nyegetőleg Andorhoz. — Nem volt-e elég, hogy
rútul rászédett, hogy vissza élt bizalmammal,
nem volt-e elég, hogy mint a kígyó halálosan csipte
a keblet, mely melengeté, hanem még új sérelmet
új botrányt is akar házamon elkövetni?

Csendesen atyám — kiáltott Margit magán ki-
vül — velem tehetsz mit akarsz, de őt jelenlétem-
ben, még neked sem szabad sértened. — Bocsáss
meg — folytatá ezután, szenvedélylyel rohanva az
ifjú keblére, hiszen minden sérelem szivemen keresz-
tül jut csak kebledig, s így a legkeserűbbet lelkem
felfogja előled. — Bocsás meg atyámnak Andorom.

Andort, kinek büszkesége mélyen vala se-
bezve Várday előbbi szavai által, lefegyverzé a
kétségbeesésében is engesztelő angyalhoz hasonló
leány szelidsége.

Nyugodjál meg Margitom — szólott az ifjú
gyöngéd szerelemmel — nem fogom felejteni, hogy
ki megsértett, atyád volt.

Margit fájdalom és elragadtatás közt nyújtá
Andornak kezét.

Vagy e pillanatban távozol innét szemérmetlen leány — kiáltott Várday folytott, remegő hangon, vagy mint kitagadott, méltatlan gyermek hagyod el házamat.

Ám tagadj hát meg atyám, ha úgy tetszik — szólott Margit mélyen keseredve — üzd el házadból az anyátlan leányt — hiszen nem leszek én elhagyatva, Andor szerelmét nem veheted el tőlem, s atyám helyett, kinek szeretete mindjárt az első komoly próbánál hajótörést szenvedte, benne új, s hübb támaszt ad nekem Isten.

Történjék úgy, mint akarod — mondá Várday dühében halál sápadtan, s minden szavát nyomatékkal s megfontolva látszék ejteni — kösd sorodat egy méltatlan kolduséhoz, de reám ne számolj leány! atyád szeretetét e percz óta örökre el vesztéd.

Köszönje annak, hogy Margitom apja, ha az új sérelemért elégtételt nem követelek — szólott Andor kigyúlt arczezal — s legyen meggyőződve: hogy bár mennyire megveti is szegénységemet, büszkébb vagyok, minthogy leánya kezével együtt gazdagságát is elfogadhatnám, — készebb lennék koldulni, mint ön kegyéből tengődni. — Nőm soha nem fog önre szorúlni, a kitagadott leány, mig én élek, azon percztől fogva nem lépi át többé az apai ház barátságtalan küszöbét, melyben sorsát enyémhez köté. — Isten veled Margitom! bizzál szerelmemben, s igyekezzél értem megnyugodni.

Margit szobájába vonult, s lenyugodt, de

szemeit elkerülé az álom, — csak hajnal felé szenderedék el, s az ablakain betekintő sugár, virágnak képzelé a lányka halvány arczát, s lecsokolá a zárt, sötét pillákról a remegő könny-cseppeket.

TIZEDIK FEJEZET.

Bár mi hevesen felindult vala Várday leányának ellenkezése, s következetes szerelme miatt, mindamellett nem a szív, hanem csak szenvedélye szava volt, midőn azt állitá, hogy egyetlen gyermeke örökre elveszté apai szeretetét. — Nem olyan könnyü kitépni a mély gyökeret, melyet a természet tiltetett az emberi kebelbe.

Midőn haragjától elragadva kiejté szavait, akkor valóban hitte is Várday a mit mondott, de midőn magány szobájába vonúlt, s a méla éjszakát alá s fel sétálva tölté, s megállt koronként neje nyugodt, néma arczképe előtt, melynek szelid vonásai, visszavezeték fájdalmasan izgatott lelkét a múltba, s fölébresztének minden szép, minden szent emléket, mely az apa szívét a gyermek iránt ellágyitá — ekkor, oh ekkor mélyen érezé, hogy nem csupán a szeretet szava, mi Margit mellett felszólalt, hanem a régen elporlott anyának előtte lebegő képe s beszédes szemei is arra inték őt: hogy legyen elnéző, s legyen több kimélettel az ifjúkor hő szenvedélye iránt. És az apa megbánta heveskedését,

vádolá magát, hogy mielőtt leánya bánatát, s keservét szaporítá, nem gondolt előbb Margit anyjára.

Nem hasonlít-e minden vonása anyjához? — gondolá fájdalmasan, s nem szeretett-e ő is épen úgy mint Margit, s ha hasonló körülmények közé jő, vajjon ő is nem tette volna-e meg értem, mire Margit késznek érzi magát Beregi Andorért? csak hogy én — folytatá Andor iránti keserűségét e pillanatban sem győzhetve le — soha oly áldozatot hasonló helyzetben, el nem fogadtam volna, ez a különbség köztem és Andor között, s mire én méltó leheték, arra ő nem az. — Margitot azonban ki jelen hangulatában képtelen megítélni tiszta fővel mit fessen, lehet menteni, annyival is inkább, mivel remélem, hogy szép móddal, s szelidséggel a lemondásra is reá bírom őt. — Szegény gyermek! milyen rossz éjszakát készített magának, — de magam is valék talán oka; — korom, s tapasztalattimnál fogva nyugodtan kellett volna fellépnem, s épen kimélet által éreztetni Margittal nem csupán helytelen tettét, s Andor méltatlanságát, ki a tapasztalatlan leány szerelmének meggondolatlan jelét, nem átallá elfogadni, de apai szeretetemet is. Még magam önték olajat a tüzre, s szégyenemre, saját ötven éves szemeimbe nem láttam a gerendát, s a gyermek leány szemeiben megpillantám a szálkát. — Hogy ne bocsátanám meg Margit heveskedését, mikor még magam sem valék képes indulataimat mérsékelni. — Alig várom, hogy hajnalodjék — gondolá tovább mind inkább felmelegedve

Margit iránt, elviselhetlen tudnom, hogy a szegény leány bizony még halálra búsulja magát. — Hiszen hevemben olyan elvadulva fenyegetőzhettem, miként egészen képtelenség, hogy szemeim előtt mutatni merje magát. De föl is keresem őt reggel magam, — s megnyugtatom, megvigasztalom szegénykét. — Hiszen Margittal mindig lehetett okosan beszélni, s ha leánynyal meggyül a baj, szép szóval sokkal könnyebb boldogúlni, mint kényszerítésekkel.

S feltételét meg is tartá, csupán azon töprengedék, vajjon ő keresse-e fel Margitot, vagy magához hivassa leányát, s végre is azt határozá, hogy még is csak maga megy a szegény leányhoz. Már majd nem dél volt, midön minden elő készítés nélkül belépe Margit szobájába, s a mint megpillantá a megtört liliomhoz hasonló, halovány leányt, ki merengésében észre sem vette apja közeledését, — s látta a bánatos arcot, melyre a méla, s egy pontra szögzött szemek könnyei ömlének, az imára kulcsolt kezeket, s a kimerült lankadtságot, mely annyi rázkodás után, Margit egész lényén előmlék, szive fájdalmasan megindult, s régi szeretete teljes gyöngédségével üdvözlé leányát.

Jó reggelt gyermekem; hogy aludtál?

Margit meglepetése első pillanatában ijedve rázkodék össze, a mint azonban megpillantá apja nyájas, jóakaró vonásait, az öröm, az elragadtatás, mely e részben reménytelen lelkét egyszerre elárasztá, olyan hiven sugárzék vissza arcán,

hogy midőn Várdaynak keblére borúlt, s kezeit csókjaival halmozá, s végül boldogsága heves sírásba tört ki, a meggatott, a mélyen illetődött apa szemének két nehéz cseppje vegyült a gyermeki szeretet hő könnyeivel.

Hiszen tudhattam volna én azt, kedves édes jó atyám kezdé Margit, midőn első felindulása után vissza nyéré hangját — hogy te nem taszithatod el magadtól gyermekedet, meglehet hibás, meglehet tiszteletlen valék keseredésemben, de mi érzelem volna a szelid bocsánat, ha apai szivben nem foglalna helyet? Nemde atyám érezéd te azt, hogy irántadi szeretetem pillanatra sem csökkent? hiszen ha nem ragaszkodnám hozzád, szivem felényit sem szenvedett volna küzködésében. — Bocsánat atyám, szeretetem nevében bocsánat!

Várday ellágyúlva ölelé keblére leányát, s bocsánatát ezer csókkal tanusítá.

Oh atyám, Isten olyan bölcsen alkotá a szivet, olyan szépen osztá fel annak rejthelyeit, hogy a nemesebb érzelmek békén élhetnek ott egymás mellett. — Mint az égen fenn ragyogó csillagok, melyek egymást nem sértve tündöklenek a tiszta boltozaton, s midőn ideje eljő, felkél közöttök, mint szivben a szerelem, az ábrándozó holdvilág, úgy a kebelben is megfér egymás mellett minden szép érzelem, és így marad a gyermeki szeretet háborítlan szentség az üdvözítő szerelem mellett is. Miért kellene hát egyiket a másik miatt sértünk, miért akarnók önmagunk rövid éltünk bol-

dogságát megsemmisíteni? És Andor a mellett oly nemes, szerető kebel.

Csendesen leányom — szólott Várday nyugodtan, de elkomolyodott arczezal — Andorról ne beszélj. — Hagyjuk most pihenni a dolgot, elég időnk lesz arról majd akkor beszélni, ha kedélyed nyugodott kissé.

Nem értelek atyám — mondá Margit nagy kék szemeit kérdő tekintettel függesztve az apjára — tehát csak muló álom lett volna örömöm?

Örömöd valóság lehet gyermekem, mert atyád őszinte bocsánatát megnyerted, mit remélem nem fogsz úgy jutalmazni, hogy oly tárgyról beszélj, mi atyádra nézve e perczen kellemes nem lehet.

Tehát egyezésedre nem számolhatok? Kérdé fájdalmasan felsohajtva a leány,

Ismétlem Margit, e tárgyról később fogunk beszélni.

Nem, nem atyám, a bizonytalanság kinosabb, mint a legroszabb való — mondá Margit hévvel. Ha nyugalمامat ohajtod, tudasd velem azonnal mihez tarthatom magamat.

Mire való ezen gyermekes heveskedés? szokjál türelemhez, szokjál indulatid mérsékletéhez kedves leányom — szólott Várday megölelvén Margitot. — Nemde tudod, hogy atyád javadat kívánja. Lásd gyermekem, az élet visszontagságokkal teljes, — s szerencsés, ki tiszta öntudattal vigasztalhatja magát, midőn eljönnek reá nézve a szenvedések nehéz órái. — Ha apádat megkeserítve, és

ohajtása, s akaratával ellenkezve választanál magadnak élettársat', mit gondolsz, lehetne-e frigyetecken Isten áldás? nem fordulna-e maga szerelmed vádként kebled ellen a legelső csapásnál, mely éltedben felmerül? Első, s legszentebb kötelességünk Margitom, tisztelni a természet szavát s törvényeit, s habár jól tudom, hogy nem csupán szenvedélyeink, de kisebb örömeinkről is nehéz gyakran lemondani, mindamellett, nem hiszem, hogy csalódnám, ha felteszem, hogy leányom a mint képes leend nyugodtan itélni, mellékesnek tekintend minden mást azon érzelemhez képest, melyet születése pillanatában oltott keblébe a természet, apja iránt. Ne csüggedj gyermekem! hiszen küzdelemből áll az élet, s ha szent kötelességből egy nehéz bajt legyőztél, meglásd erősebb lész, s önbizalmadat nevelni fogja.

Oh atyám, atyám, miért nyomod a kebled, mely hozzád annyira ragaszkodik — szólott Margit fájdalommal. Miért nyájas az arcod, midőn minden szavad éles törként nyomul szivembe? A természetről beszéltél az imént? Oh atyám, szent s jó példát állítál fel! Mert hiszen a természet szava nem csupán a gyermeket inti, hogy szeresse, és tisztelje az apát, — de felszólal az apai szívben is a gyermek boldogsága eszközlése mellett. — Vagy azt hiszed atyám, hogy mi a nagy természet szép öszhangzását alkotja, mi az eget a föld boltozatává tevő: a szeretet csak fájdalomra adott volna a kebelnek? S ha a napfény példáját

követi a szív, mely szeretőleg veti sugarát a földre s melegével fölébreszti a gazdag tavaszt, s a kopárság helyén virányt tenyész, — azt hiszed, atyám, bűn lehetne az? Tehát mi a nagy minden-ség életét- s őszhangzását alkotja, a szerelem üd-
vözítő gyönyöre, a szívben csak pusztítást szül-
hetne? Oh ne kényszeríts reá atyám, hogy gyer-
meki kötelességim feláldozása árán váltsam meg
szerelmemet!

Bár mint eltökélé Várday, Margit lemondását
remélve, a türelmet, s békülest leánya fájdalma
iránt, mindazáltal feltámadt lelkében az alig le-
győzött keserűség, midőn észre vette, hogy nem fog
boldogulni, de nyugalmit még megtartá, habár
határozott hangja elárulá, midőn következőleg vá-
laszolt, hogy ő épen oly kevésbé szándékozik en-
gedni, mint leánya.

Kértelek Margitom, hogy ezen fontos tárgy
taglalását halaszszuk alkalmasabb időre, s te nem
hallgattál reám. — Szerettelek volna kimélni, ohaj-
tottam, hogy pihenj előbb, de te szenvedélyedtől
elragadva, mindamellet is hozzá fogál, s most
már én is kényszerítve vagyok akaratomat kije-
lenten. — Beregi Andor megegyezésemmel soha
nem lehet férjed, nem csupán mert szegény, nem
csupán, mert neve is szenvedett apja bukása által,
hanem azért is: mivel engem több ízben keserűen
megsértett, — s Várday Gergely meg tudja talán
bocsátani a hálátlanságot, de felejtteni nem! — Most
már csak az a kérdés gyermekem, mit Isten, s

világ előtt követelhetnék tőled: az engedelmességet megtagadod-e tőlem szeretetem- s jóságomért?

Ne említsd szeretetedet jó atyám, hiszen tudom, hiszen érzem már, mennyire számolhatok szivedre, mondá Margit olyan szomorúan, olyan leverten, mintha ő lett volna maga a bűbánat. — Hidd el atyám, ha csak az én boldogságom forogna fenn, és nem vált volna azon meggyőződés legszentebb hittemmé: hogy Andorért szerencsétlenségben mindent áldozni tartozom, — ha kell, talán lemondanék róla, ha a küzdésben, mit atyám kívánata mért reám, s fájdalmam súlya alatt megsemmisülnék is, hogy maradna fenn számodra, mit gyermeked üdvének eléje tesz, azon vigasztalás: miként bár megtörök vas akaratod szikláján leányod szive, sirhalma tanúsítja, hogy engedelmes gyermeked volt. De Andor szegény, de Andor szerencsétlen, s habár inkább szeret, mint életét, kész leende lemondani rólam, csak hogy érzelmeim összeütközésbe ne jöjjenek miatta, csak hogy sorsomat ne kössem övéhez boldogtalanságában. — S te ki boldog, és gazdag vagy atyám, szintén azt mondod, hogy szeretsz, de azért gondolkozás nélkül fel tudnál áldozni, s mi még inkább fáj, kész lennél a sors üldözött nemestől elvenni az egyetlen vigaszt, mi leányod szerelmében számára még fenmaradt.

Elég Margit! — szólott az apa a mély keseredés nyugalmával. — Elismerem bölcseségedet, de oktatásodat nem akarom tovább hallgatni. — Mire apai gyöngeség képessé teheti az embert, mindenre

kész valék, hogy megmenthesselek. — Ki mint vet, úgy arat gyermekem — én nem tehetek magamnak szemrehányást, — magadnak tulajdonítsd határozatod következményeit.

Margit csendesen zokogott, s az apa, ki le nem vette leányáról tekintetét, hosszú ünnepélyes szünetet tartva így szólott: Utolszor kérdelek Margit kész vagy-e Beregi Andorért atyád szeretetét kockáztatni?

Andorért mindenre kész vagyok atyám — rebege Margit alig hallhatólag.

Várday bensejével küzdve járt alá s fel a szobában, — végül leánya előtt megállván, kimért szigor-, s határozottsággal ekként szóla:

Jól van Margit, történjék a mint akarod, én megnyugszom választásodban, hanem, hogy megmutassam, miként még a méltatlan gyermek iránt sem hül ki egészen az apai sziv: mától számítva egy évig határidőt tűzök ki gondolkozásra, — s ha ezen idő lefolyt, mely alatt Andort soha látnod nem lesz szabad, s te megmaradsz örült föltételed mellett, — akkor sorsod kockája el van vetve, s ismételve mondom, tulajdonítsd magadnak lépésed következményeit.

Margit némán egyezék a kitüzött próbaév elfogadásába, s midőn apja magára hagyta, keble még nezebb volt, mint azelőtt.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Az idő, e kérlelhetelen emésztője mindennek, egyenlő léptekkel halad előre, s közönyös szemmel nézi a kint és örömet, jól tudva, hogy egyik, mint a másik előbb utóbb martaléka lesz.

Bár mi egyhangúlag folytak is Várdán a napok, a kitűzött próbaév még is végéhez közeledék már; s ha a kastélyban lehetőségig igyekeztek is a benső családi viszonyokat leplezni, a változást mindazáltal rebesgeté az egész környék, s így alkalmatlan látogatóktól legalább menten élhete Várday.

Szalmádi, mint képzelhetni, jól meghányta-vetette a változott viszonyok fordulatait, s midőn Margit következetes elvonultsága hónapok folyamán át meggyőzé arról, hogy kedves tervével fel kell hagynia, — új tervet készít, mely amazért bő kárpótlást ígért nagyravágyó szívének.

Mint hogy Margit ritkán jelent meg a köztársalgási teremben, Várday Szalmádin kívül, leginkább Havassyné és Aranka társaságára volt szorítkozva, — s ha az anya gyakran ismételt meséit, múlt élete eseményei-, hódításai-, s más efélékről,

megúnta is egyszer-másszor, Aranka vidor kedélyét annál kellemesebbnek találá, s midőn egy alkalommal, a leány boldog szemei, s enyelgése csak nem elbájolák, így szóla önkénytelenül Szalmádihoz:

Hogy ha idején került volna szemeim elé kis húga, még csak egy szóval sem állítom, hogy házasságra ne gondoltam volna, soha sem láttam inkább kedvemre való élettársnét, mondhatom soha.

Szalmádi meghajlék, és nem mulasztá el az egyébként jó házból való leány szegénysége miatt szabadkozni, valamint azt is emlité, hogy Várday még most is válogathatna az első családok leányai között.

De bár mi ügyesen szabadkozók is a furfangos jogtudós, azért koránsem képzelhetjük, hogy reményei ne támadtak volna, s hogy új tervét épen ezen reményekből ne szötte volna.

Jól tudván azt, hogy gyakran kis dolog szüli a legnagyobb eredményeket, eltökélé gondtalan unokahúga kezére minden kicsiségben ügyesen játszani, s helyette számítva Várdayt észrevétlenül úgy körül hálozni, hogy jó formán ne is sejtthesse, mint jutott a kelepcebébe.

Azon körülmény, hogy Margit lehetőségig kerülé apjával a magány télálkozást, s kerülé egész házszemélyzet társaságát, a legjobb viz vala Szalmádi malmára, ki minél szabadabb volt körülte a tér, annál inkább tudta azt hasznára fordítani.

Kegyurának minden gyöngeségeit ismerve, elő-

ször is azokra kívánt Aranka által hatni, azokat kívánta kielégieni.

Várdaynak gyenge oldala volt többek között, ebéd után pipázás mellett a jó fekete kávé, — mit, hogy annál izletesebb legyen, naponként Margit szokott előtte főzni a gőzölgő kávé gép kékes lángja mellett, — ő tölté a kis, megszokott findsába, — ő édesíté, s midőn átnyújtá azt atyjának, olyan kedves, olyan mosolygó vala arcza a leánynak, hogy a szives nyájasságtól czukor nélkül is megédesülhetett volna a sötét kávé; s ha eddig betegség vagy bármi más akadályozá őt a köztermbeni megjelenésre a barátságos pipázó szobában, az ebédlő mellett még is mindig készen várt már a kávé, s mindig ott volt Margit, mig atyjának átnyújtá a findsát. — De mivel ahhoz, hogy kis dolgokra nagy figyelmet fordítsunk, kedélyesség mellett még nyugalomra is van szükségünk, épen nem lehet csodálni, ha a változott viszonyok által Margit egészen kiragadtattott sodrából, s az eféle kedves, megszokott kötelességeit, napról napra, inkább elhanyagolá.

Midőn egy napon Margit ebédnél sem jelent meg gyengélkedés ürügye alatt, — s az ebédlés, mely alatt kizárólag a vidám Aranka vitte a szót, végéhez közelge, Szalmádi Várdaytól észre nem véve figyelmezteté a mosolygó leányt, igyekezzék Margit helyét a délutáni kávékészítésnél pótolni

Aranka, kinek a figyelem, mit Margit gyöngéd szeretet-, s kedélyességből tőn, s mire Szalmádi okos számitásból inté hűgát, — soha eszébe nem

jutott volna, minthogy nála mind a kedélyesség, mind a számítás teljesen hiányzik, — mindazáltal készséggel távozott, mivel mint említők már, kellemének méltánylata, s Várdaynak kitüntetései hiúságát kielégíték, s bizonyos fokig lekötelezék.

Midőn az ebédnek vége volt, s az asztaltól valamennyien felemelkedének, Várday önkénytelenül felsohajtja, a mint kávéja eszébe jutott, s úgy teszék neki, mintha kényelmeiből hiányzanék valami fontos, mit helyzetében, s Margit gyöngédségeitől elkényeztetve, épen nem szivesen nélkülözött volna.

Mi kellemes meglepetés vala tehát reá nézve a mint a pipázó szobába lépve, a nyiló rózsához hasonló, mosolygó leány megjelent előtte kezében a párolgó findsával, s leirhatlan kellemmel átnyujtván azt, imígy szólt:

Ha nem lesz elég erős, nem törekvéshiány, — hanem rossz számításból, ügyetlenségből eredt, s ha nem elég édes, az lesz az oka, hogy nem Margit keze készíté.*

Várday melegen, s őszintén lekötelezve szorított kezet a csinos leánynyal, s a kávét nem győzé magasztalni.

Már az igaz, hogy kedves gyermek, mondá azután féllassan Szalmádihoz — még soha nem láttam rossz szeszélybe.

Nagyságod igen kegyes — viszonzá az ügyvéd — habár azt magam is kénytelen vagyok elismerni, hogy soha életemben nem láttam olyan

minden szivességre kész jóságot, minő ezen kis bohó-, eleven jószágé. — Már arról csak magam is mernék felelni, hogy Aranka ugyan soha nem fog rossz kedv, s szeszélylyel jövődő férjének terhére lenni, — mert a minő a leány szülői iránt, férje ugyanannyit várhat tőle.

Habár Várday koránsem sejté, hogy Szalmádi Margitra bátorkodék ezélozni, — de mindazáltal egyszerre leánya jutott eszébe, s annyival fájdalmasabban sohajtott fel, mivel épen azon órában szokta volt Margit délutánonként zongorázással mulatolni.

S mintha Szalmádi megértette volna kegyura gondolatait és sohajtását, Arankának súgott valamit, s az ügyes leány azonnal a legnagyobb könnyüséggel felugrék, s lengén, vidáman a zongorához futott, s habár koránsem játszék oly kifejezésteljesen, s t'isztán mint Margit, mindazáltal birt annyi könnyüséggel, hogy játéka e pillanatban a legkellemesebb kárpótlást nyújtá.

A zene hangjaitól kezdetben csak még inkább elszomorodott Várday lassanként felvidult, midőn a leány tündöklő fekete szemeinek csintalan mosolygása-, s édes vidám dalával kíséré a játékot.

Szinte megifjodik mellette az ember — szólt Várday mosolygva közeledvén Szalmádihoz,— egészen hatalmában áll keblünket tetszése szerint hangolni.

S midőn estve a lámpák már az asztalokon voltak, s eljött az óra, melyben Margit az érkezett

hirlapokat szokta apjának felolvasni, s most leánya ott nem létében épen szemüvegét keresé Várday, — Szalmádi ügyessége e részben sem tagadta meg magát, ki Arankát előhiva, így szólott.

Te tűrhetőleg tudsz felolvasni kis hűgom, menj segéld ki ő nagyságát.

Aranka vonakodás nélkül tanusitá készségét e részben is, s habár a hosszadalmas politikai czikk meglehetősen untatta, nem mulasztá el a tárgyat, melyhez épen nem értett, helyenként éles megjegyzéseivel tarkítani, s ez által időt nyerni egy pár csintalan pillantásra, mosolyra s enyelgésre.

Várday tán soha jobban nem mulatott, a legérdekesebb felolvasások alkalmával sem, mint most, habár alig figyelé a czikk tartalmát, annyira elandalodott a leány kellemes hangjának zenéje mellett.

Szalmádi, mint látjuk, jól számított, mert csak ily csekélységgel, s lassú szoktatással lehetett egy Várday állása-, s korabeli férfiú lelkét úgy hangolni, hogy a leánya ellen mélyen keseredett apa szivében fel-felmerüljön időnként a gondolat, miként tán még nem volna késő házasodni.

Arankának kell Margit helyét mindenben betölteni, hogy a két leány között a változást lassanként, s észrvétlenül szokja meg az öreg úr; — gondolá Szalmádi nem egyszer, a mint Arankát szükségesnek kezdi érezni, mindent elkövetünk kéz alatt, hogy nélkülözhetlenné válják előtte, — s

észre se igen vegye, midőn leányával szakít.

A gondtalan Aranka öntudatlanul szolgált nagybátyja terveinek, s koránsem sejté, hogy könnyelmű vidámsága a hideg számítás eszközévé lett.

S miután Várday napról napra inkább meggyőződék, hogy azon reménye hasztalan vala, miként Margit talán, ha Andort nem látja, hónapok multán, majd csak kiábrándúl szerelméből, s át fogja látni, hogy a gyermeknek első kötelessége az engedelmesség szülői iránt, — Arankához oly mértékben fejlék önmagától is észrevétlenül hajlama, a mint leánya irányában mind inkább elkeseredék szive.

Várday nem érté Margit jellemét, szemeiben a leány hűsége, s kitartó szerelme, nem vala egyéb, mint irántai hálátlanság, s fejesség, s önmagát mind inkább ingerelve leánya ellen, utóbb a sok félreértés feszességet és idegenkedést szült az apa és gyermek között.

Margit fájdalmait senki sem érté, szive küzdelmeinek csupán Isten vala tanuja, hűségének nehéz próbaéve zajló hullámvész volt, melyen mint zöld oáz lebegett szerelme.

Keblének minden dobbanása önvádról és gyönyörről, szerelemről és bánatról beszélt, — néha szemében a fájdalom égető könye még meg sem száradt, midőn szivében a szerelem üdvözítő öröme remegett.

S ha Andor felől hirt, vagy tőle levelet kapott, ki a kitűzött nehéz próbaévet Pesten tölté,

akkor keblében üdv volt minden érzés, s öröme-
nek árjai között halt el pillanatra a fájdalom.

Olyan hosszú volt az idő, olyan lassan múltak
a napok, mióta a gyermek, mint idegen, állott a
szülői házban. — Oh miért nem szállhatott le a
mennyből a szelid közbenjáró, miért van oly mélyen
lenn a sír, s miért oly magasan fenn az ég, hogy
a gyermek esdeklését nem hallhatja meg még az
anya sem.

Apja szemeiből ezelőtt beszédes meleg szeretet
sugárzék Margit felé, s most minden pillantása
olyan feddő néma szigor, hogy a tartozkodó leány
alig meri félénk tekintetét hozzá emelni.

Mi másként volna minden, ha jó, ha szeretett
anyám élne, — gondolá egy napon Margit — ő
meg fogna engem érteni, tudni fogná, hogy szí-
vem nem oka szerelmének, — hiszen kezdetben
atyám is táplálta mindazt, mit érezék, és mit te-
hetek én róla, hogy a változott viszonyokhoz nem
tud alkalmazkodni a szív, mit tehetek én róla, hogy
mit lelkem egyszer elfogadott, azt örökre fogadta
el. — Atyám hálátlannak mond, — s ha Andort
elhagynám esküszegő, hűtelen lennék. — Atyám
gazdag, és soha nem lehet elhagyatva, — An-
dornak minden kincse: szerelmem. — Oh, jaj, jaj
nekem, hogy az élet ily nehéz próbára állított!
Szívemet nincsen erőm megtagadni, Andor nélkül
nem élhetnék többé. — Anyám szent tiszta szel-
leme — folytatá magában áhitattal összekulesolt
kezeit, s könnyázott arcát éghez emelve — oh

imádkozd le számomra Isten irgalmát, s bocsánatát, ha hü és igaz szerelmem bűn volna.

E pillanatban Magdolna lépe be, kezében levéllel, s Margit már messziről megismervén Andor kéziratát, dobogó szívvel nyúlt a levélért.

A mint hü komornája távozik, kebléhez szorítja a kedves sorokat, s több pillanatig nem bátorodik a pecsétet feltörni.

Ha ezen levél tartalma megnyugtató lesz — gondolá Margit a szerelem előítéletességével — akkor frigyünket égbe köték, és Isten áldása lebeg felettünk.

Azután hevesen felszakítja a borítékot, s kibontván a levelet, remegő kebelével olvasá mint következők:

Szerelmes édes Margitom! Bár lassan is, de múlnak a napok, s én, ki minden óráért hálát adok a teremtőnek, mely közelébb hozza az alig várt édes pillanatot, mely elválaszthatlanul egyesít, gyakran még is vádoló magamat. — Úgy tetszik, mintha szerelmem véték volna, mely neked oly nagy áldozatodba kerül, úgy tetszik, mintha nem volna szabad fenyegető sötét sorsomhoz kötni a tiédet. — Te még csak virágaidnak láttad árnyait, de nem az életet Margitom. Bölcsödtől fogva a szeretet karjai ringattak, s ifjú életed boldog elvonultságban folyt. — S én ragadjalak-e szent nyugalomból ki, s én rántsalak-e az élet nehéz küzdelmei és viszontagságai közé? Szerelmed nyújtja számomra a reményt, míg szived

enyém, dúsnak érzem magamat, míg te mosolygasz reám, nem látok borút, s a sötét éjszakának is csak csillagait látom, — és még is, még is Margitom azt tanácslom: mondj le rólam, ha van erőd, hagyj engem egyedül küzködni sorsommal, s nézd csak a távolból a borút, mely nyomomba kél. — Én nem születtem szerencsés csillagzat alatt, — életem útjára nem világól fény — felettem sötét balsors lebeg, mely üldözni fog, érzem, végpillanatombig.

Létem derüje: szerelmed, s a boldogság, melyet általad nyerék, talán küzdelmeim jutalma. — De ha egyedüli jutalmam lenne is, ha kívánod, éretted arról is lemondok. Tiszta szemeid egészen nem akarok könnyeket látni, s nem tudnám tűrni, hogy nélkülözzél. — Tanácskozzál sziveddel Margitom, s engem mellőzve, gondolj csak saját javad, s boldogságodra. — Még van idő, még visszaléphetsz. Bár mit határozzál, szemrehányásimtól ne tarts, — a gyönyörért, melyet eddig szerelmed nyújtott, még az sem volna nagy ár ha egész jövőm általad lenne is feldúlva. — Imádkozzál Istenedhez Margitom, és határozz úgy, hogy boldog lehess! Andor.

Oh miként volna lehetséges róla ennyi szerelemért lemondani! — Rebegé Margit keblére szoritva az összecsókolta, s könnyeivel öntözött levelet, és miután ismét és ismételve átolvasá azt, asztalához ment, s tollat vőn, és irt, mint remegő szive sugallá.

Soha, még soha szavakban szegényebbnek

nem érzém magamat, mint most, midőn szeretném minden sorommal szerelmemet, s boldogságomat tanusítani. — Ne kívánd hát Andorom, hogy mind leirjam mi keblemben véghez ment, míg kedves soraidat olvastam. Hiszen még a betű is, melyet kezed jegyez, sajátóságos életet nyer szemeimben, s kéziratod minden vonása külön jellemmel bir, s mesés talány, édes káprázat előttem. — Hiszen ha nevedet emliteni hallom, szívem mintegy varázs szóra megdöbben, s mintha menyei zene csendült volna meg, egyetlen szó, nevednek hangzása, ezer édes örömet remegtet keblemben. — Azt irod, tanácskozzam szívemmel, s tégedet mellözve, gondoljak csak saját javam- s boldogságomra. — Oh hogy lehetne téged mellözve tanácskozni szívemmel, s boldogságomról nélkülöd szó! Azt hiszed, áldozat nekem, mit miattad hozok? Boldogságommá, s üdvömmé válik a fájdalom, melyet érted viselek, s minden áldozat, mit szerelmemért hozok, csak újabb lánczszem, mely keblemet a tiédhez csatolja. Küzdelmeidnek gyönyörrel leszek osztályosa, s a borút, mely a te nyomodban kél, könnyen megfogják szokni az én szemeim. — Ha életed útjára nem világol fény, legyen boldogságom számodra a derű csillaga, — szemeimben soha nem fogsz könnyeket látni, mivel azok lelkem örökké mosolygó tükrei lesznek.

Oh Andorom, Andorom, hiszen te is szeretsz engem, de te azért még is csak tudsz okoskodni, neked van hazád, mely tettekre buzdít, van vilá-

god, melyben dicsőséget keressz, de nekem egész lételemet szerelmem alkatja, az én hatásköröm a a szív világa, s oh csoda-e, ha a varázs fátylon át, mely szüntelenül előttem lebeg, boldog tündérország még jelen sorsom is, habár tőled távol csak szép emlékek-, s reményekben élek. Ne említs többé lemondást, ne beszélj áldozatokról; szívem elég erővel bír minden áldozatra, csak szerelméről ne kellessék lemondania. Képzelhethéd-e a kék eget nap nélkül, mely bár rajta sugárzik, de lenn is életet költ melegével? Mint az ég fényes napja nélkül, olyan lenne keblem szerelmem nélkül, ha elvennéd világát, sötétben maradna a kebel, s minden élet elhalva lenne. Ne bánd te azt, ha szívem fáj, mert hiszen fájdalomában is csak boldogságot dobog; ne bánd Andorom, ha a megváltás mindentől, mihez gyermek szívem egykor ragaszkodék, szenvedést okoz, nincs oly sötét éjjel nincs oly nehéz sors, melyet a szerelem föl ne derítsen. — Szívemet ne féltsd, oly sok gyönyör mellett elfogja az békén viselni a küzdelmeket is. Mig keblemnek szerelem a paizsa és emelője, addig ne aggódjál miattam; boldog fogok én lenni mindig, míg mellettem vagy, ha minden sötét lesz is körülöm. Életem élete s lelkemnek üdve van kezeidben, oh Andorom értsd meg e szívet! Ne számíts, ne okoskodjál, hanem szeress, s igyekezzél boldoggá, százszor boldoggá lenni Margitod által.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A nagy jelentőségű nap érkezett — Várday inkább ünnepélyes komolyság, mint fájdalommal járt alá s fel szobájában.

Mintha az élet bajaival küzdeni nem lenne elég, mintha a sors üldözése nem volna elég hatalom, hogy még az emberek is képesek egymásnak keserüséget okozni, hogy még a szülők, s gyermekek között is támadhat viszongás.

Margit haloványan, s láthatólag remegve lépett apja szobájába.

Bucszúni jöttem atyám, rebegé a leány alig hallhatólag — s megköszönni szeretetedet, melyel irántam ez ideig viseltetél.

Ha Várday önmagát ingerelve, nem keményítette volna el annyira szívét leánya ellen, úgy Margit szelid fájdalma, mely egész lényén előmlék, s bánatos arcza nem mulaszthatták volna el reá hatásukat, — így azonban csak az elkeseredés komolyságával tekintte reá, midőn következő válaszával, újlag csak sebzé Margit szívét.

Kár volt fáradnod — vesztegetett szeretetem

bőven megvan jutalmazva, többre részesítél, mint a mennyit vártam, mert megvallom, hálátlanságra épen nem számíték.

Hallgass meg atyám — esdekle Margit könyvelt szemeit alig képzelhető bánattal emelve apja arcára.

Nem akarok véghatározatodnál egyebet hallani, szólott Várday szigoruan. — Elég szót pazaroltunk e tárgyban már haszontalanul, s elég idő volt egy év hosszú folyama mind kettőnknek gondolkozásra. Én ma is ott vagyok, hol ezelőtt egy évvel valék, szolj leány, mit határoztaál te.

Egyezésedért esengem jó atyám, oh ne tagadd meg szerető gyermekedtől egyezésedet.

Mit beszélsz! Talán bizony játszani bátorkodol atyáddal? Vagy azt hiszed bohó leány, hogy velem is úgy bánhatól, mint szalagoddal, melyet kedved szerint hajthatsz újaidra? Egyezésemet még kérni is, midőn eltökélt szándokod dacolni velem! — Vagy csalódnám — folytatá Várday szelidült hangon és szive mint arca is tanusítá, ellágyult — s te végre észre térve, még is csak engedelmes gyermekem kívánnál maradni? hiszen akkor atyád szivét újolag megnyernéd. — Szólj Margitom, nemde elismered, hogy nem hozna reád áldást, ha egyezésem nélkül mennél férjhez, nemde magad is átlátod, hogy igazságosan kitagadhatnának mindenből, ha velem, annyi szeretetért, dacolni bátorkodnál,

Hiszen nem kívánok én tőled gazdagságot, mit

Andor különben sem fogadna el. — Tarts meg mindent magad számára, csak egyezésedet ne tagadd meg tőlem.

Elég! — Szóltt indulatosan a pillanatnyi reményében csalódott apa. — Nem kérhetnél tőlem olyan csekélységet, mit hálátlanságodért teljes joggal meg ne tagadnék tőled. — Légy hát kitagadva mindenemből, s haladj az úton, melyet magad választál, de mélyen keserített apádra soha többé ne számolj.

Ha egyezésedet nem adod is, bocsánatodat legalább, ne tagadd meg tőlem atyám — mondá Margit halk remegő hangon. — Hiszen a szerelem önkénytelen élete, s kincse lelkeknek, bocsásd meg hát atyám, miről nem tehetek! Oh ne taszítsd el gyermekedet vigasztalás nélkül, hiszen ha engemet elüzesz, önmagadat fosztod meg egyetlen gyermekedtől, agg napjaid vigasztalásától.

A miatt soha se búsulj, hogy én vigasztalódás hijával lehetnék — szóltt a keseredett apa büszke homlokkal — talállok én nálad méltóbb, s hübb élettársnét a kedves nőbe, kit magamnak választék, s kinek gyermekei kármentesitendik majd hálátlanságodat. — Leány, ha örült szerelmed mellett megmaradsz, — apád meg fog házasodni.

Oh atyám — szóltt Margit láthatólag megkönnyülve. — Isten sugalotta neked ezen eszmét — most már megnyugodva távozom — hiszen engem úgy sem szeretsz többé, — előttem az apai szív, s a szülői ház, mint látom, örökre bezárultak De

nem zugalódom — folytatá elragadtatva. — Isten irgalommal van irántam, minthogy atyám számára is rendelt egy hű szívet. — Nyugodtan haladok tehát utamon, — csak áldásodat jó atyám! — rebege térdre omolva.

Soha! — kiáltott Várday indulatosan, ki a szeretet jellemét nem érté, s Margit örömén csak felboszankodék. — Takarodjál gyermek, s ne sérts többé követelésekkel, melyek nem illetnek.

Jól van atyám, — mondá Margit holt-haloványan — tagadj hát meg mindent tőlem, de habár hálátlansággal vádolod is leányodat, teljes szivemből megáldalak! — Isten legyen veled, és segítjen az új családi körben boldogságra! — szavai közben ellenkező apja kezét hevesen ajkaihoz szorítva távoztak.

S midőn szobájába azon gondolattal lépe, hogy utolszór látja a megszokott tárgyakat, keble elfogult, s fájdalma heves zokogásba tört ki.

Még a helytől is szomorú megválni, melyben minden tárgy külön emlékekkel bír, hogy ne törné hát meg a szívet, midőn a természet szent kötelekeit kell szétszakgatni.

Margit oly nyomott szívvvel jártatá körül könnyelt szemeit szobája mozdulatlan tárgyain, — a zöldelő bokrokon, kedvencz virágain, s az ismerős tájon, mely ablakán betekinte, mintha a távol hegyek egész súlya nehezednék keblén.

Az idő borongós volt, a felhős égről nehéz cseppek hullottak alá. — Az eső szele hűvösen fú-

dogált a kert bokrai között, — s a madarak zavartan repkedtek, a közelgő vihar elől igyekezvén menekülni. A kerti tó ezüst vizének koszoruzott partján, szomorúan suhogtatta hajlongó lombjait az emlékezetessé vált fűzfa, s a magányos hattyú nyugodtan úszkált a víz színén, mintha lebegő fehér emléke lenne egy eltűnt kedves pillanatnak.

Margit szemei az ezüst hullámokon merengtek, s szíve néma gyötrellemel vön búcsút a kis ismert világtól, melyben ifjú élete folyt, s mely eddig mindenestől övé vala.

Olyan búskomoly tekintete volt a sötét facsoportozatoknak, melyek a kastély megett emelkedő hegyoldalt lépék, mintha a lombok, melyeknek árnyékát az elporlott ősök is élvezék, részvéttel kísérnék a régi nemzetség vég sarja, utolsó virágának búcsuját.

A hegyoldalon a szürke várrom, melynek falait egykor fegyverzörgés, és vidám dáridó hangjai tölték be, zordonan, s némán emelkedék, s üvegetlen ablakai, mint megannyi sötét szemür, meredezének alá.

A mohosúlt sziklatömeg, a roncsolt váromladvány vala a Várday nemzetség hajdani hire, s ősiségének fennálló hirdetője, s a zöld pázsiton haladó halvány leány, a kimuló család utolsó megtörött reménye.

A múltnak holt képe, mereven sötéten állott fenn a tetőn, s a jelen élő fájdalma, küzködése, Margit kék szemeiben tükröződék vissza.

Midőn annyi áldozat után, végre csak néhány óraköz választá őt el az oltártól, mely előtt szerelmesével örökre egyesülni fog, midőn az ohajtott ezél oly sok küzdelem, s várakozás után, el vala már érve, — a szegény leány fáradtan, s büterhelt szivvel lépett az ösvényre, melyet önmaga választott.

Nem jól számít, ki azt hiszi, hogy az élet teljes boldogságot nyujthat. Az út, mely vágyaink céljához vezet, nehéz és rögös, s a sok küzdelem és szenvedés között, még mielőtt elértük, elveszítjük már boldogságunk felét.

Andor és Margit egyszerű tünnepélylyel véghez ment esküvője után néhány hétre, megtörtént Várday Gergely és Havassy Aranka esküvője is.

Szalmádi ügyesen keveré a kártyát, s felhasználván az alkalmas pillanatot, büszkesége kiélegítésére, szerencsés czélt ért.

Várday elkeseredésiben megakará leányát büntetni, s a bájos Aranka kihez megszokott már ragaszkodni, épen keze ügyébe esett. — Hogy jól választá-e élete társnéját, a jövő fogja megmutatni.

Havassyné soha nem bánta meg, hogy Várdán látogatást tön, s leánya szerencsését egészen magának tulajdonitá, ama bölcös példabeszédet szüntelen eszébe forgatván, mit szerinte Várday is bizonynyal szem előtt tartott: elébb nézd meg az anyját, s úgy vedd el a leányát

Aranka hiúsága is ki vala elégitve, neki is tetszett, hogy Várday Gergelyné lehe te, de mind-

amellett azt sem feledé, hogy férje hozzá képest kissé elévült már, — s kis, nyugtalan fejét csak hamar azon törte, mint lehetne szívét legezészerűbben kármentesíteni. — Hogy meggyőződünk, miként Aranka nem csupán vidám, de találékony hölgy is vala, ide jegyezzük levelét, melyet mint nyolcz hetes asszony irt főhadnagy bátyjának Olaszthonba:

Hiába akartál nem egyszer fogadni édes Kálmánom, hogy testvéred egész életére eljátszotta jó kedv-, s könnyelműségével jövőjét, mint aláírásom megfog győzni, mindamellett is tettem én valódi szerencsét, s mi több, egészen keresetlenül. Hiába, a házassági frigyét égben kötik, s nekem azért kelle huszadfél éves koromig várni, hogy végre is Várday Gergelyné váljék belőlem. — De tréfán kívül kedves Kálmánom, én egészen megvagyok sorsommal elégedve, habár az öreg úr, (kedves férjemet értem) néha kissé unalmas. A kastély, melyben lakom, ószerű ugyan, de a kényelem mindamellett sem hiányzik belőle. — A vidék, mint mindenki mondja, gyönyörű, mi egyébiránt egészen közönyös reám nézve, mivel mint tudod, én egyáltalán véve nem értem, mint lehet olyan egyhangú néma tárgyakban gyönyört találni, mint szép vidék, regényes hegyek, fák, virágok, s más ezekhez hasonló haszontalanságok. Én a virágot csak fürteim között szeretem, mivel oda jól illik, — de gyönyört csak akkor érezek, ha van kivel nevetni, mulatni, s hogy legyen, eltökéltem a falusi pász-

tor életnek szép módjával mielőbb búcsút mondani. Mivel jó öregem minden férjek között leghajlékonyabb ember a világon, könnyű volt reá birnom, hogy lakásunkat a közelgő télre, tegyük át Pestre. Pompáson fogok a fővárosba időzni édes Kálmánom, táncz, színház s az élvezetek minden nemei, hő pártolóra találnak bennem. Szinte belé szédül a fejem és szívem már csak elgondolásában is a sok gyönyörnek, s türelmetlenül pezsg minden csepp vérem, ha elgondolom, hogy még hetekig kell falun időznöm. Hiszen itt elaggulnék idő előtt ötvennégy éves férjem, anyám s nagybátyám egyhangú társaságában. El, el innen, az élvezetek zajos világába.

Ha engedélyt nyerhetnél hazádba, s bennünket Pesten felkeresnél, mint képzelheted legnagyobb örömeire volna szerető testvérednek:— Várdaynének.

ELSŐ FEJEZET.

Ki ne hitte volna, midőn szeretett, hogy kedvesével szalma kunyhóban is boldog lehet, kinek nem voltak arany álmái, melyeknek valóságát nem kétlé, ki nem hitt, midőn szeretett, s ki nem képzelte boldogságában, hogy a kedves lényvel együtt viselve, nem nehéz a bánat súlya sem.

Beregi Andor és ifjú neje, olyan bizalommal néztek a jövő elé, mintha a remény, mely boldog keblöket emelé, a sors biztosítása lett volna.

Andor elmondá ugyan Margitnak, hogy egyszerűen kell élniök, s hogy a gazdag és kényelemhez szokott úrhölgynek igen sokról le kell mondanania, mit eddig majd nem nélkülözhetőnek képzelt, de azért koránsem akarta, hogy forrón imádott nejének bár miről is le kellessék mondanania, koránsem akarta, hogy Margit nélkülözzön.

A szerető nőnek nem nehéz az önfeláldozás sem, önkénytelen kifolyása az érzelmeinek, melyet még érdemnek sem ismer el, oly jól esik, ha van kiért élnie, s áldoznia. Lehet-e tehát csodálni, ha Margit el volt ragadtatva, hogy szerel-

mét nélkülözésekkel, s lemondásokkal fogja tanusíthatni.

Margit mint tudjuk, falun tölté életét, s tapasztalatlan szive csak akkor sejté, hogy nem mindenki boldog, midőn az apai házban oly kész szivvel segíté a szenvedők és szükölködők sorsán. Az élet árnyoldalai el voltak szemei elöl fedezve, s midőn szivét ok nélkül megszállta néha a bánat, nem tudta volna megmondani mi fáj.

Ki boldogságot halász, árnyéket halász — mond kedvelt iróink egyike. — És vajjon nines-e igaza? Vajjon lehet-e az ember boldog a földön? Ha nines bajunk, a sziv ok nélkül is talál és fájhat, s ha van, bánatában szenved.

Az ifjú pár koránsem sejté még, hogy feladatunk a földön türni és szenvedni. Gondtalan bizalommal élvezék a jelen örömeit, s Andor, kinek neve szenvedett atyja bukása által, oly gazdag reménnyel tökéle el mit veszitett helyre hozni, s nevének fényt és hirt szerezni, miként tán másnak is képtelenség lett volna reménye valósulásán kétkedni.

Már korábban is kitünt a szellemdús ifjú az irodalom terén, s most midőn hír- és névvel állást, s jövedelmet is kelle szerereznie, az irodalmi pálya vala egyedül, mit büszke szive elfogadhatott.

Mig Margit szelid keble szép házi életről, s boldog családiasságról álmadozék, — férje merész lelke felül emelkedék a mindennapiság szük körén, s felszárnyalván, a való életet oly alant hagyá,

hogy megfeledezett a magyar író életviszsznyairól.

Szomorú annak a sorsa, ki nálunk eltökélé, hogy kizárólag az irodalomnak fog élni. Kevés lelkesek kivételével, csak kölcsön kért könyvek-ből szokás itt olvasni, kinek házában mindenre jut pénz, a mint könyvet kell vennie, eszébe fog jutni minden teher, mi nyomja.

Andor mindezeket nem tudta, vagy nem akarta hinni, — és hozzá köté nem csak saját sorsát, s dicsőségét, de Margitja jövőjét is az irodalomhoz.

Nem szent kincs-e, nem szive-e a hazának az irodalom? — gondolá az ifjú — nem foglalja-e magában a nemzetiséget, nem lelkes hazafiúi érzeléms szerelemből alakul-e? Igen, szív az irodalom, még pedig a haza szerető szive, mely érez és beszél, s oly kevesen hallják beszédét.

Hogy kitűzött célját mint író elérhesse, eltökélé Beregi Andor lakását Pestre tenni át, hogy azonban házassága első heteit elszigetelt boldogságban tölthesse Margitjával, a budai regényes hegyek között bérelt ki egy kis házacskát, s ifju nejét Várdáról egyenesen oda vitte.

Margit tehát kastélyból kunyhóba költözék, — de a kis három szobából álló ház mosolygó virágok, s zöldelő bokrok között állott, s úgy illett a a zöld közé, mint remény közé az öröm.

Hogy nejének új otthonát barátságossá varázsolja, egy szobát egészen Margit várdai kedves szobája mintája szerint butoroztatott ki Andor. A falakat

hasonló szőnyegek boríták, a bútorok, a zongora, az énekes madár, a bájos Madonnakép, virágok, minden, minden olyan volt mint Várdán, a mint Margit kívánhatta volna magának.

Midőn férje karján először lépe a nő azon szobába első pillanatban elragadtatva kiálta fel, — s a következőben zokogni kezdte. — Az ismerős tárgyakon rajta látá multjának minden emlékét, atyjára gondolt, kitől örökre szakadt talán el, s kivel oly soká együtt élvezett minden örömet. — Férje gyöngédsége elragadta őt, és a boldogság még is fájt szívének; a múlt is az övé volt, a jelen is, és a kettőt még sem lehetne egyesíteni.

De mivel Andornak hatalmában állott a nő keblének hűrjait tetszése szerint hangolni, a könnyező szemek csak hamar visszanyerék a mosolyt, s a nyomott szív örömében dobogott.

Oh be jó, hogy engem nem egyenesen Pestre, hanem ide hoztál Andorom — mondá Margit szobája ablakából kinézve. Mi meglepő szép kilátás! A zöld sziget mintha lebegene a Dunán, oly könnyedén látszik helyén állani, — s a két testvérváros a folyam két partján, mint büszke vetélytársnők tükör előtt, úgy állanak egymással szemben. Jer Andorom, menjünk ki; tegyünk egy sétát, — úgy szeretnék itt hegyet, völgyet összejárni, úgy szeretném ama vén bérezeket, mind, mind keblemhez karolni. Mintha minden a tiéd volna, mit szemem lát, minden tárgy mosolyogva tekint felém, minden bokor, minden virág felőled beszél,

minden madár rólad énekel, — a nap, szerelmedet ragyogja, s a szellő nevedet susogja. — Oh Andorom, ha tudnád mint szeretlek!

Végszavait már csak susogva ejté. Andor tekintete mely gyönyörrel legelt a szerelemtől lelkesült ifju nő vonásain, zavarba bozta őt még mostan is, s mélyen pirúlt arcát férje keblére rejté. Andor forró szenvedélylyel karolá keblére a szeretett hölgyet, s esokjaival halmozá a selyem fürtöket, a fehér homlokot, — s az égő piros ajkakat.

Későbbben kimentek a szabadba, — csendesen sétáltak, együtt olvastak és ábrándoztak, s úgy tetszék mind kettejüknek, mintha a nap búcsú sugarai sehol oly szépen nem aranyozták volna meg, mint itt, a fák lombjait és bérczes tetőket, — úgy tetszék nekik, mintha az enyhe esti szellő szerelmi sohaj volna, s a kelő halovány hold velők ábrándoznék.

A magas fák hosszú árnyékot vetének a földre, s leveleik mozgása megszokott, értelmes beszéd volt a szerelmesek füleiben. S midőn a csalogány megszólalt a sötét bokorban, s édes énekében elhalt az ezernyi bogárhang, mint kísérő zene zúgott a hegyi csermely, melynek ezüst habjaiban megfürdék a csillagseregtől környezett holdvilág. A lombok ágai között, mintha szállangó örömszíkrai volnának, repkedtek a fénybogárkák, — s a kopasz bércz, mely annyi élet között mozdulatlanul tekinte alá, mint vén kísértet meredezék a magasba.

Andor és Margit terebélyes hársfa alatt ültek egymás mellett. Keveset szóltak, egymás tekintébe mélyedt mindkettőjük szeme, s egymáséban pihent kezök.

Vannak pillanatok, midőn oly sokat érzünk, hogy a beszéd képtelenséggé válik. Midőn a szív szeret, s viszont szerettetik, s az édes nyugalom boldog szerelem fájdalmával vegyül, — minek is volna akkor beszélni.

Margit lengő fürteivel az esti szellő játszik, s felkapdosván Andor sötét fürtei közé vegyíté.

Mintha örök időre lettek volna szerelem által egymás mellé bűvölve, két mozdulatlan szoborként ült egymás mellett a férj és a nő,

Margit fehér ruhában ült félig eldőlvé a hárs alatt, — a könnyü, sötét köpeny, mely félválláról lecsúszott, leplezetlenül hagyá a gyönyörű hattyú nyakot, s kebelt; hullámozó, fényes fürtei között kedves virág mosolygott, mit Andor keze tüzött oda, hova oly jól illék, — s kis kezében, félig kebléhez szoritva aranyozott szélű könyvet tartá. A könyv lapjai a leggazdagabb eszmevilágot, a legmélyebb érzelemtengert tartalmazák, — de mint gyakran az élet, úgy a nevezetes könyv is, a szenvedések sötét éjjelében mutatá fel kincseit. Oh hogy nem félt az ifju nő szívéhez oly közel vinni a szavakban olvadt határtalan fájdalmat, — oh hogy nem félt a Karthausit olvasni, midőn boldog ábrándjai a szerelem tündér világát ragyogtaták

előtte. — A bánat kinyomata, mely Margit arcát oly bájoló-, s egyszersmind meghatóvá tevő, s a Karthaúsi illettek egymáshoz, s e pillanatban legalább, egyet jósoltak talán: borús jövőt, sok szenvedést a most oly édes álmokon merengő ifju nő számára.

Mi Andor figyelmét felkölté, az a fénybogár sereg volt, mely a mozdulatlan Margit feje felett mint rezgő sugárból szőtt korona szállingált.

Mint az éjszaka szelid, halvány szentje, olyan vagy Margitom — szólott a férj nejét elragadtatva szemlélvén.

Ne adja a jó ég, hogy vértanui koronához legyen hasonló, mi fejem felett lebeg — mondá Margit nevetve, és szavai még is jelentően és szomoruan hangzának.

Bohó gyermek! efélékkel még enyelegned sem szabad — viszonzá Andor önkénytelen mozdulattal hirtelen magához karolva nejét.

A fénybogár sereg riadva oszlék szét a bokrok között, s mintha minden fénynek egyszerre kellene eltűnni, a csillagos égre sötét felhők tornyosultak.

MÁSODIK FEJEZET.

Tiszta világ a magasban: talán te is szenvedéstől levél halovány? — talán rokona vagy az emberi szívnek, hogy vele együtt ábrándozol? Vagy tán te is elveszítéd boldogságodat, s egyéb vigaszod nincs, mint szép ábrándjaid? Tán múltadnak csak szellemrésze vagy, azért lebegsz oly magasan felettünk? Mi az, mi annyira vonz hozzád, — miért szeretjük az arcot, mely halovány, mint a tiéd? — miért viseli a szenvedő képe mindig a te színedet? — Te talán az örök szenvedés világa vagy? Vajjon mi fájhat neked, hogy olyan szomorúnak látszol? Egykor bizonynyal sokat szenvedhettél, különben nem tudnál oly részvevőleg tekinteni reánk! — Sugarad nincs, s világod nem melegít, s még is inkább szeretünk, mint a teremtő napfényt, — körülötted számlálhatlan csillag ragyog, s a milliárd sugárzás sem képes számodra derűt árasztani. — Talán hát csak a képzelet fénye vagy te, vagy az éjszaka megtestesült ábrándozása? Nem, oh nem, sorsodat senki sem ismeri, csak a szerető szív érzi azt meg álmaiban, mi neked fáj. — Te az éggel házas életet élsz, s hozzá vagy örök

időre kötve, de bár mi szép, jó és csillagos is az ég, te csak az éjszakát szereted, felőle ábrándozol, és mert hozzá le nem szállhatsz, szenvedned kell, és képed halovány lön. — S az éj a föld házas társa, s mert hozzád hasztalanúl vágyik fel, örökös sötét gyászt öltött magára, és habár mély fájdalmát némán viseli, könnyei hangosan beszélnek szenvedését, melyeket bokor, virág és fűszálra hullat. — A harmatot az éjszaka sirja, s a fájdalom gyöngyétől még is újulva zöldül a fűszál, s a virág kinyilik, s feltekint a napra, hogy az égő, szomjú sugár kelyhe remegő cseppéből megenyhülhessen. Minden, minden csodálatosan megy a földön, — mi egynek fáj, másnak ugyanaz okozza örömét, — hiszen ugyan azon bokor mely sötét árnyékot vet a földre, termi a mosolygó virágot is, és ugyan azon tenger, mely hánykodva hullámszik, rejti keble mélyén a becses gyöngyöt is.

Margit csendesen szunyadt, mint a virág hajnal előtt. — Feje jobb kezén pihent, s hajának néhány rendetlenségbe bonyolult fürtje vállaira hullott a finom csipke fejkötő alól.

Azt mondják álmában tükrözi vissza az arc a lélek valódi jellemét, Margit arca olyan szelid és nyugodt vala, miként ha az álom bájló pírja hiányzik róla, elhisszük vala, hogy talán csak szép szobor, s nem élő lény az alvó hölgy. — Zárt szeminek sötét pillái mély árnyat vetének, piros ajkai édes mosolyra nyilva, talán szerelme folytatását rebegék álmában.

Míg ő szunyadt, s ki tudja mi szépeket álmodott, az alatt Andor neje ágyának redőzetes menyegzőjénél állott, s szemei szerelemmel legeltek Margit szelid vonásain.

Olyan soká állott az ifju a csendesen szendergő ágya mellett, s szépségénél inkább csodálá az ártatlan nyugalmat, mely a szelid lény egész valóján előmlék. — Lángoló keble hálára emelkedék az áldásért, melyben őt Margit által részelteté az ég. — Szent fogadást tön, hogy őt boldoggá fogja tenni, s elragadva érzé magát, hogy jövője, hogy sorsa felett örködhetik.

Neje alvó szobáját csendesen oda hagyva, először is a házat keresé föl, melynek árnyékában előtte való estve oly édesen ábrándoztak, és sima derekára reá vésé a szép est emlékére a Margit nevet.

Az után visszament a szobába, megnézni felébredt-e már Margit, azonban csendesen belépven, egészen oly helyzetben találta őt mint minőben elhagyta; és ismét ábrándozék, ismét fogadást tön, hogy a kedves lény nyugalma soha nem engedi zavarni, nem tudva még, hogy az emberi feltételek a kéréhetlen sors akaratán törnek meg, nem tudva még, hogy csak labdái vagyunk a sorsnak, s hogy éltünk boldogsága szeszélyétől függ.

Tovább ellent nem álhatva keble vágyának, csendesen az ágyhoz lépe s gyöngéden megcsókolá a mosolygó ajkat, Margit félálmában öntudatlanul is viszonzá a csókot, de azután riadva rettent föl

álmából, a mintha vétket követett volna el, a mint azonban megpillantá ágya mellett férjét, arca felde-
rült, és sugárzó tekintettel ismételve megölelé And-
dort, — s mondott neki ezer hálát a kedves ébresz-
tésért, ezer kedves dolgot, de bár mit beszélt, de
bár mennyit érzett, útoljára még is csak azzal
fejezé be szavait: — oh Andorom, ha tudnád
mennyire szeretlek.

Egy óra múlva künn sétáltak már, s a ked-
ves reggeli lég fényes sugárzásban üdvözlé őket,
Margit mint boldog gyermek futott néha férje mellől
egy-egy szép arany pillangó után, s midőn vissza-
tért, kezében lepke helyett mindig csak virág vala.

Nem bántom szegénykéket, — hadd örüljenek
békén rövid éltöknek — szólt Andorhoz fordulva—
hiszen ha tőlem függene, még a lepke szárnyain is
örökké éltetném a boldogságot. — De fájdalom—
folytatá elkomolyodva — a mulandóság nagyobb
hatalom ohajtásainknál! Oh Andorom, úgy félttem
én boldogságunkat! Lásd, mi szép most minden
körüöttünk, — mi zöld és viruló a szép természet,
mennyi élet, mennyi pompa hegyen és völgyön, —
sőt ama kopár bércz, mely fejünk felett oly mere-
ven áll, még az is felmelegülve látszik lenni, úgy
illik vén fejére a sugár, mint szelid aggastyán ar-
czára a mosoly, — és ha néhány rövid hónap el-
múlik, nem semmisül-e meg minden? Nem lesz-e
ott pusztaság, hol most élet virúl? nem fogjuk-e
minden felé a mulandóság száraz újjait látni? Nem
lesz-e a tél a tavasz helyén.

De ha a tél elmúlt, nem várhatunk-e biztosan szép új tavaszt? — Kérdé Andor viszonzatul, gondtalan jó kedvvel. — Nyugodjál meg a természet rendében Margitom, bölcsen van az intézve, minden évszak saját szerű bájjal bir; — de ha neked kedvesem különös ellenszerved van a tél iránt — folytatá vidáman enyelgve, — majd jól befűttetünk, s csinálunk számodra a meleg szobába kellemes kis tavaszt. — Ne aggodjál hát édes szerelmem, — s ne gondolj a télre, örülj inkább, hogy még itt a nyár, s ijesztő képzelődések helyett, örvendj a valónak, mely magában foglalja boldog jelenünket. — Lásd kedvesem, im itt az emlékezetes hárs, mely alatt tegnap oly szép órákat töltünk, — s melyre én hogy amaz órák emléke kitörölhetlenül éljen, ne csak sziveinkben, de e helyen is, és ne legyen még itt sem az általad annyira félt mulandóságnak alá vetve, — nevedet reá véstem.

Oh Andorom — hiszen én már nem is tudom mit tegyek, hogy joságotat méltólag viszonzzam, s megérdemeljem.

Ha teljes mértékben akarod szerelmemet viszonzni — mondá mosolyogva Andor — el kell hinned, hogy boldogságod nem lesz mulandó. — A te éltednek, szépen kell folyni Margitom, — szemidben csak az öröm könyveinek szabad tündökölni. Isten akarta, hogy szerelmem által védve légy a sors csapásai ellen, és én nem volnék férfi, s nem lennék reád méltó, ha Isten akaratát be nem tölténém.

E pillanatban mind ketten a tetőn, a hárs alatt voltak. — A tető egyik fele meneteles, sima dombvala, s a másik, hasogatott földszakadásokkal gazdag meredek.

Te vagy az én védem, üdvöm, mindenem — mondá Margit férjét szerető keble hitével megölelve, hiszen nem is félek én a jövőtől, — sorsom és életem boldogsága, biztosítva vannak általad.

HARMADIK FEJEZET.

Az első hang, melyet az életbe lépve adunk; a sirás; s az utolsó, a sohaj. Vajjon nyujthat-e az élet a kettő között állandó boldogságot? Vajjon nem illik-e a kezdet és véghez a küzdés, mely a földön sorsunk?

A sikoltás, mit a csecsemő önmagát megsebezve teszen, midőn a lágy pólya bilincsei alól felszabadult kis kezek először kísértik meg az ügyetlen újacskák használatát, nem intő példa-e, nem tanusítja-e, hogy az ember maga is csak öntudatlan ellensége önmagának.

Mielőtt elhullatná a leveleit a virág, előbb kinyíl teljes pompájában, s gyönyörrel himbálván magát hajlékony ágán, azt álmodja talán, hogy minden bokor, mi körülte diszlik, tiszteletére virúl, s csak midőn a hő sugár elfonnyasztja gyöngéd leveleit, s pár nap, vagy néhány óra múlva kopáron áll az ág, míg körülötte minden régi gazdag szépségében mosolyog, — akkor veszi észre a hervadt virág, hogy ő csak a pillanat parányi ékesítője volt.

Ha számunkra a boldogság itt-amott felmerül,

az is gyakran, valamint a virág, mind addig fejlődik, míg eléri teljességét, s midőn szépsége kifejlődve áll, s magában foglalja lelkünk édes reményeit, a múlandóság hervasztó lehelete megszállja örömeinket, s mi is, mint a disztől megfosztott ág, kopáron állunk. — S hogy dúlt szívünk fájdalma, annál visszatetszőbb legyen, szemeink előtt minden a régi rendben foly, az égen egy csillaggal sem fog kevesebb ragyogni, s a földön egy porszem sem változtatja helyét keserveink miatt, — s habár boldogságunkban mindenért, mi szép, feldobogott is keblünk, s elragadtatva szívünk melegétől, talán azt véltük, hogy velünk együtt érez minden vonzó és emelő, mit szemünk lát, szerencsétlenségünkben megfogunk győződni, hogy csak míg magunk keressük, addig miénk a világ, s hogy a mint a sors ellentünk fordul, elhagyatva fogunk állani, s keblünkben a sok tündér álm, vágy- s epedés után, csak parányiságunk érzete marad meg, s a hő szív, melyet egykor a szerelem emelt, csak azt dobogja, hogy az ember a nagy mindenségben alig több, mint egy porszem.

Margit boldogsága elére teljes virulását, — s szép örömei olyan öszhangzólag zengének szívében, hogy édes énekök elaltatá a lélek mélyére szokott fájdalmat, s az ifju nő egészen elfeledé, hogy keblének olyan nehéz és sötét lakója is van.

Ki festhetné méltólag az ihlett, a vallásos elragadtatást, melyet az anyai szív érez, midőn kisedded gyermekét először emeli karjain.

Midőn kedvese gyermekének életét ön élte kockáztatásával, olyan édes örömmel váltja meg, szentnek hajlandó magát érezni a nő, — s midőn szerető keblén táplálja kisededét, szive Isten zsá-molyáig emelkedik, s hálásan érezi anyai hivatása egyszerü fenségét.

S ha már a parányi lény eszmélni kezd, s mosolyával tudatja, hogy anyja szerető szemeit már ismeri, — mennyi kellem, mennyi okosságot olvas ekkor le a boldog anya a kiseded arczáról, milyen beszédesek a még kifejezéstelen vonások, milyen értelmes nyelv az anya előtt, a gyermek első da-dogása. — A kiseded egyetlen mosolygása, száz-szoros jutalom az anya minden kinja-, s fájdalom-
máért, melylyel gyermekének lételeért adózott, — s a parányi karocskák ölelése, kedvesebb koszorú, becsesebb gyöngy az anya nyakán, mint milyent a világ minden kincsén vásárolhatna.

Margit gyermeke bölcseje mellett ült, ifjan, boldogan, és szemei sugárzó tekintete, kigyúlt ar-
cza kedves pirossága, minden, minden azt jelenté: hogy olyan boldog, mint most, még soha nem volt.

A még alig kilencz hónapos kiseded, magát kínálgatva nyujtá, emelé rózsaszínü lábacskaít, — s kis kezeit anyja felé, s valahányszor Margit mo-solygó arczával a bölesőre hajolt, mintha karjára akarná venni a gyermeket, — s játékból csalogatva őt, tova szaladt, a kis fiú hangosan felkaczagott, s elragadtatásában lerugdosá kis takaróját, s fek-helyén boldogan hánytá- vetette magát, — s Mar-

git együtt mulatott gyermekével, — majd keblére szorítá, s összeesokolá a friss angyalarczot, majd hordozta, s a tükörbe mutogatá a szép kis mosolygó bábút.

A barátságos szobának minden szöglete elárulá, hogy teljes a boldogság, hogy gyermek van a háznál. — Itt az elhajított csengő, amott a sipoló piros alma, — odább a szőnyeg mindenféle játékszer- s csecsebecsével elhalmozva, s maga a szép faragványú ringó böleső, melyben a hófehér kis párna, szalagok és csipkék, az anya gyöngéd gondosságát tanusíták, — s mindennél inkább a lárma és kaczaj, melyet a gyermek és anya együtt okoznak.

Soha, soha nem láttam ilyen kedves, okos gyermeket — szólott Margit belépő férje elé futva, már mindent megért, s úgy el tud játszani, mint magam. — Meglásd Andorom, ha tovább is ily szépen erősödik, maholnap már megindul, járni is fog.

Az igen szép lesz kedvesem — szólott Andor mosolyogva ölelvén meg nejét — de attól tartok, hogy az anyai szeretet annyira el fog ragadni, miként feleded, hogy a járáshoz nem épen nagy bölcsesség szükséges.

Oh te hálátlan apa! — viszonozá Margit lehetőségig igyekeztén megbotráncozni. — Nem elég-e egy kilencz hónapos gyermektől, mit kis fiad tud? Nem elég szép-e, nem elég vidám-e, s nem repes-e feléd, valahányszor közelítesz? Nem érdemled meg kis gyermekédet Andorom, mert különben megtanultad volna kellemeit, s okosságát méltányolni.

Hogyan, hát fiad kilencz hónapos korában már olyan sokra vitte volna a fortélyoskodást, hogy tulajdonai méltánylatára egész tanulmányozás szükséges? — kérde Andor Margit vidámságát osztani igyekezve, de ki figyelemmel kíséré vonásait, még arcán is láthatta, hogy kedve erőltetett.

Margit saját benseje után itélvén meg férje szívét, legtávolabbról sem sejté még, hogy Andor keblét aggodalmak nyomják.

Oh így beszélni még enyelgésből is túlság Andorom — mondá Margit elfogulatlan boldogságában sehogy sem tudván neheztelést szinleni -- most már hogy visszatoroljuk a megbántást, kis Bélánk egészen a magamé lesz, s neked még csak újjacs-kája hegyét sem fogja többé adni. — Nemde kis fiam úgy lesz? te reá sem fogsz nézni erre a roszapára. — Jer angyalom, hadd rejtselek el.

S Margit valóban el törekvék rejteni a gyermek arcát, de a kiseded ezúttal nem értvén tréfát, ellenkezék, s midőn anyja ezer csókkal akará keblére fektetni, s fejét reá hajtá, a kis akaratos pillanat alatt kiszabaditá gömbölyeg kezecskéi egyikét, s hamarjában olyan dülást vitt anyja csipkéin, szalagján, s fürtein véghez, hogy Margitnak nem kevés fáradságába került, míg mindenét rendbe igazitá.

Lásd kedvesem, ez az eredménye kis fiad bölcseségének — mondá Andor mosolyogva.

Oh Andorom hiszen azt tudom én, hogy Bélába is benne van a rontó- bontó fiui természet. Te

az ő idejében egészen hozzá hasonló lehettél — s mintán vonásaival, s szemeivel együtt, ezen hibáját is tőled öröklé, dúlt fürteim daczára is, csak annál inkább szeretem.

Andor megölelé Margitot, s nem nyomhata el fájdalmas sohajtását.

A nő megütközve pillanta férje elkomolyodott arczára.

Valami bajod van kedvesem? — kérdé azután bensőséggel. — Csak nem zavarja valami örömeidet? Nézz magad körül Andorom, képzelhető-e hiány, melyért kármentesítve ne lennél? Nincsen-e kedves szép gyermeked, s nem szeretlek-e én inkább, mint üdvömet? Szólj édes szerelmem, mi hiányzik még boldogságodból.

A nyugalom, — mondhatta volna Andor, ki mint férfiú számot vetett már sorsával, s boldogságában sem feledheté nyomasztó anyagi helyzetét. De Margitot kimélni akarta, neki nem volt szabad aggodalmakról tudni, hadd maradjon a szelid kebel a legszentebb örömek dobogó világa, s legyen a gond és számítás a férfiúé. — Míg Andor lelkében a kétes jövő, mint sötéten fenyegető kép lebegett, s aggalmai miatt jelene örömeit sem élvezheté, — Margit bizalommal engedé át ifjú keblét édes hitének, s minden pillanat gyönyörét hálásan érezé.

Az a különbség a férfiú és nő között, hogy egyik az ész, másik a szív után indul, — s míg a férfiú számít s a valót mérlegeli, azalatt a nő szép

ábrándjait való életnek álmodja. — Vajjon ki mondhatná meg melyik cselekszik okosabban, a férfi-e, ki feledi, hogy életünk útjain biztosan számítani: csak a sírra lehet, — vagy a nő, ki számítás nélkül, s bizalommal követi szíve tanácsát? de bár különböző uton haladnak, törekvésök egy, s jutalma egyiknek, mint másiknak, csalódás.

Andor megnyugtató Margitot, s az ifjú nő visszasietett nyugtalankodni kezdő gyermekéhez, hogy elaltathassa.

Míg Margit kis fiával foglalkozék, s az álommal küzködő kisedet elringatá, azalatt Andor a szoba legsötétebb szögletébe foglalt helyet, s búskomoly tekintettel nézte a boldog anyát és gyermeket. — Úgy tetszék szívének, mintha a kised öntudatlansága, nem volna nagyobb; mint az anyáé, úgy tetszék neki, mintha a két forrón szeretett lény, kiknek sorsát a végzet övéhez köté, egyenlően vészben forognának, — mert hiszen egyik sem ismeri még az életet, — mint tudhatták ők, milyen alapon nyugszik az ember sorsa, mint tudhatta Margit, mire építé szép reményeit.

Míg Andor lelkében a legsötétebb aggodalmak merülének fel, azalatt Margit szerelmes szívének bitével altatá el gyermekét. — A kised csendesén, békén szunyadt már, s a nő még sem távozáék a bölcsőtől, szerető tekintetét nem veheté le a kedves nyugodt vonásokról, talán azt képzelé, hogy még az álom karján is csak az anyai szemek felügyelete alatt pihenhet biztosan a gyermek.

NEGYEKDIK FEJEZET.

Négy év múlt el. Beregi Andor neve a hírszárnyára kelt, — a lapok csodálva magasztalák műveit, — a lelkesek tisztelettel sereglék körül, — az irigyek szokás szerint, alkalom után ólálkodtak, alig várhatván, hogy kesertüségüket kiönthessék.

A valódi érdemnek mindig voltak, s lesznek is irigyei, s Andort épen nem lépé meg ellenei száma. Ő, ki minden körülmények között büszke leheté önérzetére, közönyös megvetésre is alig méltatá irigyei kiesinyes törekvéseit, kik részint vetélytársai voltak; s azt képzelék talán, hogy mivel Andor koszorút nyert, ők elveszíték az övéiket, részint más köznapi lelkek, kik nem bocsáthaták meg hogy a sors-üldözött ifjú emelt homlokkal járhat.

Mi Andort mélyen keseríté, az a közönség részvétlensége vala az irodalom iránt.

Mint a felfutó borostyánnak a száraz karó, hazánkban többnyire koldusbot a költői érdem legvárhatóbb támasza.

A lelkes ifjú, ki a gazdag kebel minden kin-

csét, minden érzeményét oly áthatott lélekkel szentelé az irodalom emelésére, csak későn veszi észre hogy hasztalanul áldozta fel mindenét, s hogy szelleme kincseit nem fogékony földbe hinté, hanem a részvétlenségnek ajándékozá.

Jaj annak, ki arra számít, hogy érdemei szerint fog jutalmaztatni. — Mostoha anya az élet, s habár boldog- boldogtalant keblére fogad, ne számítson senki irgalmára, s ne remélje senki kedvezését.

Ha Beregi Andor más, szerencsésebb pályát választ, s nem a közügyet, hanem önérdekeit tartja szem előtt, kitünő tehetségeinél fogva oly állása lehetne már, mely családját biztosítja az élet szükségéi ellen. — Az imádott nőnek, ki sorsát oly önfeláldozással köté az övéhez, nem kellett volna nélkülöznie, s gyermeke jövője miatt nem remegne lelke.

És most, mint honfi betölté ugyan hivatását, neve szépen hangzék, — hirt és dicsőséget sem nélkülözött, — neje kellemeit és szerelmét általánosan csodálák, — de mindez mit ért? Lehetett-e boldog, elúzhette-e lelke gyilkoló keserüségét, midőn a mindig nyomasztóbb anyagi gondok vállaira nehezültek? — Körülte a kedves kis család, — Margit, kivel bár soha sem közlé még anyagi gondjait, s még is, minél nyomasztóbb lón helyzete, finom tapintatatánál s benső ösztönénél fogva, annál inkább törekvék őt boldogítani, két gyermeke, az eleven kis fiúcska s a szelid kis leány, — és

annyi gond, — és oly lesúlytó helyzet! —

Műveit, miket önköltségén adott ki, csodálák, de nem vették, — a könyvárusok részint nem tudtak, részint nem akartak fizetni, — a lapok szegényebbek, minthogy azok segélyére számítani lehetne, — s így a pálya, melyre oly dús tehetséggel megáldva lépe, oly kevés jövedelmet nyújtott, hogy alig vala képes családját ezer gond között ellátni.

S ő, ki mint férfiú törve és alázva érezé magát, mivel az elvált kötelességeknek méltólag megfelelni gátolá a sors, — lehetett-e mint férj és apa igazán elégtül? Nem nyomhatta-e nemes szívét Margit teljes önfeláldozása? nézhette-e fájdalom nélkül a szerető nő nélkülözéseit? — Margit mindig derült, mindig nyugodt vala, s oly rábeszélőleg tudta férjét meggyőzni, hogy nélkülözései legparányibb önmehtagadásában sem kerülnek, miként Andor szinte kényszerülve volt néha elhinni, hogy Margit talán nem volna olyan boldog, ha férje javáért nem áldozhatna.

+ Nem nyilvános helyeken, nem tánczteremben, hanem legbensőbb családéletében lehet a nőt igazán megismerni. Az otthonosság meleg tüzhelyénél elolvad minden salak, melyet ferde társadalmi viszonyaink ruháznak reánk, s csak a szín arany fog megmaradni, az tündököl napként, s töretlen fényben az egész parányi kör élet egén.

Az elkényesztetett úrhölgy, kinek az apai házban csak kívánia kelle, hogy vágyai teljesül-

jenek, férje s gyermekei körül minden szolgálatra késznek érezé magát.

Margit, mint már eddig is láthattuk, azon női jellemek egyike volt, kiknek minden erejük szerelmökben fekszik. — Ő, ki Andorért még apjával szemben is tudott erőt fejteni ki, házi körében olyan szelid, olyan engedékeny volt, mintha szükségképen függenie kellett volna valakitől.

Mint hogy Andor észrevehetőleg került minden szót anyagi viszonyairól, Margit nem bátorkodék őt e részben kérdésekkel ostromolni, — hanem mivel ösztönszerűleg megérzé, mi nyomja férje lelkét, hogy könnyítsen rajta, apródonként mindig szűkebb és szűkebb körre vonta a ház személyzetét, s végre a nélkül, hogy Andor észre vette volna, mint történt, nem vala több eselédjök, mint Magdolna és egy szakácsné. — Hiszen igaz, hogy ily kevés szolgálat mellett a nőnek is foglalkoznia kelle, — de nem szivesen rendezte-e Margit naponként önkezüleg Andor szobáját? — Ki tudhatta volna rajta kívül, mint szereti férje iratait elhelyezni, — hova szereti karszékét állítani, — melyik a kedvencz török pipája, — s hogy és miként kel mindent kedvére készíteni, hogy a mit keres kezénél legyen? S ki tudta volna kis gyermekeit felöltöztetni, ha nem maga az anya? Margit nem csupán szerető neje, — hü barátnéja, — s gyermekeinek leggondosabb anyja és dajkája, de gondolatai megelőzője, jótékony szelleme is vala Andornak.

Nélkülözni és áldozni azért kit szeretünk, nem nehéz, hiszen a kedves lény méltánylata visszapótol mindent. — Nem is okoskodik arról a nő, vajjon hozzá illik-e ez vagy amaz, vajjon nem méltósága alatti-e, ha mindenről lemond, mi állása- vagy miveltségénél fogva megilleti, hanem kész szolgálójává lenni, ha kel, kedvesének, és büszkeségét még sem érzi sebezve, — szerelme áldozataiban áhitattal hajlik a porig, s keble csak annál inkább felemelkedik, s boldogságát nem veszíti el.

Margit nélkülözései között is mindig derült, mindig vidám vala, — férje szerelme övé volt, kis gyermekeinek örülhetett, hogy ne lett volna hát boldog! — De ha néha magára maradt, s hiányzék mellőle a szeretett kis kör, akkor keblét megszállta a fájdalom, s remegő szive bűjával alig birt. — Férje halványult arcza s kékes karimákkal szegett szemei okozák bánatát — Andor egészsége megtörve látszék lenni, — a sok éjszakai munka — s küzdelem, pusztító nyomokat hagytak a még alig harmincz éves férfiú külsején. — A szerető nő nem hitt ugyan veszélyt, és még is remegett férje életéért, — féltetette egészségét, s fájt neki, hogy az aggalom és gondok nem kimélik. — De ha nyugtalanság kinozá is keblét, Andor előtt egyetlen sohajjal sem árulá el gyötrelmeit, — a szerető nő el tudja nyomni magát a szivet is, ha ez által kedvesének egy borús pillanatát válthatja meg.

Kellemes kis lakásukat a Duna-soron bérlék Beregiék, s a barátságos tekintetű szobák abla-

kain gyönyörű kilátás nyílt a budai várra, hegyekre s a szép szőke folyam ezüst hullámaira

Margit az ablaknál ült, — s tekintete a zöldelő hegyeken legelt, melyek között egykor oly boldog volt. — Feje karján pihent, s keblében a szív olyan fájdalmasan vala elfogódva. — Mióta nem láttuk őt, a gyermekből az élet asszonyt fejlesztte, s habár gyöngéd vonalain, mint említők, mindig rajta volt a bánat kinyomata, most, midőn színe halványabb lőn, határozottabban tükröződék bennök vissza a fájdalom. — Minthogy arcza kissé megfogyott, tiszta kék szemei nagyobbaknak látszának, s dús hajának egyszerű fonadéka, gyöngéd árnyéklattal szegé a homlokot.

Mint a nyugalom angyala, mozdulatlanul ült helyén, — meregő szemeiből könny után könny pergett, a nélkül, hogy vonásain legkisebb dúltság lett volna látható, szíve fájt, de keble nem hullámzék, csendes volt bánata, és mély, mint a tenger.

Úgy-e anyám, te fogsz engem lefektetni? én nem akarok Magdolnával aludni menni — mondá berohanva a gyönyörű négy éves fiúcska anyja figyelmét magára vonva.

Csunya Magdolna — kedves szép mama, én is veled megyek aludni — dadogá a szép kis két éves leány, anyja ölébe kínálgatva magát.

És Margit ki volt ragadva borús álmaiból, — s kedves gyermekeit keblére karolva, hálát adott Istennek, hogy szíve bánata mellett is képes boldogságra.

Gyermekeit az édes álm karjaiban hagyva, kitekinte, minthogy szakácsnéja ügyességére nem meré magát hagyni, s gyengélkedő férje számára önmaga szerete finomabb süteményt készíteni.

Olyan jól állott a házias csinnal öltözött kellemes alaknak, még a gazdasszonykodás is, — párányi kezeiben minden ügyesen illék, s a főző kánál megszűnt közönséges konyhai eszköz lenni, a mint Margit vegyíté azzal a czukros habkeveréket. — A hofehér kis kötény, mit kilépve azonnal felkötött, épen oly jól illék sötét ruhájához, mint halványságához a tüztől kigyúlt pirosság.

Margit szerencséjére, Andor épen künn vala a városban, s így nem ellenezheté, hogy neje a konyhában foglalkozék.

Ha az ember egymás sorsának ura lehetne, Andor megvédte volna nejét, még a szellő érintésétől is, — s ha annyira nem szereti Margitot, s ez viszont nem oly önmehtagadó, — tán nem nyomja úgy helyzetének súlya sem.

Hogyan kedvesem, te itt foglalkozol? — szólt Andor hazaérkezvén a konyhába tekintve.

Margit úgy megrezzent férje váratlan hangján, hogy majd leejté a keverékes tálat.

Ugyan Andorom, hogy tudsz annyira megijeszteni, — mondá azután láthatólag megzavarodva. — Hiszen örülnöd kellene, hogy egészséggem, s életkedvem oly jó, hogy még efélékkal is szívesen foglalkozom.

Andor szemeiben olyan hasonlithatatlan kel-

lemmel párosult Margit zavarodása, s olyan jól állott a kis ügyetlenség, melylyel mint a hibás tetten kapott gyermek, a czukor keverékes tálat rejteni szeretne volna férje előtt, — hogy, miután szerencsére, a cselédek nem voltak jelen, nem állhatta meg Andor, hogy nejjét meg ne ölelje.

Soha nem hittem volna szerelmes Margitom, hogy ilyen jó szegény asszony váljék belőled — mondá a nőt melegen kebléhez szoritva.

A ki igazán szeret, minden körülmények között boldog fog lenni kedvesével — viszonzá a nő nyájasan, s én valóban azt hiszem Andorom, miként ha gazdagok lennénk, félig sem volnék oly elégtül, mint most vagyok.

Andor fájdalmasan felsohajtott

Ha már hozzá fogtál, siess itt dolgotat végezni kedvesem, szeretnék veled estelizés után valami komolyabbról beszélni.

Ki Andort előbb ismerte, most aligha találta volna fel benne a boldog életkedvet, mely valaha szinte vakmerővé tette vállalataiban.

Már külseje is tetemes változáson ment keresztül, — a korábban életdús arcz, halovány- s kissé beesett lön, kékes karimákkal szegett nagy sötét szemei, lázas fényben égtek. — Előbb fesztelen, könnyü modorát, bizonyos lankadtság s nemes nyugalom bélyegzé, s mulattató, szellemdús társalgása, méla zárkozottságnak adott helyet

De bár mi változott vala is idegenekkel szemben, családi körében mindig igyekezett a régi ma-

radni, ma estve azonban bár mint törekvők, nem sikerült szándoka. — Volt valami lázas, valami túlfeszített módorában, mi Margit figyelmét nem kerülheté el, ki nyugtalansága mellett is törekvők férje kedvéért lehető kellemes háziasszony lenni, de igyekezete ez úttal félig sem sikerült.

E szerint, mint képzelhetni, kissé erőltetett hangulat uralkodék a házaspár között, s az est épen nem úgy folyt, mint Margit előre képzelé.

A mint estelizés után a férj és nő magokra maradtak, Margitnak nem volt ereje nyugtalanságát tovább is titkolni.

Andorom, téged nyom valami szólott könnytelt kék szemeit férje borús arczára emelve — s minthogy örömid- s bánatodnak fele része engem illet, remélem tudatod velem, mi vette el nyugalmadat.

Andor felkelt, s hevesen járt alá s fel a szobában

Igazad van Margitom — szólott végre hosszú szünet múlva. — Talán már eddig is kötelesség mulasztás volt, hogy veled a bajt nem tudattam. — Szegény asszony! vajjon megbocsáthatod-e hogy sorsodat enyémhez kötöttem? eddig is sokat nélkülöztél, — de ezentúl még kényelmed sem lesz talán. — Margitom, nekem terheim vannak, s fizetni nem tudok, munkálkodom, fáradok, s jutalmam jövedelem helyett: üres dicsőség. Egy pár nyomorú ezer forint könyithetett volna rajtam ideiglenesen,

de mint család apának nincs bátorságom javatokat újabb terhekkel kockáztatni.

Margit sejté férje aggalmait, s még is megdöbbsent és haloványodék, — de Andor elsötétült homlokára tekintve, pillanat alatt visszanyeré szokott nyájasságát.

Hát csak ez a baj? — mondá lehetőségig igyekezvén vidámnak látszani, — szünetet tartva figyelemmel nézé férje arcját, s midőn észre vette azon a hálás mosolyt, mely mint a sugár sötét felhők között, némi derűt kölcsönöze a nemes, komoly vonásoknak, minden bátorságát összeszedé, s így szólott: — Andorom, ha megengeded irok atyámnak, bocsánatát kérem, kiengesztelem.

— Elég Margit — vágott közbe oly hangon a férj, mely Margitot azonnal elnémitá. — Jelen valál, midőn atyádnak megígérém, hogy míg én élek, nőm soha nem fog kegyeire szorúlni. — Szavamat még eddig megtartottam, s ezentúl sem szándékom megszegni. — Ehhez tartsd magadat kedvesem — egyszer követelem tőled mindenkorra, hogy neked emélet még csak ne is említs többé.

Margit szeméibe könnyek toltak, de ki úgy szeret mint ő, s ki kedélyét már szabályozni tudja, annak nem nehéz egy cseppet visszavezetni a könnyforáshoz: visszavezetni a szívbe.

Minden kívánatod szerint fog történni — viszont Margit szeliden, fájdalmát leküzdve. — De azért nyugodjál meg Andorom, a bajon még is lesz segítve.

Ne ámítsuk magunkat kedvesem — szólott komolyan a férj, az élet nagy ellensége minden ábrándozásnak.

Ha ábrándozásnak kereszteled is meggyőződésemet, azért még is igazságom lesz, meglásd szerelmem — mondá a nő oly vidáman, mintha bújá terhét nem keble viselné. — Csak ez egyszer hagyj reám magadat Andorom, s hidd el nekem, hogy bajunkon segítve lesz. — Vagy nem szeretsz már — folytatá szelid szemrehányással, — hogy oly búsan nézsz reám, mintha sajnálnál, s nincsenek-e kedves gyermekeid, kiknek örülnöd kell? oh Andorom, nem vagy te már olyan jó, mint azelőtt voltál.

Andor nem válaszolhatott, annyi szeretet csak még inkább lesújtá őt, s lázongó érzelmeit nem mérsékelhetvén tovább, arcát kezeivel elfedezve, egy székre rogyott.

Margit, mint halovány szobor, némán szemlélé férje küzködését, — keblében a fájo szív majd hogy szét nem pattant, de azért egyetlen sohajjal sem könnyített volna férje jelenlétében magán.

Csak egy rövid éjen át légy még türelemmel, s meg fogsz győződni, hogy Margitodnak igaza van ha nem csügged — mondá a nő, s habár hangja remegett kissé, arca nyájas volt mostan is. — Szavait végezve férjét megölelé, s távozik a szobából.

Andor nem tartá vissza, vagy tár észre sem vette távozását, — keble elsötétült, mint az éjszaka, és szive belé mélyedt a borúba.

Margit szobájába vonúlt, s habozás nélkül nyitá,

meg szekrényét, melynek fiokjából nagy becsü gyöngyöt vön elő. — De midőn megpillantá a szent, eddig oly híven őrzött kincset, az egyedüli emléket, mely a szeretett anya hagyományaiból birtókában volt, szemei elhomályosultak, az elnyomott fájdalom kitört, és most, midőn keservével senkit sem búsitott, zokogással omlék térdre.

Anyám, kedves édes jó anyám, — oh bocsásd meg leányodnak, hogy gyermekei apjárt még ezen szent emléktől is képes megválni.

Midőn felemelkedék hosszas imádkozás után, arca olyan halovány volt, mint a gyöngy, melyet tartott, de szivét új erő szállta meg, s midőn kis szendergő gyermekei ágyához lépve, egyiket a másik után megcsókolta, keblét olyan szent hit és remény szállta meg, mintha az égből anyja áldása lebegett volna feje fölé.

S midőn másnap reggel férje szobájába tartózkodva belépe, s mint jótékony angyal jelenék meg szelid arcával — s nyájas tekintetével, következőleg szóla :

Íme Andorom, szavamat megtartottam. — Azt mondtad, egy pár ezer forint visszaadná ideiglenesen legalább nyugalmadat, vajjon elfogadod-e Margitodtól, ha szerelme nevében megváltja?

Szavai közben remegő kézzel tőn férje elé egy esomó bankjegyet.

Andor bámúlva tekinté nejeére.

Mi ez Margit — kérdé hevesen — csak nem folyamodtál atyádhoz?

Gyöngyömhöz folyamodtam kedvesem — sietett Margit férjét megnyugtadni. — Tudod, hogy ábrándjainkban hajlandók vagyunk az igaz gyöngyöt könyveknek képzelni, s így természetesnek fogod találni, hogy ékszerem ellágyúlt, és segített rajtunk.

Hogyan? gyöngyödet, anyádtól az utolsó s oly kedves emléket eladtad volna?

Szólj Andorom, használhattam volna-e hiven őrzött és szeretett kincsem szentebb célra? Anyám szelleme megáld engem az égben, hogy a kedves emlék árán számodra nyugalmat vásároltam.

Andor keblére karolá nejét, s szemeiből két nehéz csepp hullott Margit fürteire, mint gyöngycsere, mint jutalom, a feláldozott kincs helyett.

ÖTÖTDIK FEJEZET.

Míg Margit élete lemondások között folyt, az alatt Várday Gergelyné az élvezetek sodrába ragadtaték.

Várday, ifju neje ohajtására, mindjárt összekelésök után, Pestre tette át lakását, s a szép kis eleven asszony hizelgéseí úgy bevették szívét, hogy Aranka legparányibb vágyait is betölteni igyekvék, s kívánatinak ellen állani, nem vala ereje.

Kezdetben szépen, boldogan folyt életök Pesten, mivel Aranka, hogy Várday előzékeny jószágát meghálálja, mennyire képes vala, eleinte lehetőségig törekedett férjének kedvét keresni, s Margit helyét betölteni, — de a mint az idő múlt, s a év-év után folyt, Várdayné könnyelműsége nem tagadhatá meg magát, — s a nő majd nem öntudatlanul hanyagoló el apródonként a férje iránti figyelmet. — Gondtalan kedélyét magokkal ragadák az élvezetek, s Aranka minden örömét, udvarlóí tömjénezésében találta. — A könnyelmű fiatal asszony minden számitás, minden roszaság nélkül élt mások bajára, — itt kötött, amott bon-

tott szerelmi frigyét, s minél tarkábban, s minél több változatossággal folyt élete, szivét annál inkább gyönyörk ödteté.

Azon egyáltalán véve nem törte nyugtalan kis fejét: vajjon a gonosz világ mit itél majd tetteiről, életkörén túl esett a gyanakodó, számító tömeg, s azzal legkevesbé sem törődék, akármit beszéltek. S miután könnyü véralkata, megmenté a lelkiismeret vádaitól is, — férje iránti kötelességei csak akkor jutának eszébe, midőn Várday elkomolyodott arcza egyszer-másszor feltűnt előtte.

Várday, mint említők már, kezdetben boldogabb volt, mint remélte hogy lehessen, de a mint később mind inkább elhanyagolva látá magát a nő által, kinek legparányibb szeszélyét is betölté, s azon kedves reménye sem ért teljesülést, hogy gyermeke lehessen, — érezni volt kénytelen, hogy Arankától egy egész életkor választja el, s habár neje irántai méltánytalanságát, csupán fiatalsága hibájául rová fel, mindamellett koránsem vala többbé elégült, s kedve napról napra csak fogyott. Háza Pesten is, épen mint Várdán, nyílt ház volt, melyben boldog- boldogtalan szivesen látott vendég vala, — csak hogy Várdán rokonok, s egyszerű becsületes szomszédok voltak a látogatók, — míg Pesten ledér, mulatni vágyó sereg, kiknek a sors feladatokul látszék kitüzni, az öreg úr háza boldogsága feldulását. — Várdayt megfoszták nyugalmától, mindig sürübben felmerülő aggalmi, — de mivel bár mennyire ellene szolt is a látszin, neje

mulatni vágyát csak ártatlan derűtségnek képzelé, magába zárta keserveit, s Arankát semmiben sem gátolá. — De bár nem szólt, s nem háboritá szemrehányásokkal nejét, Aranka mindazáltal gondtalansága mellet is birt annyi eszélyességgel, hogy eszébe jutott olykor, miként ha férjét folytonosan csak hanyagolja, egyszer majd magához tér az öreg úr, s véget vet örömeinek. — Ha lelkében eféle eszmék merülének fel, mindig megemlékezék Margitra, és őszintén fájlalta, hogy a szelid lény úgy elszakadt az apai háztól.

Milyen boldogan, mi kényelmesen élhetnék — gondolá nem egyszer — ha Margit apja mellett lehetne, — ő ápolná helyettem, s örömmel részesitené mindenféle gyöngédségben, én pedig örülhetnék életemnek, mig ifju vagyok.

S midőn Margit anyagi küzdelmeinek hire eljutott a dús apai házhoz, — Aranka azonnal eltökélé Margit mellett föllépni, — s habár önérdelkei is kivánták, hogy az apa és leány között a kiegészztelődés helyre álljon, mindazáltal őszintén meginditá az, hogy a gazdagság kényelmeihez szokott úrhölgyet, oly mostoha körülmények közé taszítá a sors.

Mint jellemétől várni lehetett, minden bevezetés, és fontolgtatás nélkül adta elő férjének a halottakat, s minden habozás nélkül arra kérte Várdayt, békülne ki leányával, s részeltetné mind abban, mire az egyetlen leányt születése jogositja.

Vagy a hír nem való Arankám — viszonzá Vár-

day, kinek keseredését leánya teljes visszavonulása csak nevelé, vagy Margit büszke apjára szorúlni, s akár melyik áll a kettő közül, én az első lépést nem tehetem.

Ki is kívánná azt tőled kedvesem! — mondá Aranka nyájasan. Engedd, hogy én léphessek fel, mint közbenjáró; majd meglátogatom én Margitot

Határozottan megtiltom, hogy nőm tegye leányom kiengesztelésére az első lépést — szólott Várday büszkén, s oly hangon, melyhez Aranka épen nem vala szokva. — Tudod Arankám, hogy velem könnyű bánni, s főkép te sokra reá birhatsz, — de némely dologban szigorú vagyok, s azt követelem tőled kedvesem, hogy Margitot mind addig ne bátorkodjál meglátogatni, míg ő hozzád nem közelit.

Arankát, ki távolról sem sejté, hogy férje Szalmádi ügyes fondorkodásai által, folytonosan ingerelve van Andor és Margit ellen, annyira meglepte az, hogy férje akarni is tud, miként a dolgot ez úttal tovább vitatni nem merte, — de mivel Margit sorsa mindenképen nyomta önző kis szívét, eltökélé tervével mindamellet sem hagyni fel, s hogy férje parancsát e részben legalább át ne lépje, s még is czélt érjén, találékony fejecskéje felfedezé a közép utat, mely mint remélé, mindent magától kiegyenlít.

Aranka tollat vőn, és irt mint következik:

Édes Margit! Régi barátságunk nevében, azon reménnyel zárom ez összeget levelembé, hogy úgy fogod azt tekinteni, mint egy időre letartoztatott

sajátod parányi részét, s barátnéd őszinte szeretete által nem érzed magadat sértve. — Soraim helyett magamat szerettem volna hozzád küldeni, hogy arczomról olvashattad volna le a hatást, melyet nem érdemelt sorsod hire reám gyakorolt, de atyád megtiltá, hogy ölelésedre siessek, mivel nézetei szerint a gyermek tartozik a közelítésre első lépést tenni az apai házhoz. — Ismerve szelíd, angyali szivedet, azt hiszem felesleges ajánlanom, hogy használd fel a békülésre a legjobb alkalmat, hiszen érezned kell, hogy javadat akarom, s így nem is hív, nem is kér, hogy jöj, hanem vár, őszintén szerető barátnéd: Várdayné.

Alig zárta be levelét, midőn a feltárult ajtón magas, deli ifjú katona tiszt lépe be, élénk barna szemek, s dús gesztenyeszín fürtökkel.

Hozott a jó sors édes Kálmánom — szólott Aranka fivérét üdvözölve, ki pár hónapi szabadság idejét oly sok évi távollét után, a fővárosban szándékozik tölteni, hol már mintegy két hét óta időzött többnyire Aranka társaságában. — Vajjon akarsz-e sas létedre, galambpostám lenni? akarsz-e egy szép fiatal asszonynak tölem a legnagyobb titokban levelet vinni.

Minden titok érdekes, és szép asszonynak szívesen szolgál az ember — viszonzá az ifju mosolygva. Szabad tudnom kinek szól leveled?

Ha azt tudnád — mondá Aranka hamisan mosolygva — akkor tudom igazán szívesen lennél postám. Vajjon kiábrándultál-e már első szerelmedből?

Tán Margitnak szól leveled? — kérdé Kálmán színét változtatva.

És csakugyan kitalálta — nevetett Aaranka — soha sem hittem volna Kálmánom, hogy nem csak szerelemre, de ilyen csodálatos hűségre is képes légy. És pedig úgy-e nem is láttad őt gyermek-kora óta?

Soha — viszonzá Kálmán — s mint képzelheted, annyival inkább vágyom hozzá.

— Add ide leveledet?

De pontos les z-e?

Légy bizton, — hagyd reám magadat!

Férjemnek nem szabad a dolgról semmit tudni.

Légy nyugodt, tudok én hallgatni, ha kell — mondá Kálmán, s át vette a levelet.

HATODIK FEJEZET.

Szép, tiszta őszi délután volt. A budai hegyek sötét zöld pompában tárták fel a természet rájuk hintett adományait, s a fák, bokrok és virágok között épen oly elevenen folyt a madarak, bogárkák élete, mint Buda-Pest falai között és utszáin, az embereké. A hanyatló nap búcsú sugarai, pillanatra megaranyozák az útjokban eső házak fedeleit, de sietve tűntek az élettelen tárgyokról, a hegyek fogékony bokraira, s a meleg sugárcsók fénynyel hinté a lengő levélkéket. A Duna ezüst hullámain, vidáman repül a gőzhajó, s kéményének füstje, sötét gomolyban emelkedik fel felé. — A zöld sziget, mint mosolygó kert, lebegni látszik álló helyében is, és a csevegő habok lágy csókban olvadnak partjait ölelve.

Az ég tiszta kékjén megtört felhők szállingálnak, s a vén Szt. Gellért-hegy, mintha felhők közé vágynék, sötéten áll helyén.

Az utczákon annyi járó- kelő, oly sok ember halad, s mintha a városi holt tárgyak között, elvesztette volna keblök a fogékonyságot, senki sem

ügyel a szép természeti képre, senki sem nézi az eget, annyira a földhöz ragadtak gondjai. Hegyek, fák, s lombok helyett, száraz dolga lebeg kinek-kinek szeme előtt, — s szent vágyak, és illetődés helyett, köznapi gondok, hideg számítások lakják a sziveket.

Margit, mint tudjuk, távol a világtól, a természet szent ölén nőtt fel, s így szemei önkénytelenül megszokták az emelöt keresni, s ha, mint most, szobája ablakához lépe, nem a tevékeny mozgó tömeget, nem az emberi kezek merev műveit, a házakat, kereste sovár tekintete, — hanem ezeken keresztül a természet diszeivel koszorúzott hegyeket, melyeken minden fát, bokrot, Istenkéz ültetett

Havassy Kálmán úr kívánja nagysádnál udvarlását tenni, jelenté Magdolna, úrnője magányát váratlanul háboritva.

Mielőtt Margit válaszolhatott volna, az ifju tiszt belépe.

Az első meglepetés, s kölcsönös szives üdvözlés után, átnyujtá Kálmán Aranka levelét, s míg Margit annak rövid, de fontos tartalmát újra és ismételve átfutá, azalatt az ifjunak ideje volt őt figyelmesen megnézni.

Margit, mint tudjuk, nem tartozék első ifjúságában sem a meglepő szépségek közé, de arcza, s egész szelid lényé oly vonzó, részvét-gerjesztő vala, hogy vele minden szívnek önkénytelenül rokonszenvet kelle éreznie.

Kálmán egyike volt azon szerelemre fogékony, heves, de könnyelmű véralkatú ifjaknak, kiknek keblében a szerelem mint a szikra, percz alatt kigyúl és ellobban, — s habár a katonai vándor élet elég alkalmat nyújtott neki kalandból kalandba merülni, s könnyelműségét még inkább kifejté, — e pillanatban mindazáltal úgy tetszék neki, mintha Margit halvány, bánatos arcza, s tiszta kék szemei, komoly hatás alatt tartanak lelkét, — mintha gyermekkorá eszményképét még mostan is imádni tudná, mintha Margit volna egyedül a nők között, kit hiven, örökké tudna szeretni.

Margit Aranka soraiba mélyedt, s távolról sem sejté gyermekkori játszó társa eszméit, s midőn meggyőződék, hogy tartalmát valóban jól érti, felkelt, s következőleg szóla vendégéhez.

Meg fog ön bocsátni, ha pillanatra távozom; a levél tartalma fontos, és azt közölnöm kell férjemmel.

Férjével? — gondolá Kálmán a hölgy távozása után, s a heves vér arczába szökkent — férjéről egészen megfeledkeztem. Oh mint utálok, mint gyűlölöm azt az embert ki őt elrablá tőlem. — De eszméi fonala megszakadt, a mint a minden fénytűzési cikket nélkülöző, s még is barátságos, kedves szobába körültekinte, és az egyszerű tárgyak: a kis munkaasztal a kezdett varással, s csinos virág kosár, zongora, a kényelmes kis pamlag, melyen Margit ott feledett, finom kendője fehérlék, minden, minden, még tán a lég is, mely a szobát

eltölté, olyan emelő hatást gyakorolának a világra, minőt szívében soha nem érzett.

Kálmán, mint gyermek, gyakran megfordult Várdán nagybátyja: Szalmádinál, s a szelid kis Margithoz olyan csodálatosan vonzódek már akkor is a pajkos, vad fiú, hogy kedvéért kész volt a legvakmerőbb, vagy türelmet igénylő vállalatokra. Szalmádi figyelmét nem kerülheté el unoka öcse gyermekeknél egészen szokatlan hajlama Várday kis leánya iránt, s megbukott tervét, melyet ismerénk, hihetőleg ezen hajlam következtében szövé.

Később midőn Kálmán katonai pályára lépett, többé nem jöheté Várdára, s habár a sok kaland és csáb, mely a kitünő szép ifjat minden felé hol megjelent, ezer szilajságba s könnyelműségbe sodrá is, Margitról mindazáltal soha nem feledkezék el, a szelid lény arcza meg-megjelent álmaiban, mint egyetlen szentély, mely csapongó élete folyamán sem veszité el eszményiségét.

S most, évek múltán viszont látta őt, de más birtokában, — nem a szelid kis leány, de a szerető nő és anya volt, kit viszont látott; — s ő, ki ledérségében csak játékszerekül tekinté a hölgyeket, most döbbenve ismeré el, hogy lelke talán mélyebb s kitartóbb érzelemre is fogékony.

Gyakran történik, hogy a legszilajabb jellemeke a legnőiesb, legszendébb alakok gyakorolják a legnagyobb hatást, s előbb mindenből gúnyt tűzve elbizakodásukban, mi nemes és szent, egyszer életökben büntetésül, ők is kénytelenek imádni.

Minden ellentétet kifejt, s összehoz az élet, csakhogy gyötörjék egymást az emberek, szenvedés sorsunknak jelszava, s ha gyűlölettel nem lehet, a legszentebbel, mire a szív képes, a szeretettel düljük fel egymás és önmagunk boldogságát.

Mig Kálmán habzó érzelmeivel küzködék, az alatt Margit közlé férjével Aranka levelét.

Andor átfutá a sorokat.

Nos kedvesem, mit határoztál? — kérdé azután komolyan,

Mint képzelheted, nem fogadom el küldeményét.

Andor hálásan ölelé meg nejét.

Mig te válaszolsz — szólott ezután, majd én mulattatom vendégedet.

Tedd azt kedvesem — mondá Margit megnyugodva, — hiszen tudod, hogy Kálmán régi ismerősöm, gyermekkori játszótársam.

Mig Andor Kálmánnal néhány szót váltott, az alatt Margit irt mint következők:

Habár küldeményedet nem fogadhatom el kedves Arankám, vedd jószágod-, s szeretetedért legmélyebb köszönetemet. Ha tehetném örömmel mennék ölelésedre, — de bár atyámat tisztellem, szeretem, és mindig fájni fog, hogy bocsánatát megtagadá tőlem, — férjemet sértenem nem szabad.

Megnyugtatódsz annyit mondhatok kedvesem, hogy helyzetemről bizonynyal túlozva halottál beszélni, — minthogy fogyatkozásom semmi-

ben nincs, s nálam boldogabb nő és anya nem létezhetik a világon, — de Andor fáradatlan szeretete, gyöngédsége, még ha minden hiányzanék is, mindenért bő kárpotlást nyujtana. — Fogadd ismételt köszönetemet megemlékezésedért úgy, mintha jószágodat igénybe vettem volna, s légy meggyőződve Margitod igaz szeretetéről.

A levelet bezárva, Margit szobájába ment, s átadta azt Kálmánnak. — A két férfiú alig társalgott pár perczig egymással, már kifejlék köztök az ösztönszerű ellenszenv, mely a vetélytársaknál csaknem mindig előre, s önkénytelenül jő. — De mindamellett, mint illik, udvariasak voltak egymáshoz, s midőn távozáskor kikérte Kálmán többszeri látogatásra is Margit engedelmét, — Andor mind kettejük nevében szívesen látszék azt fogadni.

HETEDIK FEJEZET.

Andor helyzete napról napra nyomasztóbb lön. — Mintha a sors vesztére esküdött volna, minden vállalata szerencsétlenül ütött ki, — majd megcsalták, s kijátszták, — majd művei kiadója bukkott meg, — s tudná az ég mennyi ritka eset fordult még minden napiként elő, Andor megrontására. — Kik az irodalommal üzérkednek, s nem átalják, s nem tartják bűnnek, a nemzet magasztos kincsét megszejteleníteni, azok meg élnek belőle, — de ki mint Andor, mindenben nemesen gondolkodik, az valamint hőstünk, megvetéssel fogja visszautasítani az annyira divatozó népszerűség vadászatot. — Andor nem arra nézett mi fog a nagy közönségnek tetszeni, hanem mi szép, s irt lelkiismeretesen, irt mint magas szelleme sugalá. — Olyan szép arany álma volt egykor az ifju lelkének, hogy a szerelme miatt kitagadott leány, Margit, a költészet koszorúi között fog megpihenni, s a merre jár, a merre halad, mindenfelé virág kél majd kis lábai nyomán. — De az ifju álmaiból a férfiú felébredett, s borzadva látta,

hogy Margit jutalma nem koszorú, hanem súlyos kereszt lőn, s hogy az élet útain nem kelnek virágok, hanem vérző tüskék, és mérgező kórók.

Andor évek hosszú folyamán át fáradt és működék, s ifju lelke minden erejét egy szent czél eszközlésére áldozta, s díjúl még reményeit is elveszté. — Lelke napról napra inkább elsötétedék, s ha Margit fáradatlan szerelme nem örködik mellette, sorsa türhetlen leende. — Midőn erélyesség bátorság, s kitartás kivántatik fáradság mellé, hogy szerettei javát eszközölhesse, akkor a valódi férfiú könnyen szembe néz a sorssal, de ha szenvedni, türni, s áldozni kell, akkor a nő sokkal erősebb.

Margit mélyen szenvedé férje küzdéseit látva, s elnyomta őt a fájdalom, ha elgondolá, miként nélkülözései mellett sem képes elérni, hogy férje helyzetén igazán könnyitve legyen. — Néha úgy tetszék neki, mintha az ő önkéuytelen büne volna, hogy a magas tehetségekkel megáldott kebel haladásának utját állá a sors, úgy tetszék neki, mintha a feltörekvő szellem szárnyait röptében vágta volna ketté a családi élet. Ha nőtelen maradt volna — gondolá nem egyszer, mi másként nyilhaték a szép pálya számára, szerelmemmel véltem boldogságát eszközölni, s ki tudja nem ártottam-e épen azzal neki. — De ha eféle fel-felmerülő eszmék mélyen keseríték is, — ha elgondolá, hogy Andor mint nőtelen is csak szegény fogott volna lenni, s a mellett akkor nem leende hideg dicsőségénél egyebe, míg most legalább van kihez ragaszkodjék, van

szerető családja — akkor ismét megnyugodott, és a szeretet, mely férje, s gyermekei iránt eltölté keblét, minden sorsban emelé s vigasztalá.

A szép ősz után beállt a tél, s a zord időszak holt keblén eljött a családok kedves ünnepe: az ohajtott karácson.

Ki ne emlékeznék boldog karácson estére, ki nem virasztott szép karácson éjszakát.

Ha a szem az ősz utolsó hervadásától tavasz nyilásig nem lát is zöldet, a karácson tél közepén nyújtja pillanatnyi múltó álmát a virulásnak fenyő fa és cziprus lombok által; — a felékesített szép karácsonfa, mint zöld bokrétája a szebb évszakok emlékének, mint hideg fagy között ébredő remény, mosolyog felénk.

Minden gyermek igyekszik jó lenni, hogy Krisztus szép ajándékában részesülhessen, s minden boldog szülő meglepetéseket készít, s együtt örül gyermekeivel.

Midőn életünk gondtalalan aranykora már régen eltűnt, s megettünk a sok kedves átélt öröm, vajjon emlékeiknél nem dobog-e fel önkénytelenül szívünk, vajjon nem ohajtjuk-e gyermekeink örömeiben újra álmodni mit akkor élvezénk, midőn szívünk még ép és reményteltjes volt, mint az övéké, midőn még mi is képesek valánk kis dolgokban is nagy boldogságot találni. ?

Soha talán nem szomorúbb szülökre nézve a szegénység, mintha eféle csekélynek látszó, s még is oly kedves fontosságú, szokásos ünnepet

nem lehet megülniök, melyre a gyermekek oly sok remény- és örömmel várnak.

Szegény kedves Margitom — szólott Andor szomorúan — mindenki gyermeke ohajtva várja a mai estét, a várt karácson kedves estéjét, csupán a tiéd vannak minden örömből kizárva.

Mit teszen az Andorom — viszonzá a nő nyájasan — hiszen a mi gyermekeink még oly kicsinyek, hogy nem is fogják észre venni a hiányt.

Tudsz te kedvesem mindenre vigasztalást, s megnyugtatót találni — mondá Andor felsohajtva. Mintha feladatul tűzted volna ki az engesztelést, úgy állasz köztem és üldöző sorom között, mint a béke szelid angyala. — Szavai közben vette kalapját és távozék, hogy dolgai után lásson.

A mint Margit magára maradt, imént oly nyájas szemeibe könnyek toluáltak s elnyomott fájdalom heves zokogásba tört ki.

Oh irgalom Istene! rebegé kezeit imára kulsolva — hát mindig így fog ez menni, — és soha nem leend jutalma annyi nemes szivűség- és szent törekvésnek? Örökké kell-e neki küzdeni és fáradni? Kiméld, mentsd meg őt Istenem, — ha áldozat kell, — im itt vagyok én, helyette békén fogok szenvedni.

Nagyságos asszony — szólott az e pillanatban belépő Magdolna féllassan — a zongoráért eljöttek már.

Margit összeszedé minden erejét, hogy fájdalmát lektüzdhesse.

Jól van Magdolnám, épen a legjobbkor jöttek, menj bocsásd be őket.

Hogy férje-, s gyermekeinek egy kedves estét szerezzen, s főképen, hogy leemelje Andor vállairól a nehéz gondok terhét, pillanatnyira legalább, midőn azok újév körül majd elnyomták őt, eladta a szerető nő zongoráját, férje tudtán kívül.

Mint a gyászos koporsó, olyan volt Margit szemeiben a zongora, midőn megszokott helyéről vinni látta azt. Mintha kedves barátneját, vigasztalóját áldozta volna fel, olyan búsan nézett a kedves hangszer után. — Nem zengett-e lágyan, résztvevőleg zongorája, midőn finom újjai szóra hitták fel a hangokat? Nem volt-e örömeinek, és fájdalomainak hű társnéja? Nem szelid viszhangja-e a szép múltnak, és hirdetője a borús és még is boldog jelennek? Ha nyomott szívének bánata, nem akart megférti a kebelben, a zongora elzengé a bánatos panaszt, és még sem árulá el Margit titkos szenvedését, sőt inkább hangjaiban olvasztá, s temeté. És még is megkelle válni a megszokott kedves barátnetól.

De ha fájt is a megválás a szeretett férj becses ajándokától, olyan emelő érzetet költe, hogy Andor könnyebségéért még azt is kész feláldozni, miként szive csak hamar megvigasztalódék, s a mint elgondolá a kellemes estét és meglepetést, melyben férjét, s gyermekeit részeltetni fogja, a vigasztalódással kedves öröm, boldogság párosult,

Andor még nem volt honn, és így Margit ké-

nyelmesen foglalhatta el férje szobáját, melyet a kis családi örömnépnep színhelyévé választott.

A szoba közepét hófehér terítékű asztal foglalá el, izletes étkek-, s csemegékkal kínálkozva, s közepén a parányi viasz gyertyákkal világított szép zöld karácsonfa, melynek ágai között csinnal rendezve mosolygának a szép pirossárga narancsok, lengő szalagok, finom czukrász készítmények, koszoruba fűzött török szilvák, s kínálkozó szőlő fürtök.

Az asztal két végén, mint két kis diadalív, emelkedék két csinos ülő hely felett, két friss virágból font koszorú, s a diadalívek alatt a párnákon, két egyszerű csinnal öltöztetett sugárzó arcú gyermek ült.

A fiucska izletes kis piros tárczát tartá kezében, s a kis leány diszes sapkát, melyen minden ék egy finoman himzett arany indájú, zöld borostyán koszorú volt.

Már a nyugtalankodó gyermekek unni kezdék az ülést egy helyen, midőn a feltárúlt ajtón elégedésköre apjok belépett.

Andor meglepetve hátrált, — de a mint Margit mosolygó arczczal eléje lépe, s mind két kezét üdvözlétére nyujtá, a komoly arcz felvidült, s hálás sohajjal karolá a férj nejét keblére.

Jer már hozzám apa, mert én nem akarok tovább is itt ülni, szólot a magát feledtetni semmiképen nem engedő kis fiu, szülőit figyelemre ébresztve.

Én sem ülök tovább, szaladozni akarok, —

jer hát édes apa — utánozá társát rendes szokásaként a kis leány.

— Úgy, úgy kedves apa, menj, fogadd el gyermekeidről Krisztus küldeményét.

Andor egyik gyermekét a másik után karjára emelé és összeesókolá, s átvette tőlök neje szép himzeteit, melyekkel éjjelenként fáradt Margit, hogy férjét meglephesse,

— Mi szép tőled Margitom, hogy ily kedves, feledhetlen örömet szerzel számomra — mondá a férj teljes méltánnyal, de a mint a tárczát felnyitá, hogy belső himzetét megtekinthesse, csodálkozva vetett egy kérdő pillantást neje arczára, midőn abban egy csomó bankjegyet vön észre.

Csak a tárcza az ajándék, de tartalma kölcsön tőlem, melyet a mint Isten megsegít bennünket, visszakövelek tőled Andorom, — szólott Margit enyelgve, de férje elkomolyodását észre véve, sietett őt felvilágosítani, — zongorámat eladtam kedvesem, s te bizonynyal megbocsátod, hogy tudnod nélkül követtem el a merényt, ha meggondolod, mennyit elrabolt időmből zongorám. — Kinek gyermekei vannak, nem való annak az eféle időtöltés.

— Zongorádat eladtad! — mondá Andor álmélkedva — oh Margitom — folytatá keserűen — áldozatoddal csak elnyomsz engem, csak sorsomat nehezited, vagy talán azt hiszed, szabad nekem tőled viszonzás nélkül mindent elfogadni, — azt hiszed-e elfogadnám tőled ezen pénzt, midőn jól tu-

dom mennyit nélkülözöl, s tudom mennyi hiány van körülötted? Ha már eladtad zongorádat kedvesem, használd annak árát magad és gyermekeid szükségére, ime vedd, én nem akarok az egészről semmit tudni.

Hogyan Andorom — szólott Margit könnyeit vissza nem nyomhatva — hát azt akarnád, hogy gyermekeimmal együtt csak terhedre éljek? — Véled-e, hogy áldozat, ha rajtad könnyithetek, s nem jobban esik minden kényelemnél ha közelgő újévi gondjaid enyhülnek? El vagyok én gyermekeimmel együtt minden szükségessel látva; — vagy észre sem veszed, mi csinosan vagyunk mind hárman öltözve, meg sem dicsérsz, hogy a régit oly ügyesen alakítottam újjá? Nézd csak, nem szépen illenek-e kis gyermekeidnek a búzavirág-kék cachemir öltönykék, s nem ismersz-e rá kedves emlékü leánykori ruhámra, melyből mind kettejük számára kitelt egy-egy kis öltöny? S az én ruhámon vajjon észre vennéd-e, miután szabását divat szerint igazítottam, hogy házasságunkkal egy idejű? Oh Andorom, ti még csak nem is képzelitek azt, mi könnyen tudunk mi szükség esetén magunkon efélékben segíteni, — hiszen a mi öltözékünk, ha akarjuk, s egy kis ügyességgel birunk, jó formán pénzbe sem kerül. — De bár mily egyszerű vagyok is, Andorom, — ha így kis gyermekeimtől környezve egy gyémántokkal, s becses gyöngyökkel ékesített úrhölgy mellé állanék, — s téged magadat hinának fel megitélni, vajjon én

vagyok-e gazdagabb gyermekeimmel, vagy ő gyémántjaival, — megvagyok győződve, hogy kitárlánád, hogy szived megsúgalaná neked, miként én dúsabb vagyok mint ő. — Nekem benn vannak keblemben kincseim, neki künn, s hidd el édes szerelmem én nem cserélnék vele. — Nem kell nekem pénz, pipere, és ékszerek Andorom, csak te szeress engem, s fejlődjenek gyermekeim tovább is ily szépen, boldog fogok én szegényen is lenni. — Áldozatkészségem s a szeretet az én gazdagságom, — ne aggódjál nélkülezéseim miatt, hiszen azok csak nevelik boldogságomat.

Andor mélyen illetődve hallgatá nejét, s csodálattal szemlélte a kedves arcz boldog kifejezését, s a sugárzó tiszta szemek elégült mosolyát.

Milyen magasztos, mi szent és következetes minden sorsban a valódi nőszeretet — gondolá ihlett szívvvel, s ezen egy estve legalább mind ő, mind családja, tisztán boldog volt.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Azon percz óta, melyben Kálmán Margitot oly sok évi távollét után először látta, régi könnyelműségét elveszteni látszék. Minden tekintetben pillanat embere levén, önző, heves jelleménél fogva, soha nem volt képes még kis dolgokat sem megtagadni magától, — s most, midőn oly hölgy iránt ébredt fel szerelme, ki teljes szívével másé, s így számára örökké elérhetlen távolban fog maradni, annyira szenvedett, nem fékezhezhetvén indulatait, mint még soha nem. — Ő, ki Arankának minden tekintetben méltó bátyja volt, s ki valamint nővére, sodorni engedé magát minden élvezettől, mely kínálkozék, most visszavonult és zordon lön, Aranka vidám társaságát mellőzé, s egyedüli élvezetének azon pár órát tartá, melyeket kezdetben csak néha-néha, de most már mindig sürűbben Margit körében tölte. — Bereginé, ki legtávolabbról sem sejté Kálmán szenvedélyét, mindig elfogulatlan nyájassággal fogadá őt, minthogy Andor napról napra inkább elkomolyodva, családi körén kívül minden társaságot került, s a sze-

rető nő örvende, ha férjének volt kivel szót váltania, s habár nem vala titok előtte, hogy Kalmánt nem épen szereti, mindamellet is remélé, miként még e könyelmű ifjuval is inkább szórakozik, s feledi gondjait, nintha mindig csak muukával, s esaládjával időz, — annyival is inkább, mivel Kálmán gondtalan véralkata mellett is birt annyi tapintattal, hogy soha oly tárgyat nem említe, mi Beregire nézve nem leheté kellemes, soha nem említé Várdayékat, legtávolabbról sem.

E szerint az ifju tiszt gyakori vendég lön Beregiéknél, — egész hosszú estéket töltött nálok, s a mily mértékben nőtt szerelme Margit iránt, épen annyira gyűlölé mind inkább Andort.

Ha Beregit az élet nehéz gondjai nem nyomják annyira, s több ideje van dolgait feledni, kétségtelenül fel fog előtte tűnni Kálmánnak néha szinte különös viselete, s gyakori látogatásainak talán okát is keresi, — így azonban csak eltúrte a nélkül, hogy méltónak tartotta volna azon tünődni, vajjon miféle zivatar hajtja őt házához.

Kálmán elég érdekes kalandnak volt már életében merész hőse, s elég sok szép hölgyre talált, ki őt ellenállhatlannak tartá, és most még is arról győződék meg, hogy eddig soha nem volt szerelmes, s úgy tetszék neki, mintha mindaz, mit eddig élvezett, csak múló hasztalanság lett volna. — Margit halvány, szelid arcza olyan ellenállhatlan vonzerőt gyakorolt reá melyet maga sem foghatott meg, s szomju lelkét majd elégeté a szerelem; —

azt vélte, ha Margit részvétellel nem lesz iránta, el kell vesznie.

Miért gyakorolnak reám olyan csodálatos, bűvölő hatást nagy kék szemei — kérdé egykor önmagát, hevesen alá s fel sétálva szobájában — miért dobog oly forrón keblem, midőn szelid beszédét hallom — miért lázad fel minden csepp vér, ha férjére nyájasan tekint, — s miért gyűlölöm Andort annyira, hogy hidegen keresztül tudnám szívét döfni? Azért, mert elrablá tőlem a hölgyet, kit imádni tudtam volna, s kit előbb szerettem, mint ő, mert hiszen Margit gyermekkorom óta volt képzelődéseim, s szerelmem eszményképe, hallottam anyámtól nagybátyám mi bölesen elintézésé a dolgot, s milyen szépen szövé boldogságom arany tervét, — és ez a Beregi üdvömnök gyilkosálón! — És én, mint az örült, még kimélem őt, s nejét, mintha megközelíthetlen szentség volna e hölgy, csak messziről csodálok. — Magamban epedek, sovárgok, — és ő nyugton birja orzott kincsemet. — Mintegy eféléket gondolva, rendbeszedé kissé öltözetét, és heves léptekkel elrohant hazulról, — s útját önkénytelenül Beregiék lakása felé vette.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Margit koránsem sejté, hogy új fergeteg közelit, meg sem álmodá a fenyegető vést — Ezen nő, ki arra volt hivatva, hogy önzéstelen keble szeretetével kedvesei védangyala legyen, oly sok baj és küzdelem között is boldog vala. — A tudat, hogy férjének gondteljes életét fáradatlan figyelme-áldozatkészsége-, s szerelmével, időnként legálább felderitheti, s hogy Andor gyermekeit ápolhatja, s rájuk nézve nélkülözhetlen áldás anyai szeretete, annyira emelé vallásos keblét, hogy fájdalmi daczára is oly boldogságot élvezett, minőről a nagy világ hölgyeinek, még talán távolról sincs fogalmok. — Margit örömeit áldozatkészség és nélkülözések alkoták, s hogy azokra nézve, kiket szeret, szükséges, sőt minden ő a földön. — S habár élete nem folyhatott mély keservek és szénvedések nélkül, miután férje küzdelmeit látta, mindazáltal olyan szilárdan remélé, hogy a sok bajt Isten végre is allandó örömmel, s boldogsággal fogja jutalmazni, miként lelke nyugodt, édes hitét nem zavará semmi. — Zúgolódás nélkül viselé fájdal-

mát, mely Andor nem érdemelt sorsa miatt nyoma keblét, az elégtelenség egyetlen sohajtását sem hallatá, s panasz szót emelni nem bátorkodott volna.

Nem enyém-e Andorom szerelme, s nem épek, kedvesek-e gyermekeim? — gondolá a mint a keserűségnek legparányibb érintése szállta meg szívét, s nem élnek-e valamenyen bennem? — Oh több volna, mint hálátlanság, ha annyi áldásért Isten kegyelmében nem biznám továbbra is.

Vallásos hitével nyugtatván meg magát, nem hagyta el vidámsága; mint a szorgalmas kis méh, mely fáradatlanul működik reggeltől napestig, s küptüjébe mindig mézzel terhelten száll, — úgy Margit sem fáradt ki magát hasznossá tenni, ő is munkálkodék, rendezett, csinosgatott és szeretete volt a méz, mely háza körét betölté. — Ha művész látta volna gyermekei között, midőn velök játszott, enyelgett, vagy a midőn egyik félig aludt már keblén, s a másik féltékenyen a kisebb testvérré, szinte ölébe kívánczók, s ő, mint szelid Madonna ringatta a kis leányt, hogy fel ne ébredjen, s lemosolygott fiacskájára, hogy megnyugtassa, — megörökitette volna ecsete az ifju anyában a szeretet hü képét.

Midőn Kálmán belépe, Margit ölébe tartá kis leányát, s szemei pálczalovon szökdéoselő fián legeltek.

Kölcsönös üdvözet után leült Kálmán, s megkisérté figyelmét a gyermekekre fordítani.

Milyen kedves, szép gyermekek! különösen a kis Jolán, ő egészen nagysádhoz hasonlít. —

A mennyiben a szemei kékek — mondá Margit — de vonásait higgye el ő is épen mint Béla, egészen Andortól öröklé.

Épen nem találom — mondá Kálmán hidegen, mi egyébiránt nem is volna jó.

Mint látszik, nekem akar ön udvarolni — mondá Margit mosolyogva — de a hangot nem találta el, mivel nekem sokkal inkább hizeleg s jobban esik, ha Andort dicsérik, mintha magamat.

Mi szép nagysádtól, hogy annyira törekszik boldog lenni, s mutatni, hogy az — szólott Kálmán felsohajtva.

Annyira boldognak érzem magamat — viszonzá Margit hidegebben a szokottnál — hogy egyáltalán véve nincs szükségem e részben semmiféle törekvést mutatni akarni.

Miért ámitja magát — mondá Kálmán szomorúan, — hiszen ki egy pillantást vet halovány arczára, látni fogja, hogy sorsa nem olyan, mint érdemelné. — Ha Andornak egyéb vétke nem volna, minthogy viszontagságos sorsához köté nagysádét, s elfogadá a nagy áldozatot, mit tapasztalatlan ifju leány szerelméért hozott, — nem foghatom meg, nem értem, hogy tud lelkismeretével számot vetni.

Ön igazságtalanul vádolja Andort — viszonzá Margit hidegen, s arczán látható volt meglepetése Kálmán bátorságán, ki eddig soha nem merészle még férjéről így beszélni. — Andor életemet menté

még — folytatá azután bensőséggel — szerelme nélkül meghaltam volna.

Hogy így beszél, csak nemesszívűségét tanúsítja — szólott Kálmán — oh ha tudná mennyire megindít, hogy még azt is menteni tudja, ki boldogtalanságát okozá.

Mai hangulatát egyáltalán véve nem értem — mondá Margit mind inkább elesodálkozva. — Nekem olyan dolgokat tulajdonít érdemeiműl, miket épen nem ismerhetek azoknak, — s a legtisztább igazságot nincs kedve elhinni.

Nem érti hangulatomat? — szólott Kálmán helyéről felemelkedve, s a szobában párszor hevesen alá s feljárva, megállott Margit előtt, s ekként folytatá: oh ha tudná mint nyomta lelkemet, hogy mindezeket már régen el nem mondhattam, ha tudná nagysád, mennyi közleni valom van még.

Ha a többi is ezekhez lesz hasonló, azt hiszem, jobb ha elhallgatja — mondá Margit hidegen, hasonlólag felemelkedve. — Mint maga is átlátja, reám nézve nem lehet kellemes közléseit hallgatni, s így remélem megkimél.

Oh ne beszéljen így — mondá Kálmán elfolytott hangon, s szemei tekintete csaknem égetett — mert eszemet veszitem, megsemmisülök — Margit, folytatá szenvedélylyel omolva a meglepetett nő lábai elé — én szeretem önt, s így gyűlönöm kell Andort, ki önt boldogtalanná tevé. — Ön volt gyermekkorom óta imádásom tárgya, ön felől álmodoztam a távolban, — ön miatt kerestem ka-

landokat, és engedtem magamat sodortatni minden élvezetbe. — Felejtteni akartam önt Margit, de nem sikerült. — Talán érzületünk különbözősége az, mi engem önhöz annyira vonz, — talán mert ön szelid és jó, s nekem ön által kell tisztulnom, azért ragadá meg lelkemet a szenvedély, mely örültté teszen, ha nem könnyörül rajtam, — szavai közben ajkaihoz szorítá Margit kezét.

Bocsásson ön — viszonzá a hölgy hidegen rántva vissza kezét — távozzék azonnal, — remélem sértő bátorsága s első vallomásai, utolsó látogatása alkalmával történtek.

Kálmán szó nélkül ragadá kezébe kalapját s lezúzva távozzék.

TIZEDIK FEJEZET.

Alig lehet nagyobb zavart képzelni, mint Margité volt, midőn Kálmán szerelmi nyilatkozata felvilágosítá előtte egyszerre mindazt, mi az ifju modorában eddig talány volt előtte.

S midőn egyedül maradt, s első ijedelme kábultságából magához tért, — és a hallottak felől képes vala gondolkozni, megdöbbsent és felháborodék az ifju bátorságán, s mintha az által, hogy önkényt meghallgatta, ő is vétket követett volna el, keserű önvádak támadtak szívében, melyeket egyáltalán véve nem érdemlett.

Miért is voltam iránta nyájas — gondolá könyekre fakadva — hiszen tudhattam, hiszen előérezhettem volna, hogy a hozzá hasonló kalandhősök könnyen vakmerőségre vetemülnek, — tapintatlanságomért megérdemlém a sors büntetését, s tünni tartozom lealáztatásomat — Oh Istenem, Istenem mit tegyek! eltitkoljam, vagy közöljem-e Andorral sérelmemet? Nem volna-e bűn, ha egy méltatlan ember miatt titkolóznám férjem előtt, ki iránt kötelességem mindenben a nyíltság? — eddig

mindent őszintén feltárhattam, mi lelkemben véghez ment, s mi velem történt, — s most, mi sért, mi bánt és lealáz önmagam előtt, mint titkot rejtem szivembe? Nem, nem lehet hogy titkolózzam, Andornak mindent tudnia kell. — És ha fölfedezem mi lesz következménye? Vajjon férjem ki minden becsület kérdésben oly szigorú, el fogná-e tőrni ezen sérelmet? Vajjon nem vonná-e kérdésre a vakmerőt, nem kérne-e elégtétet? Andor férfias és bátor minden tettében, — s Kálmán heves, elborzadok, ha elgondolom, hogy vér folyhatna e nyomoru dolog miatt! — Miért nem is botránkoztatt meg gyakori látogatásain, — hiszen mámoros tekintete meggyőzhetett volna, hogy kerülnöm kell őt. — Gondolatai menetét ismét keserű zokogás szakítá meg. — Oh Istenem mi lesz belőlem! — Folytatá fájdalmas izgatottságát el nem nyomhatva — Egyetlen büntudat nem férne keblemhez, s Andor iránti szerelmem épen oly hű, szent és igaz, a minő leküzdhetlen Kálmán iránt ellenszenvem, — és még sem tudom ezen gyűlölt titkot még férjem javáért sem megszokni — Borzadok ezen embertől, ki lelkem nyugalma megmérgezé, és mégis miatta kell magamat életemben először vádolnom, miatta vagyok kénytelen férjem iránt őszinteségemet megszegni.

Az őszinteség egyik főkincse, szentélye a szerető női kebelnek, míg nincs ok, mely azt megsemmisítse, míg nem számít, s nem fél, — hanem óhajta keblét kedvese előtt feltárni, csak addig

nyugodt — és boldog — s ártatlansága érzetében hite szilárd, s édes reményei nem hagyják el szivét.

Margit, mint tanui valánk, szenvedésekkel s fájdalomakkal küzdve is boldog vala, a szeretet, mely keblét eltölté, s kötelességei hű teljesítése olyan elégteliséggel, olyan enyhe derüvel áraszták el szivét, hogy keservei súlyát könnyen viselé keble — És a lélek, melyet a fájdalom — baj — és gondok gyötrelmei meg nem törtek, egy félelem tudata által, melyet férje előtt titkolnia kelle, pillanatnyira legalább, szétzúzva volt.

Margit szivét sötét előérzetek szállták meg, azt érezé, hogy a dolog ott, hol jelenleg áll, nem fog megmaradni — s a kínos nyugtalanság, mely őt gyötré, elviselhetetlenebb volt mindennél, mit eddig szenvedett.

Ha Andor csak pillanatra távozik is hazuról, a szerető nő sehol nem találta helyét, szive folytonosan remegett férje miatt, s ha nem félt volna az által még rosszabbá tenni a dolgot, — kész leende Andort minden felé nyomról nyomra követni.

Ha a női szeretet és hűség, paizs lehetne az élet csapásai ellen, úgy Andor biztosan haladhatott volna, mert bár merre járt és kelt, Margit szerelme mindig vele, mindig mellette volt, — de nyomán haladt balsorsa is, mely a szerető nő szemei előtt, csak most kezdett fenyegetőleg sötétleni.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Kellemetlen, esős tavaszi nap vala. — A szél kedvére keringélt Pest utczáin, s imitt- amott izek-re zúzta a törékeny ablakokat, s azután mintha hősi tettet vitt volna véghez, tovább repült lenge szárnyain, — hol kárt nem tehetett, fel-fel sohajta, s az üveg táblák, melyeken láttatlan újjai végig futának, búskomoly hangszerként zúgák el panaszuikat. — Itt bekopogott, amott kárt tön — s más ablakon mint keserves zenész szerepelt, de mindennütt fontossá, érezhetővé tette magát. hogy hatalmát tanusithassa. — És nem csak fenn, hanem alant, az utczákon is működék — először is hamarjában felborogatott mindent, mivel birt, szemetet, forgácsot és port kapkodott, röpitett a légbe, s fel-fel kaczagott nagy kedvében az emberek bosszuságán, kik szeszélye miatt majd forgószéllel küzdöttek, majd kalapjaikkal s esernyőikkel kényszerültek vibskodni., — Az emberek sorsa kicsiny és nagyban: küzdelem a földön, — egymással, viszontagságaikkal, sőt még, mint látjuk, az elemekkel is küzdeniök kell, hogy folytonos

gyakorlatában legyenek, mire őket a végzet szánta.

Margit azon rendeletet adta Magdolnának, hogy bár mikor jőne Havassy, számára soha nem szabad senkinek honn lenni.

Magdolna pontosan teljesíté úrnője parancsát. Kálmán többször volt már ott ama találkozás után, s mindanyiszor elutasították.

Mivel azonban az ifju tiszt koránsem tartozék a könnyen visszariasztható egyéniségek közé, sőt az ellenkezés csak merészebbé tevő, minthogy ingerelte, — eltökélé vakmerő szerelmében mindent kockára tenni, hogy még egyszer legalább bejuthasson Margithoz.

A mint egy napon látogatást tőn, s Magdolna épen elutasítani akarta. Havassy minden tétovazás nélkül szépen félre tolá az öreg asszonyt, s belépe egyenesen Margit szobájába.

A meglepett hölgy ajkán elhalt a szó, midőn a betolakodót megpillantá.

Nagysád megfogja bátorságomat engedni — szólott az ifju hevesen közelítve Margit felé — lehetetlen volt megnyugodnom, míg egyszer, csak egyszer legalább nem láttam nagysádat. — Ha már boldogtalanság sorsom, ha már visszautasítja szerelmemet, — oh adja bocsánatát.

Bátorsága annyira meglep, hogy valóban nem vagyok képes tettét méltó elutasítással viszonzni, — szólott Margit hidegen. Azt hittem, a történetek után örökre megkimél ön látogatásaitól, de ovatosságból mindamellet ellenkező esetre is gondoltam,

s kiadtam a rendeletet, hogy ön számára soha többé nem leszek honn.

Előérzem, hogy azt fogja tenni, és még sem valék képes szerelmemet tovább titkolni — szólott Kálmán szomorúan. — Oh Margit, ha tudná ön, mit teszen az reménytelenül szeretni és szenvedni, nem nézné fájdalmamat oly hidegen, hanem könnyörülne rajtam.

Vagy azonnal szives lesz ön távozni, vagy engem kényszerít, hogy szobámat elhagyjam — viszonzá Margit. — Egyszer is bánom, hogy végig hallgattam önt, ne kívánjon másodszor is sérteni.

Ne beszéljen ily hidegen Margit, s ne csupán női büszkeségére, de gondoljon arra is, mint szenved e sziv. — Hiszen arca olyan szelid és bánatos, mintha kebléből a részvét nem hiányzanék. — Hallottam ajkairól a szeretet szavát, láttam midőn férjét megölelé — oh Margit, hogy nem érzé ön meg, mint gyűlölöm Andort, ki ön szerelmét elrablá tőlem.

Hogy bátorkodik ön előttem így beszélni? úgy szól arról mit soha nem birt, mintha sajátja lett volna, — mondá Margit megvetőleg. Hogy férjemet gyűlöli, csak azt tanusítja, hogy soha nem méltó barátságára.

Tehát hasztalan mérséklem szenvedélyemet, hasztalan igyekszem részvétét megnyerni? — Hasztalan esengem, hogy legyen irántam irgalommal, jutalmam csak hideg visszautasítás lesz? — szólott az ifju növekedő szenvedélylyel. Hiszen azt mond-

ták nekem, hogy ön a szelídség angyala, s mindenkihez jó, csupán hozzám lenne szívtelen? Nem érzi-e, mint ég egész lelkem, nem látja-e, arcmon is szerelmemet? Oh Margit legyen irgalommal irántam! mutassa csak távolról a reményt, mely biztasson, — hitesse el velem, hogy ha most még nem is, de egykor majd fog engem szeretni, és én békén, zúgolódás nélkül szenvedek önért.

Elég ennyi a vakmerőségből! — szólott a váratlanul belépő férj, nyugodt megvetéssel, ki néhány pillanat óta tanúja vala a párbeszédnek — Ha annyi lovagiassággal sem bír ön, hogy visszavonulni ereje lenne, midőn éreznie kell, hogy egy nőt mélyen sértett, — hátráljan ön a férj előtt, vagy mutassa meg, hogy velem szemben is van bátorsága.

Hogy bátorságomban ne kétkedjék ön — szólott szenvedélylyel a megszegyenüléstől elkeseredett Kálmán — im ezennel kijelentem, hogy ugy tekintem önt, mint Margit boldogságának elrablóját, ki a tapasztalatlan gyermek jóságával visszaélt, s az apa és leány közé tolakodva, önérdemből, egymás ellen ingerlé őket. — Én Margitot előbb szerettem, mint ön, szerelme vala a legnagyobb díj, melyre vágytam, s ön útamba állt, s elrablá tőlem. — És még ön emleget bátorságot, ön beszél lovagiasságról, ki elég gyáva s elég önző volt, a tapasztalatlan gyermek szerelmével, s az apa bizalmával rútol visszaélni. — Jjobb ha hallgat ön, s elismeri mi nyomoru volt.

Margit holthálványan lépett előre, s különben szelid arcán a megvetés oly mértékben tükröződék vissza, hogy Andor megijedt, féltvén, hogy ártalmára lesz a szokatlan háborodás.

Menj gyermekeidhez Margitom; ezen ember nem méltó reá, hogy általad útasittassék vissza, majd én végezek vele.

Margit férjétől kísérve, szó nélkül távoztak, de a mint magára maradt, sötét kétségbeesés szállta meg keblét.

Éltem üdve és gyermekeim sorsa koczkára van vetve — rebegé térdre hullva. — Irgalom atyja ne hagyj el!

Andor visszatért Kálmánhoz s a férfiasság hideg nyugalmaival eként szólott:

Azok után, mik köztünk történtek, nincs egyéb hátra, mint időt helyet és fegyvert határozni.

Minél előbb, annál jobb — viszonzá Kálmán szenvedélylyel. — Az órát és helyet határozza meg ön, de viadalunk élet-halálra legyen.

Élet-halálra! — ismétlé Andor, és komoly szözata olyan ünnepélyesen hangzék, mintha baljós-
lat lett volna.

Hol és mikor fogunk találkozni? — kérdé Kálmán.

Holnap reggel hat és hét óra között elvárom önt egy tanuval a Zugligetbe, azon hárs alatt, melyet egyszer mutattam önnek.

Ott leszek.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Várday urias pesti lakásán, kellemes társaság
vala összegyűlve.

Aranka elemében látszék lenni, — arcza, mint
a megtettesült öröm, mint édes mosoly, hűn visz-
zatükrözé, mi lelkében véghez ment.

A nő, ki mint Várdayné a nagy világ élvezeteinek engedi át szivét, örökké alkalmatlanná vált arra, hogy valakit boldogítson, s családi körére nézve elveszett — Mint a vizi növény, mely bár mi szerető s gondos ápolásban részesüljön is, és bármi szép virágok mosolyogjanak felé, nem élhet meg, ha nem hullámszél körűlte a hideg, de megszokott habok, melyeknek kábító moraja és fénye alkotja életét, — úgy a nő is, ki az élvezetek sodrába ragadtaték, annyira megszokja házán kívül keresni a gyönyört, s szeretni a hideg fényt, mely a hiúságot igen, de a szivet pillanatra sem töltheti be, hogy üres keble nem találhat többé a családias szent magányban örömet.

Aranka jól tudta, — hogy a diszes terem-
ben minden jelenlevő szive feldobog egy nyájas

mosolya és legparányibb kiütnetésére, s mivel keblét szeretet helyett hiúság tölté, teljesen ki vala elégitve, s észre sem látszék venni férje elkomorúlt arcját, s távolról sem sejté, hogy hálatlanságát Várday mélyen érezi, s habár szeretete még mostan is menteni törekszik a kis csábitó nőt, mindazáltal látni kezdi könnyelműségeit.

Minek okoskodnánk, s mire való volna a bánat? — gondolá egyszer másszor Aranka. — Örüljünk míg lehet, hiszen a sirba, melytől esupán egyhangusága miatt irtózom, elég időnk lesz majd unatkozni is.

S mi megjegyzésre méltó, ha eféléket gondolt, akkor rendesen únni kezdé már egyik vagy másik udvarlóját, s ilyenkor aztán a szerencsétlennek, akart vagy nem, hátrálnia kelle, mivel Várdayné nézetei szerint mindenben előbb lehet segíteni, mint a haldokló szerelmet új életre ébresztetni.

Aranka őszintén bevallá, hogy ő a változatoságot mindenek felett szereti.

Hiszen, — gondolá — nincsen-e a természetben minden évben más tél, tavasz, nyár és ősz, és nem nevezik-e mindamellett is öröknek a természetet? Szivem egészen az ő szent példáját követi, s választottaim nem egyebek, mint az egymást követő tavaszok, nyárok és ősök, — a természetnek csupán azon előnye van szivem felett, hogy, míg férjem képében, a tél, állandóan mellett van, az ő tele épen úgy el-el marad, mint többi évszakai

S ha olykor még ily könnyü életböseség mellett s daczára is elkomolyodék, annak egyáltalán véve nem saját körülményei és helyzete, hanem Kálmán levertsége volt oka, kit, mennyire hiú és önző szivétől telt, szeretni törekvék.

Várdayné figyelmét nem kerülé el fivére változott kédélyhangulata, s mivel jól tudta Kálmán Margit iránti szerelmét, jobban nyugtalanitá a különben oly könnyelmü ifju kitartása e részben, mint maga is megfoghatta.

Kálmán mind addig őszinte volt Aranka iránt, míg Margitnak nem nyilatkozék, de mióta visszaütasítást szenvedett a hölgytől, kit ennek daczára is imádott, zárkozott lön, nővére kérdéseire kitérőleg felelt, s a vidám társaságot még inkább kerülé, mint azelőtt. — Aranka napról napra inkább nyugtalan lön, s kutatott, de hasztalanul, — Kálmán zordon hangulatán át látni nem leheté.

E napon az ifju tiszt, ki Várday szives meghívására, sógoránál lakék míg szabadság ideje tartott, — nem vala látható, s Aranka tudja az ég miféle titkos benső szózat intésére, már többször nyugtalanul tudakozódék utána, habár egyébként egészen jól találta magát vidám társaságában. — S midön az inas levéllel kezében, s meglehetős ünnepeles arcczal belépe, s tudatá úrnőjével, hogy az igen sürgös és fontos tartalmunak látszó levél az ifju tiszt számára érkezék, s válaszára váraznak, s ő nem tudja mi tevő legyen, minthogy Kálmán holléte e perczben nem fedezhető fel, Aranka

elvette a levelet, s vendégeit rövid időre férjével hagyva, szobájába távoztak.

Mint képzelhetni, Várdayné egyáltalán véve nem tartozott azok közé, kik szentségnek ismerik más levele pecsétjét, különösen ha ezen más véletlenül épen fivére, ki miatt többféle oknál fogva nyugtalanokodék, — s így minden habozás nélkül feltöré a levelet, s önmaga előtt is megfoghatlan izgatottsággal, mely épen nem lelkiismeretesség, hanem inkább bajt jövendelő előérzet következménye volt, az egészen ismeretlen kéziratot olvasá, mint következők:

Mint hogy nyugodt megfontolás után Beregi Andor barátom jobbnak látta a kitüzött találkozást korábbi órára határozni, ezennel van szerencsém önnel tudatni, mint nevezett barátom segéde s megbizottja, hogy ha nincs kifogása ellene, holnap a kijelölt helyen, reggeli négy és öt óra között, fogjuk önt és segédjét elvárni. — Szabolesy Loránt.

Aranka átfutván a sorokat, ijedtében oly halvány lőn, mint fejkén a habzó csipkézet, — Kálmánt nem tudta hol, merre lehetne feltalálni, — s azt érezé, hogy a bajon rögtön kell segíteni, ne hogy elkéssék, s a szerencsétlenséget bekövetkezni engedje.

De addig töprenkedék, addig habozott, míg végre egy eszme villant át lelkén, melyet mint végmenedéket fogadott el. — Íróasztalához, sietett és irt mint következők, Szabolesi Lorántnak:

Csak hiréből ismerem ön lovagiasságát, s ha

csak fele volna igaz a sok szépnek és jónak, mit ön felől hallottam, már nem ütközhetik meg bizalmamon, melynél fogva felkérem, sziveskedjék engem meglátogatni. — Mielőtt a tudva levő párbaj férjem veje és fivérem között véghez megy, beszélnem kell önnel. — Minden reményem önben van, s mivel képzelheti, mi kínos lehet e pillanatban helyzetem, remélem, nem fog soká várakoztatni. — Várdayné.

— Ezen néhány sor elküldése után, mintegy óra múlva, belépe Aranka szobájába Szabolcsy Loránt.

A felötlőleg úriás alak körül-belől 28-30 éves lehet, — s egész érdekes külseje, finom modora s egyszerű, de választékos fekete öltözéke, olyan szép öszhangzásban egyesültek, hogy ha arca nem lett volna is annyira nemes, Szabolcsy Loránt még ez esetben is azok közé tartozik vala, kik minden körben magokra vonják figyelmünket, kiknek megjelenése sehol sem lehet jelentéktelen. De miután vannak arcok, melyek ellenállhatlanul vonzanak, s melyeknek minden vonása tiszta és nemes, mint ha Isten keze azon czélből formálta volna, hogy megismerjük egy rájuk vetett pillantás után az úr választottait, — Szabolcsy Loránt kétszeres hatást, gyakorolt minden női szivre. — Felötlőleg halvány, tiszta arcszínét, a legsötétebb barkó, s bajúsz emelése, s a magas nyílt homlok felett kékesbe játszó fekete fűrtői hullámszínének. Szép metszetű barna szemek tekintete, egész világát sugárzá a legmélyebb érzelmeknek, — s a mosolyt, mely alkalmilag fel-

derité vonásait, nem lehet észre nem venni, annyi kellem, annyi jóság fejezé ki magát benne.

Midőn Loránt belépe, Aranka pillanatra feledé a komoly ügyet, melyről szólani akart, — a mint azonban az első kölesönös üdvözet után, megkérde a lovagias ismeretlen, mivel lehet ő nagyságának szolgálatára, — Várdayné összeszedé magát, s feledni törekvék a hatást, melyhez hasonló még soha életében nem uralkodék felette.

Ezen párbajnak nem szabad megtörténnie — viszonzá Aranka vendége kérdésére. — Azért valék bátor önt magamhoz kéretni, mivel remélém, hogy segélyemre lesz, s nem fogja túrni, hogy e csekély dolognak oly komoly következménye legyen.

A fenn forgó ügy a legkomolyabb, mert becsület ügye — szólott Loránt komolyan, s csengő érczhangja ezer viszhangot ébreszte még Aranka könnyelmű keblében is. — Nagysád bizonynyal nincsen jól értesítve, s én igen fájlalom, hogy szerencsétlenségemre épen én vagyok felhiva, hogy tudassam nagysáddal, miként Beregi Andor barátom sokkal mélyebben sérteték nagysád fivére által, minthogy a fenforgó párbajt megszüntetni, reményem lehetne.

De az Istenért, hát nyugodtan túrné ön, hogy férjemnek veje és sógora megvíjjanak?

Miután egyik sértő, másik sértett fél, s a bajt akadályozni nem áll hatalmamban, kénytelen vagyok.

Úgy-e bár ez a könnyelmű, meggondolatlan ifjú nyilatkozék Margitnak, s ez nagy szeretetében elég

vigyázatlan volt öt férje előtt elvádolni? — kérde Aranka élénken.

Részletekkel nem szolgálhatok — mondá Loránt kitérőleg.

Hát ha Kálmánt rá birhatnám, hogy megkövesse Beregit.

Abból semmi nem lesz — szólott erélylyel az e pillanatban belépő Kálmán, ki haza érkező, az inastól hallá, hogy számára fontos levél érkezék, melyet nővére vett át, s tartván a csakugyan megtörtént bajtól, Aranka kíváncsiságától, s ennek következményeitől, sietett azonnal nővérét felkeresni. — Beregit megkövetni épen oly kevéssé fognám — folytató lángoló arczczal — mint nem türném ezen párbaj akadályozását.

Mivel Beregi Andor e részben egyet akar önnel — szólott Szabolcsay hidegen Kálmánhoz — e dolgon semmi más változás történni nem fog, minthogy a kitűzött időnél egy órával előbb fognak önök találkozni, ha nincs ellenvetése. Eféle ügyeket intézni, a legkoraibb órák legalkalmasabbak.

Történjék e részben, mint önök akarják — viszonzá Kálmán.

Miután fájdalom ezúttal nem leheték szerencsés nagysádnak szolgálhatni — mondá Szabolcsay udvariasan hajolva meg Aranka előtt — jelenlétem feleslegessé vált.

Kálmán követé a távozó Szabolcsyt.

Arankának elkábúlt a feje, — keble hevesen dobogott, s nem tudta volna meghatározni Kálmán-

ért remeg-e, vagy az fáj, hogy Szabolcsy Loránt oly hidegen távozzék.

Könyelmü szive soha még annyira felmelegülve nem volt, mint e pillanatban, soha még annyira hajlandó nem vala elbinni, mint most, hogy a szerelem csak akkor boldogít, ha örök üdvösségünknek álmodhatjuk

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A jótékony tavaszésőnek minden cseppje rajta remegett még a gyenge fűszálak- s fejlődő bokrokon. — Mintha sírt volna az újuló természet, friss zöldében is oly búskomoly vala a szép zugligeti hegyek képe.

Csendes ünnepélylyel kelt a hajnal, — a korai lég hűvösen terjedt, s a tavaszt üdvözlő csalogány megkezdé énekét, mely a gyönyört és szerelmet is csak fájdalmas hangokban képes viszhangozni. — Az égi aranyozó, a fényes nap, teljes pompában ragyogtatá sugárait, mintha a hosszú tél után, mely ki fogott melegén, kedvére kívánna terjeszkedni.

A milliárd bogár megkezdé korai működését, s minden fűszál tövében ezer élet rajzék. — A tavaszi esőcsep s a hajnali harmat, mintha remegő szerelem olvasztotta volna őket egygyé, mint megannyi gyémánt, ékesíték a mezőben elszórt szerény ibolyácskák kelyheit.

A Zugliget hegyei között megharsant mélyen, hosszan, a pásztor kürt búskomoly dallama, s a szür-

ke bérezek, mint az ifju tavasz vén remetéi, áhítattal látszának kopasz fejeiket a magasba emelni.

Csendes, nesztelen vala a reg, — a madarak dala, s a pásztor kürt elzengett dallama képviselék csupán a nagy korai magányban ama hangokat, melyekkel Isten a földet betölté.

Egyszerre azonban két tompa dördülés zúgott végig a völgyek kebelén, s fölébreszté a sziklák viszhangjait, melyek riadva bömbölék minden irányban, mit fogékony keblök felfogott. — A madarak elvadulva, s zavartan repkedtek a légben, s a csend és béke együtt látszék a hegyeket elhagyni akarni.

A magányos hárs, mely alatt évek előtt oly boldog órákat tölte két szerető szív, ma is helyén áll, ágai széjelebb terjjeszkedének, s koronája magasabban lombosult, míg felvetett tövei, melyeket földszakadás hagyott pusztán, mintha sírból kelt sötét emlékek volnának, kanyargósan csavarodtak össze-vissza a zöld fű között.

A sebhely, melyet a fa derekán egykor Andor keze vésett, Margit nevének betűi, beforrott már, — az idő rátette kezét, s érintése meggyógyítá a fájó részt. — De a név ma is tisztán olvasható, s minden betűje kidudorodék, mintha megszólalni, mintha arra akarna emlékeztetni, hogy mi egykor fájt, behegedhet, de nyoma megfog maradni.

A hárs lomb koronája friszölden hajlongott, s Margit nevének betűi sötét gyöngysorként ékiték

derekát, — de tövében a bokrok között, mi az a mi ott piroslik? A hajnal szállt e a földre le, — vagy virágok piroslanak? — Oh nem hajnal az, mert annak fényesen kél pirosa, s nem is virág, mert az nyájasan, s szépen mosolyog, — hanem vér, mely égbe kiált, azon szív vére, mely e helyen egykor oly boldogan s oly reményteljesen dobogott.

Andor vére festé az emlékezetes hárs tövét, hogy e helyen ne csupán a fa s a reá vésett kedves név, de a föld is hirdesse, hogy Andor és Margit egykor boldogok voltak és hűn szerették egymást.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Andort halálosan sebesülve kíséré Szabolcsy Loránt Margithoz vissza.

Csak ki úgy tud érezni mint Margit, kinek szívét még a szerelem emelheti, képes mint ő minden sorsban, a legmostohább viszonyok között is boldog lenni, csak annak lehet fogalma az éles kín-, a rettentő fájdalomról, mely első pillanatban csak nem eszétől fosztá meg, csaknem meggyilkolá a lesújtott hölgyet,

De mivel a valódi szeretet a legnehezebb pillanatokban is méltó s következetes fog magához maradni, — a mint Margit megpillantá férjét, ki elhaló tekintetével is vigasztalólag igyekvék mosolyogni a szerencsétlen nő felé, — ekkor a szerető szív csaknem emberi erőt meghaladó önmegtagadással nyomta el fájdalmát, s mint gyász sorsának áldozata, s szelid vértanú, sietett a forron imádott férj szenvedéseit enyhíteni, őt ápolni és felderíteni végpillanatait.

Olyan szomorú látvány egy feldúlt családélet képe. — A különben oly rendes, barátságos szobákban, össze-vissza voltak hányva a tárgyak, s Mag-

dolna, a ház egyetlen cseléde, zavartan járt, kelt, mintha fejét vesztette volna, s valahányszor úrnő-jét megpillantá, sietett ki, hogy kitörő, fájdalmas zokogását elnyomhassa. Oly zavaros keverékben egyesült most minden e házban, hogy a legidege-nebb szemlélőt is el búsíthatta volna.

Milyen épen, mi férfiasan, s teljes erőben tá-vozték hajnalban Andor hazúlról, s egy nyomorú golyó, mely benseje nemesebb részeit sebezé, rommá tette őt, — s haza már mások által hozaték.

Íme, ott fekszik ágyában halovány arczával, tört szemeit csak néha emeli fel, mert sebénél jobban éget, jobban fáj, ha azokat látja, kiket oly nyomasztó sorsban vala elhagyandó. Ágya mellett egy nagy karos székbe ül, és alszik két kis gyermeke, a kis fiu átkarolva tartja a parányi nővért, s mindketten olyan mosolygón, olyan nyngodtan szenderegnek, mintha nem is a haldokló apa ágya mellett, hanem anyjuk szerető keblén pihénnének.

Az apa ágya nem sokára koporsó fog lenni, s a gyermekek még bölcsőbe valók, — a kezdet és vég érintkeznek pillanatra, s a gyermekek szomorú öröksége, mielőtt a hajnal még egyszer felkél, árvaság leszen.

Az ágy lábánál Szabolcsy Loránt áll keresztben font karokkal, ki a főváros legjelesebb orvosait összegyűjté haldokló barátja körül, — s halvány, mélyen illetődött arcza hűn tanusítja keble lendülését.

Az ágy előtt Margit térdel, s midőn azt hiszi,

hogy férje szendereg, imádkozik, — s ha Andor felpillant, olyan megható gyöngédséggel igyekszik fekhelyén könnyíteni, s ápolásban és szeretetben részesíteni a szenvedőt, hogy Loránt ámulattal csodálja a szelid lény szerelmében az erőt, mely az önmegtágadás legmagasabb fokára teszi képessé szívét.

Az órának minden ütésénél áthatón függeszti Margit nagy kérdő szemeit az orvos arczára, ki tekintetét pillanatra sem veszi le a betegről, — s ha a remény egy sugarát, néma esdeklés előidézhetne volna, úgy Margit kék szemei bizonynyal megteszik a csodát.

De a tanár arcza aggódo maradt, — a halál érintése nagy hatalom, melyet sem orvosi tudomány, sem szerető szivek fájdalomra le nem győzhet.

Midőn a kedves, ismert arcz, pillanatról pillanatra halványabb, s átszellemültebb lőn, Margit végkétségbeesésében nem birt tovább fájdalomával, s felemelkedvén a beteg ágyát oda hagyá, s Lorántot magához intvén, így szólott zavart, tétovázó tekintetét képzelhetlen bánattal emelvén fel hozzá:

Oh szóljon ön, szabad-e feltennem, hogy kis ártatlan gyermekeimet apjoktól, s engem, ki soha nem véték, üdvömtől foszthat meg az ég? Mondja meg, van-e Isteni irgalom, s bűnös vagyok-e én, ki e pillanatban magát a hitet is megtagadom?

Beszéljen kérem, ön Andornak barátja, önnek hinni fogok, — mert hiszen homlokára van írva jelleme.

Igyekeztek fájdalomán erőt venni, — szólott Loránt gyöngéden — gondoljon gyermekeire, s értök törekedjék mennyire lehet erős lenni.

Szegény, szegény kis gyermekeim — sohajtá Margit fájdalmasan, s kezeit halántékaira szorítá, mintha égette vola agyát az emlékezet gyermekeire, s szemeit lezárta, melyekből könny után könny pergett a dült, halvány arczra, mintha már látni sem akarta volna őket. — Oh miért emlité ön gyermekeimet, miért jutatta eszembe, hogy lelkem lelkét elveszítve is élni tartozom. — Ha ezen szobából egyszerre csak egy nagy koporsó lenne, s ő és én s gyermekeink lennénk benne a halottak, akkor nyugodt lennék mindnyájunk sorsára nézve — de így — oh mondja meg mi biztosságot nyújthat az élet, ha még az ő sorsa is így végződhetett.

Loránt nem tudott válaszolni, részint mert őt is elragadá Margit fájdalma, — részint pedig mert mostan is érezé, hogy ezen nő szenvedését nem vigasz, hanem csak idő enyhitheti.

Az óra tizet ütött.

Andor, mintha álomból ébredt volna fel, hirtelen megmozdult ágyában. — Margit pillanat alatt mellette volt.

Ölelj meg Margitom még egyszer — szólott Andor gyenge, erőtelen hangon. — Ne nézz olyan bánatosan szerelmem édes angyala. — Isten veled lesz ezentúl is, — és megáld, a miért engem anynyira boldogítál — élj s vigasztald magadat gyermekeimért.

Mintha a haldokló minden szava szivébe nyomult volna Margitnak, keble hiven magába zárta Andor beszédét, — de szavai értelmét e pillanatban nem lett volna képes felfogni, csak az ismert hangot figyelé, melyet többé soha nem fog hallani, s melynek édes zenéje mindig, örökké fog csendeni lelkében.

Légy bizalommal Loránt iránt — kezdé ismét a haldokló mind inkább gyengülő hangon, — ő nemes, valódi nemes kebel, — s nekem gyermekkori barátom — nemde — folytatá azután, kezét Loránt felé nyujtva — te védeni fogod az árvákat, s nem hagyod el Margitomat sorsa küzdelmeiben.

Légy nyugodt — viszonzá Loránt megindulástól remegő hangon, s hidegülő kezét kebléhez szoritá, míg szemeiből két nehéz könnyecsep gördült a haldokló homlokára — bizalmod emel engemet s annak megfelelni, szent kötelességemnek ismerem. — Hátra hagyott kedveseid sorsa e pillanat óta enyém is.

Andor arczát a hála mosolya derité pillanatra. Most már nyugodt vagyok, — Isten áldjon jószágodért — szólott Loránthoz, — azután Margithoz fordult, s szünet múlva így folytatá, — életem küzdelemteljes volt kedvesem, — de szerelmedben olyan kincset birtam, mely még a megválás keserüségeért si előre kármentesített. — Fogadd hálámat Margitom, én nagyon nagyon boldog ember voltam általad.

Mint az áldozó nap, mely mielőtt alászáll, hanyatlás közben muló fénynyel árasztja a láthatárt,

Margit arczán a boldogság mosolya lebbene át, Andor utolsó vallomása a nehéz pillanatban is emelé szivét, mely megtörve is boldogságot dobogott, hogy Andor elhaló szemei végpillanatig láthassák arczán szerelmét.

A haldokló töredezett hangon áldá meg kedve-seit, s Margit és Loránt kezét, mintha még korán-laná megválni, görcsösen szoritá meg, — aztán vége vala mindennek. — A szemek örökre lezárul-tak, a sziv megszűnt dobogni, — s az egy nappal elébb ép, egészséges férfit, Margitnak egész rom-ba dőlt világa, ott feküdt az ágyon holtan, érzé-ketlenül.

Margit iránt irgalmas volt az ég, mert meg-fosztá őt a nehéz pillanatban eszméletétől.

Az ágyban a halovány halott, mint szép, fér-fias szobor, nyugodtan csendesen pihent, — a halál merevségének semmi nyoma nem látszék vonásain, nemes maradt az arcz a lelkes szemek tekintete nélkül is.

Az ágy fejénél a pamlagon Margit feküdt, — ő is halovány volt, mint a halott, de rajta még esz-méletlen állapotában is látszék, hogy szive nem az örök nyugalom, hanem a fájdalom martaléka, — pilláin, mint a szenvedés beszélő jelei, még nem száradtak fel a könnyek, — s az ideges remegés, mely időnként megrázkodtatá egész lényét, tanu-sítá szive küzködését.

Az ágy lábánál a nagy karszéken a két kis gyermek csendesen pihent, — ők nem érezék még

a fájdalmat, mely felettök észrevétlenül súrrant el, szenderők édes volt, s álmokban az életet szép tündérországnak képzelék.

Mind a négyen zárt szemmel — s öntudatlan állapotban feküdtek, az apa nyugodt vala, mert már kinszenvede, a gyermekek hasonlólag, mert még nem szenvedtek, — a fájdalom egész súlya Margit keblére nehezült, — egyedül a szerető nő szive viselé a keresztet, mely Andor sírját jelölni fogja.

Loránt majd egyik, majd másik mozdulatlan alakon pihenteté bánatos szemeit, s nem tudta, a holt apa, — a szenvedő anya, vagy az öntudatlan árvák sorsa érdemel-e forróbb könnyeket.

A szellemileg gazdagon megáldott Andor számára, még oly szép jövő várhatott volna, és íme, ott fekszik kiterítve, pályája örökre megtörött.

És Margit, kit Isten arra teremte, hogy boldogítva boldoguljon, íme, mint a fájáról tört ág, lankadtan, szétzúzva áll az élet nehéz viszontagságai közé sodorva.

S mi lesz a szegény kis gyermekekből, ha a küzdelembe anyjuk belé vész.

A szobai félsötétben ünnepélyes vala a halotti mély csend.

A leplezetlenül feledett ablakokon betekinte a halvány teljes hold, s szelid fénye olyan szomorúnak látszék, mintha az égi világ részvétellel nézné az emberek szenvedését.

A lámpa mindig homályosabb lön, s mintha a

sötéttel küzködnék, néhány pillanatig serezegve lobogtató halovány lángját, s azután mintha e helyen minden világnak hátrálnia kellene a sötétség előtt, — göndör füstjét hátra hagyva, kialvék.

Mint az éber gondviselés, úgy állott a holdvilágtól derített szobában, a feldúlt boldogság romjai, s az elhagyott, a gyámolától megfosztott család tagjai között a magasztos keblű Loránt. — Halvány, illetődött arcán a megváltó vonalainak fenéges kinyomata ült, s szive ismételve fogadást tön, hogy ez elhagyott hölgy- és gyermekeinek, véde és gyámola leszen.

OSZK
VAGHOTT SÁNDORNA

Országos Széchényi Könyvtár

NEGY KÖNYVBEN.

II. KÖTET.

PEST,

KRISTÓF SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR.

1887.

M A R G I T.

REGÉNY.

IRTA

VACHOTT SÁNDORNÉ.

NÉGY KÖNYVBEN.

II. KÖTET.

PEST,

EMICH GUSZTÁV SAJÁTJA.

1857.

M A R G I T.

REGÉNY.

IRTA

V A C H O T T O R N É.

Országos Széchényi Könyvtár

NEGY KÖNYVBEN.

PEST,

ENICH GUSZTÁV SALÁTY.

1857.

ELSŐ FEJEZET.

Szabolesy Loránt több évi külföldi útazás után, épen azon perczben érkezék vissza honába, midőn nehezen nélkülözött barátjának végszolgálatot tehete.

Andor és Loránt gyermekkori barátok voltak, s tán az tette közöttök a viszonyt bensővé és szorossá, daczára, hogy természetök, bár egyenlően nemes, de hajlamaikkal és kedvtöltéseikkel együtt mindenben ellenkező vala.

Andornak, mint tanui valának, minden tettét férfias nyugalom és számitás jellemzé; — Loránt boldog életkedvével, s fesztelen, könnyű modorával, minden komoly fontolgatásnak ellensége látszék lenni, — Andor mindent sötét oldaláról látott Loránt szemeiből olyan bizalom sugárzék, mintha az emberek mind igazak volnának, s az élet csak boldogságot nyujtana.

Midőn Szabolesy nagy vagyónának független ura lön, még alig tölté be huszadik évét, s ha azon időben a nálánál néhány évvel idősb Andor mellette nincs, úgy a gazdag, szép ifju ez csábtól

környezve, igen sok csalódásnak, s vésznek leende kitéve. — De Beregi, kinek azon időben szintén kedvezők voltak anyagi viszonyai, férfias határozottsággal veté magát túl a rendén nemes szívü barátja elé, — s a hizelgők és csábitók serege megrettent a hideg nyugalomtól, melylyel őket Andor visszaútasítá.

Mig együtt járt a két ifju, addig mindenikök biztosítva volt, minthogy egyik csak a fényt, s a másik mindenütt az árnyat látta, s így egymás fogyatkozását pótolhaták, — de midőn Andor eltökélé, hogy nőszülni fog, s Loránt ugyan azon időben külföldre utazott, — akkor mind ketten megérezék egymás hiányát.

Andor élete szemeink előtt folyt, így meggyőződheténk, hogy még Margit szeretete sem mentheté meg lelkét az elsötétüléstől.

Loránt künn kalandozék, s a nagy világ zajába taszítva, ezer öntudatos és valódi csalódás után is a régi maradt, csupán annyiban különbözék, hogy most már, mintán szive természetes jószágával, s nemességével annyian visszaéltek, urias könnyű modorában némi gúny vegyült, s mintha restelené érző keblét, a mint valami megindítá, elménczkedés, s tréfa színével leplezé részvétét — s így bár a világ meghódolt neve és gazdagsága előtt, s nem hiányzának körülte a hizelgők, — mindamellett egyáltalán véve nem ismerék.

Szabolcsy Loránt felől mindenki tudott érdekes dolgokat mesélni, s habár széltére beszélék

külföldi kalandjait, melyekről csupán az érdekelt személy nem látszék tudni, — midazáltal a szeretetre méltósága által elbájolt hölgyek azt állíták, hogy ő a világon a legjobb ember. — De voltak olyanok is, kik kalandjai részleteibe is bocsátkoztak, s egyik fél azt hiresztelé, hogy Lorántot egy gyönyörű olasz leány egész útjában, mint apród, férfi ruhában kíséré, — mások pedig, mint szemtanútól hallott tényt rebesgeték, hogy Szabolcsy miatt két előkelő franczia hölgy méreg pohár párbajt vitt, — s ismét mások megtörtént dologként állíták, hogy egy szelid, epedő angol ladynek a szive repedt meg, midőn ifju hősünk megvált tőle.

De ki tudná mindazt ismételni, mit a divatvilágban Loránt felől beszéltek! Ezer különböző dolgot, ezerféleképen előadva, minden körben lehet róla hallani, s minthogy külseje és gazdagsága, minden érdekesnek, mely felőle keringélt, megfelelt, senki nem kétkedék a legnagyobb túlságok igazságában sem.

Mintha azonban szerelem dolgában a sok külföldi kalandozás, teljesen kimerítette volna keblét, egyetlen egy hölgyet sem emelt ki a többiek felett, példás lovagiassága azonban egész nem iránt általánosán ismert vala, — s így bár ez által még érdekesebbé vált Loránt, mindamellet épen nem lehet csodálni, ha a hiuságaikban mélyen sértett divatszépségek között többen elleneivé váltak, és sok szép ajak gáncsolá könnyelműségeit azok kö-

zöl is, kik megérkezése első idejében, a világon legjobb embernek mondták.

De bár mit beszéltek is ífju hőstünk ellen, — s bár mint tagadák is, hogy a világon ő a legjobb ember, — mindazáltal mi annyit még is kénytelenek vagyunk felőle megvallani, hogy ha nem is épen a legjobb, de minden esetre egyike vala a legjobboknak, s nemesebbeknek.

Szabolcsy Loránt megérdemlé nagy vagyonát, mert habár jótékonyságairól nem beszéltek a ke-repelő nyelvek, minthogy ő valóban gyűlölé e részben a nyilvánosságot, mindamellettt ha tettei megszólhattak volna, úgy azok híre éig hangozik, s ha a sok áldás, mely annyi szerencsétlen nem ismert nemtőjének feje felett látatlan sűgár-korona-ként lebegett, megtestesült volna, úgy az új, szent fény, melyben Loránt előtűnt, bizonynyal elkápráztatja a világ rövid látású szemeit.

Szabolcsy Loránt, a fényes teremek bámúlt, vidám Adonisa, s oly sok kedves reményekben csalódott szépség gyűlöletének tárgya, titkos nem-tője, gondviselése volt a szenvedőknek.

Beregi Andor halála mélyebben megrendíté Lorántot, mint magának is megvallani akarta, de ön fájdmát, mint jellemében fekűdt, mellékesnek tekintve, csupán Margit és a gyermekek sor-sát tartá szem előtt.

A szerencsétlen nő a csapás első kábulatában, gyermekei jövőjéről teljesen megfeledkezék, később élénken érezé, hogy miattok élni tartozik, — de

hogy mit fog, s mit kell tennie, azt egyáltalán véve nem lett volna képes meghatározni.

Margit helyett Loránt gondolkozott, — Szabolcsy vette szívére feledhetetlen barátja családjának sorsát, — s ő, kit a nagy világ hölgyei érzés hiány miatt vádoltak, a szenvedő nő fájdalomja iránt oly tisztelettel s részvéttel viselteték, — a mily gondviselés szerűleg, a mily titokteljesen gondoskodék afelől is, hogy az anyagi gondok legalább távol maradjanak tőle.

Margit távolról sem sejté, hogy a pénz segély mely névtelen levélben, s egy előkelő hölgy küldeményeként, minden negyedévben pontosan érkezék számára, sajátlag kitől származik, — a levélben az volt említve, hogy a női védangyal Beregi Andort oly mélyen tisztelé, miként most legfőbb boldogságának ismeri, hogy családja sorsán enyhíthet.

Ennél több, s világosabb magyarázat a fájdalomában merült Margitnak nem kelle, ki megelégedék azzal, hogy míg halála után is férjének köszönheti, hogy nem kell küzdenie.

Szabolcsy gyakran látogató barátja családját, s habár Margit iránt a legnagyobb gyöngédséget tanusítá minden kis és nagy dologban, mindazáltal inkább foglalkozék látszólag legalább a gyermekekkel, s az anya figyelmét épen a kisdedek iránti szeretetével voná magára; — s hogy Loránt akár öntudattal, akár öntudatlanul tevé, de hogy minden esetre jól cselekedett, midőn kedélyességének engede,

meggyőződék, — mert a mint Margit fájdalma szelidült kissé, olyan önkénytelen bizalommal hajolt az anya gyermekei védőjéhez, hogy a viszony Andor özvegye és barátja között, csak hamar a legszébb testvéri viszonynyá fejlődék.

Loránt könnyű modora a legönzéstelenebb szívet rejté, — neki jellemében feküdt mások öröme által boldogúlni, — s ha mindazon apróságok betöltése hatalmában állott volna, melyek életünket kellemesé teszik, úgy benne egész világ pártfogóját találja, oly buzgosággal igyekezett minden felé csak a kellemest terjeszteni.

De mintha maga a természet is gyönyörét lelte volna ifju hősünkben, — külsőképen is mindennel felruházta, mi vonz, s a fesztelen kellemmel, vidorsággal, mely társalgását kitünteté, tán azért ajándékozta meg, hogy megjelenése elűzze minden körből az unalmat és komolyságot.

Margit számára ő vala a legigazabb s gyöngédebb barát, s gyermekei játszótársat, s védelmezőt nyerének a kedélyes ifjuban; — látogatása még az öreg Magdolna részéről is örömmel tölté a házat.

Szabolcsy mindenkivel tudott bánni, s olyan lekötelezőleg, olyan szívesen beszélni, hogy hatalmában állott az elsőtől az utolsóig, minden szívet megnyerni, — főleg a gyermekek általában olyan szeretett pártfogót leltek benne, hogy megalégedésökben szinte igyekeztek alkalmatlanok lenni, s visszaélni jóságával.

A kimélő gyöngéd tapintat, melyet Loránt Margit iránt tanúsita, míg a nő első fájdalma hevével küzde s minélfogva a helyett, hogy hasztalan vigasztalná, s ezáltal csak új gyötrelmet szerzett volna számára, — észrevétlenül mindig gyermekeire igyekezék az anya figyelmét vonni, — legnagyobb jele volt hősünk kedélyességének, tapintatának, s Margit iránti tiszteletének. — Loránt leolvasá a szenvedő hölgy arczáról, hogy olyan nővel van dolga, kinek ereje a szeretetben fekszik, s a tiszta, szelid kék szemek elárulák, hogy Andor özvegye elég erős leend Andor gyermekeiért élni, sőt küzdeni is, ha kell.

És valóban nem csalódék.

Midőn hónapok teltek, s végre két év tünt el a gyász esemény után, s Margitot felrázá fájdalomából anyai kötelességeinek érzete, s döbbenve vádolá magát, hogy gyermekei jövőjéről önző bánatában ily soká megfeledkezék, — ekkor Loránt, ki régen várta ez ohajtott fordulatot, — a női védangyal nevében, ki által Margitról ez ideig is gondoskodék, — a legörvendetesebb meglepetést készíté a magával meghasonlott anya számára.

Margit ez ideig, hogy minden csak Andorra emlékeztesse, nem volt reá birható, hogy más szállásra költözzék, mint a hol férjével lakott. — Nem vala ereje elhagyni a szobát, melyet egykor édes szavának hangja tölte be, nem volt képes megválni a helytől, melyen egykor oly boldog vala, s mely most üres lön.

De midőn anyai kötelességei magához téríték, s érezni kezdé, hogy férje emlékét méltólag csak úgy tisztelheti, ha fájdalmán felül emelkedik, — s Andor gyermekeiért élni s anyai szeretete által boldog lenni törekszik, — ekkor szívesen elszakította volna keblétől mindazt, mi bánatának sötétét mutatja fel, — emelő, szent fájdalommal akart ő Andorra emlékezni, és elkiváncozék a helyről, mely vesztésében megnyugodni sehogy nem engedé.

Alig ébredt lelkében a gondolat, hogy szállását mással cseréli fel, midőn az ismert kézirat, titkos gondviselésnek kézírata, melyet kezdetben közönyösen, — később hálával, — s most valóban ihlett boldogsággal fogadott, ezúttal nem pénzsegélylyel, hanem egy egész kedves kis földszinti ház, s diszes parányi kerttel érkezék, — a mennyiben mind a ház, mind a kert, mint gyermekei tulajdonai, egészen szokásos rend, és forma szerint, az anya nevére voltak ruházva.

Margit kezeiből kihullott az irat, s a zokogás, mely kebléből kitört, olyan édes könnyekkel, s enyhülettel áraszták el szívét, mlnőt Andor halála óta soha, még nem érezett.

MÁSODIK FEJEZET.

Minthogy Szabolcsy Loránt nem azon emberek közé tartozék, kik valamit félig tesznek, hősünk koránsem nyugovék meg Margit és gyermekei helyzetén, habár ideiglenesen eléggé jól el voltak látva.

Margit jellemét helyesen ítelve meg, jól tudta Szabolcsy, mi sok nehézséggel fog járni, míg reá nézve a legjobbat s természetesebbet kiviheti: míg kieszközli, hogy az apa és leány kibéküljenek —

Azon körülmény, hogy Andornak épen Várdayné fivére volt gyilkosa, Margit állását még apja irányában is nehezité. — Képtelenség volt az oly mélyen szerető nőről föltenni, hogy iszonyodás nélkül közelithessen a ház felé, melyben férje gyilkosának nővére az úrnő. — De bár mi sok nehézséget látott is, a mellett maradt Loránt, hogy mindent meg kell kísértenie a viszonyok kiegyenlítésére nézve, Andor családja érdekében.

Kezdetben azért nem tön e részben semmit,

mivel attól tartott, hogy hirtelenkedés által csak ronthat a dolgon.

Be kell várni a pillanatot — gondolá, melyben az idő annyira enyhite már Bereginé fájdalmán, hogy gyermekei jövője miatt aggodni fog.

S midőn észre vette, hogy Margit kerülni kívánja szenvedései színhelyét, hol a múlt emlékei miatt nyugalma soha vissza nem nyerheti, — ekkor, mint tudjuk, előre készített tervét véghez vitte, s a kis kertel és házzal kedves örömet, s pihenő helyet nyújtott a sorstól oly sokféleképen hánytvetett kis család számára addig is, míg reménye szerint ejfoglalhatják jogos állásukat, a dús apai házban —

Margit, ki bár mint említők, egyáltalán véve nem sejté, hogy a jóltevőt, kit ő oly távolban keresett, sokkal közelébb találhatná fel, — de mivel Loránt Andornak leghűbb barátja volt, s az egyedüli, ki őt és gyermekeit látogatá, szive hála-jában azonnal neki írt s megkérte, hogy osztaná meg most vele s gyermekeivel az örömet is, mint megosztá egykor a bánatot.

És Loránt meglátogatván a kis családot, boldog lön az örvendők között, — ha önmagát a legnagyobb szerencse érte volna, szive félig sem leende oly elégtelt.

Margit örömkönnyek között mutatta meg neki a barátságos felosztású s kényelemmel el látott szobákat, — megmutatta a takaros konyhát, étkamrát — azután kivezette a kertbe, s minden

szép bokor — és fa mellett megállítá, s elragadtatva adott hálát az ismeretlen gondviselésnek, hogy gyermekei számára a rideg városi házak között, a parányi téren, olly kedves virulást terjeszte.

Loránt elégszer volt már ott, midőn a ház még üres vala, s bár akkor is kedves kis tanyának ismeré azt, — mindazáltal úgy tetszék neki, mint ha az élet csak most szállta volna meg, midőn falai között boldog gyermek-lárma hangzik, s a szerető anyai kéz alkotja benne a rendet.

Még az öreg Magdolna is sirt örömébe, s olyan ihlett szívvvel áldá meg a titkos nemtőt, ki úrnője sorsában a kedves változást idézé elő, hogy Loránt már alig volt képes tréfával és elménezkedéssel leplezni illetődését.

Szabolcsy jótékonyága megtermé gyömölcset, a gyermekek arcán, — Margit tiszta szemeiben, a jó, hü öreg asszony könyeiben, sőt fán, bokron és a virágok diszlő ágain, öntudatlan hála és jutalom mosolygott felé,

És Loránt boldog volt a kis családi körben, a gyermekekkel együtt játszott, Bélát fára másztá, — Jolánnak virágokat szedett, — Margittal megosztá a háztartási gondokat, s utólagosan megtekinté vele együtt a takaros istállót, melyben két szép sveiczi tehén, oly sok hasznót ígért, s Magdolnára zsimbelődik, miért jön-megy annyit, mikor rá férne egy kis pihenés is.

És midőn saját urias kényelemmel ellátott szálására haza tért, olyan szegénynek tetszék

előtte a világi fény, amaz elégült szemek ragyogásához képest, — s még emléke is Andor szerettei örömének, oly elégültséget szült keblében, mint ha élete boldogságát nyerte volna el e napon,

Visszaemlékezék a múltra, s a barátság, mely egykor Andoréval egyesíté keblét, oly szent fényben tündökölt előtte, — mintha a szív, mely egykor érté az övét, felmelegedve dobogna ismét.

Loránt végig gondolá Andor életét, házasságát, s az okokat, melyek neje apjától elidegeníték, és lelke habozni kezdé, a mint Andor férfias jellemére s következetességére emlékezék, — nem volt képes meghatározni helyeselné-e barátja, mit családjáért tenni szándékozik, s megbocsátaná-e ha Margitot kibékitené apjával.

De tovább fűzvéen gondolatait, aggodalmain felül emelkedék.

A gyermekek jövőjét nem szabad feláldozni, gondolá. — Hogy egykor az apa és nagyapa között félre értések történtek, azért ne szenvedjenek az ártatlan gyermekek. — Andornak igaza volt, hogy életében nem fogadott el Várdaytól segélyt, — de olly nemes szív, minő az övé vala, bizonynyal kiengesztelődve szünt meg dobogni, és sirjába nem vitt semmiféle keserőséget.

Várday felől fel nem teheté Szabolcsy, hogy meg nem bánta volna, miként egyetlen leányát annyi küzdelemnek engedé át, — nem kétlé, hogy tárt karokkal közelít gyermeke felé.

A legfőbb nehézség abban feküdt Loránt kép-

zete szerint, hogy vajjon Margit kibékülhet-e a gondolattal, hogy Havasy Kálmán nővérével gyakrabban találkozzék.

De hisz utoljára — gondolá Szabolesy — Várdayné semminek nem oka, sőt még akadályozni is akará, mennyire tőle telt, a párbajt. — Legjobb lesz, ha épen az ő befolyását használom fel, ha épen általa viszem ki, hogy az apa közeledjék a leány felé. — Margit szelid, mint angyal, s ha apja szeretetén megindul, s meggyőződik, hogy Várdaynének, mint nem kétlem, könnyelműsége mellett is van szive, képtelenség, hogy gyermekei javáért, ki ne engesztelődnek.

Szabolesy Loránt eltökélé hogy Várdayékkal közelébb ismeretséget köt, s mi hatalmában áll, mindent elkövet, hogy Margit javáért, Arankát megnyerje.

S midőn e részben már tisztába vala magával, önkénytelenül megdöbbenve kérdé az ifju szive bensejét: vajjon csupán azért fekszik-e annyira lelkén Margit java, mivel barátjának özvegye, nem tudott magának választ adni, — csak felsohajtott.

HARMADIK FEJEZET.

Ha valaha apa lakolt hirtelenkedésért, úgy Várday kétségtelenül meg vala büntetve.

Ő, ki azelőtt büszkén emelé fejét fel, most választása miatt megalázva érezé magát, — úgy tetszék Várdaynak, mintha ő egész világnak gúny, és bámulat tárgya volna, ki agg napjaira csúffá engedé magát ifju neje által tenni.

Azt azonban, bár mennyire ellene szólt is a látszat, fel nem tette volna Aranka felől, hogy becsülete ellen, melyre Várday annyira kényes vala, komolyan véteni merne, — de arra nézve, hogy boldogtalan legyen, elég neje közönyössége, elég a könnyelmű gondtalanság, melylyel Aranka, nyiltan és háza körében, férjét mellőzé.

Várday naprólnapra inkább elcsüggede, s ha Margit ellen annyira nem ingerli őt Szalmádi és Aranka anyja, kik előérezve, hogy Várdayné könnyelműségei előbb-utóbb rosz véget érhetnek, saját érdekökben mindent elkövetének, hogy az apa és leány, távol maradjanak egymástól: — úgy az apátán önkénytelenül is felkeresi gyermekét és ár-

tatlan unokáit, hogy végmenedékét azok szeretetébe találja fel. De Szalmádi jól ismeré ura gyöngeségeit, és nem szűnék meg pillanatra sem Margit ellen szöni-fonni terveit.

Mit Várday nem tudott, ezer túlzással mondá el Szalmádi alkalmilag, — mintha csak véletlenül történt volna, tudatta kegyurával, hogy Aranka férje akarata ellenére is megkisérlé jó szívénel fogva Margitot reá birni, hogy közelednék apja felé, s pénzsegélyt is küldé számára, még Beregi Andor életében, — de Margit, Szalmádi állítása szerint, büszkén visszaútasítá Arankát, s kijelenté, hogy készebb szükségét szenvedni, minthogy apjára szoradjon, s kegyeiből bár mit el fogadjon. — Eféle toldás túlzás, és koholmányokkal úgy elkeserité a korlátolt felfogású apa szívét, miként Várday készebbnek érezé magát Arankától mindent túrni, ki-nek véleménye szerint, szive legalább jó volt, miut hogy hálátlan gyermekére szoradjon.

Mig Várday vádolá a sorsot, miért nem vette el őt, mielőtt megéré Margit hálátlanságát, — azalatt Aranka kedvére élé világát, — napról napra szabadabban üzé könnyelműségeit, s ha még eddig botránny nem történt a sok mindenfelé kötött-bontott viszony miatt, — azt egészen a véletlennek, s épen nem a nő óvatossága-, vagy tapintatának le-lehete tulajdonítani.

Mintha az élet csak játék lett volna, Várdayné egyáltalán véve nem törődék senki boldogságával, pillanatnyi örömeiért habozás nélkül feláldozott

minden érdeket, s férje nyugalmára épen oly kevés gondot fordita, mint nem törődék sűrűn változtatott kedveseivel sem, a mint valamelyikkel szakított.

Ha Várdanyné azt hallotta volna, hogy egyik, vagy másik a mellözött, s megunt imádók közül, miatta lövé magát föbe, talán megsiratta volna a szerencsétlent, pillanatnyi felgerjedésében, de lelkiismerete nyugodt marad, s önvád perczre sem háborítja szivét. — Aranka számitás nélkül áldozott fel mindent saját hiúságának, s örömeinek, s így valóban csaknem öntudatlanul üzé könnyelműsége büneit, — s talán épen az tette ezen nő hatását oly általánossá a divatvilágban, miként! változékony természeténél fogva, még soha senkinek nem volt szerencséje kitüntetését addig birni, hogy az imádó kivánt volna visszavonulni, — Aranka ellenállhatlan bűbája épen változékony játsziságában feködt, melyen kifogni, eddigelé egyetlen egy férfit sem vala képes.

Ki Várdanyé muló kegyeit legújabbban birta, Váli Dezső vala.

Nagy vagyonnal, s szép névvel lépvén fel, természetes, hogy lárma nélkül nem történhetett a külsejére nézve is elég feltűnő ifju megjelenése a fényes termekben, — s pazar bőkezűségének hire, s dicsekvő, fennhéjázó modora, olyan általános hatást gyakorlának, hogy az egyébként meglehetősen bornirozott ifju fellépte, valóban szinte egy kis korszakot idézett elő a divatvilágban.

Azon körülmény, hogy Várdayné kegyeit is szerencsés volt megnyerni, hírének új fényt szerze, s eféle érdem nélküli kitüntetések által csak hamar oly általánosan elismert arszlán lön, hogy Buda-Pesten, aligha leheté párjára akadni.

Várdayné díszes termében a divat legválogatottabb hősei össze valának gyűlve, s közöttök egy sem volt, ki a bájló háziasszony kellemeinek ne hódolt volna.

Aranka világos szín selyem ruhát viselt, mely kitünteté gömbölyeg, még is nyulánk természetét, s tündöklő éj fürtei között épen oly kihivólag mosolygának, a félig rejtett, piros rózsa bimbók, mint sötét szemeink ragyogó tekintete. — Kényelmes pamlagon félig eldőlvé, gyönyörű formájú, fehér karjára támaszkodék, — s mosolygó piros ajkainak minden szava, élez és könnyelműség volt.

Várdaynéhoz legközelebb jobb felől, Váli Dezső foglalt helyet, s az ifju boldog arcza épen oly hűn fejezé ki keble elégtűtségét, mint Aranka iránti szerelmét.

Váli Dezső kissé cziczomázott elegantiával volt öltözve, mely azonban feszes alakját elég kedvező fényben mutatá fel, s habár mozdulatából a hajlékony könnyűség teljesen hiányzék, ép fiatalsága mindazáltal ruházott rá annyi érdekességet, hogy egy Arankaféle jellemű nő pillanatnyi szerelmét, igen természetesnek lehet találni.

Kissé távolabb a háziasszonytól, a mellözött,

megúnt, — reményekre jógositott, s kikopott udvarlók ültek elszórva, s mindeniknek arczáról leolvasni lehetett szerepe minőségét, melyet valamennyinek megadással kelle a szerint játszani, a mint a kis bálványozott szépség királyné szeszélye kívánta.

A terem legtávolabb és sötétebb szögletében a férj ült. — Várdayt néhány év, és boldogtalanságának tudata tökéletesen megöszíté, és aggastyánná tevé. — Olyan szomorú vala a tiszteletre méltó, elhagyott öreget a hozzá nem illő körben látni. — Pamlagán félig eldőlvé, gondolkozni látszék, — s tekintete oly bús vala, mintha az örökre el, messze tünt szép múltat hasonlitaná a jelennel.

Mily en másként folytak a napok Várdán, — mi szelid, mi gyöngéd volt irányában, az oly soká gyászolt, kedves nő egyetlen gyermeke! — És mindennek meg kelle változnia, — sem viszonyai, sem állása, sem lakhelye, sőt még Margit sem volt többé a régi. — Minden, minden mulandóságnak és változásnak van alá vetve, s a tiszteletre méltó öreg úr azért viselé tisztán szép nevét, s azért volt közel hatvan év folyamán oly kényes becsületére, hogy utoljára is egy könnyelmű nő játékszerévé váljék még az is.

A teremben mint rendesen szokás vala, ma is egyik legjámborabb imádó rovására folyt a mulatság.

Volt Arankának kéz alatt néhány sohajtozó — s messziről epedő udvarlója, kik csupán azért, hogy

eltúrja őket a nő, készek voltak jövő jó remény fejében gúnyoltatást, mellőzést, s gyakran visszaütasítást is békével tűrni, s valóban áldozatai voltak Várdayné gonosz tréfáinak. — Ezek egyikének rovására mulatta magát ma, Arankánál is inkább, Váli Dezső, ki annyira benn álmodá már magát imádottja kegyeiben, hogy társaira nem csak szánakozás, de nemével a gúnynak, és lenézésnek is tekinte, kik viszont valamennyien úgy meggyűlölék az elbizakodót, miként jaj leende neki, ha Aranka változékonysága vele szembe sem tagadja meg magát.

Váli szenvedélyes, kérkedő természet vala, s Várdaynét szive teljes erejével, komolyan imádva, igen távol vala attól, hogy megítélni képes lehetne, milyen nővel van dolga. — Lelkét a legkönnyelműbb nőnek engedé át játékszerül, s vetélytársait maga ellen ingerelve, bornirozottságában még azt sem sejté, hogy ő botrányt okozni is kész leend, s önmagát foghatja gúny tárgyává aljasítani, hogy méltatlan szerelméért legnagyobb árt fizessen.

A teremben a vidámság mindig nagyobb lön, s Váli széles jó kedvében közelébb rántá kerekessülőhelyét Aranka pamlagához. — Várdayné eleménczkedik és mulatott, s kellemes kacajával még inkább elbájoló imádoit, mint valaha.

De a belépő inas általános meglepetésre, Szabolcsy Lorántot jelenté, s a név, mely még e teremben soha jelentve nem volt, egyszerre megszünteté a jó kedvet.

Aranka, kit megzavarodni már rég ideje senki nem látott, elfogultan üdvözlé a szokatlan látogatót, s a divat vidor hősei feszülten s kényelmetlenül érezték magokat vele szemben, bár Loránt könnyű modorával egyáltalán véve nem látszék magát közöttök sem rosszul érezni.

Aranka ülőhelylyel kínálá meg Szabolcsyt, — s Dezső önkénytelen elfogultsággal feszengett helyén, sehogy nem tudván magát találni az egyszerű modorú s még is annyira imponáló alak előtt.

Szabolcsy keresetlen udvariassággal társalgott a teljesen átalakult, elkomolyodott, zavart háziasszonynyal, de a mint e részben elvégezé mit az illedelem kívánt, s eleget tön első látogatása alkalmával arra nézve, hogy megnyerje terveinek kivitelére — figyelmét Várdayra forditá, s a benső tisztelet, melyet az elhagyott öreg urhoz közeledve, elárult hangja- és modorában, annyira lekötelezé Margit atyját a megnyerő ifju iránt, hogy már oly otthoniasan és jól évek óta nem érezé magát, mint Loránt társaságában.

Bár az ég ilyen fiuval ajándékozott volna meg — gondolá, és keble úgy felmelegült Szabolcsy iránt, hogy egész bizalmával kész leende megajándékozni.

S midőn Loránt távozik, s kikéré mind a háziasszonytól, mind a házi urtól, hogy engedjék meg neki eddigi hibáját gyakoribb látogatással hozni helyre, Várday oly bensőséggel jelenté ki, hogy szerencsésnek fogja érezni magát, ha Lorántot háza

barátjának nevezheti, miként Szabolicsyra valóban sokkal nagyobb hatást gyakorolt a néhány szíves szó, mint Aranka lekötelező meghívása.

Már rég ideje nem láttam ilyen kedvemre való fiatal embert — szólott Várday önkénytelenül, midőn Loránt megett bezárult az ajtó.

Csodálatos, megfoghatlan a hatás, melyet rám gyakorol — gondolá Aranka — olyan könnyű modorral, s kellemesen társalog, semmiben nem vét az illem, s lovagiasság ellen, s még is, mintha fel sem venné az embert, — soha, soha nem látszik arcza egyetlen vonalán sem, hogy keble fölmelegednék.

NEGYEDIK FEJEZET.

Nem leghűbb emléke-e a virulat! és tavasz-
nak a lehullott, elsárgult levél, melly ugyanazon
fa tövénél lepi a földet, melynek egykor dísze vala.
Mi fenn koszorú volt, abból alant haszontalan gyom
lesz, mely zörögve ropog lépteink alatt, mintha
még az is arra akarna inteni bennünket, hogy a föl-
dön minden megsemmisülésnek van alá vetve, s
minden élet porrá lesz.

Midőn szerelmiben először dobog a sziv, s bol-
dog ábrándjaiban áldozatkész - és erősnek érezi
magát, vajjon elhinné-e akkor, hogy minden dob-
banásáért a gyönyörnek majdan kinnal kell fi-
zetnie, — vajjon feltehetné-e a reményteli ifju
kebel, hogy minden édes pillanatért, melyet él-
vez, ugyan annyi nehéz gyötrelemmel fog egykor
adózni?

Ha tekintetünk egy tisztos fő öszült fürtein.
megáll, vajjon eszünkbe jut-e mindig, hogy a fe-
hér szálak ezer megtörött remény- és nehéz küz-
delemnek nagy áron vásárolt ezüst szálai? — Vaj-
jon tiszteljük-e méltólag az agg kort, s nem feled-

jük-e, hogy az élet öszült bajnokai gyakran nehezebb harcokat vittak, mint a csatákban öszült, hirneves hősök?

Midőn a gyötrelem sötét zivatara elvonúlt, s az éles fájdalom kitombolá magát a szivben, s a felsigázott szenvedély, mint lecsendesült folyama a kiállott harcoknak, nem áradozik többé, s minden fájó és boldogító érzet temetve nyugszik a kebelben, vajjon nem kell-e azt tisztelettel csodálnunk? Vajjon nem kell-e önkénytelenül meghajolnunk, midőn az ember felül képes már önmagán is emelkedni, s győzelmet véve az üldöző sors felett, békével néz vissza az élet múlt viharaira, s töretlen hittel, nyugodtan várja sirja szélén az utolsó harcot, mely még emlékeitől is megfosztja? Hajoljunk meg a tisztes kor, a fehér fürtök előtt

Semmit ne higyjünk sajátunknak, mit keblünkben, s magunk körül birni vélünk. A boldogság csak buborék a földön, mely ragyog előnkbe, s midőn epedő karjainkat felé tárva, megölelni reméltük a keresett, édes kincset, rémülve tapasztaljuk, hogy nem pihenhet meg keblünkön, hanem elolvad, mit valónak képzelénk, s hogy a miénk tudata csak a szépnek, s minden, minden álom, csak a fájdalom való.

És még is ki merné tagadni, hogy az élet szép, s ki nem volt boldog, habár csak rövid időre is?

Ne keressük örömeinket messze távolban, hanem találjuk azt fel önkebleinkben, — értsük meg a forró sziv egyszerű hivatását, — s viseljük béké-

vel a keresztet, mi nyom, — Isten, ki a bajt reánk méré, nem tagadja meg tőlünk a vigaszt sem, ha rendeltetésünknek megfelelni igyekeztünk.

Ki a szeretetben vagyon, az Istenben vagyon, és az Isten abban!

Ezen szent bibliai mondat jutott Szabolesy Lorántnak mindig eszébe, valahányszor Margitot látta.

A fájdalmat, mely kezdetben gyilkos tör volt szivében, megszentelé az anyai szeretet, s Andor özvegyének nem vala szüksége vigasztalásra, a szelidült bánat, inkább emelé, mint nyomta szivét, s midőn múltjára emlékezve könnyei hullának, édes szent fájdalom sajtolá azokat szemeiből.

Margit eltökélé, hogy gyermekeiért fog élni, s a szeretet, mely az apátlan kisdedek iránt eltölté keblét, oly nagy, szent erő vala, mely az anyát többé csüggedni nem engedé.

Mióta kis kertjét rendezheté, s a takaros házaeskában csint, s barátságos otthonát alkotá gyermekeinek, az óta pillanatnyi üres ideje sem igen vala Margitnak.

Gondos háziasszony- és anyának, könnyű bár mi parányi körben foglalkozást találni, s Margit ha benn elvégzé teendőit, s kibocsátá gyermekeit szaladozni a kertbe, hogy rájok felügyelve se múlják hasztalanul ideje, annyi rózsát oltott a díszfácskák közé e célra ültetett nyulánk csipkefákba, hogy egész kis kertje, mint az öröm, mosolygó lön állalok.

Ha valamely bokor ágai között madár fészket vőnek észre, az anya és gyermekek egykép elvalának ragadtatva, olyan jól esett mind hármoknak, úgy örültek rajta, hogy a kis tollas család, kertjökbe kerese barátságos tanyát.

Szabolesy Lorántnak Margit és gyermekei minden örömét megkelle osztania, ha valamelyik rózsza, vagy díszfa kivirágzott, vagy a fészkek lakóival történék változás, azt neki is megkelle tudnia, — s Loránt a legnagyobb részvéttel kíséré mind a virágok nyilását, mind a kis madarak egyszerű viszontagságait, — kedélyes szíve együtt mulatott a gyermekekkel, s együtt élvezé az anya boldogságát. — S a kellemes meglepetés pirulása, melylyel Margit látogatását őszinte örömében mindig fogadta, s a gyermekek elragadtatása, kik a mint jött, nyakába ugrának, s Magdolna nyájas üdvözlete, s hajlongásai, minden jele volt, hogy Loránt saját családi körében sem részesülhetett volna több szeretetben, mint boldogult barátja hátra hagyott kedvesei között.

Ha Margitnak komolyabb dolgokban férfiúi segély, vagy tanácsadóra vala szüksége, Loránt-hoz olyan bizalommal folyamodék, mintha fivére lett volna, a nemes szívé, kifogyhatlan jóságú barát. — Bereginé és Szabolesy között észrevétlenül olyan különös részvét, s bizalom fejlődék ki, — mintha mind kettőjöknek egy érdeke, s vágya lett volna.

Gyönyörű, tiszta juniusi napalkonyat vala, s

Margit kertjének zöldelő bokrait megaranyozák a hanyatló sugarak.

A városi zaj bizonytalan hangzavarba egyesült, s a kis kert madarainak dalát egyáltalán véve nem zavará.

Itt, amott a bokrok között egy-egy pillangó szállingált, s az átlátszó szitakötő versenyt dongott a sötét szarvas bogárral, mely mintha metszeni akarná hangjával a léget, zugó morajjal repült fel felé.

A diszes kertecske közepén egy szökőkút kristály vize iveződék, s locsogott gyémánt cseppeivel, és partját körül nefelejts és százszorszép koszoruzá, kedves rózsá- kék színvegyületben.

A kert tiszta útai apró, tarka kövecscsel valának behordva, s a kínálkozó ülőhelyek, sötét, árnyas bokrok között rejtöztek

Margit és Loránt együtt sétáltak.

Mintha a fák, bokrok és virágok csendes beszélgetésükre flyelnének, nem mozdult a kis kertben egyetlen fa sem, s körülöttük az édes virágillatú lég enyhe és szelid vala, s a kelő hold fejök felett, ünnepélyesen, mélán szállt az égre.

Oh nézzen ön körül, milyen parányi téren látjuk e helyen a diszlő természetet — szólott Margit gyönyörrel tekintve kis világában körül, — s még is mennyivel hajlandóbb a kebel e fák, e bokrok enyhe árnyékban, a madarak és bogárgák között, egyszerű családi körében boldog lenni, mint ama nagy, holt házak, s hideg emberek között.

Nagysád szívével igen — szólott Loránt soha-
ját elnyomva — de koránsem ama városi hölgyek
vágyaival. — Egyébként nézetem szerint is egye-
dül családi körben, s a természet ölen nyujthat
az élet tiszta örömeiket, — folytatá szünet múlva,
szokott vidámsággal, s én meg vagyok róla győződ-
ve, hogy e pillanatban kevés ember van Buda-Pes-
ten, ki oly szívéből meg lenne elégedve ezen kelle-
mes esttel, mint nagysád, én, az ugrádozó gyer-
mekek amott, és a mi jó Magdolnánk, ki mint lá-
tom hozza már számunkra a habos tejet, írós va-
jat, s az ízletes sültet, melyet oly gondnal készített.

És valóban úgy is volt, Magdolna a kerti aszta-
lok egyikét megteríté, s az egyszerű falusi, és ta-
vaszias estelit felrakta, hogy a szívesen látott Sza-
bolcsyt és gyermekeit, úrnője megvendégelhesse.

Loránt még váltott néhány nyájas szót Mag-
dolnával, aztán Margit után sieté, hogy vele együtt
ő is sürgethesse estelizéshez a gyermekeket,

Béla már betölté hatodik évét, s a bájos kis
Jolán négy éves múlt, s e pillanatban mind ketten
annyira el voltak a katonásdi játékba merülve, hogy
kedvencöket, Lorántot, észre sem vették.

Szabolcsy és Margit oly különös benső érdekel-
tséggel figyelék rejthelyökön a gyermekeket, mint-
ha egyenlő szeretet kötné szíveiket hozzájuk, s Lo-
ránt valóban úgy meg szokta Beregi Andor keble
családja sorsát szíven viselni, hogy talán egész
övék vala már.

Légy óvatos kedves kis Jolánom — szólott

Margit mosolygva, miközben, hogy szükség esetén segélyére lehessen a kis igyekezőnek, előre lépe — ne utánozd mindenben Bélát, — lásd ő fiú, s nálad már sokkal nagyobb, s így mire Béla képes, te attól igen távol vagy.

De anyja figyelmeztetése daczára is mindenképen törekvék Jolán, a nyulánk, hajlékony fiú példáját követni, s minthogy Lorántot egyikök sem vette még észre, a kis leány épen e perczen kísérté meg, mint lehetne a kis virágos galylyal, melyet kezeeskéjében fegyver gyanánt emelgete, a féle hősies mozdulatokat tenni, mint Béla teszen fakardjával.

Nem úgy kell a fegyverrel bánni — mondá Béla oktatói hangon — hiszen te középen fogod kardodat. — Nézd csak, így kell azt tartani, mint én tartom enyémnek markolatját, s aztán így forgatni, — látod? — Szavai közben ragyogó szemekkel suhogtatá a légben fegyverét, s viruló arcza kipirúlt az erős mozgásban, s könnyű mozdulatai elárulák, hogy egykor hajlékony, kellemteli ifjувálhatik belőle.

A szép kis Jolán mindenképen igyekezett Bélát utánozni, de fájdalom, sikertelenül, a kis lány parányi fehér kezeeskéi nagyon is elárulák, hogy azokban fegyver soha nem fog illeni, mert valahányszor megállott, hogy Béla ügyességét csodálja, mind annyiszor önkénytelenül úgy fekteté kis karjára fegyverét, mint a babát szokta, midőn ringázni, s altatni akarja.

Margit soká pihenteté rajtok gyönyörrel tekintetét, s Loránttal többszer váltott egyetértő pillantást, — mind ketten gyöngéd szeretettel függének agyervekeken s a bizalom a kedélyes Loránt, és Margit között, a legszentebb rokon lánca vala.

Az anya szive vágyának tovább ellent nem állhatva, mind két gyermekét szerető keblére karolá

Mi jó, mi irgalmas az Isten — szólott Margit mélyen illetődött szivvel. — Oh mondja meg kérem nem volna-e sorskisértés, ha panaszt emelni mernék, nem vagyok-e elhagyottságomban is dús, míg gyermekeimet látom? De hiszen elhagyatva nem vagyok folytató kezét Lorántnak nyujtva, — hálásan ismerem el, hogy mind reám, mind gyermekeimre nézve, jótékonyág és áldás ön igaz, szent barátság.

Loránt ajkaihoz szoritá a felé nyujtott kezét, s őt, az anya és gyermekekkel, mint egy családot, egyesíté e pillanatban Andor áldása és szeretete az égből.

ÖTÖDIK FEJEZET.

És valóban képes lehetnék önnek valami szivességet tenni? — kérde Aranka Szabolcsy Loránttól, midőn egy napon az ifjuval magányosan ült teremében.

Nagysád oly jó, oly nemes keblű — viszonzá Loránt lekötelezőleg — hogy előre bizton számíték kegyeire.

Hogy előérzete e részben nem ámitja önt, elhiheti — szólott Aranka halk, remegő hangon, kívánatait, minthogy azok jók, szépek lehetnek, nem áll hatalmamban visszaútasítani.

Ezt annyival jobban esik hallanom — válaszolá Szabolcsy szokott kellemteli könnyűségével, mivel jó véleményének s bizalmának, szerencsés lehetek megfelelni. — Ohajtásom betöltése, egészen méltó nagysád szívéhez. — Bereginével szeretném, nagysád befolyása által, apját kibékéltetni

Hogyan? — szólott Aranka meglepetve — férjemet és Margitot kívánja ön összebékéltetni, — s ennyi mind össze is, mit tőlem ohajt?

Minthogy előttem boldogult barátom hátraha-

gyott családjának javával, csupán nagyságod kegyeinek megnyerése vetélkedhetik, azt hiszem semmivel sem tanusithattam volna inkább tiszteletemet, minthogy Bereginé és gyermekei védangyalául, nagysádat ohajtottam.

Aranka sokat jelentő pillantással emelé sötét, égő szemeit Loránt arczára.

Mi kívánatát illetőleg tőlem függ — viszonzá azután biztató mosolylyal — higyeje el, mindent meg fogok kísérteni.

Úgy a siker bizonyos — mondá Loránt lekötözö udvariassággal. — Mit nagysád akar, azt még a sors sem képes ellenzeni, — s mint volna lehetséges a szerető férjnek, ha ily közbenjáró lép fel gyermeke mellett, tovább is megtagadni tőle apai szeretetét.

Félek, hogy ön nagyon is sokat tulajdonit befolyásomnak — szabadkozék Aranka oly hangon, mely mindent ígért. — Már ezelőtt néhány évvel is megkísértém legjobb szándékkal ugyan e dolgot, — de fájdalom! akkor egyik részről sem sikerült czélt érnem.

Ezuttal bizonynyal sikerülni fog — szólott Loránt biztató mosolylyal. — Mig Andor élt — folytatá azután elkomolyodva, neje nem közeledheték apjához, a nélkül, hogy férjét ne sértse. — De a viszonyok változtak, Beregi halála mindent más színben mutat fel, s én a legjobb reményben vagyok.

Beregi özvegyére vonatkozólag, igaza lehet önnek, — de hogy az apa magbocsáthat-e gyerme-

kének, s hajlandó lesz-e felejtetni, hogy eddig számba sem véteték, azt megvallom nem merném előre meghatározni.

Épen e részben remélek oly sokat nagysád befolyásától — szólott Szabolcsy oly hangon és tekintettel, melynek Várdayné valóban nem lett volna képes [ellentállni. — Nagysád férjéhez ritkán volt ugyan szerencsém ez ideig, mindazáltal olyan bizalommal viseltetem szive, s oly tisztelettel személye iránt, miként fel nem tehetem róla, hogy gyermekét annyira félre ismerné, hogy nagysád befolyása se lenne elég, bocsánata megnyerésére.

Rajtam nem fog múlni, mi e részben tőlem függ — viszonzá Aranka, bár többet tehetnék önért — bár, folytatá rejthetlen szenvedélylyel, égő tekintetét az ifju arczára emelve, — hatalmában állana az ön javát, boldogságát eszközölni. — De tréfán kívül — mondá azutan hirtelen összeszedvén magát, enyelgő hangon — mondhatlanul jól esnék, ha meggyőzhetném önt, mennyire bírja bizalmam, részvétem, és tiszteletemet.

Nagysád kegyeinek leghizelgőbb jele reám nézve — viszonzá Loránt ügyes tapintattal értelmezvén Várdayné szavait, — hogy első kérelmemet teljesíteni igyekszik, de Bereginé valóban méltó is reá, hogy általa még én is nyerjek nagyságod szemeiben, a mennyiben barátom családja érdekeit szivemen viselem.

Ön tehát nagyon tiszteli Bereginét? — kérde Aranka, s keblét a féltékenység oly egyszerre meg-

szála, hogy nyugtalan tekintete, s a kérdő aggalom, mely belőlök sugárzék, szinte meglepte Lorántot.

Kétségtelenül — viszonzá Szabolesy — ki női s anyai hivatásának annyi szeretet-, s oly szent hűséggel felel meg, mint ő, az akarjuk vagy nem, megnyeri tiszteletünket.

S azt hiszi ön, más nő talán nem tud úgy szeretni, mint Margit? — kérdé hevesen Aaranka. — Azt hiszi, a női szívnek érdeme, ha szeret? A természet alkotta úgy keblünket, hogy szeressünk, és mi csaknem öntudatlanul engedünk szavának. — Oh Margit e részben szerencsés volt, neki inkább kedvezett a sors, mint másnak, minthogy ő első ifjúságában találta fel férjében azt, ki méltó volt érzelmeire, míg más nő édes epedéssel keres, és keres, — s legtöbb esetben csak vesztegeti szerelmét, minthogy nem találja fel, kit lelke teljes erejével imádni tudna. / Oh keserű annak az ébredése, ki későn veszi észre, hogy midőn szeretni vélt, mindig csak önmagát ámitá, s az, ki által igazán tudna boldogúlni, nem őt, hanem mást szeret. Aaranka csak mosolygva ejté végszavait, de szemében könnyek tolúltak, s kigyúlt arcza, hevesen dobogó keble, minden, minden meggyőzé Lorántot, hogy annyival inkább vissza kell lépnie, mivel Várdayné szépségének ellentállni, elvégre talán nem is lenne majd hatalmában. — E pillanatban meglepett hősünkön a jó sors segített, minthogy a feltárult ajtón, Váli lépe be.

Midőn estve Aranka szobájába vonult s komornáját kiutasítá, a nélkül, hogy segélyét vetkőzés-, és fekvésnél, igénybe vette volna, — soká mozdulatlanul ült pamlagán, szemei egy pontra válnak szögezve, — s összekulesolt kezeit néma imádságként szorítá keblére.

Olyan szép volt a szenvedélyével küzködő nő látszólagos nyugalmaiban.

Sötét haja, mintha gyötrelmének éjszakája lenne, gazdag, hullámzatos fürtökben lepé a nyugtalan kebelt, s égő, fényes fekete szemei, melyekből koronként egy-egy nehéz könny pergett a hevült arcokon végig, mintha panaszló, fényes csillagok volnának, kifejezés-teljesen sugárzák vissza lelke fájdalmát. — Néha, egy-egy félig elnyomott sohaj szállt fel kebléből, s a különben oly beszédes mosolygó teljes ajkak, mintha némulásra lettek volna kárhóztatva, égő pirosan zárulának össze.

Oh jaj, jaj nekem! — Ez volt az éjjeli magányban az első hang Aranka ajkairól, s kitörő fájdalmában önkénytelenül térdre omlék a könnyelmű nő, ki eddig csak játszani, csak múlatni tudott. — Szabolcsy nem tart engem szerelmére méltónak, — ő bizannyal Margitot szereti. — De miként is tarthatná felém karjait, ki oly sok másnak is pihentem már keblén. — Jaj én nekem, hogy Loránt szerelmére nem vagyok többé méltó, könnyelműségem irtoztató módon megboszulta magát rajtam! Isten a menyben! — folytató szenvedélydült arcát, s kezeit éghez emelve — azt mondják irgalmad nagy,

és jóságod véghetetlen! Én nem esdem tőled bűneim bocsánatát, nem kívánom üdvösségemet sem, vond meg tőlem kegyelmedet örökre, csak Loránt szerelmét add nekem, s én kész leszek a kárhozattal párosúlni.

Esdeklését önkénytelenül hangosan ejtvén, heves mozdulattal felemelkedék, s úgy a mint volt, felöltözve, ágyára veté magát, s oly keserűen zokogott, mintha forró könnyeivel megválthatta volna fájdalmát

Midőn reggel a komorna csendesen belépe, hogy megtudja, vajjon úrnője nem parancsol-e valamit, álmélkodva folytá el lélekzetét, a mint megpillantá az ágyon a megtört, harmatos rózsához hasonló szép alakot, tegnapi öltönyében, s könnyázott arczezal pihenni.

HATODIK FEJEZET.

A népes városban, a parányi téren, melyet a természet zöldje és virágai himzének, nyugodt egyformaságban folytak a napok.

A kis bogarak csendben mozgának a fű között, s az ágakon a madarak vidáman üdvözlék szabadságuk arany napját.

A néma virágok hajlongva himbálák magokat ágaikon, s mely hajnalban oly szépen fénylék kelyheikben, s melyet a forró sugár az ég számára csókkolt fel szerelmes lángjával kebleikből, az enyhitő harmat csepről álmodoztak, — s a tiszta, ragyogó léget édes illattal tölték el, hogy láttatlan, lenge szárnyain betölthesse azzal Margit nyílt ablakú szobáit.

A megtörött, szállongó felhők csodás alakzatai felébreszték a képzeletnek tarka játékát, — s a szem előtt az égen, egész világa lebegett a rejtélyes képeknek.

Margit kézi munkájával, nyílt ablakánál kis varróasztala mellett ült, s szemei az égről, kertje sötét zöld bokraira szálltak.

Bereginé tiszta, nyugodt vonásain, mindig otthonos volt a bánat, s most, midőn a kiállott nagy szenvedésen évek folyama enyhite, felötlőleg halvány lőn, de mindamellett szelid és békés maradt arczkifejezése. — Sötét pilláktól szegett, nagy kék szemei, merengve méléztak, s a hófehér, tiszta homlok, dús selyem hajától szegve, és szépen ivezett rózsaszín ajkai, nyulánk termete, sőt még az egyszerű sötét öltöny, melyet viselt, olyan szép öszhangzásban egyesült a szelid bánattal, mely keblét nyomta, s arczán és szemeiben kifejezve volt, mint ha ő és bánata el sem lehettek volna már egymás nélkül.

Margit fájdalmának éle elenyészék, de mélye benn a szivben, megmaradt, — szerelmének boldogító lángja kialvék, s helyén az elpusztult arany álmaknak ezer édes emlék remegett.

Andor özvegye túlélte már önmagát, — s feüllemelkedvén szent fájdalmán, nyugodtan nézett vissza a szép multra, mely ifjú élte boldogságának most már csak temetője volt.

És bár fájdalma egygyé olvadt szivével, Margit nem vala boldogtalan, — mind annak méltánylata, mi ez életben valódilag szép, a kicsinyes házi gondok, s folytonos elfoglaltsága, hite Isten irgalmában, a hála, mely szivét ismeretlen védangyala iránt eltölté, — Loránt nemes barátsága, mely ezer apró figyelem-, gyöngédség-, s tiszteletben részelteté, s mindenek felett az anyai szeretet, mely oly sok édes örömet s kötelességet ruházott reá, —

olyan sajátságos, vallásos emelkedettségben, sőt boldogságban részelteték, minőről csak oly nőnek s anyának lehet fogalma, ki maga is szenvedett.

Míg tisztának, míg ártatlannak érzi magát a női szív, míg van kihez ragaszkodjék, s gyermekeiben lelheti fel életének védangyalait, addig semmi sorsban teljesen boldogtalan nem lehet.

Ha Margit az égre emelé szemeit, s vallásos keblében felszólalt a hit biztatása, nem adhatta-e meg nyugalmát, a szent vigasz, azon remény, hogy szelleme egykor Andoréval találkozni, s övével összeolvadni fog? S ha a földre tekintte, s kis, virágos kertjében megpillantá futosó gyermekeit, nem emelhetette-e szivét, hogy Andor árváiért élnie lehet, s nem ő volt-e az ég és föld, Andor és gyermekei között, a szelid közbenjáró?

Margitot merengéseiből, kocsizőrej ébreszté fel.

Pár pillanat múlva Magdolna szokatlan fontossággal s ünnepélylyel tárá fel a szomszéd szoba ajtaját, s Margit meglepetve hallá a közeledő, könnyű női lépteket és selyem ruhasuhogást.

Bereginé szobájába Várdayné lépe be.

A meglepett Margit ajkain elhalt az üdvözlő szó.

A két hölgy hét hosszú év óta nem látta már egymást. Midőn megváltak, mint fitatal leánykák, mind ketten reményteli kebellet néztek a jövő elé. De útjuk az életben, messze eltért egymástól, — Margit és Aranka, mint tudjuk, különböző ösvényen haladtak.

S most, midőn oly sok évi távollét után, mint

két kifejlett hölgy, állott egymással szemben a két leánykori barátné, a találkozás mind két részről eltűnt álmak, s szebb napok emlékét idézé elő, s mit sok megtörött remény után, a való egyedüli jeléül, egymásnak felmutathattak volna, csak a csatlódás volt.

Margit keblében oly fájdalmas képekben merülének fel a mult emlékei, ősz apja viruló szépségü nejét, s Havassy Kálmán boldognak vélt nővérét megpillantva, hogy majd leroskadt, míg leküzdeni képes vala szive gyötrő felindulását.

S Aranka az érdekes halvány hölgyben, csak vetélytársnéját látta, ki tőle Loránt szívét rablá el, s minthogy Margit szelid, s még is oly határozott jellemét, soha érteni képes nem volt, de ösztönszerűleg még is érezé szellemi felsőbbségét, csak annál veszélyesbnek tetszék szemeiben ily vetélytársné.

A találkozás tehát, mint képzelhetni, egyik részről sem vala felindulástól ment.

De mivel Aranka egyáltalán véve nem sejté Margit hangulatát, s világban forgott hölgy létére, minden perezben hatalmában állott nem csupán nyájasságot, de ennél sokkal jelentékenyebb érzelmeket is színlelni, mosolyogva nyújtá kezét az évek óta nem látott barátnénak, s szokott könnyűségével üdvözlé.

Pillanat alatt Margit is visszanyeré látszólagosan legalább nyugalalmát, és sikerült neki annyi szivességet mutatni, mennyit az illedelem tőle, mint

háziasszonytól, még Havassy Kálmán nővére irányában is követelt.

Atyád tudta, s engedelme nélkül jöttem hozzád, kedves Margitom! — kezdé Aranka. — Tudod mennyire szerettelek, s így nem fog meglepni, hogy szívem vágyának tovább ellent nem állhattam.

Margit szokásos szavakkal válaszolt valamit, s leülteté vendégét.

Ezek itt nemde gyermekeid? kérde Várdayné, az öltönye pompáját bámuló kisdedeket könnyedén megsimogatva — csinos, egészséges kis babák, — képzelem mi sok öröme van bennök.

Szavait oly kedélytelenül, oly közönyösen ejté, mintha egy megszokott butordarab- vagy divatból kiment ruháról beszélt volna, s minthogy a gyermekek általában megérik benső ösztönüknél fogva, ki viseltetik irántok hajlam, — s jóakarattal, vagy ellenkezőleg, Béla és Jolán félenken húzódtak vissza a díszesen öltözött úrhölgytől, kinek kalapját, szalagjait s csipkéit nem győzék imént csodálni; — sőt az anya is, mintha szíve legérzékenyebb részét gyöngédtelenül illették volna, szintén alig tudta miért, sértve érezé magát, s rosszul esett neki, hogy gyermekei még mindig ugyanazon szobában állongálnak.

Menjetez kedveseim a kertbe, s játszatok Magdolnával — szólott olyan bensőséggel, mintha helyre kívánta volna hozni, mit a divathölgy közönyössége ellenök vétett.

Azt hiszem nem feledted még kedvesem, hogy

javad minden időben szivemen feküdt, — kezdé Aranka, midőn a gyermekek távozásával néhány jelentéktelen szóváltás után, szükségesnek vélte tudatni, hogy látogatása nem ok nélkül történt. — Mi rajtam állott, mint magad is tudod, soha nem mulasztám el eszközölni akarni, — s ha Kálmán nem oly heves, — vagy te kedvesem több bizalommal viseltetel barátnéd iránt, úgy a szerencsétlen párbaj, melyet különben is megkísérlék akadályozni, örökre elmarad, s férjed még most is él, és boldog.

Ha nincs ellenedre kedvesem — kezdé Margit érzelmével küzködve, ne emlegessünk oly dolgokat, melyekkel a legfájdalmasabb sebeket szakítjuk fel, a nélkül, hogy a megtörtént eseményeken változtathatnánk. — Szabad tudnom látogatásod okát?

Bocsáss meg, ha önkénytelenül fájdalmat okoztam, s légy meggyőződve, hogy még az is csak jó szándékból történt — mondá Várdayné kitelhető melegséggel. — Látogatásom oka nem más kedves Margitom, mint szeretetemnek újabb jele. — Nélkülözéseid-, s mostoha helyzetéről hallottam — szavai közben körültekinte a takaros kis szobában, melyből egyszerűsége mellett sem hiányzik a csin és kényelem, s arcán látható volt, a meglepetés, minthogy épen nem várta, hogy Margitot ily helyzetben találja. — S minthogy a nyomasztó gondok még egészségi tekintetben is ártalmadra lehetnének, melyre gyermekeid miatt oly nagy szükséged van, — eltökéltem mindent elkövetni, hogy atyá-

dat kiengesztelhessem. — Szünetet tartva, nem szavai hatását keresé Margit vonásain, hanem fájdalmasan felizgatott szívvél győződék meg, hogy Beregi Ander özvegye, kiállott szenvedései, s küzdelmei daczára is bir annyi érdekességgel, hogy Szabolcsy Loránt irántai gyanított szerelme, még az ő szemei előtt is, igazolva legyen. — Atyáddal szó-lottam is — folytatá aztán, de hangja épen úgy remegett, mint keblében a szív, — azonban fájdalom! ez ideig igen keveset eszközölhettem ki.

Kár volt fáradnod — szólott közbe Margit ki nem kevésbé volt izgatott, mint Várdayné — én soha nem panaszkodtam, s egyáltalán véve nincs is arra okom helyzetem miatt. — Jóságodért igen le vagyok kötelezve, de megvallom, mindamellet is jobb szeretném, — ha miattam nem fáradoztál volna.

Ne hidd kedvesem, hogy hasztalanul fáradoz-tam, mert habár atyád ez ideig kérlelhetlen ma-radt, mindazáltal találtam egy szerencsés közép-utat, mely idővel mindent kiegyenlít, ha tanácsomat követed. — Atyádnak nincs kedvére, hogy Pesten lakol, — sérti büszkeségét, hogy leánya nélkülözéseiről a világ is tud és beszél. — S azután Margitom, te még fiatal is vagy nagy városban ily magányosan lakni, — s a mellett elég érdekes is, — folytatá hizelgő hangon — hogy a gonosz nyel-vek megbotránkozzanak, s mende-mondákat ko-holjanak felőled.

Margitnak arczába szökkenék a vér, s hangja

remegett, midőn erőltetett nyugalommal ekként válaszolt.

Atyám igen kegyes, hogy annyira szivén viseli jó hír-nevemet. — De legyen Istennek hála! megnyugtathatod kedvesem, — nekem elvonultságomban gyermekeim, s a szegény kis árváknak anyai szeretetem, elég véd, s óltalom minden baj és rágalom ellen.

Ne vedd őszinteségemet rossz néven kedvesem, — szólott Aranka észre véve Margit sértődését, s izgalmát. — Lásd Margitom, te egy kevéssé mindig ábrándozó voltál, s hajlandó feltenni, hogy miután te megélhetsz a világ nélkül, — a világ is fenn állhat mende-monda nélkül. — Azonban ez koránsem úgy van kedvesem, — én, ki életemet társaságokban töltém, hidd el, tapasztalat után beszélek. — Minél inkább kerüljük az embereket, és minél kevesebbet törődünk jó, vagy rossz véleményökkel, annyival inkább fölhíva érzik magokat, tetteinkben gáncoskodni. — Ki a tömegtől elkülönözi magát, arról könnyen felteszik, hogy másoknál jobb akar lenni, s jaj az egyesnek, ki a tömeggel dacolni merészel!

Szavaid valóságát kétségbe vonni semmi szándokom — szólott Margit — csupán azt nem értem, mi czélt kívánsz velők elérni.

Semmi egyebet — viszonzá Várdayné rábeszélőleg, s Margit kezét melegen megszorítva — minthogy rá birjalak, miként hagyd el ezt a gonosz Pestet, a nagy városi élet úgy sem való kedélyed-

hez, — s költőzzél valamely kellemes kis városkába. — Válassz helyet és vidéket, és bár hol ohajtanál lakni, kényelmeidről oly szeretet- s gyöngésséggel lesz gondoskodva, mintha a legjobb testvér vette volna szívére sorsodat. Engedj atyád akaratának, lásd az öregek gyakran szeszélyesek, s csak míg ő ki engesztelődik, addig fogadd el szeretetemet.

Margit sokkal tapasztalanatlabb vala, mint-hogy annyi emberismeretet feltehetnénk fölöle, — hogy a könyelmű világhölgy ármányos lelkén keresztül láthatna.

Bereginé leggyöngédebb vonzalom jelének tekinté, mit Aranka életében először számítva tön, s koránsem sejté, hogy csupán Szabolesy Loránt miatt, féltékenységből igyekezik őt Várdayné Pestről eltávolítani, s így őszinte illetődéssel nyújtá felé kezét, s tiszta szemeiben könnyek tolúltak, midőn következőleg válaszolt :

Olyan melegen lekötelezél, oly hálás vagyok önzéstelen jóságodért, kedves Arankám, miként jobban fáj, mint kifejezni képes volnék, hogy ajánlatodat el nem fogadhatom.

Aranka örömmel kapott barátnéja ellágyulásán, s bár mi határozott vala is Margit hangja még felindulásában is, ő a legjobbat remélé.

Ajánlatomat el kell fogadnod — szólott Margitot megölelve — kis gyermekeid jövőjét, nem szabad koezkáztatnunk.

Nem Arankám, azt semmi esetre el nem fogad-

hatom — viszonzá Margit ez úttal oly szilárdsággal, hogy Aranka megingott jó reményeiben. — Havassy Kálmán nővérétől férjem özvegyének, semmit nem szabad elfogadnia.

E néhány szó befejezé a vitát. *

Aranka csüggedt, nehéz szívvel távozik, s még inkább félté Lorántot Margittól, — s Margit, a mint maga maradt, átengedé egész keblét emlékeinek, s határtalan fájdalomnak.

K. e. d. d. j.

HETEDIK FEJEZET.

Várdayné közlé Szabolcsyval Margit határozott elutasítását, az ajánlatot természetesen megsem említve, mit ő tőn neki, — s Loránt csak most vette észre mi nagyot hibázott, hogy nem egyenesen az apához folyamodék.

Vagy nem volt-e igaza Margitnak, hogy Aranka által semmit elfogadni nem akart, s nem jelleméből folyt-e ki a szerető nőnek, hogy Havassy Kálmán nővérét, csak mint idegent tekintheté.

Szabolcsy annyival is inkább vádolá magát elkövetett hibája miatt, mivel Aranka szerelméről is mind inkább meggyőződék, — s mivel Margit apja iránt őszinte tisztelet-, s rokonszenvvel viselteték, árulásnak tetszék előtte még az is, miről ő valóban nem tehetett.

Hogy jóvá tegye, mit Margit érdekében, tévedésből rontott, s menekülhessen önszemrehányásaitól, eltökélé Loránt mindennél előbb Arankával úgy vinni a dalgot, hogy a szenvedélyes nő előtt, minden szeretetre méltóságát elveszítse, — s azután egyenesen Várdayhoz szándékozáék fordulni,

hogy apai szeretetét, mindent mi e részben célhoz vezet, megkisértve, igénybe vehesse lánya, s unokái számára.

Hogy feltételét azonnal célba vegye, mintha csak játszani akart volna Várdaynéval, semmiképen nem beszélt vele többé komolyan semmiről, — s bár attól távol vala, hogy az illedelmet sértse, s szokott udvariasságát megne tartsa, — Aranka hiúsága mindazáltal annyira sebezteték az ifju könnyed bánásmódja által, hogy ha egyszersmind még inkább nem csigázza bel szerelmét Loránt háborítlan hidegvérűsége, s kétszeresen nem ohajtja, hogy viszonoztassanak érzelmei, — úgy kétségtelenül, azonnal örökre lemond a vakmerőről, ki épen nem látszik méltányolni, a legcsodáltabb divat szépségek egyikének elismerését.

És valóban hinné ön, hogy a szerelem csak játék, csak tréfa? — kezdé Aranka Loránt szavaira válaszólag. — Ha úgy van, vajjon miben áll hát akkor Margit főérdeme, kiről azért beszélt ön nem régiben oly tisztelettel és csodálattal, mivel Beregit annyira szereté?

Bereginé kivétel — viszonzá Loránt kissé elkomolyodva ő igen fiatalon ment férjhez soha nem forgott a világban, szive tele ábránddal és melegséggel, — nála tehát természetes, ha szeretni tudott. — De mi kik tapasztalatokkal bírnak — folyfolytatá ezután előbbi könnyü vidámságát véve fel, ismerjük önmagunkat, vajjon hihetjük-e mi a szerelmet kellemes időtöltésnél egyébnek? Nem a vál-

tozatosság teszie-e érdekessé lételünket, s nem válnék-e világi fogalmaink szerint a szerelem kiállhatlan-, s unalmassá, ha tárgyait nem változtathatjuk, ha örökké egyet kell szeretnünk? A sors kezében életünk a lapda, s mi játékszerül tekintjük egymás szívét. — De úgy van az jól — folytatá rövid szünet múlva — változatosan szeretni, s élvezni minden pillanat örömét, ebben áll a legfőbb életbölcsesség. Szerintem mindenben unalmas az egyhangúság, s én gyűlölöm a mi úntat, — s nincsen-e nagysád is úgy? — kérdé végül utánozhatlan kellemmel mosolyogva.

Mintha saját könnyelmű érzelmei váltak volna számára büntető ostorrá, Aranka elborzadt, midőn Lorántot úgy hallá beszélni, a mint korábban önmaga gondolkozék. — Rettentő büntetés vala számára annak érzete, hogy épen Szabolicsy ismeré meg egyszerre jellemét, s lelkén úgy keresztül lát, hogy még csak fel sem teszi róla miként könnyelműségnél egyébre képes lehetne, — hát azt mint hihetné el, hogy igazán is tud szeretni!

Önök oly sajátszerű, s megrovásra méltó nézetei vannak — viszonzá Várdayné szünet múlva erőltetett vidámsággal — hogy szinte hajlandónak érzi magát az ember megkísérteni a téritést. — Vagy akkor sem lehetne önt más nézetekre birni — folytatá szenvedélylyel, — ha találkoznék egy szív, mely megértené az önét, ha volna kebel, mely teljes szeretetével csatlakoznék önéhez? Vajjon mit mondana ön, ha a szerelem csodát mivelne? Ha egy

nő, ki mielőtt önt ismeré, könnyelmű volt, sőt talán vétkezék is, ön által egyszerre megtérítve tisztult érzelmekkel vágnék az ön keblén megpihenni, — s feláldozva kötelességeket, jó hirt és nevet, egyedül csak ön által kívánna boldogulni: — vajjon akkor el fogná-e hinni, hogy van igaz szerelem, mely forró és örök, mint a nap, s mély és áradozó, mint a tenger?

Semmi egyebet nem hihetnék akkor sem, — visszonzá Loránt javithatlan hidegvérűséggel mosolygva — minthogy a szegény asszony öntudatlanul ámitja és csalja önmagát.

Aranka ajkaiba harapott.

Tehát ön csakugyan nem hiszen megtérést és állandóságot?

Csak állandó szerelmet nem hiszek — mondá Szabolesy — minthogy őszintén szólva, arra talán magamat sem tartom képesnek. — Megvallom, jobban megfoghatom, ha valaki egyszerre kettőt, hármat szeret, minthogy egyet örökké.

A változásban is kifárad a szív -- mondá Aranka majdnem sohajtva, mintha önmagával beszélne, s bájos arcán oly levertség volt látható, hogy szinte nehéz lön megindulás nélkül tekinteni reá. — De nem csüggedek — folytatá ezután egyszerre felindulva, akár őszintén beszélt ön, akár nem, véleményét változtatnia kell, — meg kell, meg fog ön térni, még pedig általam — tevé hozzá nyomatékkal, s szavai közben ragyogó feketeszemei olyan büfényben sugárznak Loránt felé, hogy az ifju

szinte megijedt a csábító hatástól, melyet e nő legalább pillanatonként még felette is gyakorolt.

Hiszen ha nagysád lesz a térítő — viszonzá udvariason meghajolva — úgy bizonytal hinni, s üdvözölni fogok!

NYOLCZADIK FEJEZET.

Várday Gergelynek elhagyatva, s egyhangulag folytak napjai; háza vendégei közül senki sem kérdé honn van-e — mintha már nem is élt volna, számba sem igen vették; — egyedül állott a nagy városi zajban, s mintha számúzve lett volna, élőhalottként zárkozék örömtelen magányában, mint rideg koporsóba.

Az egyetlen, ki meg-meg látogatá, s mindig részvételtjes tisztelettel közeledék Margit apjához, Szabolcsy vala.

Hősünk gyöngéd tapintattal közeledék Várdayhoz, s csak hamar megnyeré az öreg úrnak egész szeretetét, s ez valódi apai indulattal csatlakozott a kedélyes ifjuhoz, ki oly melegen tudott érezni, s ki szellemdús, vidám társalgásával, meszsze üzé el tőle bánatát.

Szabolcsy nemes fogalmai, s egyszerű, s mégis oly urias, kellemteli modorával, minden szivet meg tudott nyerni, — közelében fesztelenül, jól érezé magát boldog, boldogtalan, s halvány arcza nemes, tiszta vonalain, megpihent, s szívesen mélé-

zott a szem. — A nők önkénytelenül megszereték, az érdekekben öszült aggok, a legszivesebb indulttal s elismeréssel csatlakoztak hozzá.

És bár Várday Gergely inkább becsülé s szerette őt, mint akárki mást, mindazáltal Loránt kések még vele Margit érdekében szót váltani, nehogy mielőtt befolyása az öreg úr szívére eléggé szilárd, a nem elég óvatosság miatt új hibát kövessen el.

És pedig Szabolcsy napról, napra több aggálylyal ohajtá, hogy az apa és leány egymásban leljék fel támaszokat, mivel Margit egészsége mind inkább megtörve látszék lenni, — arcza ugyan nyájas, és elégült vala, de naponként halványabb lön — s Loránt bár mennyire törekvék gyöngéledését a folytonos városi légnek tulajdonítani, mindamellet sem nyughatott szive, — s valahányszor, gyermekei jövőjéről hallá Margitot beszélni, mindannyiszor önkénytelenül elsötétedék aggodó keble, s bár eddig minden előítéletességtől ment vala, utóvégre még is szinte jóslatszerű előjelnek kezdé hinni a nyugtalanságot, mely Margit miatt tölté el lelkét.

A lég változtatás bizonynyal helyre állitaná egészségét — gondolá Szabolcsy nem egyszer — ha gyermekora színhelyére, Várdára visszatérhetne, ott könnyebben megnyugodnék, s inkább megfogna erősödni, mint bárhol, — s aztán azon tudat, hogy apjával kibékült, s gyermekei jövője miatt nem kell remegnie, a legjótékonyabb hatást gyakorolnák kedélyére. — S ha tökéletesen si-

kerülne e megnyugtató, és derültség, ki tudja, hátha akkor még valódilag boldog is lehetne, — hátha még.

Loránt sohajjal fejezé be gondolatait, s azon határozattal vette kalapját, hogy ma Várdayval Margit felől minden esetre szólni fog.

Szabolcsy mint rendesen, úgy ma is egyedül találá szobájában az öreg urat, ki a mint megpillantá ifju vendégét, azonnal látható örömmel nyújtá jobbát elhagyottsága egyedüli barátjának.

Kölsönes szives üdvözlés, s néhány szokásos kérdés után, Várday a pesti rossz lég ellen panaszkodék, mely szüntelen főfájás, és más eféle bajokat okoz neki, s Loránt a legtermészetesebben azt tudakolá, vajjon nem szándékozik-e a városi lakást falusival cserélni fel, vajjon nem készül-e Várdára?

Épen nem — viszonzá Várday sohajtását elnyomva — Várda azon hely, melyet leginkább kerülok. Hol életem szebb napjai folytak, azon vidéket nem akarom jelen nyomorú sorsom színhe-lyévé alázni.

És pedig oly szép volna, ha egyetlen leánya és unokáit szeretetébe fogadva, valamennyien azon helyre költöznének, mely mindnyájok nyugalját, s elégtétvét visszaadhatja.

Soha! — mondá Várday meglepetten pillantva ifju vendége nemes arczára, s oly hevesen, hogy a meglepett Loránt még úgy nem hallá őt szólni. — Nekem nincs leányom, a hálátlan gyermekhez

semui közöm, — hiszen nem én hagytam el őt, hanem ő engem, s így természetes, ha unokáimról sem akarok tudni.

Sőt épen nem természetes — viszonzá Loránt oly hangon, mely bár ellene szólott, — mindamelletts sem sértheté az öreg urat. — Az apai kebelben legtermészetesebb indulat a bocsánat, s jelen esetben, mindön a gyermek szenvedett, vajjon nem lehet-e kétszeresen könnyü a múltat felejtetni, s kiengesztelődött szívvél tární fel, az oly sokszorosan zaklatott leány számára, a szerető apai kebelt.

Ön nem ismeri leányomat — szólott Várday izgatottan — szelidsége engem is, ki bölcsőjétől fogva voltam mellette, hosszú időre elámitott. — Gyöngéd, szerető gyermeknek látszék lenni mindenben, — tettei kicsinyben és nagyban jó szívet tanúsítának, — kedvemért mindent megtön, mi hatalmában állott, sőt készséggel áldozá fel legkedvesebb örömeit is, soha nem sértett meg, jámbor- és engedelkenynek mutatta magát mind addig, mig az elválasztó pillanat el nem érkezék, melyben napvilágra jött, hogy egész élete színlésből állott, — hogy szive nincs, mert különben apját, kinek ő vala minden öröme, oly hidegen, s hálátlanul fel nem áldozta volna szerelméért. — Készebb vagyok jelen nyomasztó sorsomat türni, nőmnek elnézni játszi, gyermekded kedélye ártatlan vétségeit, minthogy visszafogadjam szívembe a hálátlan gyermeket, — Aranka legalább jó, de Margit

szivtelen, hideg kebel, s apját mélyebben megkeseríté, — minthogy bocsánatára számíthatna. —

Szabolcsy részvételteljes bánattal tekinte a mélyen keseredett öregre, ki mind nejét, mind leányát teljesen félre isméré, s szerencsétlenségét, mint igen sok más, ő is önmaga okozá magának.

Minthogy tisztelő bizalmának, már több jelét válek szerencsés tapasztalni — kezdé Loránt hosszú szünet múlva, talán nem fog részemről tolakodásnak vétetni, ha kimondom mi e tekintetben szivemet nyomja — hiszen nekem mind az apát, mind a leányt, közelebről van szerencsém ismerni, s minthogy tiszteletemet mindketten egyenlőn bírják, el fogulatlanul közölhetem véleményemet, ezen előttem oly szent érdekű tárgyban. — A mennyire én a múlt viszonyokat ismerem — folytatata pillanatnyi gondolkozás után — kezdetben Bereginé apai egyezéssel jegyeztetéek el férjének. — Nem szándékom azt taglalni, vajjon a későbbi meghasonlásnak az ip vagy a vő volt-e oka, csupán azt nem hagyhatom helyben, hogy a gyermek, ki bölcséjétől fogva a szeretet angyala volt a szülői házban, apja irányában mindig tiszteletet, s gyöngéd figyelmet tanusita, megérdemelje, hogy szivtelennek nevezessék, a miért jegyesét szerencsétlenségében nem akará el hagyni, s készebb vala apjával meghasonlani, kit dús- és boldognak tartott, minthogy hűtelenül oda hagyja azt, kinek dobogó kebelével esküdött örök szerelmet

Önök Beregi Andor barátja volt, így elfogu-

latlanúl nem ítélné e tárgyban — szólott Várday felöltő nehezteléssel,

Nem mint Beregi Andor barátja, hanem mint az ön, és leánya legigazabb tisztelője, mondom véleményemet — viszonzá Loránt, és lelkes arcza kigyúlt, miközben ekként folytatá: Bereginé jellemének fővonása: a szeretet, — ő mint leány, nő és anya, egyenlő hűséggel felelt meg kötelességeinek, — s ki felette ítéletet szándékozik hozni, tekintsen elébb lelkiismeretesen ön keblébe, s ítélje meg először azt, vajjon ön élte folyama oly hibátlanúl folyt-e, hogy Margit tetteinek jogos bírója lehessen, — Ki, mint ő, mélyen érző kebelvel bír, és oly sors viharai között, minő neki jutott, töretlen hittel tartaték fel a legönzéstelenebb szeretet által, az még ha hibázott volna is, megérdemli bocsánatunkat, az méltó reá, hogy sorsát enyhíteni igyekezzünk.

S azt gondolja ön, hogy ha elég gyenge volnék is önnek tanácsát követni, elfogadná Margit bocsánatomat? — kezdé Várday oly hangon, mint ha attól tartana, hogy szigoruságát Loránt megintgatja — erősen csalódnék, ha ezt feltenné. — Leányom elhatározá, hogy végperczig daczolni fog apjával, — hiszen nőm jó szivétől ösztönözve, már többször megkisérté akaratom ellenére, mint közbenjáró lépni fel ez ügyben, s Margit mindannyiszor büszkén visszaütésitá.

Férje életében lehetlen volt másként tennie, — habár azt kétségbe vonom hogy ő, ki maga a szelid

előzékenység, büszkén visszaútasítani képes lett volna ily jóságot.

Nem csak férje életében, de most néhány hét előtt is hasonló eljárást követett el — v szonzá Várday önmagát ingerelve. — Aranka elengedé magát szive természetes jóságától ragadtatni, s oly bohóságot tőn, hogy hirem tudtom nélkül meglátogatta ezt a szivtelen asszonyt, ki, mint nőm sirva panaszlá el, hideg visszaútasítással fogadá jóságát, s az engesztelődésről apjával még csak hallani sem akar.

Loránt Várdayné rossz akaratáról megütközve lön bizonyossá, és szemeiben ezen nemtelen indulat oly homályt vete Arankára, mely mellett még külső szépsége is végképen elenyészék.

Azt mindig érezé Szabolcsy, hogy Várdayné könnyelmű, hiú nő, de hogy öntudatos akarattal igyekezék az apa és leány békülését gátolni, azt róla fel nem tette volna.

Aranka kétségtelenül féltékenységből követé el ezen vétket, mithogy a szerelemmámor, mely Loránt iránt napról napra hevesebb és komolyabb indulattá fejlődék szivében, türhetlenné tette szemeiben még csak gondolatát is annak, hogy épen azon hölgy, kitől annyira félté Lorántot, vele békülés esetében, tán ugyan azon fedél alatt lakjék, vagy csak koronként is legyen ott.

Ha a nagyságos asszonytól semmit elfogadni nem akar is Bereginé — kezdé Szabolcsy szünet múlva — az még épen nem tanusítja, hogy apja bocsánatát ne ohajtaná. — Hogy Beregi Andor öz-

vegye, Havassy Kálmán rokonaitól idegenkedik, s még apja neje ellenében sem győzheti le azon tudatot, hogy férje gyilkosának nővérével van szemben, igen természetesnek találom, — ennyiből áll Margit minden hibája, s ha ezt megbocsátani nem tudók neki, nem merem meghatározni, vajjon nem követnék-e el nagyobb hibát nálánál?

Várday arcán látható volt, hogy ha legyőzve nem is, de minden esetre megvala már ingatva leánya elleni igazságtalan keserősége.

Ha van érzelem, mely az éggel rokoná teszi keblünket, — kezdé Loránt hosszú szünet múlva — úgy az engesztelődés és szeretet az; ne tagadja meg ön épen mint apa, e két nemes érzelmet, — ne taszítsa el magától egyetlen gyermekét és unokáit, hiszen általok lehet csupán önmaga is boldog.

Lotánt arcát magasztos fenség jellemzé e pillanatban, mint egy szép emelő kép látása, ugyan azon hatást gyakorlák lelkes vonásai, s átszellemlült tekintete, — s Várday önkénytelen tisztelet rokonszenv, s illetődéssel nézett az ifjura, ki öszült fejét legszentebb kötelességeire emlékezteté

KILENCZEDIK FEJEZET.

Talán még soha nem volt Várdayné szebb, mint a halavány rózsaszín, nehéz habselyem ruhába, mely hó vállait, s karjait, teljes szépségben engedé kitűrni, s emelé termete bájait. Fényes sötét fűrtői, gazdag hullámzatban lépék el keblét, vállait, s közöttök ma is, mint mindig, néhány rózsabimbó piroslik. — A nagyszemű fehér gyöngy sorok, melyek nyakát és karjait ékesíték, nem haladák meg bőrének havát, s egyetlen, tiszta vizű gyémánttal ékitett fülbevalóit, melyek mint két ezer színben játszó, s rezgő csillag tündöklének fűrtői éjjelén át — túlragyogá élénk, nagy szemeknek mosolygása.

Várdayné eltökélé Lorántot meghodítani, s hogy czélt érjen, még öltözékére is kétszeres gondot fordított.

Teremének diszes pamlagán izgatott bosszúsággal ült e pillanatban, minthogy Váli, ki ifju keble teljes szenvedélyével szereté a könnyelmű nőt, nem szünik meg féltékenysége szemrehányásával ostromolni Szabolcsy miatt, ki iránt napról, napra felötlöbben tanusitá kitüntetéseit.

Tehát mind az, mit nekem ígért, s mutatott ön, csak puszta szó és ámitás volt? — Kérdé Váli Dezső indulatosan.

A mint veszi — viszonzá Aranka türelmét vesztve — én sem mentegetőzni nem fogok, sem más véleményre birni nem igyekszem önt.

Igen de ez így nem maradhat — szólott Váli hevesen felugorva helyéről, ön tartozik velem, hogy engem megnyugtasson — s boldoggá tegyen.

Ugyan úgy-e? — mondá Aranka gúnyosan elmosolyodva, s azt hinné, hogy nekem még kötelességeim is vannak ön iránt.

Nem csak hiszem, de még azt is követelem, hogy erről ön szintűgy meg legyen győződve, valamint én.

Mulatságos egy ember! — viszonzá Aranka, felkaczagva — tehát követeléseim is vannak.

Igen vannak, még pedig szerelmem jogainál fogva — mondá Dezső mindig hevesebben — és ezen jogoknál fogva kívánom, hogy hagyjon fel új csábitásaival, hogy távolítsa el köréből Szabolesyt.

És ha nem tenném?

Akkor majd fel lépek én s megmutatom, hogy velem ugyan senki játszani nem fog.

Elég ennyi egyszerre, e helytelen beszédből, — szólott Aranka oly megvetőleg, mintha teljes igazsága lett volna, — már most még annál inkább ohajtom Szabolesy társaságát, s ezennel tudatom önnel hogy e perczben is őt várom, és pedig sokkal szívesebben, mint önt bár mikor.

Megtiltom, hogy öt elfogadja! heveskedék Dezső kétségbeesve törölgetvén verejtékes homlokát.

Oh ne kinozzon — folytatá azután szelidebben, hiszen maga is tudja, hogy szerelmének annyi jele után, mennyi engem szerencsétlent elcsábított, és boldogtalanná tőn, teljes joggal léphetek követelőleg is fel.

Senkit arra nem jagosíték, hogy irányomban követelésekkel lépjen fel — viszonzá büszkén Aranka, — mert megszántam ön epedését, azt véli, hogy parancsolhat is, és zsarnokom lehet? Ezennel megtiltom, hogy velem ily hangon beszéljen — folytatá hevesen. — Tetteimről számolni senkinek nem tartozom, s nem is szoktam.

E pillanatban feltárult az ajtó, s Szabolesy Várdaytól követve belépett, — s Váli, kétségbeeséstől elragadva, kirohant, a nélkül, hogy a háziasszonynak, vagy a belépőknek köszönni képes lett volna.

Várdaynak már nyelvén volt a kérdés, a feltűnő magaviselet oka miatt, de Aranka sokkal ügyesebb hölgy vala, minthogy magán oly könnyű módon kifogni engedjen, s így mielőtt az öreg úr szóhoz jöhetett volna, ő ezer újabbnál újabb kérdéssel ostromlá majd Lorántot, majd férjét, s csak midőn Váli távozása feledésbe ment, akkor vette teljesen igénybe Szabolesyt.

Soha, még soha úgy senki nem bánt velem, mint ön — kezdé Aranka halkán Loránthoz fordulva, midőn Várday tőlök távol egy politikai lap

olvasásába mélyedt — hiszen ha véletlenül nem esik tudtomra, hogy férjemnél van ön, s nem kéretem magamhoz, talán még csak be sem jött volna hozzám, mint már akár hányszor tevén más alkalommal is.

Nagy tisztelője vagyok az öreg urnak — viszonzá Loránt kitérőleg, s azon kívül fontos dolgom is volt.

Mikor láthatom önt szobámba? — Oh ha tudná mennyit szenvedek, míg ön reám sem gondol — susogá a nő félig elnyomott sohajtással.

Talán nem oly fontos nagysád közlendője — szólott Szabolesy, kimértebben a szokottnál, hogy itt azonnal ne hallhatnám.

Fontosabb, mint ön képzelhetné, hideg, érzéketlen ember — mondá Aranka halk, szemrehányó hangon, s égő szemeibe könnyek toltak. — Közlendőm életbejáró, a mennyiben nyugalom, s boldogságom függ tőle.

Ha úgy van, parancsoljon velem nagysád — viszonzá Loránt kissé feszes udvariassággal, — s ielemelkedék távozni.

Hát megy már? — szólott Várday őszinte sajnálattal — azt hittem az estvét velünk tölti.

A veszteség egyedül enyém — mondá Loránt, de mint említém már, ma igen sok végzendő vár reám.

Holnap hat és hét óra között elvárom önt — szólott Aranka Loránttal búcsuzáskor kezét szoritva.

Szolgálatára leszek nagysádnak.

Várdayné eltökélé Lorántot meggyőzni szerel méről, és sem nyílt körben, sem négy szem között nem titkolni tovább az egyetlen forró érzelmet, mire szive valaha képes volt.

Minél többet veszitek miatta a világ előtt — gondolá Aranka — minél több, s nagyobb áldozatokat hozok szerelméért, annál inkább meg fog győződni, hogy bár eddig könnyelmű valék, mindamellet is képes vagyok komolyan érezni, — s utóvégre kényszerítve lesz szive, hogy engem viszont szeressem.

TIZEDIK FEJEZET.

Várdayné kényelmi és fényüzési czikkekkel kissé túlhalmozott tereme, valódi tüköre volt lakónéja jellemének.

Az izlést semmi esetre nem leheté megtagadni sem a diszes tárgyaktól, sem a terem elrendezésétől, de a kedélyességnek egyetlen jele sem vala a mindenféle csecse-becse között felfedezhető; meglephette, elbájolhatta tekintetünket a sok fény és pompa, mely ott öszpontosúlt, de az otthoniaság érzete távol maradt tőlünk.

Aranka boudoirjába lépve, önkénytelenül is megérezé a szív, hogy nem boldog családanya s házias nő szobácskáját látja, hanem hiú fényt kedvelő divathölgyét.

Minden tárgy hideg pompával tölté be helyét s mintha imponálni akart volna a belépőnek, fesszes és kimértnek látszék még ragyogása is, bár a legcsekélyebb czikken is észrevehető vala, hogy hatásra van számítva. — minden készített fénynek barátságatlan a tekintete, csupán mi az égről, s a szerető szemekből sugárzik, az emeli, s melegíti keblünket.

Várdayné talán soha életében lelkiismeretesebben nem számolt a tükörrel, mint azon napon, melyen Szabolcsyt várta. — Legjobb állású, s izletesebb ruháit egyiket a másik után felpróbálá, és tünődött, vajjon világos vagy sötét színek emelik-e inkább szépségét. — Végre úgy tetszék neki, mintha semmi oly eszményivé nemtenné alakját, lengő sötét fürteivel, mint a finom csipke szövetből készült egyszerű, s még is oly diszes fehér ruha, melynek minden egyes redője, s fodrozatai úgy simúlnak természetéhez, a mint legjobban kiténteték ennek bájait.

Midőn tökéletesen felkészülve, tükre előtt megállott, s találkozta önsugárzó tekintetével, sötét szemei, — s látta saját piros ajkain a csábmosolyt, melynek ez ideig senki még ellent állani nem tudott, s fényes fekete fürteit hó vállaira omolva, — s megpillantá fehér ruhája lengő csipkéi között a keblére tűzött rózsaszálat, mely felmosolygott reá s ittasúlva látszék kedves illatú szép fejét dobogó fehér fekhelyére hajtani, akkor Aranka szive vágyának nem állhatván ellent, mintha öntudatlanul meghálálni akarná a természet gazdag adományait az egyetlen egyben, mit kedélytelen szive méltányolni képes volt: saját szépségében, — a tükörhöz futott, s hálás mosolylyal hajlék visszaadott képéhez.

A tükörben a kép mosolylyal viszonzá a mosolyt, de mindazáltal a könnyelmű nő kissé magához tért önző elragadtatásából, s zavarodva tekintte

körül, minthogy eszébe jutott kit vár, s Loránt szemében épen oly homályt vethetett volna reá hiúsága, a minőt ajkainak lehellete, a tükör sima fényén hagyott.

Várdayné pamlagára ült, és elgondolkozik. — Szive, mely az imént örömében repesett, a mint a hiúság fényes oltára visszasugárzá szépségét, most félve remegett keblében.

A mint egy könnyelmű, de szenvedélyes női lélek felmelegedni képes, Aranka szerelme oly hő vala Loránt iránt, — s elgondolván mit tenni szándékozik, s mi fontos a mai találkozás Szabolesyval, kinek viszonyszerelme nélkül nem tudott még csak képzelni sem többé boldogságot, olyan félelemmel határos nyugtalanság szállta meg, minőről azelőtt fogalommal sem bírt.

A kitűzött órában Szabolesy pontosan megjelent.

Az eddig történtek, Váli hevessege, s mindaz mire Aranka Szabolesyt ugyan azon alkalommal félig meddig előkészíté, mind két részről némi elfogultságot, s zavart szült, s első pillanatokban mind kettejükre nézve nehéz volt kissé a találkozás. De Loránt átlátván mennyivel jobb előbb átesni azon, mit többé el úgy sem kerülhet, őszintén, s udvariasan megkérde Várdaynétól, mi czélből kíváná látogatását, s miben lehet szolgálatára.

Aranka, mint a lankadt virág, meghajtá szép fejét, s néhány perczig semmit nem válaszolt. A könnyelmű szív habózni, s önmagával küzdeni látszék.

Szabolcsy talán még soha oly szépnek nem találta Várdaynét, mint e pillanatban, de valódi jellemét újabban megismervén, a szelid nőiségből szőtt varázs fátyol, mely minden nemesebb jellemű férfiu szemében, angyalként tünteti fel a hölgyet, s fényezője a női bájoknak, végképen eloszlék Aranka körül, s Loránt keble oly sok kellem látásra is hideg maradt.

Soha életemben még társalgást oly nehéz nem volt kezdenem, mint e pillanatban, midőn lelkemet oly sok nyomja — kezdé hosszú hallgatás után Várdayné. — Azt élénken érzem, hogy beszélnem kell, hogy önmagam iránti kötelességem tudatni önnel, mennyit, s mi okoknál fogva szenvedek, de nem tudom hogy kezdjem, hogy meg ne ítéljen ön.

Loránt néhány udvarias szóval bizonyossá tette Várdaynét, miként arra egyáltalán véve nem érzi feljogosítva magát, hogy őt bár miért megítélhesse.

Új szünet állott be, mely Aranka részéről meg lehetős kinos vala.

Ön semmiképen nem akar engem érteni — kezdé Várdayné újlag, s tekintete csak nem bánatos volt — és pedig tudnia kellene, hogy ha csak félig közelednék is, megmentene gyötrelmeimtől.

Igen sajnálom, hogy nem áll hatalmamban nagysádnak e részben kívánatát betölteni, de bár mint töröm is fejem, legtávolabbról sem vagyok képes sejteni, miben lehetnék szolgálatára — viszonzá Loránt oly hangon, mely meggyőzhette volna Várdaynét, hogy kár e tárgyat tovább folytatni.

De mivel Aranka gondatlan kedélye, lehető kevés tapintattal bírt, s jelen esetben szerelme által felgerjedve, nem vette észre Loránt kitelhető kímélő és gyöngéd visszautasítását s így válaszolt, remegő, felindúlt hangon.

Oh ha tudná ön mennyit szenved, s eped e szív, ha képzelhetné mennyi küzdelemmel folynak egy idő óta napjaim, megsajnálna engem.

Nagysád önmagát ámitja — viszonzá Loránt enyelgve — hiszen sugárzó szemei egészen mást beszélnek, — nagysád minden pillantása a legboldogabb életkedvnek tüköre.

A külszin csal — mondá Aranka hevesen — Meglehet boldognak látszom, — s mivel vágyaim azelőtt multságokba, s élvezetekbe sodrának, ön valóban annak is tarthatott. — Oh de ha tudná ön, mi szerencsétlennek érzém magamat, hogy házamban és házamon kívül, hasztalan kerestem a szívet mely az enyémet megérteni képes lehetne. — Keblem szeretni vágyott, s nem volt rokonszív, mely felmelegitse, — s bár merre tekintett szemem, mindig csak azt kellett éreznem, hogy magam vagyok.

És férje — bátorkodék Loránt nyájas arczezal de félreismerhetlen hangnyomattal mondani — ki oly szent bizalommal tette élete boldogságát nagysád gyöngéd kezeibe?

Ne beszéljen ön férjemről — viszonzá Aranka indulatosan — ne emlékeztessen, hogy le vagyok hozzá kötve, ki elég lelkiismeretlen volt öreg napjaira, egy fiatal szív sorsát fűzni a magáéhoz —

Várday [meghasonlók leányával, s hogy megbüntesse, s kitagadhassa őt, engem vett nőül, és feláldozott. — Én tapasztalatlan, szegény, fiatal leány valék, s mivel szívem szabad volt, engedtem anyám s nagybátyám nyomasztó kívánatának. — Ennyiből áll vétkem. — Hogy Várday, ki atyám lehetett volna, nem tett boldoggá, s hogy gazdagsága minden kincseivel sem pótolhatta, mit az által veszték, hogy férjem nem korom, s hajlaimhoz illő ifju, ki csodálkozhatnék azon? — Életem szerencséje fel vala dűlva, s bár én minden örömet élvezni igyekeztem, mit sorsom némi kármentesítésül nyújtott, azért ne higgye ön, hogy boldog lettem volna. De nem zúgolodtam, mind addig békével türtem sorsomat, míg — míg önt először megpillantám. — Ez idő óta azonban nincs nyugtom — gyűlölöm férjemet, mivel hozzá vagyok kötve, helyzetem türehtlenné vált mellette. — De ha feltehetném, ha hinnem szabad volna, hogy ön megért engem, s boldogságomnak eszközlője leend — folytatá szenvedélylyel, s égő tekintetét Loránthoz emelé — akkor, oh akkor megtérve borúlnék Isten zsámolya elé, s ha eddig vétkeztem, s könnyelmű valék is, ön szerelme által angyal válhatnék belőlem.

Talán senki kétségbe nem vonja, hogy a legszilárdabb férfiú jellemre nézve is nehéz kísértet, ha egy pár szép, szerelmet sugárzó szem csábjainak, ellent kell állania. — Nőt visszaütasítani nem csak bajos dolog, de még a lovagiasság érzelmeivel is ellenkező.

Loránt helyzetén az könnyített e részben, hogy szíve nebezen vala szabad, s hogy Margit apját valóban sokkal inkább tisztelé, minhogly méltólag ne felelt volna meg ön jellemének. — Aranka szerelmet sugárzó tekintetével oly szép volt, s hangja, bár szavai botránkoztatók valának, édesen zengett, de hősünk mindamellet sem veszté erejét. — Szabolcsy Arankával, mint tudjuk, számításból már rég ideje komoly szót sem váltott, — jó szelleme sugalatára, ez uttal is félenyelgéssel igyekezék ki sikamlani a bájos szépség kezei közöl, hogy a lehető gyöngédség, s kimélettel, útasítsa őt kötelességeihez vissza.

Nem oly könnyű velem tréfát üzni, mint nagysád képzelné — kezdé Loránt szokott könnyű modorával. — Bár mibe mernék fogadni, hogy azt akarta nagyságod próbára tenni, vajjon igaz barátja vagyok-e férjének, — ki valóban — tevé hozzá hangnyomattal — legőszintébb tiszteletemet bírja. — Az igazat megvallva — folytatá mintha még most is küzdene magával — a kísértet erős volt, — s nagysád részéről egy kis kegyetlenség kellett hozzá, hogy ily próbára tegyen egy hozzám hasonló jó embert, — de mivel a szándék szent volt, még kegyetlenségéért is csak inkább tisztelem nagysádat, s azon meggyőződésben távozom, hogy soha többé kérdésbe nem vonja, férje iránti igaz barátságom s hajlamaimat. — Kezeit csókolom. — Fejem még szédeleg kissé, levegöre van szükségem.

Lorántnak annyira hatalmában állott a társal-
gási könnyűség, hogy nyájas areza, s udvarias
modorával ügyesebben ki vágta magát a bajból,
mint a legkomolyabb, s szigorubb viseletű férfiak
képesek lehetének.

Aranka megszégyenülve, s zúzott szívvel né-
zett a távozó után, csak későn vette észre, hogy ő,
ki ez ideig mások nyugalmával, s érzelmeivel ját-
szék, saját boldogságát is eljátszotta talán.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Kellemetlen, zivataros nyári nap volt — A zápor szakadt, s a cikázó villám, mint tüzes kígyó nyargalt majd itt, majd amott a sötét felhők között. — Mintha az ég haragosa lett volna földnek, meg-megdördült, s rettentő szavára kúszáltan tornyosultak egymás fölé a nehéz fellegek. — Az utcák üresek, némák voltak, — egyetlen élő lény sem mutatkozék sehol, mintha a két város kihalt volna, az eső zuhogásán kívül semmi nem vala halható.

A zivataros este megfelelt Várdayné hangulatának.

Aranka keblében is este volt, és fergeteg viharzék. — Sértve, lealázva érezé magát a hiú nő, és még sem volt képes szerelmét legyőzni, — gyűlölni kívánta volna Szabolcsyt, s megboszúlni magát rajta, s mindamellett teljes szenvedélylyel ragaszkodék hozzá. — Könnyelmű keblének nyugalma fel vala dülva, s minden érzet lázongva forrott szívében. — Bár merre forditá szemeit, mindeuütt csak Loránt halvány nemes arcát látta, mely mo-

solygva útasítá vissza szerelmét. — Tiszta, zengzetes hangját folytonosan hallani vélte, s szavai, mint megannyi töre szerelmének, fűródék keblébe.

Soká nem tudta mi tevő legyen. — A legsötétebb eszmék is felmerülének pillanatonként keblében, s ha valaha, úgy ezen estve bizonytal nem egyszer volt közel ahhoz, hogy öngyilkosságra vetemüljen.

Utóvégre, midőn keble vihara kitomboló első rohamát, mely könnyelmű jelleménél fogva, előbb bekövetkezik, mint másnál, ki mélyebben tud érezni mint ő, s képessé lön gondolatait valamennyire rendbe szedni, tollat vőn, és irt Szabolesy Lorántnak, mint következik:

Hogy ön távozása óta mennyit szenvedtem, nincs toll, mely méltón jegyezze. — Mint látszik, vagy gúnyolni akará ön egy nő legmélyebb érzelmeit, vagy valóban nem érté szerelmemet. — De bár melyik volt is ön bánásmódjának indoka, czélt nem ért, mert szerelmem csak annál hevesebb, minél inkább felesigázza érzelmeimet ellenkezése által. — Oh ha tudná mit teszen az én sorsomat viselni egy öreg férj mellett, ki elég lelkiismeretlen volt engem oly fiatalon feláldozni, akkor nem lett volna oly kegyetlen irányomban. — Vagy feledé, hogy nekem még csak gyermekeim síncsenek, hogy vigasztalásomat bennök találhatnám fel? s azt kívánja-e, hogy ifjuságomat, ez egyetlen kincset, melylyel még bírok, se tartsam tulajdonomnak? Kivánhatja-e ön, hogy a láng, melyet keblemben

akarata ellenére, épen ön gyújtott meg, szívemet elégesse, s föleméssze? Mit tagadnám tovább, hogy szeretem önt! — Én ki azelőtt nevettem, ha örök, forró szerelemről szólni hallék, most tán büntetésül kell hogy önmagamon tapasztaljam, mikénnem képzelet, hanem a legédesebb valóság a szerelem. — S én azon emberért, ki élete szebb részét már régen leélé, s ifjusága szerelmével más nőt boldogita, feláldozni tartoznám magamat? Mi köt engem férjemhez az esküvésen kívül, melyet ajkam kimondott, de szívem soha nem érzett, hogy oly sokat kíván még ön is miatta tőlem? Ósz fürtei miatt kellene ifjuságomat feláldoznom? Hogy sirja szélén elégülten állhasson az apa, ki gyermekét, ez egyetlen természetes támaszát, vétkesen s szivtelenül eltaszítá magától, nekem kell idő előtt elvesznem? Engem kárhoztatott volna arra a sors, hogy egy öreg ember vég napjait életem üdvével váltsam meg? Ne kívánjon tőlem természetellenes dolgokat, ne kívánja, hogy örökre meggyülőljem férjemet, ki leányával együtt csak arra látszék születni, hogy engem gyötörhessen. — Bár soha ne keveredtem volna ezen szerencsétlen családba, akkor talán több áldás lenne rajtam. — Ha van keblében érzés, és szive képes még felmelegedni, tekintse szerelmemet, mely elégeti lelkem, ha viszont érzelmei nem enyhítik lángját.

Várdayné remegő kézzel pecsételé levelét le, s azután arcját elfedezvén, hevesen zokogott.

Szive, mely nem volt ellenkezéshez szokva,

összeszorúlt, hogy viszonzatlan szenvedélyét leküzdeni nem vala ereje, — megszokván mindenben engedni önző vágyainak; Loránt közönyössége, mint levelében maga is bévallá, csak még magasabb fokra csigázá szerelmét.

A zápor megszűnt, töredezve szállingáltak a felhők, s közöttök a kelő ezüst hold fényes udvarával, szelid békességgel tekinté alá.

Aranka megnyitá szobája ablakát, hogy a tiszta, hűvös lég enyhítse kissé égő homlokát. — Soká merengett álló helyében mozdulatlanul, — szemei bizonytalan tárgyakon tétováztak, s ha kérdezik vala tőle mit néz, vagy mire gondol, semmi esetre nem lett volna képes választ adni, minthogy e pillanatban még Aranka is csak azt érezé, hogy az életnek szenvedés a jelszava.

Midőn annyira lecsilapúlt már kedélye, hogy önuralkodását visszanyeré, csengetett, s a belépő szolgának átadá levelét.

Vigye czimezett helyére e levelet; s a mint visszajött, jelentse azonnal az üzenetet, vagy hozza a választ.

Az inas meghajolt, s a levelet a nélkül, hogy pillantást vetett volna reá, átvette.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Van-e, ki soha nem várt még egy kedves sort vagy egyént, epedve, s ne tudná, mit teszen a nyugtalanság? Van-e, ki ne tudná mi remegést okoz a kebelben, ha várni kell, midőn a szív vágyó érzelmeivel oly szívesen szállnánk magunk is a kedveshez? Minden véletlen hang, vagy lépés felébreszti figyelmünket, s megrezzenve tekintünk az ajtóra.

Várdayné ezer kinos kétséggel küzdve várta Loránt válaszát. — Nem tudta mit higgyen, s mit legyen szabad remélenie.

Oh ha megbánva mit ellenem vétett, maga jőne el — gondolá önmagát hitegetve — ha bocsánatomat kérné, egész lelkem szerelmét nyújtanám számára engesztelődésemül!

Az ajtó e pillanatban megnyílt, s a szolga, kire levelét bizta, belépe.

Várdayné keble láthatólag hállámzék.

Nos? — kérdé izgatottan.

A levelet saját kezeiben adtam.

És a válasz, vagy üzenet? — vágott szavába türelmetlenül az urnő.

Azt mondta, midőn válaszát kértem, hogy személyesen fogja még ma nagysádnál udvarlását tenni.

Várdayné kipirúlt örömeiben.

De jól megértette-e, magával Szabolcsy urral beszélt-e? — kérdé Várdayné igen természetes érdekkal, a részleteket is tudni kívánva.

Szabolcsy urral? — álmélkodék a szolga — Hiszen én azt hittem, nagysád ez úttal is Váli urhoz parancsolta, hogy vigyem a levelet.

Mit beszél eszét vesztett ember? — Levelemet Válihoz vitte volna?

Parancsolatára, — s Váli úr azonnal fel bontá azt.

Megörült ez a szerencsétlen? vagy a gonosz sors esküvé romlásomat? — rebegé a lezúzott Várdayné holt halványan omolva a székbe.

Ha parancsolja nagyságod, azonnal elfutok, s visszakérem a levelet — mondá a hibáját helyre hozni igyekvő szolga legnagyobb készséggel — hiszen azt különben sem állíthatom, hogy elolvasta volna Váli úr, mert csupán feltörni láttam.

El szemeim elől — szólott indulatosan az urnő, e percz óta többé ne bátorkodjék magát előttem mutatni,

A mint a levert inas távozék, Várdayné felugrott helyéről, s a terembe alá s fel sétálva kezeit tördelé, s szép sötét fürteit megtépte.

El vagyok veszve! — sohajtá főrrongó érzelmeivel küzködve. — Váli felől nem tehetek fel any-

lovagiasságot, hogy magát rajtam feldúlt boldogságáért megboszúlni ne igyekeznék, s levelemmel vissza ne élne. Ha férjem kezeibe adná azt mint Szabolesy iránti szerelmemnek jelét, s Loránttal tudatni találná, mi viszonyban voltam ö vele, megörülnek, — eszemet veszíteném.

És Várdayné tehetlen harag, fájdalom és gyűlöletében hevesen zokogni kezdett.

De nem hagyom magamat megtörni — mondá önkénytelenül hangosan, s szemei tekintete melyeket a világ csak mosolyogni látott, oly sötét kifejezést vön fel, mintha kérlelhetlen boszú égne bennök. — Esküdjék ellenem az egész világ, én még is ki fogok minden ármányt játszani.

Eszméi közben hevesen felragadá tollát, és Szabolesy Lorántnak következőleg irt:

A gonosz sors, mely egy idő óta ellenem szegődék, megrontásomat esküvé. — Nem tűrhethén, hogy ön félre ismerjen, mind azt megirtam önnek, s őszintén felfedezém, mi lelkeket nyomta. — A levél, mely szerelmem bavatását foglalá magában, öné helyett egy más kezébe jött — Ha egy nő jó hir-nevét, nem tekinti ön jelentéktelennek, jöjjön azonnal hozzám, hogy annak, ki elég lovagiatlan volt leveletem felbontani, útját jóelőre lehessen állani. — Teljesitse kérelmemet, hiszen ha egyébert nem, már csak a miatt is elnézéssel lehet irántam, mert ha fefádoztattam, egyedül ön iránti szerelmemnek leszek áldozata.

Levelét izgatottan lepecsételvén, komornáját hi-

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Arról az utóbbi időkben meggyőződtem, hogy egy könnyelmű, hiú nő játékszere valék, de hogy ennyire romlott, s szívtelen legyen ön, azt fel nem tettem volna. -- Ezek voltak Váli első szavai Aran-kához belépve.

Várdayné remegve omlott a közel székre, választ adni e pillanatban nem vala képes.

Mint remeg és küzd magával! kezdé Váli újra, s dült arcán kár-örvendő mosoly lebbene át — Nemde, saját lelkiismerete is felszólal valahára, és elítéli önt? Oh a kegyes ég igazságos, s a nagy türelmű Isten is kifárad, ha irgalma [nem méltányoltatik? — Hiszen rettentő játékot űzött ön legforróbb érzelmeimmal! — folytatá szilaj indulatossággal. — S azt vélte volna, hogy a büntetés el fog maradni? Roszúl számított jó csillagzatára, mivel a sors ez egyszer mellém szegődék, s kezembe játszá ezt — szólott a levelet felmutatva — mint csaltságának és hűtlenségének jelét, mely rettentő eszköze leend vissza-torlásomnak.

Ha van önben egy csepp lovagiasság, oh adja

vissza levelemet! — esdeklé Aranka félöntudattal. S feltehetne rólam oly örülstéget, hogy még csak meg se boszúljam magamat? — hangzék az indulatos szerető ajkairól. — Miután ön Szabolcsy miatt különben is kész leende férjét elhagyni, ezen levelet arra fogom használni, hogy kényszerítsem önt, miként tegye meg értem, mit Szabolcsyért megtett volna, hogy hagyja el férjét, s kövessen engem.

Aranka ajkain elhalt a szó, de égő tekintetében annál beszédesebben sötétlék a tehetetlen harag.

Nemde, szét van zúzva? nemde, valahára remeg már előttem, s utóvégre elismeri, hogy nem csupán a szerelem, de még a sors is jogokat adott önhöz, mert im hatalmamban áll önt tetszszésem szerint büntetni, s magamat megboszúlni?

Várdaynének arczába szökkene a vér, ő ki ez ideig lezúzva küzdött fellázadt érzelmeivel, vissza adaték sebzett hiúsága által önmagának, melyet még e pillanatban sem tagadhatott meg.

Mit beszél ön? — kezdé a nő fejét büszkén felemelve. — Azt merné felőlem feltenni, hogy hatalmától ijedtem meg, s hogy öntől bár mi jogot eltűrnék magam felett? — Erősen csalódik ha eféléket képzél — folytatá gúnyosan. — Reám nézve csupán az a leverő, hogy nem lovagias férfiuval van dolgom, s így ki vagyok téve a legnemtelenebb boszúnak.

Még utoljára neki lesz igazsága! — mondá Váli majdnem kétségbeesve — neki, ki feldúlá él-

tem boldogságát! Midőn teli reménnyel, s arany álmakkal a fővárosba jöttem, szép, mosolygó jövő állott előttem — folytatá szünet múlva csilapültabban — keblem önbizalommal dobogott, s a szerelemről tiszta nemes fogalmaim voltak. — De balvégzetem, életem átkául önt hozta útamba, önt, ki szívtelenül eljátszotta egész jövőm, s hiúságának áldozni nem sajnálta forrón szerető szívemet! És még lovagiasságot kívánhatna tőlem? — Bár képes volnék önt méltólag gyűlölni, — bár volna erőm legyőzni ezt az örült szenvedélyt, mely érzem, meg fog ölni: — bár ne ugyanazon szívem s szemeim volnának, melyek által önt megszerettem, vagy ne bírna ön többé bűbajos arczával, hogy lehetne bosszúm irtoztató!

Az ajtó feltárúlt, és Szabolcsy Loránt lépe be. Oh védjen — szólott Várdayné azonnal hozzá szaladva — oltalmazzon engem ezen rettentő ember ellen, ki elég vakmerő volt a levelet, melyet önnek irtam, feltörni, s engem a mellett kiméletlenül megsértett.

Loránt helyzete igen kellemetlen volt e pillanatban, — mit eddig csak sejte, a viszony Váli és Aranka között kétségtelenné vált előtte, s azon tudat, hogy épen ő volt akaratlan oka a botránynak, melyet Dezső féltékenysége Várday házában okozott, midőn mindent elkövetett, hogy a szenvedélyén uralkodni nem tudó nőtől szép módjával szabadulhasson, még inkább nehezíté helyzetét.

Bár arról távolról sines sejtelmem, mit tartal-

mazhatnak a nagyságos asszony becses sorai — kezdé Szabolcsy egyenesen Válihoz fordulva — s azon komoly meggyőződésben kell lennem, hogy bizonyosan csak mint férje egyik igaz tisztelőjének s barátjának, irhatott nekem, — mindazáltal férfihoz nem illő tett, és büntetésre méltó vakmerőség volt, más levelének pecsétét feltörni, s merészségéért elégtétellel tartozik ön nekem.

Nem a férfiu bontotta fel ön levelét, hanem a szerető — viszonzá Váli féltékenységében majd nem magán kívül — de ha elégtételt kíván merényemért, adhatok én azt is, habár sokkal méltóbb lenne ezen dologhoz minden párbajnál, ha levelét mással cserélném ki, mit ugyan azon kéz irt nekem, mely önnek írta ezt a levelet.

Oh ne higgyen neki, és ne is halgassa — esdekle Aranka halvány arcját Loránthoz emelve — hiszen tudnia kell azt önnek, hogy egy hozzá hasonló ember rágalmazó is lehet.

Mit, én volnék rágalmazó? — kiáltott Váli dühösen. — Hát nem esküdt ön nekem örök szerelmet, nem állítá, hogy kivülem senki mást szeretni nem fog? s nem bizonyíthatom-e be a mely perczben akarom, önnek leveleivel minden állításomat? És még ő mer engem rágalmazónak nevezni! A helyett, hogy engesztelni igyekeznék folytonosan csak ingerel, és nem érzi meg szívtelen keble, hogy egyetlen szelid szavával, talán még most is uralkodhatnék felettem!

Ne folytassa tovább — szólott Loránt türelmét

vesztve — hanem vagy jöjjön innen, vagy mérsékelje indulatait a szerint, a mint egy nővel szemben, egy harmadik jelenlétében illik.

Sem öntől, sem mástól nem akarok tanulni, — tudom én magam is mi illik, s mi nem; — heveskedék Váli — nekem jogom van itt úgy fellépni, a mint tetszésem s kedvem tartja.

Kimélje a tiszteletre méltó férj nevét, s ne csináljon házában botrányt — szólott Loránt határozottan. — Adja a levelet a nagyságos asszonynak vissza, s én szavamra mondom nem fogok ahhoz semmi jogot tartani, sőt még el sem olvasom.

Mit beszél ön? azt kívánja, hogy a levelet adjam oda? Ön, ki elrablá boldogságomat, s elcsábítá tőlem a nőt, kit életemnél inkább szerettem, — még ön mer tőlem valamit kívánni? Adott szavát épen úgy megvetem, mint önmagát alávaló csábításáért.

Nem szándékom magamat önhöz alázva, itt folytatni a feleselést — mondá Loránt mérsékelten — megbántásaira mint férfinhoz illik, négy szem között, s fegyverrel fogok majd annak idejében válaszolni — szóla végzetül csendes hangon.

A kihívást örömmel fogadom — viszonzá Váli.

A dolog tehát ez úttal befejezve, — egy szót se tehát többé e helyen e tárgyról — szólott Szabolcsy. — Itt csupán a levelet követelem öntől, — mit remélem, minden további szóvesztegetés nélkül azonnal ide is fog adni.

Soha! — mondá Váli a levelet fölemelvén —

nekem kényszerítő eszközre van szükségem, hogy önnek daczára is enyém lehessen ezen nő, s így magamnál kell tartanom csalfasága jelét.

Azt megítélni, hogy kit illet a levél, s ki tartozik elégtellel becsületesnek, majd én fogom — szólott Várday a meglepett Váli kezeiből minden nehézség nélkül kivéve a levelet, ki egész jelenetnek láttatlan tanúja volt, minthogy a Szabolesy s Váli találkozásán megrémült inas azonnal hozzá rohant, s értesíté őt a félreértésből más kézbe került levél következményeiről, s felfedé részint ijedelemből, részint talán bosszúból is úrnője ellen, ki mint tudjuk, felmondá neki szolgálatát, hogy tévedését azon körülmény okozá, miként Szabolesyhoz a nagyságos asszonynak ez volt első levele, míg Váli urhoz gyakran vitt már más alkalommal is.

A meglepetés a teremben általános volt, midőn a férj, mint jogos bíró, megjelent.

Loránt keresztbe font karokkal, szótlanul állt s nemes vonásai kifejezék az illetődést, mely a megsértett, s szomorított aggastyán sorsa iránt eltölté keblét.

Aranka a szoba legtávolabb szögletébe vonult s kezeivel fedezé be arcját, hogy ha már hallania kell is, legalább ne lássa férjét, s ne kelljen előtte tetteiről számolni.

Váli, mintha egyszerre megnémült volna, le-sütött szemekkel, megszégyenülve állott Várdayval szemben, kinek becsülete ellen oly nagyot vétett, s még is jogairól mert szólani házában.

Várday tehát háborítlanul olvasá a levelet, s a mint bevégzé azt, Loránt felé bizalommal nyujtá kezét.

Meg valék gyözödve, hogy önben nem csalódhatom — kezdé felindulástól remegő hangon szorítván meg Szabolesy jobbját. — Isten áldja önt a tiszteletért, melylyel korom és nevem iránt viseltetik. — Ezután szünetet tartva, küzdeni látszék magával, néhány percznyi habozás után tiszteletet parancsoló méltósággal emelé fel ősz fejét, s ekként folytatá: — Ezen minden nőiség- és szeméremről elfelejtkezett asszonylyal majd tudatom annak idejében akaratomat, — ez úttal csupán önnel akarok végezni — szólott Válihoz fordúlva — önnel, ki nem csak becsületembe gázolt, de elég vakmerő volt házamban botrányt okozni. is — Kettős alávalóságáért, mint maga is átlátja, elégtétellel tartozik nekem.

Semmiféle alávaló czimet el nem fogadok — hetvenkedék Váli sértődése érzetében. — Kinek ön idejében fiatal, s szép felesége van, attól örültség még csak kívanni is, hogy hűn szerettség,

E percz óta magamévá teszem ezen ügyet — szólott Loránt közbe vetvén magát, hogy Várdayt a párbajtól megmentse — hiszen különben is tartozik már ön nekem elégtétellel, a miért a nekem czimzett levél pecsétét feltörni merészlé,

Ön mindenben megfelel várakozásomnak — mondá Várday megindúlva Loránthoz — de nemes-szivűségét el nem fogadhatom. — A sérelem az én

becsületemen ejteték, s ezen ember arczátlanóságának nem lenne határa, ha nem az én kezem büntetné.

Köszönje ősz fürteinek, hogy megbántásait vissza nem adom — viszonzá Váli, neki szilajodva, de a mint Várday méltóságteli, halovány arczára pillantott, szava, akarata ellenére, megtagadá további szolgálatát.

Majd annak idejében tudatni fogom önnel találkozásunk helyét és óráját. — A viszontlátásig! szólott Várday Válihoz elútasítólag, s oly hangon, mely engedelmességet parancsolt.

Szolgálatára leszek — viszonzá Dezső nyugodságot erőltetve, mely azonban sehogy sem sikerült.

Ön nemde, nálam fogja az éjet tölneni — kérde Várday Loránttól — Sok tanácskozni valóm van önnel.

Szabolcsy szó nélkül ölté karját a Várdayéba, s a tört szivü, elkeseredett öreget, alvó szobája felé vezeté.

El vagyok veszve! szólott a lelkiismeretével magán maradt Aranka — mindnyájan örökre oda hagytak engem, a lealázott, szerencsétlen aszszonyt!

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Loránt visszavonta a kihívást, mert ez által csak a botrány lesz vala nagyobb, alkalom nyilván új mendemondákra. Ezt annyival könnyebben tehette, mert ismert bátorságát senki sem vonhatta kétségbe csak azért, mivel egy nő jó hírét kimélni akará, sőt még ugyanazon oknál fogva az sem épen sok fáradságába került, hogy a párbajt Várday és, Váli között kiegyenlíthesse.

Dezső lecsillapulván maga is átlátta, hogy helytelenül viselé magát, és kétszeresen vétett a botrány által, melyet okozott, az öreg úr ellen, s így engede Szabolcsy rábeszélésének, s megkövetvén Várdayt, egyszersmind kijelenté azt is, hogy Loránt tanácsára — kivel teljesen kiengesztelődék a mint meggyőződött, hogy tőle félteni, távolról sincs oka Arankát — külföldre fog utazni, s elégtételül, évekig távol marad honától — Ennél Várday többet Válitól nem kívánhatott és így a dolog befejeztetek közöttök is.

Mi Arankát illeti, vele tudatá Várday, hogy tovább egy fedél alatt, a törtétek után, nem lak-

hatnak, s épen azért igyekezzék mielőbb elköltözni férje lakából.

Várdayné mennyiben egy hozzá hasonló jellemű nőtől várni lehet, sokat szenvedde. Azon érzet, hogy szívének egyetlen komoly szerelme, soha Szabolesy által viszonzott atni nem fog, s hogy férje által elutasítva, a világ előtt is porig van alázva, nem csak hiúságát sérté, de valódi pusztitást okozott önző keblében.

Mivel azonban egy könnyelmű lélek szenvedése, sem mély, sem tartós nem lehet, Aranka fájdalma rövidebb idő alatt kitombolá magát, mint hevessége után ítélve várni lehetett, — s a mint nyugodtabban gondolkozni képes volt, átlátta, hogy sorsa, minden veszteségei mellett sem épen oly iszonyú, miután Várday nagylelkűségéből, ezentúl is kedve szerint, s kényelemben fog élni, — sőt még azon remény is biztatá őt, hogy talán ha töredelmes szívvvel férje bocsánatát kérné, viszonya vele ismét a régi lábra állhatna, s akkor, ki tudja! — hátha még Szabolesy szive is ellágyulna iránta, miután azt éreznie kell, hogy ő egyedül érte szenvedett, s majdnem feláldoztaték. A mint eféle gondolatai ébredtek, keble egészen megkönnyült, s eltökélé lehetőségig meghatni férjét, kinek gyöngeségére számított.

Oly nőre nézve, ki annyira belé szeretett önmagába, s oly hiú, önző szívvvel bir, mint Aranka, nem létezik lehetlenség, a mint kívánatai jönnek kérdésbe.

De Várday mélyebben keserítették meg, mint mennyire mutatni akará, vagy könnyelmű neje sejtette volna. — Már magában esalódása Arankában, az egyetlen lényben, ki bár azelőtt is vétkesen el hanyagolá, de még is csak hozzá tartozék, s ha egyéb által nem, a megszokás által legalább még is csak kedves volt előtte, fájdalmasabb vala reá nézve, mint önmagának is megvallani akarta. — S azon kívül szégyenének érzete büszkeségét is megalázá, — ő ki nevét tisztán öröklé hírneves őseitől, s minden szennytől féltékenyen óvá becsületét, ősz fürtökkel volt kénytelen pirúlni. — Ha tért enged fájdalmának, s nem igyekszik szenvedését anynyira rejteni, talán megkönnyül keble, s nem oly nehéz sorsát elviselni. — De mivel Várdaynak büszkesége nem vala még megtörve, s az nem engedé, hogy csüggedséget mutasson, az elnyomott bánat kétszeresen emészté keblét.

A mélyen keserített öreg valóban oly férfiasan s méltósággal viselé sorsa keresztjét, hogy ha élete szebb napjain voltak is gyengéi, tiszteletet érdemelt erőteljes önuralkodása miatt, mely szerencsétlenségében feltartá.

De midőn, mint e pillanatban is, egyedül volt, és senki szánalmától nem kelle félnie, akkor elnyomott keserve kifogott rajta, s kezére hajtván bűnehéz fejét, elandalodék, ilyenkor aztán halványult arca, s beesett szemei elárulák boldogtalanságát, s egész alakja elaggott, s oly megtörött vala, mint lelke mélyen keseredett.

De bár mennyire el volt is merülve, azonnal magához tért, a mint közelgő lépteket vőn észre, s most is, a mint szobája ajtaját nyilni hallá, összeszedé magát, s visszafordúlt, de mi nagy vala meglepetése, midőn Arankát látá belépni, ki hogy hatása férje szivére annál nagyobb legyen, útiason öltözve, s rendezett lankadsággal, leómló fürtökkel jelenék meg, s ruhájának minden redője, s szép holló hajának minden szála e pillanatban is úgy volt igazitva, a mint kellemeit leginkább emelé.

Búcsuzni jöttem, s bocsánanatodat kérni — szólott Aranka csendes, szelid hangon.

Csodáalom, hogy ily csekélység miatt szemeim előtt megjelenni bátorkodál — viszonzá Várday felgerjedve, a történetek után minden eféletől örökre fel valál mentve.

Elismerem, hogy vétkeztem; s meglásd. könnyelműségem tudata fog engem előbb-utóbb megölni. — De ha jószágodnál fogva képes lennél ez egyszer megbocsátani, s magadhoz emelnéd megtért, szerencsétlen nődöt: bizalmadat teljes lelkemből igyekezném megérdemelni, s többé hidd el, soha nem vétkezném!

Elég! — szólott Várday komoly méltósággal, — minden szavad csak káromlás, mert magad is tudod, megfognád azt szegni, s új sérelem reám nézve, hogy felőlem oly hallatlan gyávaságot merészelsz feltenni, miként neked még meg is bocsáthatnék.

Ifjuságom nevében, könyörülj rajtam! — esdekle Aranka térdre borúlva.

Ne említsd ifjúságodat — szólott Várday indálatosan, s arcza szinte kikelt, s megváltozott, haragjában. — Vagy feledted volna már a levelet, mely kebled-, s irántami érzelmeidnek leghűbb tüköre, s melyben épen ifjúságod miatt róttad fel bünömül, hogy nőül vettelek?

Hogyan, hát eltürnéd, hogy védelem nélkül maradjak magamra? — kezdé Aranka lehetőségig igyekezve fájdalmat mutatni — s egy levelet sem lennél képes megbocsátani, mit lázas fővel, s fél öntudattal irtam?

Margit csak akaratommal ellenkezék, s még is eltaszítám magamtól, pedig egyetlen gyermekem, s minden örömöm volt. — S még te bátorkodol bocsánatomat remélni? — te, ki évek folyamán át voltál büntető ostrom, s jóságomat azzal viszonztad, hogy beszenyezéd nevevemet — rútol vissza-éltél bizalmammal, s megcsaltál engem.

Oh ne hívd fel magad ellen még inkább a büntető ég haragját! — szólott Aranka égő tekintettel nem elég-e, hogy Margitot boldogtalanná titted? Új áldozatra lenne szükséged, s engem is képes volnál elhagyottságnak engedni.

— El szemeim elől! — mondá Várday elfolyott hangon, s méltó haragjában holt-halvány lőn. Köszönd irgalmamnak nyomorú, hogy elhagyottságodhoz átkomat nem párosítom!

Szavait ejtve karszékére rogyott, s nagy felgerjedésében eszméletét veszté.

Aranka rémülten sikoltott fel, — azt vélte,

szemei előtt fog meghalni a tisztos aggastyán, — s hevesen csengetvén, gyors segélyre szólítá fel a zavart rendetlenségben szaladozó inasokat, — aztán az önvádtól üzve, kirohant a teremből, melyben számára úgy sem vala többé hely.

ELSŐ FEJEZET.

A korábban zajos teremek, melyeket néhány hét elől a vidám kedv, mindaddig a zene hangjai töltének, most hidegen elhagyva álltak: a lebecsült, mehez fagyó nyak, szelvényes terjesztések szél, és mely csakúgy állapították ki a szívet.

Várdai a sok zokkodás után, szelvényes ruhán teríté szíve, s kénytelen a legjellemzőbb orvosi tanácsokat megadta, melyeket a kollégáival együtt is látta: Szabolcsy volt.

A mint az orvosok elmentek, hogy bár a rezily nagy, de azért sücsök, s a lea romány nélkül, — forró csak a kezűk, Várdai egytlen lea, s a történetek fölől, melyekről az az állóbl időben hallott egy-egy valmit, de a bizonyítás híreinek, hitelt nem adhatott, — lehetőséggel tudatá vele Szabolcsy apja betegségét is.

Kell-e ennért Margitnak több? Herassy Kálmán sűrűre nem zala, több az apai háznál, s így az arthata volna, s a szelvényes minden állapota, a késs leányt?

'ELSŐ FEJEZET.

A korábban zajos teremek, melyeket néhány hét előtt a vidám kedv, mulatság s zene hangjai töltének, most ridegen elhagyatva állottak; a lebocsátott, nehéz függönyök, sötét homályt terjesztének szét, s a mély csendnek ünnepélyességet kölcsönzének.

Várdayt a sok rázkódás után, szélütési roham terité ágyához, s körülötte a legjelesebb orvosok tanácskoztak aggodalmasan, s mellette egyedüli hü barátja: Szabolesy volt.

A mint az orvosok kijelenték, hogy bár a veszély nagy, de azért nincsenek minden remény nélkül, — Loránt csak akkor értesíté Várday egyetlen leányát a történetek felől, melyekről ez az utóbbi időkben hallott ugyan valamit, de a bizonytalan híreknek hitelt nem adhatott, — lehető kimélettel tudatá vele Szabolesy apja betegségét is.

Kellett-e ennél Margitnak több? Havassy Kálmán nővére nem vala többé az apai házban, s így mi tarthatta volna vissza a szerető, a minden áldozatra kész leányt?

És még is, bár rögtön határozott, s habozás nélkül tökéle el, hogy apját leggyöngédebb ápolással környezi, s mind addig viraszt ágya mellett, míg a kegyes ég vissza nem adja egészségét, — mindazáltal határozata megrendíté egész lelkét. A múlt, mint hivatlan, sötét felhő vonúlt el szemei előtt, s visszaemlékezvén eltűnt álmai, s szép gyermek-korára, szive megdöbbent, mintha a jelen és múlt között csak most vette volna észre a nagy változást. — De a pillanat nem vala arra alkalmas, hogy túláradó fájdalomának engedjen, — most sietnie, tennie kelle, s elnyomni az érező szívet, hogy mi rajta áll, semmit el ne mulasszon a a beteg apa javáért.

Dobogó kebellet indult Margit Várday pompás pesti lakása felé, hol még soha nem volt, s melyben minden tárgy Aranka könnyelmű, hiú élete, s fényűzésének nyomát viselé magán, — keze láthatólag remegett, midőn az előszoba-ajtót csendesen megnyitá, s a mint a küszöböt átlépte, majdnem összeroskadt.

A cselédek álmélkodva néztek a halovány hölgyre, ki oly idegennek látszék az apai házban, s Margitnak nem lett volna ereje megkérdeni tőlök, vajjon merre találja fel a beteg szobát, de Szabolcsy szerencsére, várta őt, s elfogadására épen legjobbkor lépe ki, s azonnal eléje siette, hogy minden pillanatnyi alkalmatlanságtól megkimélve legyen.

Margit hálás tekintetével, s meleg kézszeri-

tással jutalmazá barátja gyöngéd figyelmét, s a nélkül, hogy egy szót kiejteni képes lehetne, végig ment Loránt kíséretében a fényes teremek során, melyekben még a mozdulatlan tárgyak is bámulni látszottak az ingó léptekkel haladó hölgy megjelenését. — Idegen vala ő a sok pompa között, lényének egyszerűsége, s bánatos arcza sehogys sem illék Aranka termeibe, tiszta kék szemei, nem találhattak ott nyugponton.

Az idő estefelé volt már, s a halvány lámpa fény mellett, búskomolyan fogadá a betegszoba tekintete a belépőket.

Olyan elhagyottnak látszék az ágyon fekvő aggastyán, kit nem környezett sem szerető gyermek, sem gyöngéden ápoló nő.

Beteget ápolni asszony tud csak igazán, és sehol sem szomorúbb, s érezhetőbb a hiány, s a szoba soha nem oly üres, mintha beteg ágy mellől hibázik az áldozat-kész női ápoló.

Ott feküdt ágyán az öntudatlan, megtörött öreg, zárt szemei és merev vonalai halotthoz tévék őt hasonlóvá. A szobában mély csend uralkodott, mit a beteg egyenetlen lélekzet vételén kívül, semmi nem zavart.

Margit néhány perczig állva maradt az ajtóban; — apját oly sok év után, így pillantani meg, ki emlékében mindig mint szép, erőteljes férfiú élt, élesebb, metszőbb fájdalmat okozott, minthogy azt festeni lehetne. Keblét a legkeserűbb önvád rendité meg, mintha ő okozta volna apja szerencsét-

lenségét, — s érzelmeitől elragadtatva, zokogva borult térdre az eszméletlen beteg ágya mellett. — S midőn forró könnyei enyhítének kissé szive túlnyomó keservén, apjának élettelenül lefüggő kezeit, lázas ajkaihoz szorítá, és soká csendesen imádkozott.

Loránt illetődve, szótalánul állott helyén, s Margit imáját meg nem zavarta volna. — Szive ki vala elégitve, — nemes törekvése megtermé jutalmát.

Az apa- és leánynak szüksége volt egymásra, — a természet szent kapcsának egyesülni kelle, hogy mind kettejük fölé áldás terjedhessen. — Szabolcsy keze egyesíté a megszakadt lánczot, őt választá az ég ezen család méltó gondviseléseül, s most, midőn halvány arca tiszta vonalain, keble elégültsége visszatükrözödék, az ablak ketté nyilt lebocsátott függönyei között, betekinte a szelid teljes hold, s mintha a könnyű átlátszó felhőn, mely hófehér fátyolként szállingált előtte, Margit anyjának hálája lebegne, melynek fénye diessugárként ragyog gyermeke védőjének sötét fürtein, — a hold megvilágítá, s ezüstezé a felhőt.

MÁSODIK FEJEZET.

Mintha a béke angyala szállta volna meg Várday házát, a mint Margit meghonosult benne, barátságosabb képe lön mindennek, talán jelenléte magában is otthoniasságot terjeszte, mert hiszen ő alig mozdult beteg apja mellől, éjt s napot mellette töltött, s Loránt szemei gyakran függöttek aggályosan a kimerült hölgy halovány arczán, midőn az álmatlanul átvirasztott éjeken hiven megosztá vele Várday körül a gondokat és ápolást.

A nehéz beteg felett, tovább viaskodék az élettel a halál, mint az orvosok előre sejtheték. — A veszély nagy volt, s ha a leggyöngédebb ápolás a legügyesebb orvosok fáradozásával nem egyesül, úgy a megtört, s elgyengült aggastyánt meg menteni sem lehet. — De Margit jól imádkozott, — Isten meghallgatta szerető keble benső esdeklését, s áldozatkész gyöngédsége megtermé jutalmát.

Egy éjjel mind Lorántnak, mind Margitnak feltűnt, hogy a beteg nyugodtabban alszik, s lélegzése csendesebb és egyenlőbb a szokottnál, — s midőn pillanatonként felébredt, tekintete öntudatos

ámulást látszék elárulni, valahányszor a mellette őrködő Margit arcát megpillantá. — Az orvosok mindezen jelekből a legjobbat következteték, s midőn hajnal felé elhagyák a beteget, — Margitot a legjobb reménnyel biztatták, s tanácsolák, hogy feküdjék le néhány órára, miután a legnagyobb szüksége van pihenésre, oly sok nyugtalan-ság után. — Margit azonban nem vala reá birható, hogy míg teljesen jobban nincs a beteg, addig távozzék mellőle. — De az orvosokéval egyesíté Loránt is kérelmét, s annyit az ő nyugalmáért megtőn, hogy a mellék-szobai pamlagok egyikére, csak a mint van, ruhástól le pihen, aludni azonban nem fog, hanem egészen Szabolcsyra hagyja reggelig az orvosi szerek pontos beadását, — csupán azon egyet köti ki, hogy a beteg szobába nyiló ajtó nyitva maradjon, mivel ő a legkisebb neszt is hallani kívánja.

Margit azt vélte, hogy nem lesz képes elaludni, azt hitte, hogy a sok virasztásban elszokhatik az ember még az álomtól is. — Azonban csalódott, — alig pihent le, alig hajtá lankadt fejét kis, átlát-szó kezére, midőn fáradt szemei önkénytelenül álomra zárultak. — Már a nap magasan állott, és ő még is aludt, bár nem csak a függönyökön átható arany sugarak, — de Loránt szemei is arcán pihentek. — Szabolcsy aggodalmas tekintettel nézte az alvó hölgyet, s szive fájdalmasan elszorult a mint napvilágnál megpillantá arcának bágyadt halványságát, s a szemek körül a finom, kékes

karikákat, mint elgyengülése félre ismerhetlen jeleket.

Vajjon nem késett-e el a jutalom és segély számára? vajjon oly sok viszontagságnak- és szenvedésnek nagy ára, nem az ő élete lesz-e? gondolta Szabolcsy, s keble megrendülve sötétedék el.

Margit Loránt mély sohajtására felrezzent álmából.

Az Istenért, tán valami baj van? — kérde a hölgy, a mint Szabolcsy elszomorodott arczával találkozik tekintete.

Épen megfordítva — viszonzá Loránt, lehetőségig igyekeztél vidám kedvet mutatni — minden vész szerencsésen elvihartzott, a beteg legcsendesebb, édes álomban szendereg.

Isten áldja önt jóságáért! — szólott Margit kezét Szabolcsynak nyújtva — nemde azért várta ébredésemet, hogy mindjárt első perczemet boldoggá tehesse az öröm-hirrel.

Loránt nem válaszolhatott, mivel Várday szólítja.

Minden orvosi tanácslat ellenére Szabolcsy azonnal karjába fűzé Margit kezét, s a mellék szobából a Magdolna gondjaira bizott gyermekeket is előszólítja, s velök együtt lépe a tiszta öntudatra ébredt beteg szobájába. — Margit elő volt már a dologra készítve, s bár öröme vala oka, még is érezhetőleg remegett keze Loránt karján.

A mint a belépőket megpillantá Várday, álmélkodva rezzenék meg, s mintha arról akart volna

meggyőződni, hogy nem álmodik-e, fejpárnájára könyökölt, s le nem vette szemeit a kis csoportozatról.

Mi ez? — szólott végre — kik ezek? szóljon ön — mondá Loránthoz — ez arcz ismerős nekem — folytatá azután Margitra függesztvén tekintetét bár valaha virulóbb-, s boldogabbnak láttam. — Nagy ég! és csakugyan te volnál az Margit?

Kedves jó atyám! — rebegé a hölgy, s apja keblére zokogva borúlt.

Várdaynak elhalt a szó ajkain, de könnyei annál értelmesebben beszélék megindulását.

Gyermekem — szólott végre — egyetlen gyermekem! — S mintha agg napjai örömét, vigasztalását visszanyerve, elfeledkezett volna minden egyébről, és a néhány szónál mondani sem tudna egyebet, folytonosan csak azt ismétlé: gyermekem — egyetlen gyermekem!

És összeecsókolá Margitnak szép haját, homlokát és arczait, és nem tudta, hogy jelen vannak kis unokái is, és nem látta leghűbb barátját sem.

A mint azonban pillanat után pillanat múlt. s Várday megszokta kissé örömét, észre vette azt is, hogy nem csupán ketten vannak a szobában, és tekintete kérdő sejtelemmel függött majd a fiúcska szép, életdús arczán, majd a bájló, szélid kis leányén.

Nézd atyám — szólott Margit, apja tekintetét megértve — itt vannak kis gyermekeim, s amott leghűbb barátunk, — mondá Szabolcsy felé nyujtva kezét.

Az ellágyulás általános lön, — még Szabolcsynak is könnyeibe került a tiszteletre méltó ősz öröme, és illetődése, midőn unokáit megáldá és ölelé.

Szép, egészséges gyermekek — mondá azután egészen felvidúlva — általok bizonynyal nem csak meggyógyúlni, de meg is fogok ifjadni.

Kétségtelenül — viszonzá Loránt Várday örömet szivéből osztva — valamennyien felfogunk vidúlui, s megerősödni, nemde? — szólott vég szavait Margithoz intézvén.

Oh bizonynyal — mondá Margit nyájasan — hiszen boldogságomban én már is igen jól érzem magamat.

Nagyon, nagyon halovány vagy te édes leányom — szólott az apa aggodalmasan, ki csak most kezdé észre venni, hogy Margit nem a régi többé.

Ha azt a kis szint keresed jó atyám, mivel valaha birtam, tekints gyermekeim arczára, ott feltalárod azt — szólott Margit szeliden. — Bennök fogod leányodat újjá születve, megifjodva látni, s ha bennem fogyatkozásokat fedeznél fel, s Margitod egy- s másban különböznék a régítől, — nézz gyermekeimre, a mi nálam hibázik, mind rájok ruháztam.

Loránt és Várday önkénytelenül felsohajtának, mind kettejük keblét fájdalom hasitá pillanatra át, s egyikök sem merte volna kimondani, mi okozta aggodalmukat.

Várday egészsége napról napra javúlt, a sze-

rető körben, könnyű volt erősödni, s midőn érté-
sére esett, hogy az egyetlen felhő, mely hátra levő
napjai örömén borút terjeszthetne: Aranka eltávo-
zék, nem csak Pestről, de a hazából is, minthogy
külföldre utazott, akkor nyugalma teljes lön, és
sorsával kibékülve, hálás szívvvel köszöné meg a
mennyei gondviselésnek, hogy oly sok viszontag-
ság után, ismét boldog lehetett szerettei körében.

HARMADIK FEJEZET.

A múltnak minden keserű emléke eltűnt; — az apa és leány között félre értés nem létezett többé.

Mióta Várday lakában Margit volt az úrnő, még a feszes termek is otthonias, nyájas tekintetet nyertek. — A kis munka-asztal, a gondosan ápolt virágok, s köztök a gyermekek kedvenczei: az énekes madárcák, s a lárma és kaczaj, mit Béla és Jolán okoztak, egészen felderíték az élettelen fényüzési czikkeket — Mintha nem is ugyanazon lakás lett volna, Margit jetenléte átalakított, s vonzóvá tön mindent.

De nem csak a teremek, de nem csak az élettelen tárgyak hanem a ház ura is újjá születve látszék lenni — Mintha kicszerűlték volna Várdayt, régi jó kedélyhangulata visszatért, — a nagyapa elenyelgett s játszék napestig kis unokáival, mint-ha mind azt vissza kívánta volna számokra pótolni, mit eddig elvont tőlök.

Míg a nagyapa a gyermekekkel mulatott, az alatt Szabolcsy, a család egyetlen vendége, rendszeren Margittal foglalkozék. — Az ápolási gondok

és virrasztások, melyeket még Várday beteg volt, oly hiven megosztának egymással, közöttök a korábbi baráti viszonyt még bensőbbé tevő, s mivel Margit egészsége, most már csakugyan megtörve látszék lenni, — Loránt, kinek Margit sorsa mindig nagyon is szíven feküdt, utánozhatlan gyöngédség- s figyelemmel tanusítá irántai részvétét és aggodalmát. — Bereginének csak ohajtania kelle és vágyai azonnal teljesültek. — Egy napon Magdolna valamely szerencsétlenségre jutott család történetét beszéli Szabolcsy előtt Margitnak, s ez könnyekig megindult egyszerű előadásán. Másnap Margit nagy meglepetésére, ugyan azon családtól egy levél érkezék, melyben őt mint védangyalt megáldják a segélyért, mely által szerencsétlenségöket elhárítá. — Margit elesodálkozék, de azonnal kitalálta, hogy e nemes tettet Loránt vitte véghez az ő nevében. — Abban Szabolcsynak különös öröme látszott telni, hogy jótéteményeit egy angyal nevében vigye véghez, s az angyalt, kit a szenvedők áldása körül lebeg: Margitnak nevezé. — Kicsinyben és nagyban azon törekedék Szabolcsy, hogy Várday, Béla és Jólán, s az egész háznép, mindent Margit ohajtása szerint intézzenek, hogy utóvégre legyen általános szeretet a legkitartóbb szeretetnek jutalma, — hogy ki saját vágyait mindig alá rendelé másokénak, legyen valahára első kedvesei körében, s nyerje el jutalmát oly sok szenvedésnek.

De midőn a nap hanyatlóba van, s arany su-

garai lefelé áldoznak, nincs már akkor messze az éj, s a mit ragyogó fénye mellett elmúlasztánk tenni, hasztalan kívánjuk azt helyre pótolni, az alkonyodó világot ninesen hatalom, mely vissza tart-hassa,

Margit egészsége megvala törve, a sok virasztás beteg apja ágya mellett, s a lelki nyugtalanság, melyet az alatt kiállott, végképen kimeríték őt, s a betegséget, melynek vészes előjelei már régebben mutatkoztak kifejleszték. Margit halvány lön, mint a hajnalesillag, s köhögése, mely napról napra sűrűbben hallatszék, s a lázas pir, mely délutánonként arczait festé, mind inkább nyugtalanítá szeretteit. De fájdalomról soha nem panaszkodék, — mindig nyugodt, sőt vidám vala, — hálával fogadá a legparányibb figyelmet is, és keblének hű ragaszkodása, méltó jutalom volt minden kedvezésért. —

Margitnak szenvedéseit kárpótolni, alig ha nem elkéstek már, — számára csak mások, csak kedvesei boldogsága, és önszive adhatta meg a jutalmat, mely sirja szélén is, melegen szeretve dobogott.

NEGYEDIK FEJEZET.

Önnek aggodalma nem alaptalan — szólott egy napon Várday Loránthoz, midőn a szobában csak ketten voltak. — Margit valóban beteg. — Tegnap estve a mint feküdni ment, keze forró, lázas volt, s mint Magdolna mondja, a múlt éjjel sűrűbben is köhögött.

Orvosi tanácskozást kell mielőbb érette tartanunk — viszonzá Szabolcsy láthatólag megütődve, — a baj még nem régi, bizonyosan nem is lesz veszélyes, ha mindjárt most elejét veszik.

Már én is gondoltam, hogy orvosokkal kellené beszélünk — mondá Várday felsohajtva — de semmiképen nem tudtam szivemre venni, hogy az által megzavarjuk Margit nyugalmát, — úgy szeretném, ha a szegény asszony minden rázkodástól örökre meg lenne kimélve.

E tekintetben a kimélettel könnyen csak ártalmára lehetnénk — szólott Loránt. — És Margit nem is az a nő, ki önbaja miatt kétségbe eshetnék. Hiszen ha önzőbb lett volna, s nem oly önfeláldozó minden tekintetben, úgy talán egészségeért sem kellene most rettegnünk.

Tehát valóban komolynak tartja ön leányom baját? — kérdé Várday megdöbbenve.

Mi most még csak aggasztó, attól tartok komolylyá válhatnék, ha megelőzni nem igyekszünk.

Isten áldja önt, hogy figyelmeztetett — viszonzá Várday Loránttal kezét szoritva. — Nekem minden aggodalmamat úgy elringatta az öröm, hogy gyermekemet visszanyertem, miként távolról sem tudtam volna várni, hogy ismét elveszthetném. És az öreg ember elfedezé szemeit, hogy még leg-hübb barátja se lássa könnyeit.

Loránt saját fájdalomosan izgatott hangulatánál fogva, csak annál inkább megilletődék az apa keservén, s csak midőn legyőzte benső felindulását, szünet múlva, szólt ekként vigasztalólag:

Hiszen ha elővigyázók vagyunk, abból még nem következik, hogy veszély forog fenn, s így csüggedésre egyáltalán véve ninesen még ok, — betegünk áldott kedélye sokkal nyugodtabb, s vidámabb, minthogy komolyan aggodhatnánk miatta. De minthogy Margit lelkileg igen sokat szenvedett mint tudjuk, — jó az elővigyázat, hadd legyen betegeskedéstől megkímélve.

Igazsága van — viszonzá Várday kissé megnyugodva. — Margit egészségét őrzenünk kell, — az nem lehet, hogy annyi szenvedésnek meg ne adja jutalmát az ég.

Azt minden esetre hinnünk és remélenünk kell, — mondá Loránt. — Ki lehetne inkább, mint ő, a sors kedvezésére feljogosítva? — De hogy érdeme

szerint lehessen boldog, mindennél inkább egészségre van szüksége, s azt, mint erősen hiszem, egy kis lég változás, egy kis utazás meg fogja számára adni. — Véleményem szerint legjobb volna neki Várdára menni.

Mit gondol ön! — szólott Várday láthatólag megrettenve. Várdára még nekem sem volna erőm, azok után, miket átéltünk, visszatérni, hát Margit mint egyezhetnék belé.

És pedig Margitot egyszerre csak az ragadná ki betegségéből, ha e legtisztább emlékei helyére juthatna. — Vagy nem vette ön észre — folytatá hevesebben, és halvány arca kigyúlt meleg érdekeltségétől — mint gyengül leánya napról-napra? Margit kedélye itt, hol élete legszebb, s keserűbb része folyt, soha meg nem nyughatik, s a folytonos fájdalmas izgatottság, melyet hasztalan igyekszik leküzdeni, előbb-utóbb veszélyessé fogja baját fejleszteni.

Az Istenért, ne beszéljen így; — mondá Várday megdöbbenve — hiszen mi rajtam áll, mint képzelheti, mindent megteszek egyetlen gyermekem javáért.

Loránt nem válaszolhatott, mivel a feltárult ajtón beszédök tárgya, Margit lépe be kis gyermekeitől környezve, — s mintha megjelenésével Loránt aggodalmát kívánta volna igazolni apja előtt, soha még annyira nem látszott rajta az elgyengülés, mint e pillanatban.

A szelid arcz átlátszó, halvány színét még

felötlobbé tette az egyszerű, nehéz fekete selyem ruha, melyet Margit e napon viselt, s fényes, gazdag hajfonadékai, melyek homlokát, s arczát szegék, s nagy, merengő kék szemei, az átszellemült vonásoknak túlvilági szépséget kölcsönzének. — Mint egy haldokló Madonna, olyan volt Margit, a mint lankadtan a közel pamlagra roskadt, s életdús kis gyermekei körül fogták jobbról és balról.

Az Istenért gyermekem, mi bajod? — kérde Várday igen természetes ijedséggel.

Ő nagyon beteg — szólott döbbenve Loránt — orvosért küldök.

Maradjon kérem — mondá Margit szeliden, s kezét felé nyújtá — gyöngeségem csak átmenő, és szóra sem érdemes. — Hiszen már is sokkal jobban vagyok. — Ne nyugtalankodjék hát jó atyám, s ön se nézzen olyan aggodalmasan rám — szólott Lorántnak — nem lesz nekem semmi bajom.

Szabolcsy ajkaihoz szorítá a felé nyújtott, átlátszó kis kezét, s keblét fájdalmas sejtelem szállta meg, és szemeiben könnyek tolúltak.

Olyan megható látvány volt a mosolygó gyermek arcok között, a halovány anya szelid, nyugodt képe, hogy épen nem volt mit csodálni, ha korábbi beszédök után, mind Várday, mind Loránt, mélyen megrendülve szemlélék a hármass csoportot.

Néhány percz múlva Margit erősebbnek látszék ismét, s felvidúlt, bár arczai, mint két lán-goló rózsza, pirosan égtek, — s oly bensőséggel

ÖTÖDIK FEJEZET

Várday összehívta a legjelesebb orvosokat, hogy leánya egészségi változása ügyében tanácsot tartsanak, — s azok egyhangulag légváltoztatást ajánlottak Margit számára, s minthogy épen tavasz felé volt az idő, falura utasíták, hol a szabadabb mozgás és lég-, tej- és savó gyógymód használatával, mint reménylék vissza fogja pótlani mit az egészségtelen pesti lég rontott.

Várday tehát átlátta, hogy Lorántnak igaza van, s azonnal el is tökéle családjával együtt visszaköltözni a gyönyörű vidékre, melyet annyi viszontagságos év után, s oly változott körülmények között úgy félt viszont látni.

Várday már régen túl volt azon a koron, melyben még emlékeink is uralkodhatnak felettünk, s még is elszorúlt keble a gondolatnál, hogy vissza térjen Várdára. — A multnak minden emléke felmerült lelkében: saját ifju kora és boldogsága első nejével, — Margit, mint viruló hajadon s mellette Aranka, csábító mosolyával, s tündöklő éjszemeivel; — azután a jelen, melyben Margit hanyatló

egészsége képezé a főeseményt, — egymást válták a képek s az öszült aggastyán nehéz szivvel hajtá hűterhelt fejét kezére.

De az ajtó épen legjobbkor tárult fel, Margit, mint jótékony szellem. mint nemtő jelent meg, hogy apja fájó gondolatait elűzze.

A jó Isten hozott kedves leányom — kezdé az apa, a mint Margitot megpillantá, felvidülva — épen rólad gondolkoztam, soha jobbkor nem jöhettél volna atyád felderítésére.

Aggódtál jó atyám? — kérde Margit nyájasan — nem reményelem, hogy valami baj adta volna elő magát?

Semmi baj Margitom, ha csak az utazást nem mondjuk annak.

Miféle utazást? kérdi Margit meglepetve.

Rövid idő alatt Várdára költözünk vissza — szólott az apa derűlten. Mindnyájunknak pihenésre van szüksége, s itt, a zajos városban nem lehet e részben czélt érn.

Várdára visszaköltözni — mondá Margit szinét változtatva. — Oh atyám, meggondoltad-e jól mit akarsz tenni? vajjon eltudnál-e szokni a városi élettől — vajjon tévé hozzá tartózkodólag, eltudnál-e szokni egyetlen igaz barátodtól: Szabolesytól?

Loránt velünk fog jöni — viszonzá Várday elégtült mosollyal, kinek talán nem volt hőbb obajtása, mint Szabolesyt még szorosabb lánczokkal, mint a barátságé, fűzni családjához, s így mindig igen örvendett, ha Margit részéről ragaszkodást tapaszt-

talt iránta — nélküle valóban nehezemre esnék el menni, azt elhíheted édes Margitom.

De Pestet örökre elhagyni! — szólott Margit, és szemeibe könnyek toluáltak.

Ki beszél arról, hogy örökre hagyjuk el Pestet? — kérde Várday önkénytelenül felsohajtva. — Csak a nyarat töltjük Várdán kedvesem, a jövő télre, ha kedved tartja, ismét visszajöhetünk.

Oh a jövő tél igen messze van még, s ki tudja — folytatá alig halhatólag — eljő-e az valaha számomra? — Engem Pesthez oly sok édes emlék, s oly sok átélt fájdalom köt atyám.

Épen hogy minden fájdalomtól menekülhess Margitom, s tiszta örömöd legyen gyermekeidbe, s nekünk benned, — azért ohajtok Várdára menni. Loránt is egészen egy véleményben van velem — mondá Várday nyomatékkal, s ő, épen mint én, meg van felőle győződve, hogy sokkal inkább szereted atyádat, s méltányosabb vagy leghűbb barátod iránt, minthogy képes lennél ohajtásunkkál ellenkezni.

Én veled, a legjobb atyával ellenkezni? — szólott Margit. — Oh bár nagyobb áldozatot hozhatnék ohajtásaidért, minthogy emlékeim színheletől készséggel megválok. — Mivel az kívánatod atyám, e perctől fogva másíthatlanul áll, hogy Várdára fogunk költözni. — Hiszen Szabolesy is velünk jő — gondolá magát nyugtatva — s így atyám és gyermekeim nem lesznek vigasztalás és támasz nélkül, ha majd arra lesz legfőbb szüksé-

gök. — Mikorra készülődjem? — kérdé azután fennhangon.

Egészségedre annál jobb, minél előbb mehetünk, s így azon leszek, hogy egy pár hét alatt indulhassunk — viszonzá az apa.

Akkor én igen el leszek foglalva atyám mint-hogy itt még sok apró végzendőm van — mondá Margit, apját megölelve. — Pár hét igen kevés idő, midőn az ember oly sokára válik meg egy kedves helytől.

Várday újlag felsohajtott, miközben leánya fehér homlokát megcsókolá, — s Margit bár mosolygott, de szemeit még is könnyek homályosíták s tekintete szomoruan függött ősz apjának szerető vonásain.

HATODIK FEJEZET.

A zugliget bokrai közé leszállott egykor a boldogság, s a szép hegyek rövid aranykora beköszöntött; — a bokor, madár nélkül is, megzendült akkor, mert lombjai között tiszta öröm fészkelte; — s ha a fülemile megszólalt, éneke nem volt panaszdal, oh mert ott a panasznak nem vala akkor hangja; — a napfény aranyként tündökölt, s a kis habzó patak, mint legszebb ezüst sugárzék.

A tündöklő légben szerelmesek beszéde hangzott, a boldogság, mely két kebelből a kültárgyakra is fényt árasztta, mosolylyal koszoruzta még a merrev bércek homlokát is.

A harmatcsepp nem mint könny, hanem mint gyémánt, ragyogott, s a hegyoldalban elhintett apró csigák, mint megannyi gyöngyszem fehérlének a fű között.

Az ingó ágak csendes suhogása, a szerelemről érthetőleg beszélt, s az enyhe szellő lengén szállingált, s kedves hirekkel tölté meg a kies völgyeket.

Fenn a tetőn, mint fényes arany zománcz, pihenének az áldozó nap búcsú sugarai, s a szállongó

rózsafelhők, ég biztatásaként mosolygának alá.

A holdvilág csak a szerelmesek kedvéért lát-
szék tündökölni, s hogy felkölte annál ünnepélye-
sebb legyen, téres ezüst udvarral szegé gömbölyeg
környékét. — És ott ragyogott az égen, milliárd
csillag között, s szelid világa mellett, hegy fa- és
bokor ábrándozék.

Egy barátságos ház ablakait zöld lombok hü-
vösíték, s az énekes madár legszebb dalával éb-
reszté virradatkor fel a házacska boldog lakóit. —
A nap is bemosolygott, s a virágok beszálliták kely-
heik illatát, hogy a kedves magányt fény és édes
levegővel árasszák; — s a lakház melynek falait
boldog szerelem tölté be, a gazdag pompájú hegyek
tövében, százados fáktól árnyékolva, a legszebb
völgy kebelén állott.

A barátságos magány mostan is helyén áll, —
de falait idegen család lakja, — idegen szemek
tekintenek ki ablakain, s idegen a szív is a kedves
emlékektől, melyek azt betölték.

Borongos tavasz napon követjük hősnénket a
zugliget hegyei közé. — Az égen megtört felhők
szállingálnak, s időnként nehéz cseppekben hull
alá az eső. — Mintha könnyek ragyognának a lom-
bok, s fűszálakon, mintha a természet zöldellő bok-
rai sirásra fakadtak volna, szomoruan inogva zu-
hogott minden lomb a hegyek, és völgyekben.

Margit remegő szívvel tön mielőtt Várdára
utaznék, Szabolcsy kíséretében búcsú látogatást
a zugligetben.

A vén sziklák komoran néztek alá a magasból, s a hegyek, mintha bánkodástól lennének sötétek, búskomoly tekintettel fogadák a látogatókat.

Minden bérez, hegy völgy, fa és bokor, úgy állott, mint hajdan, — és Margit szemei most még is mindent más színben láttak, mint azelőtt. — Talán nem is szemeivel, hanem szívével néz olykor az ember, azért változik maga az ég, és örök természet is a szerint, a mint keblünk hangolva van.

Margit ingó léptekkel közeledék Loránt karján a ház felé, melyben egykor oly boldog volt, — s midőn egyik nyílt ablak előtt megállott, s betekinte a szobákba, melyeket valaha Andor szerelme oly mesés széppé, s még is otthoniassá varázsolt számára, s azokban is csak azt látta, hogy mint a benn levő tárgyak, úgy minden megváltozott az óta, szive összeszorúlt, s lenyomó fájdalmát alig volt képes mérsékelni. — Hogy időt, s erőt nyerjen, néhány perczig nem mozdult helyéből, hanem a szelid völgyön át a szomszéd svábhegyi ismerős kilátáson pihenteté szemeit, melynek egyik tetőjén, mint a megelégedés szent templomai, fehérlének a barátságos lakok, melyeken szebb napokon Margit tekintete oly gyakran merengett.

Minden fa és bokor, melyet ön itt lát — szólott végre Margit halk, felindúlt hangon Loránthoz — tanuja volt eltűnt szép múltamnak, — én valamennyit jól ismerem, szemeim előtt külön kedves emlék minden egyes bokor, mely körülünk díszlik.

S a szép kilátás, egy felől a Dunára, másfelől a Svábhegyre, mint feledhetlen panorámai legszebb álmaimnak, lelkembe tükröződnek vissza. — Mióta a szép idők eltűntek — folytatá szünet múlva fájdalmasan felsohajtva — azóta hétszer újult meg a tavasz, s a fák hétszer változtaták lombjaikat, és még is úgy tetszik, mintha minden hasonló maradt volna magához. — Oh de nem, nem, a régihez semmi nem hasonló, — szólott fájdalmától elragadtatva. — Hiszen a lombok, melyek hajdan oly édesen susogtak, most csak sohajtani tudnak, — s a bársony sima pázsittal lepett hegyek, melyek biztató reményként zöldellének egykor, most mintha ön hitök- s reményeiknek gyászolói volnának, — mint megannyi oriási sírhalom, komoran tekintnek le reám. — És nem látja-e ön is — folytatá növekvő izgalommal — hogy minden egyes ingó levélke úgy tűnik fel itt, mintha megannyi remegő szív volna valamennyi, — s nem függ-e lételök épen oly gyenge szálon, mint keblünk boldogsága? s ninesenek-e a természet viharainak épen úgy kitéve, mint szíveink az élet csapásainak?

Ninesen jelenében semmi oly emelő, mi múltjának szent fájdalmát mérsékelné? — kérdé Loránt szomorúan. — Oh Margit, ne feledje ön, hogy a sötét hegyek felett az ég kéklik, s ki annyit szenvedett, mint ön, annak a múlt keserveit egy szebb jövővel fogja Isten kárpótolni.

Igazsága van — viszonzá Margit szeliden, és szemeiben könnyek tolúttak, — háládatlan valék.

Oh de ha keserűségem a múltak emlékeinél elragadt is pillanatra, — ne higgye, hogy boldogtalan vagyok — atyám és gyermekeim szeretetét, és ön barátságát, szenvedéseim méltó jutalmának tekintem, — és soha nem fogom többé feledni Isten irántami irgalmát.

Loránt nem válaszolt, de arca elárulá keble elfogódását, s Margit mintha félt volna a nemes szívnék új fájdalmat okozni, nem bátorkodék reá felpillantani sem.

Szó nélkül haladt ezután tovább a gondolataiba mélyedt pár, s a fák és bokrok hajlongva üdvözlék a távozó hölgyet, mintha a tavaszi szellő megsugta volna lombjaiknak, hogy egykori kedvencezök végbúcsút venni jelent meg közöttök.

Szabolcsy, Margit szemei irányát követve, csendesen vezeté az elgyengült hölgyet, s midőn útjuk hegy mentében felfelé vezetett, meg-meg állt vele koronként, mintha a szép kilátás gyönyörködtetné, vagy lehajolt, s tarka vad virágokat szedett, hogy mint Margit honn hagyott gyermekeinek megigéré, szép zugligeti bokrétát vihessen számok-ra. — De bár talán még önmagát is ámitani igyekezett Loránt, s mintha azáltal saját aggalmait is elaltathatta volna, ürügyöt keresett arra, hogy megpihentesse őt, — mindazáltal jól hallá, hogy Margit röviden szedi lélekzetét, s melle el-el szorúl időnként, s látta arczainak lázas pirosságát is.

Rövid séta után egy szelid völgybe jutának, s a menedékes hegyoldalon, mely oda vezetett, ma-

gányosan állott az emlékezetes hársfa, s virágai illatával az egész völgyet betölté.

Loránt gyöngéd tapintattal bocsátá el Margit karját, s hogy ne háborítsa emlékeit, magánosan engedé őt a hársához közelíteni.

Mintha múlt boldogságának zöld sirhalmán haladna, ingó léptekkel jutott Margit az emlékezetes fáig. — S midőn feltekinte reá, s megpillantá derekán illatos lomboktól koszorúzva, saját nevének oda vésett sötét betűit, térdre omlék, s önkénytelenül átölelé a fát, melynek árnyékában egykor oly boldog volt. — A kéz, mely oda jegyzé a nevet, régen elporlott már, — s a szív, mely a Margitét megérté, nem érez többé, de a név, mintha Andor megvalósult siri álma volna, tisztán olvasható a tavasz virágaival hintett hárs lombjai között.

Margit soká térdelt, imádkozott és zokogott a fa alatt. — Keblében újra élt az édes és a szörnyű pillanat, mely a helyet kettős emléküvé tette. — Egykor Andor vére, most Margit könnyei öntözik a zöld pázsitot, mely bársony szőnyegként terül el a hárs tövében, s a gazdag pompájú természet — a zöld hegyek, hajlongó fák, és bokrok, mint a múltnak néma tanúi, mélán andalgának, s az áldozó nap arany búcsúját alig vették észre.

Midőn a fűszálakat el-lepé az esteli harmat, Loránt meghülestől kezdé féltetni Margitot, s gyöngéden figyelmezteté őt, hogy már ideje volna haza menni.

Margit felemelkedvén körültekinte, s búcsúpillantása olyan epedő bánattal szállt virágról bo-

korra, s hegyről bérczre, hogy könyvelt szemeinek néma beszédét megértvén, hálából még az utolsó fűszál is áldást hintett fejére. — Aztán remegő kézzel leszakított egy viruló hársfa lombot, és forró keblére tűzé. — E helyről emléket ohajtott magával vinni, — emléket, mely viruló mint egykor a múlt vala, s mely hervadó is legyen, mint boldogsága volt, s mint az, találja temetőjét keblén.

— A sötét bokrok, — szép erdőségek, — s vidám szőlők és lugasok, melyek között úgy meghonosult már a családi élet, hogy bár merre járjon a vándor, mindenütt boldog szülők, s vidám gyermekekkel fog találkozni, a tavaszi szellőre bizák búcsúcsókjukat, s a lenge szállingáló édes virág illat közé vegyíté azt, és úgy lehelé a küldeményt Margit ajkaira.

Olyan vonzón, olyan viszhangot ébresztőleg tekint Buda-Pestre a hegysor, mintha a városi lét nyomasztóságát kívánná enyhíteni. — Magas hátán felmutatja az egész természetet, a bokrokat, zengő madaraikkal, — erdőt, ligetet, és virágot, mindent, mindent emel és felmutat, hogy megnyughassék a háborgó kebel.

De képes-e mindaz, mi a természetben szép és emelő, a lélek mélyéből emelkedő jaj szót megsemmisíteni? képes-e hegy, völgy, erdő, és virág az elvesztett nyugalmat visszaadni?

A zugliget bokrai Margit szemeiben csak elmúlt örömekről susogtak, s szelid völgyeiben a fájdalom úté fel tanyáját.

Midőn Bereginé Szabolesy kíséretében kis gyermekeihez és apjához visszatért, már egészen elestveledett.

Isten önnel! — szólott Margit Loránthoz láthatólag megindulva. — Remélem Várdán nem sokáig fog bennünket magára várakoztatni?

A mint csak lehet, azonnal követni fogom önöket — viszonzá Loránt. — De oh Margit — folytatá a nő remegő kezét hévvel szoritva ajkaihoz — kimélje magát, igyekezzék felvidülni! Kis gyermekei miatt, s mind azokért, kik önt üdvöknél inkább szeretik: ne emlékezzék, hanem reméljen, ne a múlton, hanem a jövőn függjön szeme. — Isten általmazza!

Margit könnyes szemekkel nézett a távozó után, s mintha keblének egy régi sejtelve való-sult volna meg, a legmélyebb fájdalom vön szívében erőt.

Midőn a boldog lélek hívőleg szeret, azt véli: az élet oly szép, s szerencsés, ki embernek születék. — De midőn az, mi egykor boldogitá, mint súlyos gyötrellem nehezül keblére, átlátja, hogy jobb lett volna virág- fa- vagy bokorként élni.

Ki tudna eligazodni, midőn keblében, zürhangokat ébreszt az élet? Oh milyen beszéd a szív beszéde, ha fájdalom dülja a küzdő kebelt!

Margit szobája ablakában ült kis munka asztala mellé, s tiszta kék szemei a holdvilágtól derített éjben merengének.

A teljes égi világ magasan lebegett fenn, s

halovány képe benézett Margit leplezetlen ablakán. De a holdfény nem áll meg az emberi arczon, hanem mélyen, mélyen hat az a kebelbe, a szívekig.

S vajjon mit kereshet a rezgő világ a bánkodó szívben? Talán ott is a homályt kívánja deríteni? — Nem, nem, ott a titkokat kutatja, — ábrándozást keres, és ha talál, megosztja azt a szívvel, s elragadván a fele részt, fel viszi az égre, s halovány képe vissza sugározza azt.

S midőn a kebel meghasonlik önmagával, és sem a szív, sem az ész nem képes lecsilapítani a zavart — midőn az emberi lélek nem határozhatja meg, meddig terjednek Isten törvényei s kinos gyötrelmében elengedné az életet, a hold halvány világa berezg az ablakon, és azt sugalja: ábrándozzál.

Margit ablakai a Dunára nyitlak, s szép kilátása legtávolabb pontját a budai emlékezetes hegyek jelölék.

Mintha sötétlomb koszorús fehér gyöngy koronája volna a hegynek, úgy állanak a svábhegyi összecsoportosult épületek a távol tetőn, melyeket a szürke falú, vén budai templomtorony, Isten újjaként jelöl. — Margit szemei a fehérlő házakon függének, melyek a holdfény mellett úgy tunktek fel mint légben úszó, bájos álmokképek, melyeknek vonzó, barátságos képe, enyhítő könyeket csalt Margit szemeibe.

Már a hajnal felébredt, s fényének bibora

rózsaszinre festé az eget, — s Margit, mint moz-
dulatlan, halovány szobor, még az ablaknál ült
— kék szemei a budai házakon merengtek, —
keblében az emlékezetes örökre eltűnt múltnak
képe újra élt.

HETEDIK FEJEZET.

Minthogy Várdayt az aggodalom leánya miatt, s talán előre haladott életkora is, mindenféle intézkedésre képtelenné tette, czélszerűleg rendelkezni arról sem tudott, mint volna jó Várdán elfogadásukat a szerint igazítani el, hogy Margit kedélyére legjótékonyabb hatást gyakoroljon, — s így a legnagyobb öröme ragadá őt, midőn Szabolcsy, ki iránt minden tekintetben legnagyobb bizalommal viseltetik, önkényt ajánlkozott helyette mindennemű rendelkezéseket megtenni.

Loránt először is azt látta szükségesnek, hogy Magdolna, kinek ügyességét, s életrevalóságát jól ismeré, előre utazzék Várdára, s ő végezze ott megbizásait, s hozza rendbe a dolgokat.

És úgy is történt; — a hü öreg asszony pár héttel megelőzte Várdán a család érkezését, s mint Loránt kívánta, a kastélyban egészen a régi rendet és szokásokat állítá helyre, s hogy a viszontagságos éveknek semmi emléke ne maradjon ott fenn, s annak, hogy Aranka valaha Várdán is urnő volt, semmi nyoma ne legyen, mi tőle telék, mindent elkövetett.

A régi cselédek, — kiket Aranka elbocsátott, mind visszavétettek, s elfoglalák korábbi helyöket.

Az öreg kertész nem győzte csinogatni a nagyszerű kert virág-ágyait, s tisztogattatni az utakat, hogy álljon abban valamennyi bokor, mint azelőtt állott, úgy a mint valaha Margit kisasszony szeretete.

Magdolna, előre haladott kora daczára, reggeltől napestig sürgött-forgott, — hogy ne igyekezett volna a hü öreg asszony Szabolcsy kedvéért, s Margit javáért, mindent szépen és jól elrendezui!

Mint hogy Margit szobája leginkább szívére volt kötve, igen természetes, hogy arra mindennél több gondot fordita Magdolna, és oly csinnal rendezte, s tisztogatta azt, egészen a régi rend szerint össze, hogy midőn elkészült vele, könnyekbe lábadtak szemei, és az jutott eszébe: miként bár maga Margit is oly hasonló volna a régihez, mint szobája hasonló maradt.

De az ismert, me gszokott tárgyak között, nem hibáztak Loránt gyöngéd megemlékezéseinek jelei sem Margit szobájában. — Asztalán a legújabb, jeles könyvek feküdtek, s itt, amott a szögletekben, különböző formájú virág-kosarak állának, melyek üresen is remekei voltak a művészetnek, s Margit kedvencz virágaival terhelve mint egy-egy kis tavasz-mosoly, tekintének egymásra. — S mivel jól tudta Szabolcsy, hogy Margitnak fáj szép és borús emlékei színhelyétől: Pesttől megválni, jó előre gon-

doskodék, hogy az apai házban, e részben se legyen fogyatkozása, — hogy mindazon képek, melyek jelentőséggel bírnak szemeiben, mint diszes, művészi tájfestmények, előzzék meg érkezését Várdán.

A Zugligetnek azon kedves, szelid völgye, melyben a ház állott, hol egykor Margit Andorral oly boldog volt, szelid holdvilágtól derítve, ábrázolá az egyik képet; — a másik a tető volt, a tavasz virágaival himezve, melyet a kettős emlékü hársfa ékitett; — s a harmadik kép Margit emelő, pesti kilátását ábrázolá a Duna-soron, — melyen a Sváb-hegy volt látható, alkonyodó napfény mellett, a rajta fehérlő házakkal s alatta, az egymás fölé csoportosult épületek között emelkedő vén budai templom, s a szőke Duna ragyogó, sima tükre.

De nem csupán Margitról, hanem Várdayról és a gyermekekről is megemlékezett Loránt.

Többször hallotta Szabolcsy az öreg urtól, hogy Pestet igen szívesen oda hagyja, s akár soha se lássa többé, de kényelmes karszékétől, melyet úgy megszokott már, s épen oly czélszerű, mint diszes faragványú kandallójától, valóban igen sajnál megválni. — Mivel kastélyát megszokta mindennel el-látva, s egészen régi állapotában képzelni, az még csak eszébe sem jutott Várdaynak, hogy két oly magában véve csekély, s még is kényelmes tárgynak, még ott is könnyen akadna helye. — Mire ő nem gondolt, mit még is ohajtott, Loránt azt teljesülésbe vitte számára, — s az új kandalló

és karszék, igen jól illettek a várdai kényelmes társalgó terembe.

S hogy az ősi házban a gyermekek egyszerre honn találják magokat, Loránt lelkére kötötte Magdolnának, hogy a Margitéba nyíló szobát, a Várdára szállított tárgyakkal, egészen úgy rendezze el, mint a pesti csinos gyermek szoba volt, s különösen arra legyen figyelemmel, hogy kedves madaraik, s a játék-halmaz, melyeket Loránt küldött számokra, kedvök szerinti helyet nyerjenek a szobában.

Nem volt egyetlen terem, vagy szoba a várdai kastélyban, melyből Loránt figyelmének egy- vagy más, bár parányi jele hiányzott volna, — itt egy csinos kép, mely Margitnak valahol megtetszett, — amott egy jó könyv, melyet Várdai megkészült magának szerezni, — apró csecse-becsék, miket a gyermekek elragadtatva bámúltak, — művészileg font munkakosarak, parányi fal-etagérek, s más eféle apróságok, melyeket Margit egy vagy más alkalommal futólag megdicsért, mind ott valának, mint Szabolcsy megemlékezésének gyöngéd jelei.

Azon napon, melyen az uradalmi tiszték, a selédek és jobbágyok ünnepi köntöseikben, régen látott földes urok elfogadására, össze sereglének, már mindennel elkészült Magdolna.

A kastély szintugy fénylett a tisztaságtól és rendtől, — s mintha még a kertnek bokrai és virágai is megértették volna Loránt óhaját, díszben állott és mosolygott ottan is minden. — Künn és

benn virulat tenyészék, homályt csupán a fák és virágok árnyai vetének.

Az akác-sorok, melyek a kastélyhoz vezető utca hosszát szegék, virágokkal himezve terjeszték szét lombjaikat, s a kerti tó szelid hullámozása, lágy hangokba olvadt.

A sugár eczetfák árnyékában kinálkozó ülő hely friss zöld színben diszlék, s a kerti kutat a a kékellő nefelejts epedő szemekkel koszorúzá.

A szelid galambok szerelmes turbékolással repkedtek, s csokolák egymást, s a fényes tollaival büszkélkedő páva, méltósággal lépdelt a virágok között.

A fényes levelű somfák tövében, egymás után kelt az ibolya és gyöngyvirág, s közelökben a harangvirág szellemi csilingelésére fölébredt a szende jáczint is, és mindnyájan édes reménnyel üdvözlék a tavaszt, mely megsúgta lombjaiknak, hogy nem sokára el fog az jöni, a ki örül majd virulásuknak.

Midőn az illatos orgonafa elhullatta virágát, a rózsabokrok lombjai között elkezdének mosolyogni a bimbók, és már előre érezék, hogy az ismert kék szemek nem sokára vissza fognak mosolyogni rájuk.

Itt amott, a gazdag virág-ágyakban, teljes piros szegfüvek diszlének, s a fejlődő georgiák, csoportonként pompáztak. — A fehér laptarózsa — piros csipke-bokor szomszédságába jutott, — s a diszfák között, a jaszmin ágai sötét cziprus lombokra hajlának.

Mintha egymást koszorúzták volna a bokrok, gyönyörrel mosolygott, s virúlt valamennyi, s lombjaik édes susogása elárulá a szellőnek, hogy mi okozza örömüket, — hogy kire várnak.

A közel erdőség tarka-barka madarai, megszállták a diszes kert százados fáit, s üdvözlő dallal várták az érkezőket. — S a vándor gólya hajnal óta ült már és andalgott a magas jegenyék egyikén, mintha a felett tünődnek : vajjon a múlttal össze lehet-e egyeztetni a jelent.

Midőn a négy fogatú hintó végig görgött a helységen, az igénytelen házacskák lakói, mintha ünnep lett volna, valamennyien vasárnapi öltönyben sereglének csoportonként az útszán, s egyszerű szívők örömét, tiszteletteljes üdvözlőkben nyilváníták. — Margit nyájas arca minden felől szerető mosolylyal találkozik, — de a hintó után, mely a kastély felé haladt, minden szem könnyezve tekintett.

Milyen viruló szép volt, és most mi halvány! — és a jó öreg úr mint megöszült! — Ekként sohajtának fel öntudatlanul a jámbor emberek.

S midőn a hintó a kastély előtt megállott, ott is csak fájdalomba olvadt az öröm, ott is csak könnyeken át mosolygott minden szem.

Bár Magdolna elkészíté e változásra a cselédséget, még sem fért az sehogy a jámbor emberek fejébe, hogy a kastély ma is csak úgy áll mint hajdan, s a nagy kertből talán egy bokor se hibázik, és urokat néhány év fehér hajú aggastyánná változ-

tatta, — s az, a ki mint ifju, szép hajadon távozék közülök, mint a hervadó virág, idő előtt sírja felé hajol.

De nem csak ők, kik egyszerűségökben elámulák illetődésüket, hanem Várday és Margit is meg valának hatva. — Mintha hosszú, mély álmából ébredtek volna fel, s mit átszenvedtek, csak képzelődés lenne, úgy tekintének mind ketten körül a jól ismert szép vidéken. — S csak midőn egymásra néztek, vagy a két viruló gyermekre, kik elragadtatva futostak a kert gyönyörű bokrai között, csak akkor gyöződének meg, hogy a viszontagságos nyolcz év nem álmom, hanem valóság volt.

S a mint beléptek a kastélyba, s az ismerős szobák hosszú sora eléjük tárult, s a megszokott tárgyak látására felmerült lelkökben a sok visszahozhatlanul örökre eltűnt édes emlék, keblök elfogódék. — Szó nélkül járta végig a termeket az apa és leány, — s midőn szemök minden léptenyomon olyan tárgyba ütközék, melyet Loránt barátsága varázsolt oda, s el végre megpillanták a társalgó teremben a szép új kandallót, és karos széket, illetődve állottak meg mind a ketten.

Páratlan barát ez a Szabolcsy, — jóságát méltólag soha, soha nem viszonzhatjuk, s hálálhatjuk meg — szólott megindulva Várday.

Megemlékezésének fénye, hol nem keressük is, feltűnik, — szeretete, mint a napsugár, hivatlanul is be hat hozzánk — viszonzá Margit, s kék szemibe könnyek tolultak.

Jer csak édes anyácskám — kiáltott Béla be-rohanva — hadd mutassuk meg neked Jolánnal, hogy Pestről eljött utánunk kedves kis játszó szobánk is.

Ez ismét Szabolcsy műve — gondola Margit, a kis fiu által vezetni engedve magát.

A gyermekszobába Jolán elregadtatva szök-décselt, s a mint anyját megpillantá, Bélával versenyt figyelmezteté minden ismert tárgyra, miket Margit különben is észre vett volna, s illetőde szemlélt.

Magdolna, ki szintén jelen volt, együtt nevetett és játszik a gyermekekkel, s közben-közben urnő-jéhez fordult, s nem győzé Szabolcsyt magasztalni, és áldani, ki mindenkinek, még a kedves gyermekeknek is csak örömet és jót okoz.

Mi Margit keblét még inkább meginditá, az azon gyöngédsége volt Lorántnak, hogy épen az övé mellé rendezteté gyermekei szobáját.

Mindenre gondolt, — semmiről, de semmiről nem feledkezett meg — gondolá, miközben remegő szívvvel saját szobájába lépe.

Ott mint tudjuk, újabb kedves meglepetés várt reá.

A szoba elrendezése, mint említők már, egészen a régi maradt, kedves Madonnáját, s előtte az ima-zsámolyt, és minden mást is, szokott helyén talált, — mintha csak pár óra előtt lépett volna ki onnan, — egészen olyan csinos, és mosolygó volt annak tekintete, mint azelőtt, — de asz-

talán a könyvek, — a díszes szögletkosarakban kedvencz virágai, — s mindennél inkább az emlékezetes gyönyörű tájképek, melyek múltja szebb napjait varázsolák vissza, — mint Loránt hasonlíthatlan barátsága, s figyelmének jelei, egész keblét remegésbe hozták.

Hogy felgerjedése csilapúljon, nyílt ablakához lépett, — s az ismert szép vidék, a távol hegyek, melyeken szebb napokon oly gyakran legeltek szemei, fával, bokorral, erdővel és ligettel együtt, nyílt s nyájas tekintettel üdvözlék őt.

Ki tudja meddig merengett volna még Margit szép láthatárán, s meddig küzd a fájó- s még is édes remegéssel, mely szívét nem engedé megnyugodni, ha a régen hallott várdai csengő harangszó meg nem kondúl esteli imára, s nem emlékezteti őt, hogy annak öröm zúgása fogadá őt, midőn a napvilágot először megpillantá, s annak gyász kongása fogja koporsóját követni.

Margit leborúlt a kedves Madonna-kép előtt, s áhitattal, lelke mélyéből imádkozott.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Néhány hét alatt Várdán, minden a szokott rendben folyt — az apa és leány, mintha összebeszéltek volna, lehetőségig törekedtek egymással az átélt viszontagságokat feledtetni.

Margit délutánonként, mint leánykorában szokta, ismét maga készíté, s nyújtá át apja kávéját, s hogy felvidüljön az öreg úr, zongorájához ült, s megzendülének újjai alatt a kedves dallamok és phantasiák, mint első ifjusága viszhangjai.

És Margit valóban czélját éré, sikerült szeretetének apja aggalmait elringatni. — Várday lassanként egészen felvidült, s minél inkább reménylé leánya gyógyulását, annál gyakrabban emlegeté Loróntot, s türelmetlenebbül várta érkezését.

Vendégeken sem volt Várdán fogyatkozás, a jó szomszédok és rokonok, ismét tisztelgének az öreg urnál, s a kastélyban az élet úgy folyt, mint az előtt.

Minél inkább múlt az idő, Margit annál inkább belé nyugodott és örült, hogy gyermekei vég-

tére az apai házba jutottak — és elégteltsége teljesen visszaadta őt önmagának — a szeretet, mely kedvesei iránt eltöltte keblét, anynyira emelé, hogy megtörött egészsége is vissza látszék térni, szemei vidámbbakká lőnek, s színe kevésbé volt halvány; s ha bár a külszín mindenkivel elhité, hogy javulása tökéletes lesz, — Margit nem ámita magát, s legkevésbé sem bizott egészségébe.

De azért ha ősz apja és kis gyermekei jövőjére gondolt, olyan hálás volt a gondviselés iránt; — ha áldozattal lehetett csak javokat megváltani, milyen szent készséggel adja áldozatul érettök életét is. — Magasztos hite, nem engedé őt csügedni, hiszen a hívő sirja szélén mosolygon áll, s a szeretet vég pillanatig édes reményekkel biztatja a kebelt.

De bár sehol a földön nem érezhette volna jobban magát mint Várdán, és sehol az átélt viharok után úgy meg nem pihenhetne, mint ott, mindazáltal hiányzani látszék körülte valami, mihez szokva volt, mindig várt valakit, s akará vagy nem, Szabolesyra többszer gondolt, mint valaha.

Egy szép nyári napalkonyatkor künn sétált Margit a kertben, s gyermekei előtte futostak s játszadozának. — Soká nézte őket, soká gyönyörködék életdús szép külsejökön s gondtalan vidámságukban, és hálás keble felemelkedék az égig.

Gyermekeiről önkénytelenül Szabolesy jutott eszébe, — midőn őn erejét fogyni érezé, s nem kétkedék, hogy napjai meg vannak számítva, leg-

édesebb — s biztatóbb reményét Lorántban találta mind gyermekei, mind ősz apjára nézve.

Margit gondolataiba mélyedt, s lelkében, mint varázs álm, remegett egy édes érzelem. — A festői vidék, mely előtte nyílt, teljesen megfelelt keble ábrándjainak.

Mig ő ki tudja mire gondolt, azalatt gyermekei elragadtatva szemlélék nagyapjuk nagy kiterjedésű zöld rétjeit, melyeken, minthogy épen széna kaszálás ideje volt, mint a hangyaraj, mozgott a jámbor földmivelő tömeg.

Minden mezei munkának sajátos szépségei vannak, és valóban vétkezik, ki azokat figyelemre nem méltatja. — A kasza vidégán peng, és suhog, s a virággal hímzett rétség, gazdag rendekben omlik le lábáról, — s minthogy a határ híres a szénáról, egy helyen már meg is száradt az, mig másutt csak most kaszálnak; — itt forgatnak, — amott boglyáznak, — s a legszorgalmasabbak kazalaikat rakják

A menedékes tető oldalán, melyen a váromladvány látható, egy vén körtefa áll, s bámulni látszik az emberi szorgalmat, — girbe-görbe, kanyargós tövét felveté a föld alól, mintha öregségére megúnta volna lenni a sűrű sötétet, mig mohlepte göröngyös derekán mély üreget vájt az idő; — gyümölcsöt már rég ideje nem terem, s apró fényes zöld levelekkel ékeskedő lombjai, itt-amott kiszáradt, mereven barna ágakat is mutatnak fel. — Dereka oduját fű lepi, s a kék komoly virág is

oda fészkelődik, — tövében piros pipacs nyilik, s ágai között évről évre biztos tanyát lel a madár.

S lenn, a kertben, a fű között, fürgén illan tova a tarka gyík, s itt-amott az összecsoportosult fehér lepkék meg-meg ingatják lengén a lombokat; az átlátszó, finom szitakötő vidám dongással úzi, — kergeti a kis kékellő aranyos pillangót, s a pacsirta dala lehangzik az égből.

Béla és Jolán megúnván a kaszásokat nézni, a lepék után szaladoztak már, s Margit sejtelmes örömmel néz a porzó országútra, melyen egy elegans könnyű fogat robog a helység felé.

Negyed óra alig telt belé, midőn az udvaron lárma és szaladozás hallatszék, — Szabolcsy Loránt érkezése nem csak a család számára volt ünnepe, hanem még a cselédek is mindent elkövettek, hogy szolgálat-készséget tanúsithassanak azon úr iránt, kit Magdolna, mint Isten áldást, égig magasztalt előttök.

Várday alig találta vendégének helyét, s örömeiben az ég tudja hányszor ismétlé, miként igen szép Loránttól, hogy ígéretét megtartá, s csakugyan eljött Várdára. — A gyermekek ölelték, csokolák őt, s mindenképen alkalmatlankodtak, hogy meggyőzhessék régi kedvenczöket ragaszkodásukról. — És Margit olyan tiszta örömmel, s édes pirulással fogadá ohajtva várt barátját, hogy Loránt gyönyörteljes szivvel olvashatta ki szemeiből, miként az apai házban Margit, csak az ő érkezése pillanatában lett igazán boldog.

Estelizés után az egész család a kertbe ment, és soká künn sétáltak a szép teljes holdvilágon. — Margit Szabolcsy karján, s Várday majd mellettök, majd elől, a szökdécselő gyermekekkel. — Lorántnak úgy tetszék, mintha Margit megerősödött volna, s a halvány arcz a holdfény mellett, leirhatlanul szép volt szemeiben, — s még a hölgy édes beszédét figyelemmel hallgatta, keble ezer szép reményt álmódott valónak, és a gyönyör, mely szívét emelé, vissza-tükröződéék nemes vonásain.

A nyájas, szelid est, és elragadó szép vidék öszhangzott mirdnyájok hangulatával; — a fák és bokrokon egyetlen levélke sem mozdult, semmi szellő nem háborgatta az enyhe léget, mintha a levelekkel és virágokkal együtt, még az is a boldog családra figyelne, s azt ohajtaná el-lesni: mi okozza az általános örömet.

S midőn a család pihenni ment, s Margit oly édes nyugalommal szenderült álmra, mint már sok, sok év óta soha nem, — a magasan felnyúló százados jegenyék elregélék örömükben a csillagoknak, hogy a vén kastélyt valahára ismét boldogság lakja.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Áldás szállott a földre! a fák gyümölcsével terhelt ágai, azért görbedeznek, s a nehéz arany halászkok áldástól hajlanak meg.

Mindenfelé élet, fény és dísz!

A rengeteg sötétzöld bokrai között megszólal a kakuk, s a gazdag kalászkok tövében rejtőző fűrj, kicsinyeinek örvendve, pitypalatyot kiált.

Minden fészek tele kis madárral, minden lombon virulás tanyáz, ezer élet a fűszálak tövében, s dal; sugár, virág, és gyümölcs csak egyet beszélnek:

Dicsőség Istennek!

Zöld ágon a gerle pár szerelmesen turbékol, olyan szépen, olyan kedvesen bűg, mintha azt mondaná, hogy szeretet tartja fenn a nagy mindenséget.

A természet oly szép, oly gazdag! Minden fűszálnak, minden porszemnek, van saját hatás köre, a bogárkák csendben végzik munkájukat, s a vi-

rágok nesztelenül élnek, mosolygnak és szeretnek hervadásukig.

A czifra levelű, nagy harasztbokor, a megvetett tüskerózsa és pipacs, épen mint az illatos rózsza és emlény, az Úr kezéből nyerének életet, s ha figyelni és érteni képesek vagyunk az örök működő erő titkos mozzanatait, éreznünk kell, hogy minden, még az utolsó fűszál is emel és díszít, és illik oda, hova Isten keze ülteté.

A rengeteg zöld fáit, agg regéket susognak, s a mező lilioma ébren is álmadozik.

A lég, mintha sugárból szőtték volna, fénylik, tündököl, s milliárd szállongó kis bogárnak, laktanyája.

A fák ágain kinálkozólag piroslik, sárgul, és kékel az alma, körte és szilva, s a mezőben, a kalászkok között, hegyen és völgyben, élénk színvegyületű virágok tarkúlnak.

Szép nyári napalkonyat volt, midőn egykor Szabolesy Margittal künn sétált. — Mintha minden fával és bokorral lett volna beszéde, s minden egyes virágot külön kívánt volna üdvözölni, Margit ellenállhatlan vágytól ösztönözve, ohajtá a nagyszerű kert kedves ligeteit felkeresni.

Ezt a rózsát mint boldog ifju leány én oltottam — szólott Loránthoz, egy szép fehér moha rózsza bokor előtt megállva. — Nem képzeli ön, mi feszült kebellem vártam, vajjon meg fog-e éledni, s mi sok kedves reményt, s boldog álmot kötöttem oltásomhoz. — És im, mi hozzá kötve volt, mind

rég elhervadt már, s a megeredt rózsafa ma is él, és mosolyog eltűnt álmaimon.

A virág élete mosolygásból áll — viszonzá Loránt — s ki tudja, hátha ezen bájos, halovány rózsza az ön legszebb jövőjét érzi és az ön örömeiben mosolyog.

Meg lehet igaza van önnek, — viszonzá Margit szeliden — szép rózsám tanuja volt multamnak, s így nem lehet nehéz megálmodnia, hogy mind össze is egy csendes kis halom az, mi még előtttem áll s közel jövőmnek határát jelöli.

Mi célra való volt amott a mezőség között, a csinos faragványú kis ülő hely, s előtte az alacsony, karsú kis faoszlop? — kérde Loránt, Margit gondolatainak más irányt kívánva adni.

A faoszlop egyik ágához, mint egészen kis leány, bárányomat kötöttem piros szalagjánál fogva — szólott Margit. — Oh a gyermek-kor arany időszaka életünknek, csak hogy mint többnyire mindent, azt is akkor méltányoljuk kellőleg, midőn már régen megettünk van. — Még most is élénken emlékezem reá — folytatá szünet múlva — mi boldogan vezettem a szép fehér barit helyére, s csinos kis ülőhelyemet elfoglalva, órákig elsimogattam, s enyelegtem vele, — s midőn az ülést megsokallottam, virágokat gyűjték a mezőbe, szaladoztam, s szívem, mintha minden, mit szemem lát, számomra virult volna, el volt ragadtatva gondtalanságában.

Nem képzelhetem, hogy ezen kedves vonzó li-

gethez szép emlékek ne kössék ön szivét — mondá Loránt, midőn csaknem öntudatlanul jutának egy valóban gyönyörű platanus, akác és somfából alakult csoportozathoz, mely mint kellemes rejt-hely terjeszté lombjait feléjük.

Erről a kedves, szép kis ligetről csaknem megfeledkeztem — viszonzá Margit felsohajtva — és pedig ez volt valaha kedvencz sétahelyem. — Olykor, midőn a kastélyban vendégek voltak — folytatá szünetet tartva — s atyám velök mulatott, én észrevétlenül jöttem a kertbe, s egész hosszú, holdvilágos estéket tölték ezen jól ismert fák árnyékában. — Olyan édesen tudtam itt akkor ábrándozni, egész keblem a biztatón mosolygó jövőn függött, mely, mint ragyogó tündérálom, lebegett szemeim előtt. — És ohajtva vágytam volna magamat úgy látni, mint boldog asszonyt, sok évet átugorva, és türelmetlenségemben neheztelék a sorsra, mely ezen csekély kívánatot sem adja meg. — Most már átlátom — mondá sohajtását elnyomva — miként bölcsen van az úgy rendelve, hogy midőn keblünk reményteljesen dobog, jövőnket előre nem láthatjuk, — oh mert az ifju, hő sziv tudatát talán nem bírná meg annak, mit később elviselni is képes.

Nézze, nézze Margit, mi elragadó szép innen a kilátás — szólott Loránt a hölgyet a ketté nyílt facsoportozathoz vezetve, hogy elmélyedéséből kiragadja — nem tudja az ember a festőileg elszórt, közel bokrokat, vagy a távol hegyeket csodálja-e inkább.

Mindent szeretnünk és csodálnunk kell, a mi szép — viszonzá Margit, egyszerre kiemelkedve korábbi nyomott hangulatából. — Isten legfőbb adománya a mélyen érző szív, minthogy az tanít bennünket mindennek méltánylatára. — A távol mozdulatlan hegyek, melyek a természet gazdag pompájával koszorúzva, oly meghitten néznek felénk, s közelünkben a fák és bokrok ingó lombjai, mind, mind lételünknek szépítői. — S bár a szerető kebel nem szorúl idegen emelő tárgyakra, még is jól érti az minden fűszál és levélke néma beszédét, s öntudatlanul is figyelemmel kíséri a virágok zajtalan életét és mosolygását. — Nézzon ön ama tetőre, nem olyan-e felette a sötét váromladvány, mint egy óriási, romba dőlt remény, s a zöld fák lombjai, melyek felé hajolnak, nem úgy tűnnek-e fel, mint a támogató örök szeretet? — Bár merre szálljon künn a szabadban tekintetünk, minden tárgyat szeretettől látunk ölelve és koszorúzva, minden bokor szeretetről beszél. — Oh mondja meg ön, nem természetes-e hát, ha a szív, mely szeretni képes, semmi sorsban boldogtalan nem lehet, — mondja meg ön nem volna-e bűn küzdelmeinket békén nem viselnünk, míg van tárgya szeretetünknek?

Loránt felsohajtott, és sokat tudott volna válaszolni, de Margit oly halványnak, s felgerjedettnek látszék, hogy nem volt bátorsága szíve áradó érzelmait kiönteni.

E közben az est leszállt, s a tiszta menybol-

tozat hold- és csillag seregtől fénylök, — hogy a föld is csillagos legyen, megszállták a virágokat, és bokrokat a kis fény bogárkák.

Szabolcsy gyöngéden emlékezeté Margitot, hogy a lég hűvösül, s hogy a szellő bizonynyal figyelmeztetésül ingatja a lombokat.

TIZEDIK FEJEZET.

A mint az idő ősz felé hajlék, Margit a szerint kezdé magát rosszabbúl érezni. Javulásának csal jelei, napról napra fogytak, s a gyakori lopóláz, mely időnként ágyára szögzé, mind inkább fogyasztá erejét.

Várday vigasztalhatlan lön.

Azon gondolat, hogy ha nejétől mindjárt Beregi Andor halála után elválík, s leányát atyai szeretetébe fogadja, megmenthette volna talán Margitot, s reményteljes unokái nem jutnak kora árvaságára, éles törként merült az öreg úr szívébe, ki örömmel feláldozta volna saját életét, hogy leányát megváltsa. — Arankát nem töré vala meg a válás férjétől, mert hiszen most, midön az csakugyan bekövetkezők, olyan viszontagságos előzmény, rázkodás és botrány után is megvigasztalódék a könnyelmű nő, ki a korlátolt eszü, de forrón szerető Válical kibékülve, vele együtt utazék külföldre, — míg Margitnak a kiállott szenvedés és hosszas elhagyottság talán életébe fog kerülni. —

S mi az apának fájdalmát, csak még inkább nevelé, az a beteg szelid türelme volt.

Margit soha nem panaszkodott, s nem csak nyugodt, de időnként szinte boldognak látszék. — Ő vigasztalá s nyugtató meg apját, — Loránt fáradatlan figyelmét, s gyöngédségét hálás elismeréssel, ragaszkodás és bizalommal viszonzá, s olykor egész környezetét felderíté. — A mint kissé erősebbnek érezte magát, felkelt, szokott teendőit ő intézé, és sétálni kívánkozék, mintha nem tudna eltelni gyermeksege szép vidékének bájaival.

Mit csak apai gyöngédség, és szeretet véghez vihet, Várday mindent elkövetett, hogy leánya számára kipótolja a sok örömet és boldogságot, mit ha élete hosszabbra nyúlik, még érhetett volna; Margit nem ohajthatott, nem kívánhatott olyast, mi azonnal ne teljesült volna, — szelid szemeinek minden intését, valamenyien lesték, figyelék a kastélyban. — Várday kedvét csak az nyéré meg, ki leányának képes volt örömet szerezni, — s mivel e részben mindig Szabolcsy volt az irányadó, — Margit ohajtásait egyedül ő tudta kitalálni, — az öreg úr szeretete, s becsülése Loránt iránt, csaknem áhítatszerű ragaszkodássá és tiszteletté magasúlt.

Jobban tudja ő, mint magam, mi esik jól, s mit hogy kívánnék Margit örömére tenni — mondá Várday nem egyszer könnyező szemekkel.

És valóban igaza volt. — Szabolcsy férfiassal erővel nyomta el saját végtelen fájdalmát — Mar-

gittal együtt örült a gyermekeknek, mullattatni, még inkább felderíteni igyekvék őt, — mintha ön szívét számba sem venné, vagy mintha minden érzelme, s ohajtása Margit keblébe olvadt volna, — egyedül csak azt tartá szem előtt, mi eshetik neki jól, s mi válik az ő javára. — Várdayt biztatta, vigasztalá, s gondolatait mindenképen Margit gyermekeinek sorsára igyekezék vezetni.

Ha Loránt nem lett volna Várdán, a nagy veszteségtől félve, mindnyájan előre kétségbeesnek, s Margitnak talán vég napjait keserítik meg fájdalomokkal.

Az öreg hű Magdolnát, ki éjjel-nappal csak imádkozni, és sirni szeretett volna, ő inté béketűrés- és türelemre. — Isten után valamennyien Lorántban helyezék reményüket és bizalmukat, — ő volt mindnyájuk földi gondviselése, s véde és öre a szelid betegnek.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Mintha a végzet oly sok szenvedés jutalmául, a legédesebb megnyugtató és engesztelő adta volna, — Margit, bár maga sem kételkedé többé, hogy napjai számitva vannak — vigasztalódva, s reményteljes szívvel tekintett gyermekei jövőjébe,

Helyettök is megszenvedtem én, s szülőik sor-sáért, bizonynyal boldogsággal kármentesíteni őket Isten — gondolá nem egyszer, s kebléből hálafo-hász szállt ég felé.

Midőn elgyengülése nem engedé, hogy künn járjon, órákig elült olykor Margit szobája nyílt ablaka mellett, s édes gyönyörrel szemlélte futosó gyermekeit, kiknek boldog arca a kert bokrainál virulóbban mosolyodék el, valahányszor szemök az anya szerető tekintetével találkozott; és Jolán kis új-jacskaí hegyein, csókokat repített számára, s Béla a legszebb virágokat tépdésé le, s anyja ablakán egész virág esőt dobált be. — Margit gyermekei örömét osztva, feledé betegségét, úgy tetszék neki, mintha végtelen anyai szeretete, őt magát is közé-jök szállithatná, s elfelejté, hogy szobáját, ha

akarná, sem volna képes elhagyni, — és visszaálmodá a szép időt, mikor még ő is vidám volt, és könnyen jött-ment, és szaladozott, valamint most gyermekei.

De az édes képzelődés később azután könnyeibe került, — elgyengülése érezhetőbb vala, mint-hogy arról huzamosan megfélelkezhetnek, — bár mennyire belé nyugodjék is a szív, hogy minden től meg kell válnia, mit forrón szeret, — azon tudat fájdalmas elfogúltságot szül, hogy azt, mivel Istennek minden ép teremtménye bir; a könnyűséget és szabad mozgást, már életünkben örökre elveszitsük.

És utóvégre, bár küzdelemmel teljes, de még is csak szép az élet, s Margit előtt, ki szívével, ki szeretete által élt, kétszeresen az vala. — Midőn szemei az ismert szép vidéken legeltek, s a díszes kert mosolygó bokrain, melyeket a fénysugaras napvilág oly szépen megaranyozott, — vagy felnézett a tiszta égre, melynek ezüst holdja s csillagai oly bizalmas derűvel fogadák epedő szemeit, nem doboghatott-e fel érező keble, mely mindennek képes vala szépségét méltányolni.

Margit kiengesztelődve, szeretettel búcsúzik az élettől, melynek kedvesei ölébe maradnak. — Őt nem sokára, örök éj fogja környezni, és számára, ki a tiszta ég, és egész szép láthatár összehangzását, egy pillantással érteni, s csodálni képes, egy keskeny koporsó lesz egész rideg világ.

De mindazáltal volt-e panaszra oka? Nem remélé-e a legszentebb hittel, hogy vég pillanataig édes fog keble maradni? Olyan boldog a szív, mely szeretni képes, és Margit mélyen, végtelenül szeretett.

Lehet-e szentebb, s emelőbb érzemény, mintha a hála rokonszenv- és tisztelettel olvad össze a keblben? — És Margit még is sokáig vádolá magát, és gondolkozék felette: vajjon méltó-e reá a szív, hogy keblünkben viseljük?

Jaj annak, kinek egy mély, önkénytelen indulat, mely boldogságát zárja magába, vádként fordul keble ellen, — halálosabb tör az mindennél, mely lassanként merül a szívbe, s utóvégre vagy felemésztí az életet, vagy győzedelmeskedvén, üdvösségé válik.

Loránt vala elhagyottságának egyedüli véde — ő óltalmazta Margitot, élete legsötétebb napjaiban, ő pártolá gyermekeit, s vigasztalta apját, midőn az szenvedett, s benne összpontosult minden reménye, szerettei jövőjére nézve. — És a mellett, hogy Szabolcsy méltó barátja volt Beregi Andornak, s egyike a szebb jellemű férfiaknak, nem volt-e arcza is vonzó és nemes, — és szavának csengő hangja nem hatott-e szivig? — sötét szemiből nem sugárzék-e hiven mindaz, mi keblét melegíti?

Bár mint igyekszünk is egyedül csak az érdemet tekinteni, arra hogy bizalommal, s vonzódomva közelítsünk valakihez, arcza, s egész lénye

iránt is rokonszenvet kell éreznünk, — s minthogy Loránt belső tulajdonainak külseje is megfelelt, s fennkölt szelleme rá volt írva tiszta, magas homlokára, Margitnak irántai rokonszenve kétszeresen természetessé vált.

S midőn a hölgy sok küzdelem, és lelki harc után, átengedé remegő szívét az édes, emelő érzeménynek, mely boldogságát az apai házban teljessé tevő, fényes ábrándok, tündéralomképek szállták meg a kebelt, melynek minden dobbanása közelébb vitte sirja felé, — mielőtt örökre kialudt volna, még egyszer fellobbant sugározva a láng, melynek fénye mellett elenyészék, a közeledő, örök éjszaka.

Margit keblének elmúlt, viruló boldog tavaszát Beregi Andor iránti szerelme deríté, — s szívének emelő ragaszkodása Loránt iránt, fájdalmi éjjelét világítá meg. — Első szerelme napvilág volt, melynek ragyogó sugárai, üdvösséggel áraszták el ifju életét, — s a szerelemnél önzéstelenebb, magasztosb, s fenségesebb érzemény, melyet vég nepjai felderítésére, Isten keze oltott talán keblébe, — tiszta, fényes holdja életének.

S ki vádolhatná őt? van-e szív, mely szentebb indulattal ragaszkodni képes, mint az övé, s melynek minden bűne egyetlen, s oly tiszta következetlenségből áll, mint Margitnak, másodszori, — s utolsó felmelegedése? — Hiszen méltó maradt ő első szerelméhez még akkor is, midőn keblét új boldogság feszíté, — s bár a multnak emlékét hal-

ványitá az idő, még a jelen vonzólag mosolygott, — azért ő békével eszmélt a sirra, mely nem vala szemei előtt rideg és barátságtalan, minthogy Andorral az fogja őt egyesíteni.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Hosszú, finom, esüst szálak nyúlnak végig a sárgült tarlókon, s a fák piros és sárga levelei hullanak.

A megszedett szőlő árván zörgeti lombjait, s a vén diófák díztelenül tekintenek alá.

Fenn a költözködő vándor madarak szállingálnak, s mintha Várda szép vidékétől fájna megválniok, a vad lúd le-le kiált búcsú üdvözlétül, s a gólya huzamos ideig lebeg egy ponton a légben.

A kis halványuló mezei virágok harmatát, nem szárítja fel többé a sugár, folytonosan könyeznek szegénykéek, fáj a szívök, hogy hervadniok kell.

A nagy kert csoportozatai között egy nyulánk akácza tavasznak képzelé a kellemes őszt, s boldog hitében oly sok szép, s kedves titkot árulának el susogó levélkéi, hogy a szelid, költői ősz, megszereté az ábrándozó fácskát, s lombjai között kései virágokat fejlesztte.

Minden felé hervadás, és a mulandóság jelei

és képe, — csupán az ifju akácza áll koszorúzva, mintha ő lenne az ősz választott szerelmese. —

A sárgült nádasok között fel-fel repül kellemetlenül rikkantva, a bibicz, s a zöld szeplővel lepett mocsárok lakói folyónosan esőről beszélnek.

A csikozott szántó földek nagy fekete, s a kikelt őszi vetés sötét zöld táblái, a pihenő sárga ugar mellett, változatos színvegyületben jelölik a határt.

A lég nem fénylik többé, s nem tiszta, mint sugár, de a szelid homály, mely mint finom, fehér fátyol lebeg a messze láthatár felett, olyan jól esik a szemnek.

A kékellő hegység felett, nehéz ború lebeg, s egész vonal képe sötét és komor.

Zörög a falevél, nem dalol a madár, s a megtörtült kis fészkek, mint sötét gomoly, függ az ágak között.

Csupán lenn, a kis kései árvácska tövében hallatszik az őszi bogár egyhangú danája, s a kis virág oly kéjjel andalog a hangokon, mintha tavasz volna, s édes madárdalt hallgatna.

Mint a hulladozó fák, bokrok, és virágok, úgy Margit is búcsúzni látszék a szép vidéktől.

Csendesen haladt Szabolcsy karján a hölgy, de elgyengülése oly nagy vala már, hogy alig lépett néhányat, pihennie kelle. — Loránt a leggyöngédebb gonddal vezeté őt, s arca, szemei, és minden mozdulata tanusítá, hogy lelke mélyéből könnyitene a forrón imádott hölgy rövid útján, —

ha tőle függött volna, úgy Margit még sírjához is rózsákon halad.

Nem fárad ön ki, nem veszi türelmét, ilyen szegény beteg asszonynyal bajoskodni? — kezdé Margit, midőn a kitűzött helyet elérve, kimerülten omlék az ott kínálkozó ülőhelyre.

Hogyan Margit, tőlem kérdezhet ön efélét? — viszonzá Loránt szemrehányólag — hiszen tudhatja, hogy könnyebbségéért szívesen odaadnám fele életemet.

Bocsánat — szólott Margit, kezét Lorántnak nyújtva — háládatlan valék — oh de ne higgye azért, hogy feledtem jóságát, mely ismeretségünk első pillanata óta épen oly hü volt magához, mint ezen hely hasoló maradt régi képéhez.

Hosszú zavartalan csend követé a hölgy szavait, — Szabolesy nem szólt, mivel pihenésre akart időt engedni a betegnek, s Margit is hallgatott keble elfogultságában, minthogy azon tó partján, s fűzfa alatt ült Loránt mellett, mely tanúja volt egykor találkozásának Beregi Andorral, midőn a szép, holdvilágtól derített estvén Szalmádi észre vette, s elárulta titkos találkozásukat.

A tó vize ma is sima és tündöklő, valamint akkor, s színén mostan is hattyú lebeg, mely úgy tűnik fel, a mint víz alá meríti fejét, mintha a múlt emlékeit keresné alant, mintha fehér halásza volna az örökre eltűnt szép álmoknak.

A szomorú fűz is lemeríté a tóba hosszan lefüggő ágait, s a locsogó habok csókja úgy cse-

pegett le hervadó leveleiről a tó színére, mint megannyi könnyű.

Még egyszer látni kívántam e helyet — kezdé Margit hosszú szünet múlva — melyet utolszor mint boldog ifju leány láttam. Elöttem ma is ismerős itt minden bokor, csak nem minden fűszál, — de engem nem ismernek többé.

És valóban igaza volt; — a viruló és hervadó Margit között nagy vala a különbség, s bár arcvonalai, mostan is vonzók maradtak, volt azon valami túlvilági, valami meghatólag átszellemült, mi arra emlékeztetett: hogy ezen hölgy már csak félig az életé.

Oh Margit, Margit — szólott Szabolesy szomoruan — ön most is inkább él még emlékeinek, mint nekünk, s pedig azok csak kinozzák szívét, míg mi, — míg én üdvömet áldoznám fel, ha visszanyerné korábbi erejét.

Margit nem volt képes választ adni, hanem arczát kezeivel fedezvén el, csendesen sirt.

Az égre kérem kimélje magát! — esdekle Loránt, felgerjedésében csaknem magán kívül. — Hanygalmamnak van némi becse ön előtt, — ha mind azt, mit örökre lelkem mélyébe kívántam rejtetni, csak távolról sejti is, — Margit a szent titok nevében, mely keblemet ön iránt eltölti — susogá magáról mind inkább megfélelkezve — tegye meg értem azon egyet, hogy mennyire hatalmában áll, igyekezzék a miénk, kis gyermekeié maradni, igyekezzék gyógyulni.

Szabolcsy önkénytelen szavait, szünet követé.

Hogyan Loránt — szólott Margit a csendet megszakítva s könnytelt szemeit felemelvén, — feltenné ön, hogy a szív, mely szeretteiért képes vala a legédesbb s öldöklőbb fájdalmat, zúgolódás nélkül viselni, most, midőn kötelességei száma szaporodott, önkényt kíván megválni az élettől? Napjaim számitva vannak, de azt nem ohajtásom, hanem a végzet rendelé úgy — hiszen ha tölem függene, — oh higgye el nekem, én örömmel maradnék, — az élet oly szép, és önt úgy ohajtanám meggyőzni, hogy titkát nem csak megértém, de viszonzám is. Igen Loránt — folytatá Margit, s arczai lázason égtek — én tudom, hogy ön szeret engem, s vigasztalására nem titkolom azt sem el, miként az érzelem, mely szívemet ön iránt eltölti, emelőbb és magasztosabb magánál a szerelemnél is. — Soká küzdöttem, soká vádoltam magamat, és nem akartam helyet engedni lelkemben édes vonzó, arany ábrándaimnak, melyek fénynyel hintik még sírom éjjelét is, — de utóvégre önszivem sugallá, hogy boldogságom Isten adománya. — Midőn mindenkitől elhagyatva, egyedül álltam kis gyermekeimmel és fájdalmammal — folytatá Margit elmélyedve — ön volt mindnyájunk feltatartója és vigasztalása. — Oh hasztalan kívánja előttem tovább is tagadni, tudom én jól, hogy titkos gondviselésem mindig ön vala. — Minden kis és nagy örömet, hiven megosztott ön velünk, s mivel az anyát oly boldoggá tevő: kis gyermekeim fejlődé-

sének együtt örült velem. — Szívem lassanként egészen hozzá szokott önhöz, s folytonos gyöngédsége- s figyelmei napról napra észrevétlenül szükségesebbé tévék környezetét. — Végre, midőn Várdára jöttünk, s ön nem vala itt, — minden olyan hiányosnak, színtelennek tetszék, s bár magamnak sem akartam megvallani, nyugalمامat elveszítém. — S a mint gyengülni kezdék, s meggyöződtem, hogy földi pályám végéhez közeleg, — akkor értém csak meg Isten intését, mely keblemnek új boldogsága által szólalt meg. — Ön megérkezett Loránt, és szemeim csak akkor vették észre itt az általános virulást; — keblem remegett, midőn önt megpillantám, s szavának ismert hangja, édes tiszta álmokat varázsolt vissza szívembe. S mintha szenvedéseim jutalmát már a földön megnyertem volna, bizalmas hittel nyugodtam halálomban is. Nemde Loránt, ön védeni fogja szeretett kis árva gyermekeimet — folytatá szemeit esdeklőleg emelve Szabolcsy [nemes, illetődött arczára — s nem fogja elhagyni ősz atyámat?

— Gyermekei az enyéim lesznek, és atyját soha nem hagyom el — viszonzá Loránt, megindulástól alig tudván szólni.

Tudtam, — hiszen tudtam én, hogy úgy lesz — szólott Margit elragadtatva, és sugárzó szemeinek hálás mosolygása, s örömének pírja úgy tünt fel arcán, mint egy ellebbenő tavasz, mely pillanatra első ifjuságának virulását lehellé vonalaira. Most már nyugodtan szállok sírom sötétébe, s Andornak

az égben tartozkodás nélkül fogom megvallani: hogy azt, ki a földön elhagyottságom gondviselője volt, s utolsó napjaimat boldoggá tevő, magasztos érzellemmel, s mélyen szerettem. — Oh nincs szó, mely méltólag kifejezhetné, mi édes mi emelkedett az én szívem. S szavait ejtven, fejét öntudatlanul Loránt keblére hajtá, mintha nem birná tovább boldogságának gondolatát.

Loránt nem válaszolt, mert mit mondhatott volna? Margit boldog nyugalmit foró szerelme, s fájdalma bevallásával, semmi esetre nem kockáztathatta.

Hadd élvezze tiszta szeretetét háborítlanul — gondolá Szabolcsy — melyet míg őt láthatom, én én is osztok vele, — hiszen elég időm lesz azután határtalan fájdalmamnak engedni lelkemet.

A mint a kastélyba vissza tértek, Margit oly gyenge volt, hogy azonnal le kelle feküdnie. — E percztől fogva Loránt nem távozik többé Margit ágya mellől, melyet a hölgy többé talán soha nem fog elhagyni, s bár vele az ápolást Várday és Magdolna is hiven megoszták, mindazáltal ő vala az, ki a betegnek mindent kedvére tudott tenni.

E közben az est leszállt, s nedves homály, a köd leánya szállt a vidék fölé, s a tünedező tárgyak, mint halvány ábraképek, vonólni látszának odébb és odébb.

A távol tetők sötét hátán imitt-amott pásztortűz lángjai lobogtak, mintha a tömör hegység tűzszegekkel bámulta volna a vidék őszi homályát, melyet Margit talán utolszor látott.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Az egész láthatárt hózománcz lepi, s a halvány napfényen ragyogó fák és bokrok úgy állanak a pusztaságban, mint fehér síremlékei, az elhullott virágoknak.

A lombok helyét sötét varjú sereg lepi az ágakon, s károgásuk szomorú kárpótlás a dalos madárkák éneke helyett.

Hideg, csipős a lég, olyan ünnepélyes, olyan holt csend uralkodik, mintha minden hang elnémulásra volna kárhoztatva.

A futosó, játszi kis csermely, mint mereven kristály áll medrében, mintha partjai koszorúját elveszítvén, maga is meg halt volna.

Minden csendesesen pihen és alszik. — A sürtü, hideg lég nesztelen, s a hegység, mintha megöszült volna, hófehér.

A keskeny gyalog ösvényen ropog a hó, s a széles, sima országúton, csengős szán repül.

Lenn, a föld védelmező keblében, álmadoznak a kis szűnyadó virágok, s hegyen, és völgyön pusztaság tanyáz.

A gazdag életnek semmi nyoma, — zord, hideg, és holt minden, mintha a mindig éber, nagy-szerű erő, mely a természetet mozgatja, a virá-gokkal együtt elszenderült volna.

De nem csak künn, hanem benn is tanyát ütött a pusztulás. A várdai kastélyban a szokott rendet zavart lőtás-futás váltá fel, — a legutolsó cseléd-nek is segély készség látszott megfélemlert, bá-natos arczán. — A helység jámbor lakói egymást váltva jöttek tudakozódni a nagyságos asszony hogy léte felől, de valamennyien vigasztalódás nél-kül, sirva távoznak.

Mintha búcsú lett volna, Várdán egész falu népe nyugtalanul jött, ment, és mozgott az útszá-kon, — a haza felé haladókat feltartóztaták azok, kik a kastélyba siettek, hogy előre megtudhassák, mit fognak ott hallani.

Bár inkább én halnék meg helyette, — hisz a szegény úgy is, magának is csak terhére él, — és ő egész helységnek, védangyala maradhatna — mondá egy fiatal özvegy asszony, ki apró gyerme-keivel együtt Margitnak gyakran részesült jótéte-ményeiben.

És ohajtása sok más hasonlót szült, az állon-gáló bánatos tömeg keblében, — hisz tán nem volt a helységnek egy lakója sem, kit Margit valami jóban ne részesített volt.

S kinek elvesztését még a nép is siratta, hogy ne fájt volna attól azoknak megválni, kiket teljes szeretetével boldogított.

Mintha nem csak a fákat és bokrokat, s egész szép láthatárt, hanem Margit arcát is téli hófuvatag lepné, halványan feküdt a hölgy, ágya fehér, dagadó párnáin.

A homályos szoba legtávolabb szögletében ült az apa, s mintha a fájdalom elnémitotta volna őt, egész nap folytán egyetlen szavát sem lehetett hallani.

Az orvos és a lelkész, kit a beteg ohajtására kérettek a kastélyba, — majd a haldokló anyát, majd a viruló gyermekeket figyelék, részvétteljes aggalommal.

Magdolna néhány hét alatt éveket látszék öregedni, — kisírt szemeit szívesen elrejtette volna a beteg előtt, — s örömet elengedné hátralevő napjait, ha megadó lélekkel imádkozni tudna.

Oh de ki nyughatnék az ő halálába meg? — zokogá a szegény öreg asszony — hiszen a pogánynak is megesnék a szive, ha őt, ki oly sokat szenvedett, s oly boldog lehetne még, haldokolni látná! Mi lesz kis árva gyermekeiből, s mi mindnyájunkból, ha ő elhagy bennünket.

A beteg ágya lábánál, kis játszó székeiken a gyermekek ültek, s habár időnként midőn a betegre tekintének, bánat sugárzék is különben oly boldog szemeikből, — azért koránsem sejték, hogy a közelökben fekvő anya oly messze van már tőlök.

S az ágy fejénél, Margit minden sohajtását figyelve, s szemeinek intése után, kitalálva legpárányibb ohajtását is, állott Loránt. — Édes anya

sem ápolhatná gyöngédebbéu gyermekét, — mint Margitot Szabolcsy ápolá, éjt és napot a szenvedő ágya mellett tölte, — s habár az örök megválás gondolatát megszokni, elviselhetlennek tetszék, égető fájdmát magába zárni, elég szilárd volt, férfias keble.

Hogy Szabolcsy mennyit szenvedett, s mint nem hiheté, hogy Margitot el kell vesztenie, csak az tudhatja, ki maga is virasztott forrón szeretett kedvese beteg ágya mellett. — Miként is lehet az, hogy oly lángoló szív, minő a Margité, mely arra volt teremtve, hogy boldogitson, hideg és érzéketlenné váljék? Az élet gazdag adományait: örömet, boldogságot, fájdmát és reményt, sőt magát a hitet is, melyet Isten oltott a kebelbe, egy érintéssel semmisíti meg az enyészet! — Az ember csak lapda a sors kezében, melyet az élet addig hány, vet, míg a játékszert kiragadja kezéből a halál.

Margit édes, szelid álomból ébrede fel, s szemei azonnal Lorántot keresék.

Nemde, megtartja mit ígért, ön védeni fogja gyermekeimet, s megvigasztalja atyámat — kezdé a beteg, halála előjeleit megérezve, gyöngé, erőtelen hangon. — Oh ha tudná ön, mi édes, mi boldog még e pillanatban is keblem, midőn talán csak pár pillanat választ el siromtól, megáldaná önmagát. — Igen Loránt, én most is boldog vagyok, a szeretet, mely életem folyamán át oltára volt keblemnek, még mostan is emel, midőn minden a mi fáj, elenyészék már szívemben. — A mi nyomott, meg-

előzé halálomat, — sirba költözék az mind, — keblemben végperczemig csak a szép, csak az édes és emelő maradt meg. — Isten után önnek köszönhetem — folytatá kezét Szabolicsynak nyújtva — hogy szeretetem oly tisztán, nyugodtan s aggodalom nélkül boldogít, oh mert hogy tudnék különben kis gyermekimtől megválni, ha ön nem maradna mellettök. — Szemeim világát és szívem melegét önre hagyom örökségül Loránt, — tekintse gyermekeim sorsát az én szemeimmal, és szeresse őket az én szívemmel, — hogy fenn az égben, az üdvösség közepett is szeretettel emlékezhessem jóságára, — és lenn a sirban is ön felől álmodhassam.

Életemnek fő célja lesz, gyermekei javának eszközlése — szólott Loránt a haldokló hölgy kis kezét ajkaikoz szoritva, — s legfőbb boldogságom, ha önre emlékezhetek — tevé hozzá önkénytelenül.

Margit vonásait a dicsőülés mosolya deríté, s halvány arczán utoljára lebbenék át a boldogság rózsaszínü fénye.

Szólitsa atyámat, — kérje őt, hogy jöjjön közelebb — mondá azután, de oly csendesen, miként ha szemei beszéde, nem oly ismerős nyelv Loránt előtt, tán nem is tudhatná, mit kíván.

Nyugodjál meg jó atyám — kezdé Margit, midőn Várday fájdalom dúlt arczát megpillantá — hiszen Isten veletek fog maradni, s Loránt helyettem, szeret majd benneteket. — Miattam ne búsuljatok — folytatá azután mind inkább gyengülő hangon — én boldogabb vagyok mint ti, mert azon

tudattal szállok síromba, hogy gyermekeim helyett is megszenvedtem, s a mellett hogy a szeretet, mely üdvöm, s lelkemnek a hit mellett legfőbb ereje volt, végpillanatig emeli keblemet, — többé soha soha nem fog zavarni fájdalom.

Szavait végezvén, megáldá kis gyermekeit, búcsút vön atyjától, s hálát és Isten bozzádot mondott Lorántnak, s azután szemeit önkénytelenül emelé a kedves emlékü képekre, melyek Szabolesy gyöngédsége jelei, s elmúlt boldogságának színhelyeit ábrázolák, s így midőn pillái örök álomra zárultak, vég perczben is kedves emlékekkel találkozék a szem.

A mint az orvos meggyőződött, hogy segélyére többé semmi szükség nincs, — intett a lelkésznek, s ő a fájdalomtól elkábúlt apát, ki mereven, kémlelő tekintettel szemlélé egyik arcot a másik után, ki vezeté a halottas szobából.

Borúljatok le kedves gyermekeim — szólott az ezüst hajú lelkész a két kis árvához — jó anyatok nem fog többé szenvedni, — imádkozzatok, hogy álma édes legyen.

A gyermekek ösztönszerű illetődéssel borúltak le a halott ágya mellé, — s bár koránsem sejték, hogy anyjok többé fölébredni nem fog, szemek sugarát még is könnyek homályosíták, s kérdő tekintettel figyelék Loránt halovány, dúlt arcát.

A lelkész és a gyermekek imádkoztak, s a várdai templom torony gyász harangja megkondúlt,

s ünnepélyes zúgással hirdeté a helység jámbor népének Margit halálát.

Midőn az éj leszállt, s a márvány szoborhoz hasonló hulla, viaszgyertyák halvány világától derített koporsojába feküdt, Loránt mindenkit eltávolított a gyász teremből, hogy egyedül ő viraszthasson a halottal.

Olyan békés szelid, sőt nyájas vala az elköltözöttnek arcza, mintha a szeretet, mely nehéz küzdelmei között feltartá őt, hült kebléből vonásaira szállt volna. — Mint a szeretet angyala, olyan maradt Margit, koporsojában is.

Hogy az emberi szív szétdúlva, roncsolva, és tépve, sem tud megszakadni, bebizonyúlt Loránton.

Soká, soká állott mozdulatlanúl a koporsó mellett, — lelkét gyötörte, égeté a kín, és még sem akarta elhinni, hogy Margit csakugyan meghalt.

S midőn rá hajolt a hullára, minha azt akarná hallgatni, vajjon szive nem dobog-e még egyszer fel, és megpillantá Margit kis összekulcsolt kezeiben a zugligeti hárs hervadt lombját, Béla és Jolán egy-egy selyem fűrtével átkötve, s a parányi képet, mely Beregi Andort és Szabolesy Lorántot ifjukorukban, egymást átölelve ábrázolá, s melyet egykor kölcsönös barátságok jeléül két példányban vétettek le, s váltának ki egymással, — a fájdalom elragadta, s vágyának tovább nem állhatván ellent, a halott tiszta homlokát megcsókolá. — De a mint forró ajkai a jéghideg homlokot érin-

ték, első és utolsó csókja minden kételyét kábitólag oszlatá el a rettentő valóra nézve. — És Szabolcsy Loránt, ki e pillanatig szilárd erővel küzdék óriási fájdalmával, eszméletét veszítve rogyott a koporsó mellé.

Künn és benn hideg tél volt, és pusztulás, — a vidék, s egész láthatár holt, mereven képe, méltólólag felelt meg a kastély belsejének.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

A virág a könnyen is atmosolyog, mivel jól tudja, hogy kelyhe gyöngyét, napsugár fogja felcsókolni, s a harmat csak örömében remeg, mert érezi, hogy a milliárd sugárzat minden cseppében megfürösztli magát.

Midőn a sötétség elszáll, fölkel a hajnal.

Éjjel is helyén van minden fa bokor és virág, de szinte feledjük létezésüket, mivel a sötétség elrejtí öket előlünk, s viradatkor úgy örvend a sziv, mintha csak akkor fedezné fel a nagyszerű természeti pompát.

Csendesen, mélán kél a nap, s ébredését illattal ünneplik a virágok.

Fenn a légben a pacsirta, s lenn a bokrok között a fülmile, édes hangokban olvadnak, hála dallal köszöntvén a hajnalt, mely mint sugár koronás király a mindenség felett, végig nyújtja bibor palástját az égen.

A lég enyhe, kellemes, s a kigyózó csermely tükörén lágy habok sikamlanak tova, s partjait, czernyi vadvirág koszorúzza.

A dalos madarak tanyái a viruló bokrok, mint meganynyi zengő öröm, diszlenek elszórva, — s fa és mezőség virággal hintett, mint oltár előtt a menyasszony feje.

A sugár, magas fák mintegy áldásra terjesztik az anya föld fölé lombozatos karjaikat, mely szerető keblében magból fejleszté őket, s erős gyökereiknek széles tért enged ölében.

Az éltető nap, fénysugárba fürösztli a díszlő természetet, s a madarak zengzetes kardala, mindig teljesebbé válik.

És megkezdődik a munka.

A nap, mint jó példa halad elő, — fejleszti a virágot, — növeli a bokrot, és erősíti a fát, s nem feledvén egyetlen fűszálat sem, melegét a föld keblébe bocsátja.

S a fölmelegült földben, a kis kék szemű ibolya elandalodik, — olyan szerényen fészkel a mezőben, minden fűszál magasabb nálánál, s még is valamennyien szomszédsága után epednek. — S a kis rejtező olyan szívesen terjeszti kellemes illatát zöld szomszédnei üdítésére, mintha mindnyájan testvérei volnának, — de kék szemei a nap után epednek, mely nem feledé őt hosszú téli álmából felébreszteni, s minden reggel felcsókolja kehelykéje harmatát, melyet estve sir a kis virág, midőn a napsugár éjszakára búcsút vesz tőle. — A rejtező ibolya árnyék, és homályba vonul, de a szerelmes sugár ott is felkeresi őt. — Hogy ne érezne hát melegen és hálásan a nap iránt, mely nem csak

megemlékezik reá, de még a földet is melegséggel árasztja, hogy éjente meg ne fázzanak finom gyökerei.

És vajjon mit gondol a vadrózsa, mely imitt, amott gazdag bokrozatokban díszlik a kopár hegyoldalon? Midőn bimbójából kifejlik, oly lángoló pirosan ég, s mosolyog minden virága, s alig él, alig nyilott ki, már haloványra epedte magát. — A vad rózsát a szerelem hervasztja, mivel később az legkopárabb, s pusztább magányban tenyészni, minthogy a napfényt, melynek minden sugaráért, kész volna halálra égni, magasabb szomszédok árnyéka mérsékelje, s elfogja előle.

A többi vadvirágok: a mezei aranka, szarkaláb, az illatos kakukkfű és zsája, az égő piros borsóvirág, s a kis százszorszép, mind, mind békés szomszédságban himezik a mezőt, s kelyheik illata eltölti a léget.

A nap, magasan áll már az égen, s a délibáb csalvilága lebocsátja hosszú fehér szárnyát a földre.

Mint magányos pusztai vándor, áll a gólya a sima rétség menedékein, s mélán bámúl a déli fénybe. — Mintha álló helyére volna bűvölve, sem fejt, sem szárnyait nem mozdítja, csak andalog és ábrándozik, — tán a messze távolra eszmél, melyet szárnyain bekalandoza.

A magas nyárfák tündöklő fehérzöld leveleinek susogása egyedüli nesz a hallgatag fényárban.

Délután a megtört felhőcskék a rétségek fölé

vetik árnyaikat, s a szorgalmasan hemzsegő hangyaraj, fáradatlanul munkálkodik a csendben.

A tollas világ szorgalommal rakja fészket, kis tanyáját, s az ezernyi bogár létének örvendő dong és mozog.

Estve felé, midőn a nap végsugarai leáldoznak, s a megválás könnyet csal az ibolya kék szemibe, s homályban a vadrózsa még halványabbnak látszik, felébred a meleget kerülő, renyhe cserebogár, nappali álma után, s kábultan dong, repül és szédeleg a légben.

S fölkel a holdvilág is, és mint megvalósult halovány ábránd, tündököl az égen.

Tiszta, csendes az est, s a szelid égi világ, visszasugárzik a csermely tükrebe.

A virulatban diszló nagy magány parányi szögletét Várda helység békés temetője foglalja el.

A zöld sirhalmok mellett merev keresztek állanak.

Mennyi zörgés, faragás és kalapácsolásba kerül, míg egy sirkereszt elkészül, s a szomorufűz, mely oly nesztelenül fejlődik a föld keblében, mennyivel inkább díszíti busongó, lankadt ágaival a halmot

A virág nem kérdi, díszkertben vagy temetőben virúl-e, s a kopár sirhalmon épen oly szépen mosolyog, mint a boldog leány dobogó keblén; — s a madár sem bánja, ha éneke temető kertben hangzik is, csak dalol, dalol, mintha énekével megédesíhetné a halottak álmát.

Az egyszerű fakeresztek között, a temető dombos oldalán, honnan a várdai kastély, s egész vidék látható, csinos vas rácsozattal kerített kis virágos kert közepén, hófehér karcsú oszlop emelkedik, melynek arany feliratán, minden alkonyatkor megáll a hanyatló sugár, s megcsókolja Margit nevének betűit, — ki míg élt, a nap példáját követé, ő is valamint a forró égi világ, boldogságot és áldást terjeszte szeretetével.

A gyakran felkeresett sír most sem vala látogató nélkül. — Szabolcsy Loránt állott az oszlop mellett, s bántos sötét szemei, a név betűin függének.

Minden, minden felébredt a hosszú, hideg tél után — gondolá fájdalmasan izgatott kebelével, virág fa, és bogár új életnek örül, — sirja felett egész tavasz nyílik, és ő, ki úgy szerette a szépet, mély álmában nem örülhet többé. — S minden, mi utána felmaradt a földön, csak egy fehér síremlék lenne? Oly mélyen érző, forrón szerető szív helyén kelt volna a hideg sírkő? Szép nevének arany betűi mintha a napsugár jegyzette volna fel, itt ragyognak, — oh de azok is csak veszteségemet hirdetik, csak azt beszélnek, hogy a hölgy, kit imádék, ki lelke szerelmét bírta, soha, soha, enyém nem lehet. — Mi üdvözítő gyönyör volt őt szeretni, hátha még ideje lett volna viszonyszerelmével boldogítani is.

És a nemes jellemű férfiú, ki hiven betölté minden ígéretét, s nyugalmat és békét szerzett a lenn szunnyadó hamvainak, — a hideg, kemény

sírkőre hajtá égő homlokát, melynek Margit dobogó, lágy keblén kellett volna megpihennie. — Szabolesy Loránt éveken át rejté keblében a mély szenvedélyt, melyet Margit iránt első percz óta éreztet, s csak koszorúzott sírja felett tön szive egyenes vallomást, — talán azon reményben, hogy a virágok majd elmesélik azt Margitnak, s azáltal édesítik meg álmát.

A temetői mély csend, estve olyan méla, olyan tinnepélyes! Semmi nesz, semmi hang nem zavarja a siri magányt, ha csak valami énekes madár el nem zengi dalát, egy árva fácska lombján.

Loránt soká állott mozdulatlanúl az oszlop mellett, és lelkében felmerülének, a kedves, holdvilágos esték, melyeket Margittal Várdán, künn sétálva töltött. — Akkor édes hangját, beszédeit figyelé, és szive gyönyörtől dobogott, — s most a szomorúfüz lombjainak suhogását hallgatá, mely sírja felett a fehér oszlopot árnyékolja.

Az elmúlt szép napok, melyek, valamint képe, lelkemben örökké fognak élni — gondolá midőn vissza, a kastély felé vette útját. — mindig arra fognak inteni: hogy életem főczélja Margit gyermekeinek java, s ősz apjának vigasztalása legyen. — E kebel, mely kívüle soha mást nem szeretett, maradjon örökös temploma Margit emlékének.

A fák és bokrok, mintha a távozót bámúlnák, mozdulatlanúl állának, s hosszú sötét árnyékot vetének a földre.

Hiszen itt lenn, mindennek van jobb és bal

fele, minden tárgynak, virágnak és fénynek árnyéka is.

Minél nagyobb a fény, annál sötétebb árnykél nyomában.

A nap árnyéka az éj, — az erényé a bűn, — az életé a halál. Derű nyomán ébred a ború, — de a hajnal sötétségéből kél ki.

Ara a két kötetnek 1 frt 30 kr. p. p.

18

18

